

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Trakya Bölgesi'ndeki -ilk yerleşimin Orta Kalkolitik Çağ'a ait olduğu ve İlk Tunç Çağı'nda yeniden yerleşim gördüğü- Menekşe Çatağı'nda 1993-2000 yılları arasında yapılan kazılarda ele geçen Hellenistik Dönem'e ait seramik incelemelerini kapsamaktadır.

Tezimin konusunu oluşturan malzeme ile çalışmama izin veren Doç. Dr. Aslı Erim Özdoğan, Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde yer alan malzemeleri çalışmam esnasında kolaylık gösteren ve bana yardımcı olan Sayın Mehmet Akif Işın'a, destek ve önerilerle bana yol gösteren Hocam Yrd. Doç. Dr. İsmail Fazlıoğlu'na teşekkür etmeyi görev saymaktayım.

Ayrıca, müzede yer alan eserlerin fotoğraf çekimlerini yapan Emre Taştumur'a, eserlerin çizimlerinde yardımcı olan Günsel Dağlı ve Leyla Atlı ile yardımlarını esirgemeyen arkeolog Murat Osmanoğlu'na teşekkür ederim.

Tezimin hazırlanması sırasında maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Edirne-2006

Dilek Turan

Başlık: Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem Seramiği.

Yazar: Dilek TURAN

ÖZET

Menekşe Çatağı, Tekirdağ ili merkezine 13 km. uzaklıkta İstanbul-Tekirdağ karayolunun hemen güneyinde deniz kıyısındadır. Marmara Denizi'nin kuzey sahil şeridinde denizden 6.00-6.50 metre yükseklikteki bir kayalığın üzerinde yer alır. Bu alan Menekşe Deresi tarafından doğu ve batı olarak ikiye bölünmüştür. Bu çalışmada, 1993-2000 yılları arasında Batı Çatak'ta yapılan kazı çalışmaları sonucu ele geçen Hellenistik Dönem'e ait seramik gruplarından 266 parça sunulmuştur.

Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem seramikleri, dokuz grup altında incelenmiştir. Bu gruplar içerisinde çoğunluğu içe dönük kaseler oluşturmaktadır. Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem seramikleri çoğunlukla M.ö. 2. yüzyılda üretilmiştir. Bunun yanında, M.ö. 4. yüzyılın sonlarına tarihlenebilecek erken örnekler ve M.ö. 1. yüzyılın ortalarına kadar olan geç örnekler de görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

- 1- Hellenistik Seramik
- 2- Menekşe Çatağı
- 3- Trakya
- 4- Megara Kasesi
- 5- Batı Yamacı Seramikleri

Title: Hellenistic Pottery of Menekşe Çatağı

Author: Dilek TURAN

ABSTRACT

Menekşe Çatağı is 13 kilometre far away from Tekirdağ, almost south of the İstanbul-Tekirdağ highway. It is take part on rock place which is the north coast area of the Marmara Sea, far away 6.00-6.50 metres high from the sea. In this area it is separated as eastern and western by Menekşe Stream. In this study had presented to 266 fragments of Hellenistic vases which were found the result of excavation in the Western Çatak between 1993 to 2000.

According to shapes Hellenistic pottery of Menekşe Çatağı were separated types and study on nine groups. In these groups, a good deal of bowls with incurved lip take part. Most of the Hellenistic pottery of Menekşe Çatağı had been produced in second century BC. In addition to existing the earliest examples of Hellenistic pottery which are dated end of the fourth century BC. and also the latest examples are seen by middle of the first century BC.

Keywords:

- 1- Hellenistic Pottery
- 2- Menekşe Çatağı
- 3- Thrace
- 4- Megarian Bowls
- 5- West Slope Ware

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
1. GİRİŞ.....	1
2. BÖLGESİ'NİN TARİHİ VE COĞRAFYASI.....	3
2.a. Trakya Bölgesi'nin Coğrafyası.....	3
2.b. Trakya Bölgesi'nin Tarihi.....	4
2.c. Menekşe Çatağı'nın Coğrafi Konumu.....	7
2.d. Menekşe Çatağı'nın Tarihi.....	9
2.e. Menekşe Çatağı Kazıları Tarihçesi.....	10
3. HELLENİSTİK SERAMİK.....	13
4. MENEKŞE ÇATAĞI HELLENİSTİK DÖNEM SERAMİĞİ(Kat. No.1-266)..	20
4.a. Kaseler (Kat. No. 1-115).....	20
4.a.1. İçe Dönük Ağız Kenarlı Kaseler (Kat. No. 1-83).....	20
4.a.1.a. Ağız Kenarı Yuvarlak Bitenler (Kat. No. 1-45).....	20
4.a.1.a.1. Tip I (Kat. No. 1-19).....	20
4.a.1.a.2. Tip II (Kat. No. 20-40).....	25
4.a.1.a.3. Tip III (Kat. No. 41-45).....	29
4.a.1.b. Ağız Kenarı Köşeli Bitenler (Kat. No. 46-63).....	30
4.a.1.b.1. Tip I (Kat. No. 46-52).....	30
4.a.1.b.2. Tip II (Kat. No. 53-56).....	32
4.a.1.b.3. Tip III (Kat. No. 57-60).....	33
4.a.1.b.4. Tip IV (Kat. No. 61-62).....	34
4.a.1.b.5. Tip V (Kat. No. 63).....	34
4.a.1.c. Büyük Çaplı Kaseler (Kat. No. 64-79).....	35
4.a.1.c.1. Tip I (Kat. No. 64-76).....	35
4.a.1.c.2. Tip II (Kat. No. 77-79).....	37
4.a.1.d. Yarımküre Kaseler (Kat. No. 80-83).....	38
4.a.2. Dışa Dönük Ağız Kenarlı Kaseler (Kat. No. 84-88).....	45

4.a.3. Ağız Kenarı Sivri Biten Kaseler (Kat. No. 89-91).....	49
4.a.4. Rulet Bezemeli Kaseler (Kat. No. 92-93).....	50
4.a.5. Megara Kaseleri (Kat. No. 94-115).....	52
4.b. Tabaklar (Kat. No. 116-158).....	67
4.b.1. Ağız Kenarı Dışa Sarkık Tabaklar (Kat. No. 116-126).....	67
4.b.2. Gövdesi Köşe Profilli Tabaklar (Kat. No. 127-139).....	69
4.b.2.a. Dudak Kenarı Yuvarlatılmış Olanlar (Kat. No. 127-136).....	70
4.b.2.b. Ağız Kenarı Dışa Dönük Olanlar (Kat. No. 137-139).....	72
4.b.3. Kaide Parçaları (Kat. No. 140-144).....	73
4.b.4. Balık Tabakları (Kat. No. 145-158).....	78
4.c. Açık Kaplar (Kat. No. 159-197).....	86
4.c.1. Açık Kap (Kase, Kylix, Skyphos, Kantharos) Kaide Parçaları (Kat. No. 167-197).....	87
4.d. Kapalı Kaplar (Kat. No. 198-215).....	95
4.d.1. Büyük Boyutlu Olanlar (Kat. No. 198-209).....	95
4.d.2. Küçük Boyutlu Olanlar (Kat. No. 210-215).....	97
4.e. Unguentariumlar (Kat. No. 216-219).....	100
4.f. Batı Yamacı Seramikleri (Kat. No. 220-247).....	105
4.g. Lagynos Seramikleri (Kat. No. 248-251).....	119
4.h. Kabartmalı Seramik Parçaları (Kat. No. 252-258).....	123
4.i. Pişmiş Toprak Kandiller (Kat. No. 259-266).....	125
5. SONUÇ.....	134
KAYNAKÇA.....	137
ŞEKİL LEVHALARI.....	1-5
ÇİZİM LEVHALARI.....	1-50
LEVHALAR.....	1-67

1. GİRİŞ

Menekşe Çatağı'nda 1993-2000 yılları arasında Batı Çatak'ta yapılan kazı çalışmaları sonucu ele geçen Hellenistik Dönem'e ait seramikler bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Bu seramiklerin tez olarak çalışılmasındaki amaç seramiklerle ilgili olarak günümüze kadar ayrıntılı bir çalışma yapılmamış olmasıdır. Bu tez çalışması ile Menekşe Çatağı'nda Hellenistik Dönem seramik grupları, yoğunlukları, diğer bölgelerle ilişkileri ve bölgesel özellikleri saptanmaya çalışılacaktır.

İlk aşamada, İstanbul Üniversitesi depolarında ve Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde yer alan Menekşe Çatağı kazısından çıkan tüm malzeme incelenmiştir. Bu malzeme içerisinden Hellenistik Dönem'e ait toplam 266 adet seramik ayrılmış ve bunların kil ve firnis katalogları yapılmıştır. Ayrıca, ayrılan Hellenistik Dönem seramiklerinin hepsinin çizimleri yapılmış ve fotoğrafları çekilmiştir. Harita, plan ve resimler Şekil Levhalarında yer almaktadır. Çizimler, Çizim Levhalarında; seramiklerin fotoğrafları ise Levhalar kısmında katalog sırasına göre verilmiştir¹. Daha sonra, söz konusu bu seramikler ilgili literatür taranarak öncelikle gruplara ayrılmış ve diğer merkezlerle karşılaştırılarak tek tek ayrıntılı olarak incelenmiştir. Seramiklerin seçiminde günlük kullanım kapları gibi sadece üretildiği merkezle sınırlı olan vazolar tezin dışında tutulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Trakya Bölgesi'nin ve Menekşe Çatağı'nın coğrafi konumu ve tarihine dair bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde, Hellenistik Dönem seramiklerine dair genel bir bakış açısı sağlamak amacıyla bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde, çalışmanın konusunu oluşturan Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem seramikleri, dokuz grup altında incelenmiştir. Gruplar saptanabilen formlara göre kendi içlerinde tiplere ayrılmıştır. Seramiklerle ilgili kataloglar her grubun başında verilmiştir. Katalog numaraları kap formları ve bezeme çeşitlilikleri esas alınarak yapılmıştır. Kataloglarda her seramiğin buluntu yeri, ölçüsü, kil ve firnis rengi verilmiş ve ayrıntılı tanımı yapılmıştır.

¹ Şekil Levhalarında ilk iki levhada konu ile ilgili haritalar yer almaktadır. **Bkz.**, Harita 1: 1 www.world-map.co.uk. Harita 2: <http://it.wikipedia.org/wiki/Tracia>. Harita 3: M. Özdoğan, (1999): "Anadolu'dan Avrupa'ya Açılan Kapı TRAKYA" *Arkeoloji ve Sanat* Sayı: 90: s. 5. Harita 4: İ. Delemen, (2004): *Tekirdağ Naip Tümülsü*, İstanbul: s. 2.

Kil renkleri için ‘‘Munsell Soil Color Charts’’ kullanılmıřtır². Beşinci bölümde ise sonuç kısmına yer verilerek çalışılan malzemedен yola çıkılarak ulaşılan bilgilerle değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda yararlanılan yayınlara ait kaynakça yer almaktadır.

Tez içinde geçen kısaltmalar:

Bkz.	: Bakınız
Cm.	: Santimetre
iz. Lev.	: Çizim Levhası
Kat. No.	: Katalog numarası
Lev.	: Levha
M..	: Milattan nce
M.s.	: Milattan sonra
şek. Lev.	: şekil Levhası

² Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi’nde bulunan eserlerin kil renklerinin tespitinde Munsell Soil Color Charts kullanılmamıştır.

2. BÖLGESİ'NİN TARİHİ VE COĞRAFYASI

2.a. Trakya Bölgesi'nin Coğrafyası

Dağlık, sert bölge anlamına gelen Trakya (Grekçe Trake), Thukydides ve Herodotos'un eserlerinde *Thrake*, *Thrax*, *Thraeke*, *Thraix*, *Thratta*, *Thrassa*, *Thraus*, *Trakia* gibi farklı şekillerde geçmektedir. Kelimenin aslının *Tharra-L X*, *Thrakes* şeklinde olduğu kabul edilmektedir³. Homeros'un *Odyseia* adlı eserinde ise *Threkendes* olarak geçmektedir⁴. Herodotos ise, Strymon kıyılarında oturdukları için Trak'ların kendilerinden Strymonia'lılar olarak söz ettiklerini belirtmiştir⁵.

Trakya, Trak kabilelerinin yerleşmiş olduğu; Ege Denizi, Marmara ve Karadeniz kıyıları ile sınırlanan bir bölgedir⁶. Mitolojik kaynaklarda, Ares'in, rüzgarların ve Orpheus'un yurdu olarak adı geçen Trakya'nın Okeanos ve Panthenone'nin kızı Thrake'den ismini aldığı söylenmektedir⁷. Hekataios; Karadeniz, Istros (Tuna) ve Illyria arasında kalan bölgeyi "*Thrakia*" adı altında toplamıştır. Ancak, Haimos silsilesini de Trakya'nın asıl sınırı olarak kabul etmiştir⁸. Roma Dönemi'nde ise, Hebros (Meriç), Trakya ve Makedonya arasında sınır olmuştur⁹.

Ksenophon, Trakya Bölgesi'nden söz ederken; kuzeydoğuda Pontos Euksinos, doğuda Bosporos Thrakios (İstanbul Boğazı) ve güneydoğuda Propontis, kuzeybatıda Istros (Tuna) ve Aksios (Vardar) ırmakları, güneyde ise Ege Denizi ve Hellespontos (Çanakkale Boğazı) ile sınırlı olduğunu belirtmişlerdir¹⁰. Ksenophon, ayrıca "... sınırlanan batıda ise Salmydessos'tan (Midye/Kıyıköy) Perinthos'a (Marmara Ereğlisi), doğru inen çizgi ile belirlenen saha içerisindeki bereketli ve zengin yöreye delta adı verilmekteydi.

³ A. M. Mansel, (1938): *Trakya'nın Kültür ve Tarihi*, İstanbul: s. 3; A. Erzen, (1994): *İlkçağ Tarihinde Trakya. Başlangıçtan Roma Çağı'na Kadar*, İstanbul: s. 7.

⁴ Homeros, (1970): *Odyseia*, (Çev. A. Erhat-A. Kadir), İstanbul: VIII, 361.

⁵ Herodotos, (1983): *Herodot Tarihi*, (Çev. M. Ökmen), İstanbul: VII, 75. Ayrıca **bkz.**, Şek. Lev. 1, Harita 2: <http://it.wikipedia.org/wiki/Tracia>.

⁶ Erzen, 1994: 7. Ayrıca **bkz.**, Şek. Lev. 1, Harita 1: www.world-map.co.uk.

⁷ Ş. Can, (1970): *Klasik Yunan Mitolojisi*, İstanbul: s. 494.

⁸ Erzen, 1994: 10.

⁹ Erzen, 1994: 11.

¹⁰ Ksenophon, (1962): *Anabasis*, (Çev. H. Örs), İstanbul: VII. 1, 33.

Güney uçta ise, doğu ve kuzeydoğudan Hellespontos ve Propontis, batıdan ise Melas (Saros Körfezi) ile kuşatılmış olan Khersonessos (Gelibolu Yarımadası) yer alıyordu. Aynı adı taşıyan ötekilerle karışmaması için buraya daha çok *Khersonessos Thrakia* yani Thrakia Khersonessos'u deniliyordu..." diyerek daha detaylı bilgi vermiştir¹¹. Ancak kuzeydeki sınırın zaman zaman Haimos (Balkan Dağları) ve Strymon (Struma) Irmağı tarafından çizildiği kabul edilmiştir¹². Strabon ise, bölgenin sınırlarını anlatırken, "...Strymon Irmağı'na kadar Makedonlar, Paionlar ve Trakların kimi boyları, fakat bu sahanın ötesinde, kıyı hariç, Haimos'a dek Traklar oturmaktadır..." şeklinde yazmıştır¹³. Roma egemenliği döneminde ise Makedonya'nın dört kısma ayrılması ve sınırlarının genişletilmesinden sonra bölgenin batı sınırını Hebros (Meriç) Irmağı'nın oluşturduğunu belirtmiştir.

Trakya, yeryüzü şekilleri bakımından kuzeyde ve güneyde dağlık kesimleri ve ortada da geniş ovaları içine alır. Belli başlı yükseltileri, Haimos (Balkanlar) ile güneydeki Rhodope (Rodop) dağlarıdır. Bu dağ toplulukları arasında ise Ergene ovası yer alır. Balkanların güneydoğusunda Karadeniz kıyısı boyunca Istrancalar uzanmaktadır. Güneyde Marmara Denizi kıyısına koşut olarak Ganos (Işıklar) Dağı yer almaktadır. Trakya'nın en başta gelen akarsuyu, kuzey uçtaki Istros veya Danuvios denen Tuna'dır. Güneyde, bölgenin ortasında Tonzos (Tuna), Ardeskos (Arteskos, Arda) ve Agrianes (Ergines, Ergene) gibi üç büyük kolla beslenen Hebros (Meriç) akar.¹⁴

2.b. Trakya Bölgesi'nin Tarihi

Trakya, bölgesel özelliğinden kaynaklanan bir geçiş alanı olmasından dolayı çok erken dönemlerden başlayarak insanlığın tarih sahnesinde yer almıştır. Buna bağlı olarak, Trakya'nın birçok yerleşiminde Paleolitik çağın farklı evrelerine ait buluntular bulunmaktadır¹⁵. Neolitik çağın başlarından itibaren ise, yerleşim alanları çoğalmaya başlamış ve Bronz çağında bu yoğunluk son bulmuştur. Söz konusu bu yerleşimlerde

¹¹ Ksenophon, *Anabasis*, VII. 1, 33.

¹² V. Sevin, (2001): *Anadolu'un Tarihi Coğrafyası I*, Ankara: s. 18.

¹³ Strabon, (1987): *Coğrafya*, (Çev. A. Pekman), İstanbul: VII, 10 V.

¹⁴ Sevin, 2001: 19.

¹⁵ Bulgaristan'da dört Paleolitik yerleşim bilinmektedir. **Bkz.**, S. Casson, (1926): *Macedonia, Thrace, Illyria*, Oxford: s. 110.

yapılan çalışmalar sonucunda; Neolitik çağdan Kalkolitik çağın sonuna kadar kültür gelişiminde bir devamlılığın olduğu gözlenmiştir¹⁶. Trakya Bölgesi, Bronz çağında da önemini korumuştur. Özellikle Merkezi Trakya’da gelişmiş bir Bronz çağı kültürünün varlığını yapılan çalışmalar göstermektedir¹⁷.

Traklar’ın, M.ö. II. bin yıllarında Avrupa’da geniş bir alana yayıldığı ve Adriyatik’ten Karadeniz’e kadar uzanan geniş sahayı yani tüm Balkan yarımadasını işgal ettikleri belgelerle desteklenmektedir¹⁸. Bu belgelerde, M.ö. II. bin yıllarında Trakların, gelişmiş bir Bronz çağı kültürüne sahip olduklarından söz edilmektedir. A.Erzen, M.ö. II. binin ortalarında Traklar ile aynı olduklarını düşündüğü Doğu Balkan kabilelerinden Mysler’in bugünkü Bulgaristan’ın kuzeybatı kenar bölgesinden Sırbistan’ın kuzeydoğu taraflarına göç ettiklerini ve bu göçün yalnız bir defaya mahsus olmadığını ileri sürmektedirler¹⁹. Bu varsayım kabul edilirse, sonradan Balkan Yarımadası’ndan Anadolu’ya göç eden Phrygler’in²⁰ Mysler’i yerlerinden atıp kendilerinin bu bölgeye yerleştikleri anlaşılmaktadır. Phrygler’in de Bithynler²¹ tarafından yerlerinden atıldıkları antik kaynaklardan öğrenilmektedir²².

M.ö. I. binin ilk yarısına ait Trakya’nın tarihi olaylarında, Trak ve akraba kavimlerin yer değiştirme hareketleri önemlidir²³. Bithynler, M.ö. 8. yüzyılın sonlarını ve 7. yüzyılın başlarını kapsayan dönemde Trakya’yı terk etmişlerdir²⁴. M.ö. 8. yüzyılda Yunanlılar, Trakya sahillerinde Abdera, Ainos, Perinthos, Selymbria, Apollonia, Mesembria ve Byzantion gibi birtakım koloni şehirleri kurmaya başlamışlardır²⁵.

¹⁶ Erzen, 1994: 41 ve 57.

¹⁷ Erzen, 1994: 83.

¹⁸ Mansel, 1938: 23 ve 83.

¹⁹ Erzen, 1994: 74.

²⁰ Herodotos’a göre Phrygler, Avrupa’yı terk edip Asya’ya gitmeden önce “βρίγες” olarak isimlendirilen bir Trak kabilesi idi. Aynı yazar, başka bir yerde “βρύγοι” olarak başka grup insanlardan söz etmektedir. Hellenicus, Boeotia’da Minyan Krallığı’na akın ettiklerinden ve Attika’nın güneye giden kısımlarında oturduklarından söz etmektedir. **Bkz.**, Casson, 1926: 102.

²¹ Brigler, Mygdonianlar, Bebrykler, Maidobithynler, Bithynler ve Thynler aslen Trakyalı’dır. **Bkz.**, Casson, 1926: 105-106.

²² Erzen, 1994: 74-75.

²³ Erzen, 1994: 80.

²⁴ Erzen, 1994: 75.

²⁵ Mansel, 1938: 24; Erzen, 1994: 86.

Pers İmparatoru Dareios I (M.ö. 522-486), M.ö. 513 yılındaki İskit Seferi ile başlayarak Trakya ve Balkanlar'ı işgal etmiş ve bir süre sonra Trakya tamamıyla Pers egemenliğine girmiştir²⁶. Trakya'yı Pers boyunduruğundan kurtarmak için ilk seferi Atinalı komutan Kimon yönetmiş, fakat amacına ulaşamamıştır. M.ö. 5. yüzyılın ortalarında Teres'in önderliğinde birleşen Trak kabileleri Odrys hakimiyetini kabul etmişlerdir²⁷. Bunun yanında, bazı kabileler daha sonra Odrys hakimiyetinden çıkmak için harekete geçmiştir. Aristokratik, feodal bir devlet olarak teşkilatlanan Odrys devleti Makedonya Kralı II. Philippos'un (M.ö. 359-336) M.ö. 359'da başlattığı seferlerle parçalanmaya başlamıştır²⁸. Bölgenin bir kısmını egemenliğine geçiren II. Philippos Trakya'nın kolonizasyonuna önem vermiş, M.ö. 341 yılında bütün Trakya'yı Makedonya'nın hakimiyeti altına alıp vergiye bağlamıştır²⁹.

M.ö. 336 yılında II. Philippos'un ölümünün ardından bazı Trak boyları ayaklansa da II. Aleksandros (Büyük İskender) (M.ö. 336-323) M.ö. 335 yılında bölgeye yaptığı seferlerle gücünü göstermiştir³⁰. II. Aleksandros'un ölümünden sonra, Asya eyaletleri gibi Trakya da başlı başına bir satraplık olmuştur. Bu dönemde Lysimakhos kendini göstermiş ve tüm Trakya'yı hakimiyeti altına almayı başarmıştır. Lysimakhos, Trakya'da hüküm sürdükten sonra M.ö. 281 yılındaki Kurupedion savaşında ölmüş ve Trakya'nın dış hudutlarına kadar uzanan topraklar Seleukoslular'ın eline geçmiştir. Ancak, Seleukoslu yönetici bu topraklara ayak basar basmaz öldürülmüştür³¹. Yaklaşık iki yıl sonra, M.ö. 279-280 yıllarında Trakya Kelt akınlarına uğramış ve yakılıp yıkılmaya başlanmıştır³². Bu sırada Makedonya ve Trakya'nın kralı olarak kabul edilen Ptolemaios'un oğlu Keltlerle mücadele ederken ölmüş ve bu ölümün ardından çıkan kargaşalar ile yapılan mücadeleler sonucunda Trakya, tamamen Seleukoslar'a bırakılmıştır³³.

M.ö. 191 yılında Suriye Kralı III. Antiochos (M.ö. 223-187) Romalılara yenilmiş ve M.ö. 190 yılında Trakya Romalılar'ın hakimiyetine girmiştir³⁴. Bunun yanında, bölgedeki

²⁶ Mansel, 1938: 25.

²⁷ Mansel, 1938: 27-28; Erzen, 1994: 91.

²⁸ Erzen, 1994: 92.

²⁹ Mansel, 1938: 29; Erzen, 1994: 97.

³⁰ Mansel, 1938: 30; Erzen, 1994: 99.

³¹ Mansel, 1938: 31; Erzen, 1994: 100 ve 102.

³² Mansel, 1938: 31; Erzen, 1994: 103.

³³ Mansel, 1938: 32; Erzen, 1994: 103.

³⁴ Mansel, 1938: 33.

bazı yerler Pergamon Kralı II. Eumenes'e (M.ö. 197-160/159) verilmiştir. M.ö. 168 yılında ise, Makedonya ile yapılan savaş sonucunda Romalılar, Makedonya Krallığı'nı ortadan kaldırmışlar ve Trakya'yı dört eyalete ayırarak tamamen hakimiyetleri altına almışlardır³⁵.

2.c. Menekşe Çatağı'nın Coğrafi Konumu

Plinius bölgeden "...kıyı boyunca batıya doğru ilerlendiğinde, Samoslu göçmenlerce kurulan Heraion Teikhos, Hiero ve olasılıkla Aerea gibi adlarla da anılan Heraion (Karaevli) ile Mokapara (Mocasura, Değirmenaltı) gibi iki küçük yerleşme yeri geçildikten sonra *Rhaidestos*'a (Tekirdağ) varılır..." diye bahseder³⁶. *Rhaidestos* (Tekirdağ), sonraları *Resisthon* ve *Resisto* gibi adlarla anılmaya başlanmış ve M.s. 6. yüzyılda önemli bir piskoposluk merkezi olmuştur. Yine Marmara Denizi (Propontis) kıyısında yer alan ve sığınmaya elverişli küçük bir limana sahip olan Ganos (Gaziköy), Bizans Dönemi'nde önemli bir manastır bölgesi ve çömlek üretim merkezidir³⁷.

Kazısı ilk kez 1993 yılında başlayan Menekşe Çatağı³⁸, Tekirdağ ili Merkez ilçe Gazioğlu köyü sınırları içinde, şehrin merkezine 13 km. uzaklıkta, İstanbul-Tekirdağ karayolunun hemen güneyinde deniz kıyısındadır. Marmara Denizi'nin kuzey sahil şeridindeki kayalık taraçada, günümüze kadar korunabilmiş birkaç höyükten biri olması bu tepeyi, Marmara Bölgesi'nin kıyı kesiminin geçmişi ile ilgili önemli bilgi verecek bir konuma getirmektedir³⁹. Bugün denizden 6-6.50 metre yükseklikteki kayalığın üzerinde yer alan yerleşmenin, özellikle batı kesiminin güney yarısı deniz tarafından aşındırılmış ve kuzey güney doğrultusunda Menekşe Deresi tarafından Doğu ve Batı Çatak olarak ikiye bölünmüştür. Derenin 300 metre kadar doğusunda, hemen yolun kuzeyinde, günümüzde 10 metre kadar yüksekliğe sahip Harekât Tepe olarak bilinen bir tümülüs bulunmaktadır⁴⁰.

³⁵ Mansel, 1938: 34.

³⁶ Plinius, (1958): *Naturalis Historia*, (Çev. H.R. Rackham), Loeb, London: IV. 48.

³⁷ Sevin, 2001: 22.

³⁸ M. A. Işın, A. E. Özdoğan, (2000): "Tekirdağ Menekşe Çatağı 1998 Yılı Sonu Bilimsel Raporu", 21. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara: s. 239.

³⁹ M. A. Işın, A. E. Özdoğan, (2003): "Tekirdağ Menekşe Çatağı, Doğu Çatak Kazısı", 24. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara: s. 378. Ayrıca **bkz.**, Şek. Lev. 2, Harita 3: Özdoğan, 1999: 5 ; Şek. Lev. 2, Harita 4: Delemen, 2004: 2.

⁴⁰ M. A. Işın, (1995): "Menekşe Çatağı 1993 Yılı Kurtarma Kazısı" 5. *Müze Kurtarma Kazıları*, Ankara: s. 17. Ayrıca **bkz.**, Şek. Lev. 3, Resim 1: Işın v.d., 1999: 350, Resim 2.

Menekşe Deresi, kumtaşı içine kazmış olduğu derin ve dar bir yatakta akmaktadır. Derenin yatağı, höyük alanının kuzeyinde, ana yolun gerisinde hemen hemen deniz seviyesine yakın bir düzlemedir. Bu nedenle burada doğu ve batı höyük alanları arasında küçük kayıkların girebileceği ufak bir koyun bulunduğu, bunun yakın zamanlarda olduğu söylenmektedir⁴¹. Jeomorfoloğ C. Kuzucuoğlu'nun ön araştırmasına göre Menekşe Deresi'nin yatağının derinleştirilmesi Hellenistik Dönem'den sonra olmuştur⁴². Ancak derenin yatağını derinleştirmesinin Hellenistik Dönem sonrası bir dönemde gerçekleşmesi, zamanla tepenin topografyasında önemli değişikliklere, dolayısıyla tepenin üzerindeki değişik dönemlere ait yerleşmelerin de kısmen tahribatına yol açmıştır. Deniz tarafından sürekli aşındırma da tepenin güney kesiminin denizin içine yayılmasına neden olmuştur⁴³.

Yerleşmenin bulunduğu alanda, kumtaşı kayalıklardan oluşan bir falez halinde 10 metre yükseklikteki Marmara kıyısı, dış etmenlere ve belki de Marmara Ereğlisi açısından geçip Ganos Dağları'na doğru uzanan 'Kuzey Anadolu Fay Hattı'na bağlı olan bir tektonik hareketlenme ile şekillenmiştir⁴⁴. Henüz bir deprem uzmanı tarafından bakılmamakla birlikte, 40 N açmasının doğusundaki uzun duvarın yıkılma şekli, daha doğrusu burkularak kepmesinin ancak şiddetli bir sarsıntı ile gerçekleştiği düşünülmektedir. Kazılar sırasında Batı Çatak'taki saptanan yangının da olasılıkla bu deprem sırasında çıkmış olabileceği arkeologlar tarafından ileri sürülmektedir⁴⁵.

Topografya ile ilgili yapılan gözlemler, höyükte denize doğru bir eğimin varlığını göstermektedir. Doğu Çatak'ta bu eğimin daha az olduğu ancak Hellenistik Dönem'e kadar bu alanın çeşitli nedenlerle dolarak yükseldiği (bitki örtüsü, erozyon gibi) ve Hellenistik

⁴¹ Işın, 1995: 18.

⁴² M. A. Işın, A. E. Özdoğan, (2003): 378.

⁴³ M. A. Işın, A. E. Özdoğan, F. Aksaç, (2004): "Tekirdağ Menekşe Çatağı Doğu Çatak Kazısı", 25. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2.Cilt, Ankara: s. 421.

⁴⁴ Işıklar Dağı yakın zamana kadar antik dönemdeki gibi Ganos adıyla anılmıştır. M.ö. 5. yüzyılda Ganos Dağı'nın Trakya'da kurulmuş olan yerli boylardan Odyrsler'in teritoryumunda bulunduğu ilkin Ksenophon'dan öğrenilmektedir. Yazılı kaynaklar Ganos Dağı'nda Hieros Oros (Kutsal Dağ) denilen zirvenin, bir kült yeri ve hazine barındırdığını, ayrıca tahkim edilerek kale işlevi yüklendiğini bildirir. M.ö. 4. yüzyılın ortalarında dağın yanı sıra, Ganias/Ganis adıyla bilinen yöre, II. Phillippos'un Kersebleptes ve III. Teres'e karşı gerçekleştirdiği seferler sonucunda Makedon egemenliğine girmiştir. **Bkz.**, Delemen, 2004: 2.

⁴⁵ Işın v.d., 2004: 428.

yerleşmenin bu dolgu eğimine uygun denize yüzünü vererek bir teraslama yapıldığı belirtilmektedir⁴⁶.

2.d. Menekşe Çatağı'nın Tarihi

Menekşe Çatağı'nda yaşayan halkı büyük oranda Traklar ve batıdan gelen Hellen halkı oluşturmaktaydı. Bunun yanında, Bulgaristan'da bulunan bazı yerleşmelerde, özellikle Son Tunç Çağı'na ait bazı geleneklerin Menekşe Çatağı İlk Demir Çağı mezar ve adak çukurlarında benzer şekilde görülmesi, Romanya-Bulgaristan üstünden gelen kavimlerin de bu yerleşimde yaşadıklarını göstermektedir. Ayrıca, çok küçük ipuçları olmakla birlikte Karadeniz kavimlerinin de bu yerleşimde izlerine rastlanmıştır⁴⁷.

Menekşe Çatağı; konumu bakımından Trakya'ya gelen Anadolu etkilerini iyi yansıtabilecek durumdadır⁴⁸. Kırklareli/Aşağı Pınar ile çağdaş Orta Kalkolitik ve yerel Trakya özellikleri ile birlikte Anadolu etkilerinin de görüldüğü İlk Tunç Çağı I-II'nin varlığı kanıtlanmıştır. 2000 yılında, özellikle 19-U açmasında yapılan yoğun çalışmalar, M.ö. II. binyıl yerleşimleri ve Demir Çağı'na ait yerleşmelerin varlığını da ortaya koymuştur. Oldukça yaygın olan höyükte, 1993 yılından itibaren özellikle Batı Çatak'ta yoğunlaştırılan kazılarda, tarihlemeye yardımcı öge olarak Lysimakhos Dönemi'ne ait bir sikke ele geçmiştir⁴⁹. Ayrıca, Geç Roma Dönemi'ne ait bir sikke Roma Dönemi'nde de bu alanın herhangi bir amaçla kullanılmış olabileceğini göstermektedir⁵⁰.

Menekşe Çatağı'nın, Kuzey Marmara kıyısındaki diğer höyükler gibi, M.ö. III. bin yıl başlarında, gelişen Anadolu ticaret ağına bağlı bir merkez olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde Troia gibi, Kuzey Anadolu'nun büyüyen merkezlerinin, özellikle deniz yolu ile olan ticarete verdiği önem Trakya kıyıları boyunca, liman niteliği olan dere ağzlarında küçük yerleşimlerin kurulmasında rol oynamıştır. Bu yerleşmelerin Trakya'nın iç kesimleri

⁴⁶ Işın v.d., 2004: 428.

⁴⁷ Işın v.d., 2003: 383.

⁴⁸ M. A. Işın , A. E. Özdoğan, (1999): "Tekirdağ Menekşe Çatağı Kazıları 1997 Yılı Çalışmaları", 20. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara: s. 296.

⁴⁹ Lysimakhos sikkesi M.ö. 306-280 yılları arasına tarihlenmiştir. **Bkz.**, Işın v.d., 1999: 296; Işın v.d., 2000: 239.

⁵⁰ M. A. Işın , A. E. Özdoğan, (2002): "Tekirdağ Menekşe Çatağı Kurtarma Kazıları", 23. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara: s. 314.

ile olan ticareti sağladığı anlaşılmaktadır. Hellenistik Dönem’de buranın küçük bir liman olarak değerlendirilmiş olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir⁵¹. Ancak 1996 yılında denizin içinde yapılan kısa bir araştırma deniz içerisine yayılmış ve gömülmüş çok sayıda amphora parçasını belgelenmiş ve açılan açmalarda da yine çok sayıda amphora ele geçmiştir⁵². Menekşe Çatağı’nın Marmara sahil şeridinde, Güney Marmara ve İç Trakya arasındaki ilişkinin (ticaret ağının) sağlandığı “Ara İstasyon”lardan biri olduğu düşünülmektedir⁵³.

Tepenin hemen kuzeyinde, bir kilometre uzaklıktaki Heraion Teikhos antik kentinin Trak Kralı Kersopleptes’in mezar anıtı Harekât Tepe Tümülüsü’nün konumunun Menekşe Çatağı yerleşmesinin (olası) adak alanı/ kutsal alan gibi işlevi ile doğrudan bir ilişkisi olup olmadığı da irdelenmesi gereken önemli bir sorundur. Harekât Tepe, Trakya’da şimdiye kadar saptanmış denize en yakın tümülüstür. Kırklareli/ Aşağı Pınar Mevkii kazısında daha sonra sıyrılarak atılmış Hellenistik tümülüsün altındaki 90 tane adak çukuru, tümülüsün kutsal bir alanın üzerine yapıldığını göstermişti. Harekât Tepe Tümülüsü gerçekten denizden görülmesi için mi bu kadar sahile yakındır, yoksa söz konusu olan aynı zamanda Dionysos rahibi/müridi kralın zaman içinde kutsallık kazanan herkesin kabullendiği Dionysos’a ait bir kutsal alanda ya da yakınında gömülmesi midir?⁵⁴ M. A. Işın ve A.E. Özdoğan’ın sorduğu bu sorunun cevapları ileriki yıllarda verilebilecektir.

2.e. Menekşe Çatağı Kazıları Tarihçesi

Menekşe Çatağı yerleşmesi, bugün Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Müdürü olan Mehmet Akif Işın tarafından 1971 yılında saptanmıştır. Çalışmalara, 1993 yılında Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ile ortak olarak Prof. Dr. Mehmet Özdoğan başkanlığında başlamıştır. İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından

⁵¹ Işın v.d., 1999: 301.

⁵² Işın v. d., 2004: 428.

⁵³ F. Aksaç, (2001): *Trakya ve Marmara Projesi Menekşe Çatağı Prehistorik Çanak Çömlek Buluntuları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul): s. 29.

⁵⁴ Işın v.d., 2003: 383.

desteklenen kazılar, Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi işbirliği ile halen Doç. Dr. Aslı Erim Özdoğan'ın bilimsel danışmanlığı altında devam etmektedir⁵⁵.

Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.10.1999 gün ve 5272 sayılı kararı ile genişletilmesi planlanan Kınalı-Tekirdağ yol güzergahı Menekşe Çatağı 1. derece arkeolojik sit alanından geçeceğinden yol hattı üzerinde arkeolojik kazılar yapılmadan yol genişletme çalışmalarına başlanamayacağına karar verilmiştir. Bu karar çerçevesinde 2000 yılında yapılan yoğun yüzey taraması ve Batı Çatak'ta 1993 yılından günümüze kadar sürdürülen kazılar (sadece 1999 yılında kazı yapılmamıştır) sonucunda yerleşmenin bu kesimde ana yola kadar devam etmediğini ancak tepenin Doğu Çatak kesimi için aynı durumun geçerli olmadığını göstermiştir⁵⁶. Araştırmaların şimdiye kadar esas ağırlığının verildiği Batı Çatak 100x60x3 metre boyutlarındadır. Doğu Çatak ise; denize burun yapan dik bir kayalığın üzerinde, 200x70x4 metredir⁵⁷.

Batı Çatak'ta⁵⁸ 1993 yılı çalışmalarında, 20 T açması içerisinde 1. tabaka yapısı olarak isimlendirilen 2.5 metre kadar çapta olan yuvarlak mekanın ortasında boyları bir metrenin üzerinde iki yassı taş bulunmaktadır. Bu taşların arası bir platform oluşturacak şekilde doldurulmuş ve sert, kireçli bir harç ile sıvanmıştır. Yapının dışında çok sayıda pithos ve amphora parçası bulunmasına rağmen bu yapının ışık olabileceği düşünülse de içinden destekleyecek hiçbir buluntu gelmemiştir. Bununla birlikte basit görümlü yapının kiremit çatısı olduğu gibi zemine çökmüştür. 20 V açmasında da 20 T'dekine benzer yuvarlak bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Aynı şekilde bu yapının da üst yapısının çöktüğü görülmektedir⁵⁹.

1995 yılı çalışmalarında, esas yapının 19 T ve 19 U açmaları içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Açık avlusu olan, üzeri iri dörtgen kiremitlerle örtülü sundurma ile kapatılmış pithos ve amphoraların olduğu mekan açılmıştır⁶⁰. 1996 yılı çalışmalarında, 19

⁵⁵ Aksaç, 2001: 22.

⁵⁶ Işın v.d., 2003: 377.

⁵⁷ Aksaç, 2001: 20.

⁵⁸ **Bkz.**, Şek. Lev. 3, Plan 1: M. A. Işın , A. E. Özdoğan, (1997): "Tekirdağ Menekşe Çatağı 1996 Yılı Sonu Bilimsel Raporu", 8. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara: 373, Şekil 1.

⁵⁹ Işın, 1995: 22-23.

⁶⁰ M. A. Işın , A. E. Özdoğan, (1996): "Tekirdağ Menekşe Çatağı 1995 Yılı Sonu Bilimsel Raporu", 7. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara: s. 90. Ayrıca **Bkz.**, Şek. Lev. 3, Resim 3 ve Şek. Lev. 4, Resim 4: Işın v.d., 1997: 375, Resim 1 ve 376, Resim 3.

U açmasında yarı taş yarı toprak tabanlı mekanın üzeri ahşap direklerle desteklendiği görülen iri kiremitlerle örtülü olup yangınla tahrip olup taban üzerine çöktüğü görülmüştür. Toprak taban ve kerpiç parçaları üzerinde hasır izleri görülmektedir. Açılan mekan olasılıkla sadece oturulan, yemek yenen yarı açık bir yer olarak kullanılıyordu. 18 T açmasında, üst yapının çökmesi sonucu kırılmış çok sayıda seramik parçaları bulunmuştur⁶¹. 18 U açmasından M.ö. 306-280 yıllarına tarihlenen bir Lysimakhos sikkesi ele geçmiştir.

1997 yılı çalışmalarında, 19 T-U açmalarındaki çalışmalara devam edilmiştir ve bir seramik grubuna rastlanmıştır. Mutfak yapısı olarak düşünülen 18 T ve 19 T açmalarının devamı kazılmış ve bir seramik grubu daha çıkarılmıştır. Sonuç olarak Hellenistik Dönem'e ait taş temelli kerpiç-ahşap karışık üst yapı mimarisi olan, avluları, depo yerleri ve değişik nitelikteki mekanları ile bir yerleşim yapısı bulunmaktadır. Yer yer bozuk tabanlı yangınla yerle bir olan yapının ve avludaki sundurmaların üzerini örten ağır kiremitlerle kaplı çatısı olduğu gibi mekanların üzerine çökmüştür. Avluda tabana gömülü depo küpleri ve amphoralar bulunmaktadır. Mutfak olduğunu düşünülen bir mekanın içindeki çok sayıda farklı dönemlerin tipik özelliklerini taşıyan günlük kullanım eşyaları ve seramikleri ele geçmiştir⁶².

1998 yılı çalışmalarında, 18 T açmasındaki çalışmalar ile yerleşmenin batı kesiminde kuzeye doğru bir teraslama yapılmış olduğunu ve geniş bir alana yayılmış olduğu görüldü. 20 T açmasındaki çalışmalarda bugünkü Menekşe Deresi'nin yatağının daha batıda olabileceği görülmüştür⁶³.

2000 yılı çalışmalarında, 19 U açmasında çalışmalara devam edilerek Hellenistik yerleşmenin korunmuş en güney ucu saptanmıştır. 18- 17 U açmalarındaki Hellenistik ile İlk Tunç Çağı arasında neredeyse steril kalın bir dolgunun bulunması, buna karşılık bu dolguların 19 T ve 20 T açmalarında bulunmaması buranın deniz çekilmesi sonucu dolduğunu göstermektedir⁶⁴.

⁶¹ Işın v.d., 1997: 365-366. Ayrıca **bkz.**, Şek. Lev. 4, Resim 2: Işın v.d.,1997: 377, Resim 5.

⁶² Işın v.d., 1999: 298-301.

⁶³ Işın v.d., 1999: 244. Ayrıca **bkz.**, Şek. Lev. 5, Resim 5: Işın v.d.,1997: 373, Resim 4.

⁶⁴ Işın v.d., 2000: 315 ve 317.

3. HELLENİSTİK SERAMİK

A. Westholm'un belirttiği gibi, Hellenistik ve Roma Dönemi seramiği ile ilgili bilgiler çok sınırlıdır⁶⁵. Çünkü bu dönemlerin seramiği oldukça dikkatsiz şekilde ya da mekanik olarak üretilmiştir. Buna bağlı olarak, Hellenistik ve Roma Dönem vazolarının form gelişimlerinin kronolojik olarak izlenmesi oldukça zordur⁶⁶. Klasik Dönem sonrasında ise, yalnızca seramiğin gelişiminin ana hatları ayırt edilebilmekle birlikte oldukça karışık ve belirsiz görünüyor. Bazı kazıların tabakalarından gelen buluntular önemli veriler sunsalar da, bunlar Hellenistik ve Roma Dönemi seramiğinin sınıflandırılması için oldukça yetersizdir⁶⁷.

Bilim adamları, Hellenistik Dönemi II. Aleksandros'un M.ö. 323 yılında ölümü ile başlatmaktadırlar. Bunun yanında, seramik sanatında Klasik ve Hellenistik Dönem arasında doğal bir kopuş-kırılma yoktur. Çömlekçi ustaları genel olarak gelenekçidir ve nadiren yeni form ve teknikler üretmişlerdir. Buna bağlı olarak, pek çok Hellenistik Dönem formu Klasik Dönem öncülerine sahiptir⁶⁸. Hellenistik Dönem seramiğinin sonu için ise, bilim adamları net bir tarih verememektedir⁶⁹. Bunun yanında, Hellenistik Dönem, çömleklerin süslemesine köklü değişiklikler de getirmiştir. Üç yüzyıldan daha uzun bir süre varlığını korumuş olan siyah ve kırmızı figürlü üsluplar pratik olarak bırakılmış ve bunların yerini başka teknikler almıştır⁷⁰.

Günümüzde kabul edilen ayırıma göre; M.ö. 4. yüzyılın sonundan M.ö. 2. yüzyılın başlarına kadar olan dönemde üretilen seramikler "Erken Helenistik Dönem", M.ö. 2. yüzyılın sonlarından Augustus Dönemi'ne kadar olan süreci kapsayan seramikler de "Geç Hellenistik Dönem" olarak ayrılmıştır⁷¹. Erken Hellenistik Dönem'de kıtasal olarak Yunan ve baskın olarak da Attika kökenli Siyah Firnisli seramikler erken dönem mallarının yerini

⁶⁵ A. Westholm, (1956): "The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus": In A. Westholm , O. Vessberg (Editörler), *The Swedish Cyprus Expedition, IV, Part 3*, Stockholm: s. 53.

⁶⁶ S. I. Rotroff, (1990): 'New Shapes and Techniques in Early Hellenistic Athenian Pottery' *II. International Congress on Hellenistic Ceramics*, Athens: s. 33.

⁶⁷ Westholm, 1956: 53.

⁶⁸ Rotroff, 1990: 33.

⁶⁹ J. N. Coldstream, L. J. Eiring , G. Forster, (2001): *Knossos Pottery Handbook Greek and Roman*, Oxford: s. 91.

⁷⁰ G. A. Richter, (1959): *Handbook of Greek Art*, London: s. 353; G. A. Richter, (1984): *Yunan Sanatı* (Çev. B. Madra), İstanbul: s. 305.

⁷¹ F. O. Waagé, (1948): *Antioch-on-the-Orontes*, Part. I. Princeton: s. 4.

almıştır. Bu dönemde vazo formları bazı değişikliklere uğramış ve yerel üretimlerin ortaya çıkmasıyla da kalitede kötüye doğru bir gidiş gözlenmiştir. Özellikle, Erken Hellenistik Dönem'deki özensiz fırınlamaların çömlüklerin yüzeyinde düzensiz renklerin görülmesine sebep olduğu görülmüştür. Daha sonraki dönemlerde siyah firnislilerin yerine kırmızı firnisli seramiklere doğru bir eğilimin olduğu görülmektedir. Geç Hellenistik Dönem'e gelindiğinde ise, iyi kalitede kırmızı firnisli seramikler, tipik formları ile piyasalara üstünlüğünü kabul ettirmiştir⁷².

M.ö. 6. yüzyıldan M.ö. 4. yüzyıla kadar Atinalı çömlükçiler, Kırmızı Figürlü vazoların süslemesi üzerinde yoğunlaşmış ve iki yüzyıl içerisinde bu stili geliştirmişlerdir⁷³. M.ö. 4. yüzyılın sonlarında ise, Kırmızı Figür Stili ortadan kalkmış veya bitmeye yüz tutmuştur⁷⁴.

Hellenistik Dönem'e kadar, fabrika metodlarının kullanıldığına dair çok fazla belirti yoktur⁷⁵. Bu dönemde Calene, Megara ve Pergamon olmak üzere başlıca üç sınıf vardır. Güney İtalya yakınlarındaki Calene'de bulunduğu için bu şekilde isimlendirilen Calene Seramiği'nde kabartmalarla süslenmiş kaplar görülmektedir. Erken örnekler M.ö. 4. yüzyıla tarihlenmekle birlikte çoğunluğu M.ö. 3. yüzyılda üretilmiştir. Kıta ve Batı Anadolu'da vazolar üzerinde görülen applike kabartmalar, metal kapların üzerinden kalıplanarak alınmıştır. Bu kabartmalar, amphora, skyphos, hydria, krater gibi diğer Siyah Figür vazolarına uygulanmıştır. Hellenistik Dönem çömlük standartlarını metal işçiliği hazırlamıştır⁷⁶. Metal işçiliği etkileri, M.ö. 3. ve 2. yüzyıllarda seramik sanatının sadece formda değil malların inceliğinde, firniste ve boyama veya kabartma olarak uygulanan süslemede göze çarpmaktadır⁷⁷. Seramik vazoların metal örneklerin formlarına bağlılığı, özellikle içte ve dıştaki derin dairesel yivler ile kaselerin iç yüzeyindeki kabartma simgelerinde görülmektedir⁷⁸.

⁷² Waagé, 1948: 6.

⁷³ H. A. Thompson, (1934): "Two Centuries of Hellenistic Pottery", *Hesperia* 3: s. 311.

⁷⁴ R. M. Cook, (1997): *Greek Painted Pottery*, London: s. 202.

⁷⁵ Cook, 1997: 270.

⁷⁶ Cook, 1997: 202.

⁷⁷ Thompson, 1934: 311.

⁷⁸ Thompson, 1934: 434.

Hellenistik Dönem seramik formları üzerinde yapılan bazı araştırmalarda, bu vazoların özensiz yapımdan incelikle yapılmışlara doğru sıralandığı görülmektedir⁷⁹. Hellenistik Dönem’de üretimdeki artan dikkatsizlik yaygın bir eğilim olmaya başlamıştır. Vazoların içinde ve dışında çark izlerinin belirgin şekilde görülmesi sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Hellenistik vazo sanatının en gözde süslemeleri ise, asma ve defne ağacı (mrtyle ve zeytin dalı) zincirleri, çelenkler ve de sarmaşıklardır. Bu süslemelere bazı soyut desenler, yunuslar, yuvarlak çelenkler, şeritler ve müzikal enstrümanlar eklenmiştir⁸⁰.

Hellenistik Dönem’e kadar Attika seramiği genellikle dikkat çekici bir şekilde doğu bölgelerin yerel üretimlerinden farklıydı. Yerel endüstriler daha titiz ve dikkatli olmaya başladıklarında bu farkı azaltmaya başlamıştır. Bu üretim merkezleri, Attika üretimlerine karşı, bu pazarın daha ucuz temsilcileri olan taklit üretimlerle artan talepleri karşıladılar. M.ö. 4. yüzyılın sonlarını takip eden dönemde boyalı bezemeli sıradan seramikler çok az ve basit süslemelerle açık zemin üzerine koyu boya veya koyu zemin üzerine açık boya olarak yapılmaya başlanmıştır. Bu basit bezemeli seramikler çok uzun süre önemlerini koruyamamış ve yerlerini daha özenli kabartmalı süslemeleri olan örneklere bırakmışlardır.

Hellenistik Dönem koyu zemin üzerine açık renk bezeme grubu, Yunanistan’da Batı Yamacı Seramiği ve İtalya’da Gnathia Seramiği olarak başlıca iki ekole ayrılmaktadır. Her iki ekolün de taklitleri ve yerel üretimleri olmuştur. Gnathia Seramiği, M.ö. 4. yüzyılın ortalarında Apulia Kırmızı Figür Stili’nin bir çeşit mirasçısı olarak kendini gösterir. Bu gruba ait seramikler, M.ö. 3. yüzyılın ortalarında veya sonunda sona ermiştir. Batı Yamacı ekolu ise, Atina’da M.ö. 4. yüzyılın sonunda Attika Kırmızı Figür Stili’nin halefi olarak ortaya çıkmış ve M.ö. 2. veya 1. yüzyıla kadar devam etmiştir⁸¹. Bu bezeme biçimi, Sicilya’dan Küçük Asya’ya kadar Akdeniz’in birçok noktasında karşımıza çıkmaktadır. Bu geniş coğrafyada üretim yapan her merkez kendi farklı belirgin çeşitlerini üretmiştir⁸².

Batı Yamacı Seramiği’nden kısa bir süre sonra Megara Kaseleri’nin üretimlerine başlanmıştır⁸³. Yarı kürevi kalıp yapımı kabartmalı bu kaseler lüks kaplar arasında çekici

⁷⁹ Cook, 1997: 204.

⁸⁰ Cook, 1997: 202.

⁸¹ Thompson, 1934: 311; Cook, 1997: 202.

⁸² Rotroff, 1990: 34.

⁸³ Thompson, 1934: 311.

olup form ve süsleme açısından kolayca tanınabilir bir gruptur⁸⁴. Megara Kaseleri ilk olarak Megara’da yoğun olarak bulunduğu için bu şekilde isimlendirilmekle birlikte, Attika dâhil olmak üzere diğer yerlerde de (biraz daha geç olsa da) üretilmiştir. Pergamon örnekleri ise, büyük olasılıkla M.ö.150 ile M.ö. 50 yılları arasında üretilmiştir. Bu örnekler siyahımsı kırmızı firnisli olup, kabartmalar bağımsız olarak kalıplanmış ve çark yapımı vazolara eklenmiştir⁸⁵.

Hellenistik Dönem boyalı seramiğinde ikinci grubu açık zemin üzerine koyu bezemeliler oluşturur. Çeşitli gruplardan oluşan açık zemin grubunda, yaygın Hellenistik süslemeler kahverenginden siyaha, açık beyaz, soluk astar veya direkt yüzey üzerine uygulanırdı. Bu tür dekorasyon Akdeniz’de yaygın olup Adriatik’in doğusunda en yaygın grup, kökeni tam olarak bilinmeyen lagynoslardır⁸⁶. Karadeniz kıyılarından Batı Anadolu kıyılarına, Delos ve Kıbrıs’tan Mısır’a kadar geniş bir alanda bu tarz süslemeye sahip seramikler görülmektedir⁸⁷. Bu seramik grubu, genellikle M.ö. 3. yüzyılın ortaları ile M.ö. 1. yüzyıla arasına tarihlenmektedir. Genel olarak, açık zemin metodu Hellenistik dünyanın daha çok kenar (ya da taşra) bölgelerinde üretilmiştir. Yunanistan’ın büyük merkezlerinde ise, koyu zemin zevki yerleşmiştir⁸⁸. Bu Hellenistik vazolardan bazılarının yüzeyi beyaz astar ve süslemelerle kaplanıp, üzerlerine ek boyalarla bezemeler yapılırdı. “Hadra” vazolarının çoğu bu teknikte yapılmıştır⁸⁹. Genel olarak Güney İtalya’daki Canosa’da bulunduğu için bu ismi alan “Canosa Vazoları”da benzer tekniklerle yapılmış ve plastik süslemeler eklenmiştir⁹⁰.

Çoğunlukla Hadra’da ve Aleksandria’daki (İskenderiye) mezarlıklarda külleri taşımak (urne kabı) amaçlı kullanıldığı için bu şekilde isimlendirilen Hadra hydrialarında beyaz veya sarımsı astar üzerine koyu renk boyama uygulandığı görülmektedir⁹¹. Hadra

⁸⁴ R. Rosenthal-Heginbottom, (1995): ‘Moldmade Relief Bowls from Tel Dor, Israel- A Preliminary Report’ In H. Meyza , J. Mlynarczyk (editörler), *Hellenistic and Roman Pottery in the Eastern Mediterranean- Advances in Scientific Studies*, Warsaw: s. 365.

⁸⁵ Richter, 1959: 354.

⁸⁶ Cook, 1997: 203; B. Gürler, (2002): “Tire-Ayaklıkırı’ndan Bir Lagynos” *Belleten* Cilt: LXV, Sayı:243: s. 541.

⁸⁷ Gürler, 2002: 542.

⁸⁸ Cook, 1997: 203.

⁸⁹ Richter, 1959: 353.

⁹⁰ Richter, 1959: 353.

⁹¹ Richter, 1984: 305; R. E. Jones, (1986): *Greek and Cypriot Pottery, a Review of Scientific Studies*, The BSA Fitch Laboratory Occasional Paper 1, London: s. 734; Cook, 1997: 207–208.

hydriaları kendi içinde iki gruba ayrılır. Birinci grup kaliteli kilden yapılmış, koyu renklerle boyanmış ve astarlanmamış hydrialardan oluşur. Diğer grup ise, daha kaba kilden yapılmış, polykrom (çok renkli) olarak süslenmiş olup beyaz zeminli hydrialarıdır⁹². Hellenistik Dönem'e özgü Hadra hydriaları'nın tarihlenmesi ve kesin üretim yerleri konusunda bilim adamları arasında bazı farklı yaklaşımlar vardır. Bu hydrialar için yaygın görüş büyük çoğunluğunun Mısır üretimi olduğu şeklindedir⁹³. Bunun yanında, R. M. Cook, bu hydriaların Girit ile ilişkili olduğunu söylemektedir⁹⁴. P.J. Calaghan ise, Aleksandria, Knossos ve Atina'dan bir miktar hydriayı analiz etmiş ve Nil deltası ve Knossos'taki çağdaş malzemelerle karşılaştırıldığında kökenin Girit olduğunu ileri sürmüştür⁹⁵. Hadra hydrialarını sadece stilden yola çıkarak tarihlemek oldukça zordur. Aleksandria nekropolisindeki mezarlarda çıkan buluntularla benzer tipte olan Hadra hydriaları Kıbrıs'ta da bulunmuş ve yazıtlardan yola çıkılarak M.ö. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmiştir⁹⁶. Bazı vazolar üzerinde kazınmış ya da yazılmış ölüm tarihleri bize M.ö. 271 ile 209 yılları arasında kullanıldıklarını göstermektedir⁹⁷.

Sicilya'daki Centuripae'da üretilmiş oldukları için bu ismi alan "Centuripae Seramiği"nin en yaygın formu çan krater olup vazolar üzerinde yaygın olarak kimi zaman Pompei ve Herculaneum'daki fresklerin stiline ulaştığı görülen çeşitli renklerde plastik süslemeler özellikle de kadın figürlerine rastlanmaktadır. Bu vazolar, genellikle M.ö. 3. yüzyılın erken dönemlerine tarihlenmektedirler⁹⁸.

Bu grupların dışında az da olsa Hellenistik polykrom (çok renkli) vazolar da çeşitli merkezlerde üretilmiştir. Bunların arasında, Aleksandria, Kyrene ve Güney Rusya'da ele geçen çok geniş hydrialar ve amphoralar yoğun renklendirilmiş zincirlerle süslenmiştir. Figürlü sahneler ise, daha çok Batı'da Canosa ve Apulia'da üretilen örnekler üzerinde çok yaygındır⁹⁹.

⁹² Jones, 1986: 734.

⁹³ Jones, 1986: 734.

⁹⁴ Cook, 1997: 208

⁹⁵ Jones, 1986: 735.

⁹⁶ Westholm, 1956: 77.

⁹⁷ Richter, 1984: 305; Cook, 1997: 207-208.

⁹⁸ Richter, 1959: 353; Richter, 1984: 305; Cook, 1997: 209-210.

⁹⁹ Cook, 1997: 204.

Hellenistik vazoların büyük çoğunluğunda boyalı süslemelerden kaçınılmış, bunların yerini kabartmalar almıştır. Kabartmalı vazoların üretimine Roma Dönemi'nde de devam edilmiştir. Önceleri Arretine vazoları ve daha sonraları ise Terra Sigillata denilen bu kabartmalı Roma seramikleri, Megara Kaseleri ile aynı teknikte yapılmıştır. Aralarındaki fark, Roma örneklerinin tamamen okside şartlar altında fırınlanmasından kaynaklanan düzenli açık kırmızı firnisli olmalarıdır¹⁰⁰.

Hellenistik Dönem Seramiği'nde vazo formları erken dönemlere göre sınırlıdır. Boyunlu amphora, yalnızca Batı Yamacı Seramiği'nde yaygın olarak kullanılmıştır¹⁰¹. Küçük pelikeler ise, Gnathia seramiğinde yaygındır. Hydrialar, Hellenistik Dönem'de Hadra üretimleri içerisinde görülmektedir. Hellenistik Dönem içerisinde, açılı bir omuza, yuvarlak gövdeye ve gaga ağza sahip oinokhoeler görülmektedir. Bu oinokhoeler olasılıkla form olarak lagynosları etkilemiştir. Keskin veya nadiren kavisli omuzlu ve yuvarlak ağızlı düz dipli bir çeşit oinokhoe olan lagynos ise, bir Hellenistik Dönem formudur. Lagynos formu, Lagynos seramiği içerisinde iyi bilinmekle birlikte, siyah firnisli ve kabartmalı örneklerde de kullanılmıştır.

Küçük kalyks-kraterler, Hellenistik Dönem siyah firnisli ve Batı Yamacı Seramiği'nde kısa bir süre için kendini göstermiştir. İçe dönük gövdeli çan kraterler ise, M.ö. 4. yüzyılda sık olarak üretilmiştir. Gnathia Seramiği'ndeki bazı çan kraterlerin kulpların yerini tutamakların aldığı görülür. Centuripae Seramiği'nde de değişik bir çeşit çan krater görülmektedir. Korinth şehrinde Hellenistik Dönem'e ait buluntular arasında kotyle çok yaygındır. Bunun yanında kotyle, Hellenistik Dönem'de varlığını çok uzun süre sürdürememiştir. M.ö. 3. yüzyılda standart formunu bulan içki kabı Hellenistik kantharostur¹⁰². Siyah boyalı ve Batı Yamacı Seramikleri arasında önceki örneklerine göre daha dar, sıklıkla kalıp yapımı kaide ve üst kısımlarına doğru hafif konkav olmaya meyilli form en yaygın olanıdır. Bu tip kantharoslar, Hellenistik Dönem'in sonlarına kadar varlığını devam ettirmiştir. Bu kantharoslar her zaman Batı Yamacı stilinde

¹⁰⁰ Richter, 1959: 357; Richter, 1984: 306, 309.

¹⁰¹ Cook, 1997: 221–237.

¹⁰² Rotroff, 1990: 35.

bezenmişlerdir. M.ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğinde deneysel olarak tanımakla birlikte yüzyılın ikinci çeyreğinde gözde hale gelmiştir¹⁰³.

Yaklaşık olarak küreye yakın gövdeli, kulpsuz ve kaideli ya da kaidesiz kaseler, Hellenistik Dönem siyah boyalı seramikleri arasında çok yaygındır. Bunların içinde en özenli olanları Megara Kaseleri'dir. H. A. Thompson'a göre; M.ö. 3. yüzyılda üretilen iç kısımlarında baskı bezekli, kabartmalı kase ve sosluklar diğerlerinden daha özel ve ilgi çekicidir. M.ö. 4. yüzyılın kalın cidarlı kaseleri daha sonra sıklıkla yumurta kabuğu inceliğinde örneklerle yer değiştirmiştir. Bu incelik kaselerin çabuk pişmesini sağlamış ve metalik bir firnis sürülerek metal kapların olağanüstü yakın taklitleri üretilmiştir. İnce cidara olan bu eğilim kaselerin yanında tabak ve sosluklarda da rahatlıkla görülebilir¹⁰⁴.

Hellenistik Dönem'e ait kandiller, Doğu Ege, Anadolu ve Mısır'da bol miktarda görülmektedir. Doğu ile Batı arasında ticari ilişkiler yoğunluk kazanmaya başladığında bunda en olumlu etkilenen merkez Rhodos olmuştur. M.ö. 2. yüzyılın ortalarında kalıp yapımı ve bezemeli kandiller Akdeniz ve çevresi kültürlerin çeşitli yerlerinde görülmeye başlamıştır. Ephesos ve Pergamon kandilleri Anadolu'nun çeşitli yerlerinde gözde olmakla birlikte Attika ve diğer bölgelere de ihraç edildiği görülmektedir. Bunların yanı sıra Attika Ariston kandilleri de kaliteleri ile dikkat çekerler¹⁰⁵. Çark yapımı kandiler içerisinde üzerindeki bezemeleri kalıp yapımı olan Knidos kandilleri büyük bir üne sahip olmuşlardır¹⁰⁶.

¹⁰³ Rotroff, 1990: 33.

¹⁰⁴ Thompson, 1934: 313 ve 432, Fig. 116-118.

¹⁰⁵ D. Kassab-Tezgör , T. Sezer, (1995): *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu: Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler*, İstanbul: s. 107.

¹⁰⁶ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 71.

4. MENEKŞE ÇATAĞI HELLENİSTİK SERAMİĞİ

4. a. Kaseler (Kat. No. 1-115)

Menekşe Çatağı'nda Hellenistik Dönem'e ait kaseler; içe dönük ağızlı, dışa dönük ağızlı, ağız kenarı sivri biten, rulet bezemeli ve Megara Kaseleri olmak üzere beş ana grupta toplanmıştır.

4.a.1. İçe Dönük Ağız Kenarlı Kaseler (Kat. No. 1-83)

İçe dönük ağızlı kaseler; ağız kenarı yuvarlak bitenler, ağız kenarı köşeli bitenler, büyük çaplı kaseler ve yarımküre kaseler olarak dört alt bölüme ayrılmıştır.

4.a.1.a. Ağız Kenarı Yuvarlak Bitenler (Kat. No. 1-45)

Ağız kenarı yuvarlak biten içe dönük ağız kenarlı kaselerin üç farklı tipi vardır;

4.a.1.a.1. Tip I (Kat. No. 1-19)

Kat. No. 1. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 2 plankare. *Çiz.Lev.1,*

Levha 1

Ağız Çapı: 10.4 cm.

Kaide çapı: 5.3 cm.

Yükseklik : 5.2 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İç kısımda koyu kırmızımsı gri (10 R 4/1) ve dış kısımda çok koyu kırmızıdan siyaha (10 R 3/3'den 2.5 YR 2/N2'ye).

Tanım: Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Halka kaideli. Dışa dönük profil veren kaide, yükselen gövde ile birleşmektedir. Gövde, dudakla birleşirken keskin bir dönüş yapmakta ve köşeli bir profil oluşturmaktadır.

Kaidenin içerisinde gövde konik profil vermektedir.

Kat. No. 2. İe dönük ağız kenarlı kase. Batı atak /1997. 19 T 28 plankare. iz.Lev.1, Levha 1

Ağız apı: 19.5 cm.

Kaide apı: 7.4 cm.

Korunan Yükseklik: 8.5 cm.

Kil Rengi: Koyu kırmızımsı kahverengiden turuncumsu kahverengiye.

Firmis Rengi: Dışta akmış. Pembemsi turuncudan devetyms turuncuya metalik parlaklık var. İçte açık kahverengi. Dışta dudak kenarında yanıklar var.

Tanım: Akıtma bezekli , iyi pişmiş, halka kaideli, ağza doğru genişleyen ağız kısmı keskin ie dönük derin kase, dışta dudak kenarında yanıklar var. İki parçadan tmlendi.

Kat. No. 3. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak/1995. 19 T 13 plankare. iz.Lev.1, Levha 1

Ağız apı: 17.0 cm.

Kaide apı: 6.8 cm.

Korunan Yükseklik: 7.1 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: Dışta akmış, siyah (10 YR 2/1'den 10 YR 3/4'e) ve içte koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: İe dönük ağızlı. Halka kaideli. Dışa dönük profil veren kaide yükselerek ie dönen gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 4. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak/1998. 20 T 113 Duvar, iz.Lev.2, Levha 1

Ağız apı: 9.9 cm.

Korunan Yükseklik: 3.7 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta ve içte silik kırmızı (2.5 YR 4/2).

Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde, dudak altında keskin bir dönüş yapmakta ve köşeli bir profil oluşturmaktadır.

Kat. No. 5. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 20 T 72 plankare. iz.Lev.2, Levha 2

Ağız apı: 10.2 cm.

Korunan Yükseklik: 4.0 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte silik kırmızı (10 R 4/2) ve dışta dudak altına kadar çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde, hafif (tatlı bir dönüş) kavis yaparak dudakla birleşmektedir.

Kat. No. 6. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 18 T 2 plankare. iz.Lev.2, Levha 2
Ağız apı: 9.8 cm.
Korunan Yükseklik: 2.6 cm.
Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).
Firmis Rengi: Dışta ve içte kırmızıdan koyu kahverengiye (2.5 YR 4/6'dan 7.5 YR 3/2'ye).
Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde, hafif (tatlı bir dönüş) kavis yaparak dudakla birleşmektedir.

Kat. No. 7. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 20 T 70 plankare. iz.Lev.2, Levha 2
Ağız apı: 14.1 cm.
Korunan Yükseklik: 2.05 cm.
Kil Rengi: Az mika katkılı, kırmızımsı gri (5 YR 5/2).
Firmis Rengi: Koyu grimsi kahverengi (10 YR 4/2).
Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövde, kavis yaparak dudakla birleşmektedir.

Kat. No. 8. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1994. 18 U 9 plankare. iz.Lev.2, Levha 2
Ağız apı: 8.8 cm.
Korunan Yükseklik: 2.15 cm.
Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4).
Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (7.5 YR 3/N3), dışta iyi korunamamış.
Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde, hafif (tatlı bir dönüş) kavis yaparak dudakla birleşmektedir.

Kat. No. 9. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak/1994. 17 U 8 Doğu Profil. iz.Lev.2, Levha 3
Ağız apı: 18.8 cm.
Korunan Yükseklik: 2.4 cm.
Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızımsı gri (10 R 6/1).
Firmis Rengi: İçte ve dışta iyi korunamamış, çok koyu gri (5 Y 3/1).
Tanım: İe dönük ağızlı. Hafif kt dudak kenarlı. Gövde, kavis yaparak dudakla birleşmektedir.

Kat. No. 10. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak/1995. 19 T 18 plankare. iz.Lev.3, Levha 3
Ağız apı: 14.6 cm.
Korunan Yükseklik: 2.5 cm.
Kil Rengi: Gri (10 YR 5/1).

Firmis Rengi: Dışta ve içte açık griden koyu griye (7.5 YR 4/N4'den 7.5 YR 6/N6'ya).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövdenin cidarı dudağa doğru kalınlaşmaktadır.

Kat. No. 11. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 8 plankare.

Çiz.Lev.3, Levha 3

Ağız Çapı: 14.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.2 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta kırmızı (10 R 5/8'den 2.5 YR 4/8'e) ve içte kırmızı (10 R 5/6).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış ve kalınlaşmış dudak kenarlı.

Kat. No. 12. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak. *Çiz.Lev.3, Levha 3*

Ağız Çapı: 12.6 cm.

Korunan Yükseklik: 4.1 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: İçe akmış, siyah (7.5 YR 4/2) ve dışta akmış, siyah (5 YR 2/1'den 7.5 YR 4/2'ye).

Tanım: Üç parçadan oluşmaktadır. Firmis akmıştır. İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Dudak içe kıvrılmıştır. Dudağa doğru incelmektedir.

Kat. No. 13. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare.

Çiz.Lev.3, Levha 4

Ağız Çapı: 16.8 cm.

Korunan Yükseklik: 4.3 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (10 R 6/6).

Firmis Rengi: Dışta iyi korunamamış, içte kırmızı (10 R 5/6).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Cidar, dudağa doğru kalınlaşmaktadır. Gövde, düz yükselmektedir.

Kat. No. 14. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T Temizlik. *Çiz.Lev.3,*

Levha 4

Ağız Çapı: 18.2 cm.

Korunan Yükseklik: 3.5 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Dışta akıtma firmis, silik kırmızıdan kırmızıya (10 R 5/8'den 2.5 YR 4/2'ye) ve içte kırmızı (10 R 5/8).

Tanım: İçe dönük ağızlı, yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 15. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 17 U 1 plankare. *Çiz.Lev.4,*

Levha 4

Ağız Çapı: 13.8 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.4 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).
 Firmis Rengi: Dışta iyi korunamamış ve içte kırmızı (10 R 5/8).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövde, dudak altında kavis yapmaktadır.

Kat. No. 16. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 76 plankare.

Çiz.Lev.4, Levha 4

Ağız Çapı: 15.2 cm.
 Korunan Yükseklik: 3.1 cm.
 Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).
 Firmis Rengi: Metalik, içte ve dışta sarımsı kırmızı (5 YR 4/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövde, dudak altında kavis yapmaktadır.

Kat. No. 17. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 76 plankare.

Çiz.Lev.4, Levha 5

Ağız Çapı: 15.8 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.4 cm.
 Kil Rengi: Az mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).
 Firmis Rengi: Dışta ve içte metalik parlaklık var. Koyu kırmızı (2.5 YR 3/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövde, dudak altında keskin bir dönüş yapmaktadır. Cidar, dudağa doğru kalınlaşmaktadır.

Kat. No. 18. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 3 plankare. *Çiz.Lev.4,*

Levha 5

Ağız Çapı: 15.2 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.0 cm.
 Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).
 Firmis Rengi: Dışta kırmızı (5 YR 3/4) ve içte metalik kırmızı (2.5 YR 4/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövde, dudak altında yumuşak bir dönüş yapmaktadır.

Kat. No. 19. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 28 plankare.

Çiz.Lev.4, Levha 5

Ağız Çapı: 18.0 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.5 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).
 Firmis Rengi: Dışta kırmızıdan koyu kırmızımsı kahverengine (2.5 YR 5/6'dan 5 YR 3/4'e) ve içte koyu gri (5 YR 4/1).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Gövde, dudak altında yumuşak bir dönüş yapmaktadır.

4.a.1.a.2. Tip II (Kat. No. 20-40)

Kat. No. 20. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 12 plankare.

Çiz.Lev.4, Levha 5

Ağız Çapı: 12.6 cm.

Korunan Yükseklik: 3.0 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (10 YR 4/1).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde dudağa doğru kalınlaşmaktadır.

Kat. No. 21. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev.4,*

Levha 6

Ağız Çapı: 13.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.45 cm.

Kil Rengi: Az mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte koyu kırmızımsı kahverengi (5YR 3/4) ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 22. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 18 T 41 plankare.

Çiz.Lev.5, Levha 6

Ağız Çapı: 10.8 cm

Korunan Yükseklik: 3.5 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kırmızımsı kahverengi (5 YR 5/4).

Tanım: İçe dönük ağızlı.

Kat. No. 23. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 20 T Yüzey. *Çiz.Lev.5,*

Levha 6

Ağız Çapı: 11.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.35 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta ve içte kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 5/4).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Dudak dik profil vermektedir.

Kat. No. 24. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 13 plankare.

Çiz.Lev.5, Levha 6

Ağız Çapı: 12.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.25 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızımsı kahverengi (5 YR 5/4).

Tanım: İçe dönük ağızlı.

Kat. No. 25. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 U 25 plankare.

Çiz.Lev.5, Levha 7

Ağız Çapı: 14.0 cm.

Korunan Yükseklik: 1.85 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (2.5 Y 4/N4).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Neredeyse dik yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 26. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 19 U 25 plankare.

Çiz.Lev.5, Levha 7

Ağız Çapı: 18.4 cm

Korunan Yükseklik: 3.25 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızı (2.5 YR 5/6).

Tanım: Kalın cidarlı. İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 27. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 6 plankare. *Çiz.Lev.5,*

Levha 7

Ağız Çapı: 16.7 cm.

Korunan Yükseklik: 3.8 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta ve içte soluk kırmızı (2.5 YR 4/2'den 10 R 4/4'e).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Neredeyse dik yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 28. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 98 plankare.

Çiz.Lev.6, Levha 7

Ağız Çapı: 15.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (10 R 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/6).

Tanım: Kalın cidarlı. İçe dönük ağızlı. Neredeyse dik yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 29. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1998. 20 T 97 plankare.

iz.Lev.6, Levha 8

Ağız apı: 16.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.5 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Tanım: İe dönük ağızlı.

Kat. No. 30. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 19 U 9 plankare. *iz.Lev.6,*

Levha 8

Ağız apı: 14.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.1 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, pembe (5YR 8/3).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/8).

Tanım: İe dönük ağızlı ve yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde dudağa doğru kalınlaşmaktadır.

Kat. No. 31. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 20 T 72 plankare.

iz.Lev.6, Levha 8

Ağız apı: 14.0. cm.

Korunan Yükseklik: 2.95 cm.

Kil Rengi: Soluk kırmızı (2.5 YR 6/2).

Firmis Rengi: İçte ve dışta açık kırmızımış kahverengi (5YR 6/4).

Tanım: İe dönük ağızlı ve yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 32. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 20 T 71 plankare.

iz.Lev.6, Levha 8

Ağız apı: 9.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.15 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımış kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte soluk kırmızı (2.5 YR 3/2). Dışta korunmamış.

Tanım: İe dönük ağız kenarlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 33. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1994. 20 T 28 plankare.

iz.Lev.6, Levha 9

Ağız apı: 10.4 cm.

Korunan Yükseklik: 2.35 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımış kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta kırmızı (2.5 YR 4/6) ve içte kırmızı (2.5 YR 4/8).

Tanım: İe dönük ağızlı.

Kat. No. 34. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak/1994. 17 U 8 plankare. *iz.Lev.6, Levha 9*
Ağız apı: 9. 6 cm.
Korunan Yükseklik: 1.85 cm.
Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).
Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızıdan silik kırmızı (10 R 5/6'dan 10 R 4/4'e).
Tanım: İe dönük ağızlı. Dışta firmis akmış.

Kat. No. 35. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1998. 20 T 104 plankare. *iz.Lev.7, Levha 9*
Ağız apı: 13.0 cm.
Korunan Yükseklik: 2.3 cm.
Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımı s kahverengi (2.5 YR 6/4).
Firmis Rengi: İçte kırmızı (2.5 YR 4/6) ve dışta kırmızı (10 R 5/6).
Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış ağız kenarlı.

Kat. No. 36. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1997. 20 T 81 plankare. *iz.Lev.7, Levha 9*
Ağız apı: 12.0 cm.
Korunan Yükseklik: 2.9 cm.
Kil Rengi: Mika katkılı, açık gri (10 YR 6/1).
Firmis Rengi: Dışta ve içte çok koyu gri (2.5 YR 3/N3)
Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış ağız kenarlı.

Kat. No. 37. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1993. 18 T 9 plankare. *iz.Lev.7, Levha 10*
Ağız apı: 12.8 cm.
Korunan Yükseklik: 3.3 cm.
Kil Rengi: Gri (7.5 YR 5/N5).
Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (5 Y 4/1).
Tanım: İe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış ağız kenarlı.

Kat. No. 38. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1996. 20 T 77 plankare. *iz.Lev.7, Levha 10*
Ağız apı: 15.8 cm.
Korunan Yükseklik: 2.5 cm.
Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).
Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 3/6'dan 4/8'e).
Tanım: Kalın cidarlı. İe dönük ağızlı ve yuvarlatılmış ağız kenarlı.

Kat. No. 39. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 69 plankare.

Çiz.Lev.7, Levha 10

Ağız Çapı: 17.4 cm.

Korunan Yükseklik: 3.7 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Firmis Rengi: Dışta ve içte silik kırmızı (10 R 4/4).

Tanım: İçe dönük ağızlı ve yuvarlatılmış ağız kenarlı.

Kat. No. 40. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 9 plankare. *Çiz.Lev.7,*

Levha 10

Ağız Çapı: 11.2 cm.

Korunan Yükseklik: 1.9 cm.

Kil Rengi: Kırmızimsı sarı (5 YR 6/6).

Firmis Rengi: Dışta koyu gri (5 YR 4/1), içte sarımsı kırmızı (5 YR 4/8).

Tanım: İçe dönük ağızlı ve yuvarlatılmış ağız kenarlı.

4.a.1.a.3. Tip III (Kat. No. 41-45)

Kat. No. 41. İçe dönük ağız kenarlı kase. Batı Çatak /1994. 20 T 55 plankare. *Çiz.Lev.8, Levha 11*

Ağız Çapı: 10.1 cm.

Kaide Çapı: 4.5 cm.

Yükseklik: 5.2 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızimsı kahverengi.

Firmis Rengi: Kaideye doğru akmış; dışta açık gri, içte açık griden griye. Firmis kaliteli ve parlak.

Tanım: Tama yakın olarak iki parçadan oluşmaktadır. Restorasyon ile tümlenmiştir.

Kat. No. 42. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak/1995. 19 T 13 plankare.

Çiz.Lev.8, Levha 11

Ağız Çapı: 13.4 cm.

Kaide Çapı: 7.2 cm.

Korunan Yükseklik: 8.05 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızimsı kahverengi.

Firmis Rengi: Firmis boya kaideye doğru akmış. Dışta açık gri, içte açık griden griye. Kaliteli parlak.

Tanım: Tama yakın olarak ele geçmiştir.

Kat. No. 43. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 13 plankare.

Çiz.Lev.8, Levha 11

Ağız Çapı: 15.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.85 cm.
 Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).
 Firmis Rengi: Dışta aşınmış, içte iyi korunmuş, kırmızı (2.5 YR 4/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Yükselen gövde neredeyse dik dudak ile birleşir.

Kat. No. 44. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 19 U 33 plankare.

Çiz.Lev.9, Levha 12

Ağız Çapı: 15.8 cm.

Korunan Yükseklik: 3.1 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, sarımsı kırmızı (5 YR 5/8).

Firmis Rengi: Dışta ve içte koyu kahverengi (7.5 YR 4/4).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yükselen gövde dudağın hemen altında belirgin bir dönüş yapar.

Kat. No. 45. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 9 plankare.

Çiz.Lev.9, Levha 12

Ağız Çapı: 15.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.45 cm.

Kil Rengi: Çok yoğun mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 6/ 6).

Firmis Rengi: İçte dışta iyi korunmamış, kırmızı (10 R 5/6).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı. Yükselerek gelen gövde düz profil vermektedir.

Dudağın hemen altında gövdenin yumuşak bir kavis yaptığı görülmektedir.

4.a.1.b. Ağız Kenarı Köşeli Bitenler (Kat. No. 46-63)

Ağız kenarı köşeli biten içe dönük ağız kenarlı kaselerin beş farklı tipi vardır;

4.a.1.b.1. Tip I (Kat. No. 46-52)

Kat. No. 46. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 25 plankare.

Çiz.Lev.9, Levha 12

Ağız Çapı: 13.0 cm.

Korunan Yükseklik: 4.85 cm.

Kil Rengi: Gri (10 YR 5/1).

Firmis Rengi: Dışta ve içte çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Tamir görmüş. Ağız kenarı köşeli. İçe dönük ağızlı.

Kat. No. 47. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare.

Çiz.Lev.9, Levha 12

Ağız Çapı: 9.9 cm.

Korunan Yükseklik: 2.9 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçe dönük ağızlı. Dışta, dudak kenarına yakın yerde yay şeklinde kazıma çizgi görülmektedir.

Kat. No. 48. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 15 plankare.

Çiz.Lev.9, Levha 13

Ağız Çapı: 18.4 cm.

Korunan Yükseklik: 4.5 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, pembemsi gri (5 YR 6/2).

Firmis Rengi: İçte ve dışta iyi korunmamış, koyu kahverengi (7.5 YR 3/2).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçe dönük ağızlı.

Kat. No. 49. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare.

Çiz.Lev.10, Levha 13

Ağız Çapı: 12.2 cm.

Korunan Yükseklik: 4.4 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/4).

Firmis Rengi: Dışta ve içte koyu gri (5 YR 2/1).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçe dönük ağızlı. Dışta firnis akmış.

Kat. No. 50. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare.

Çiz.Lev.10, Levha 13

Ağız Çapı: 16.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.75 cm.

Kil Rengi: Gri (10 YR 6/1).

Firmis Rengi: İçte koyu gri (10 YR 4/1) ve dışta çok koyu gri (2.5 Y 3/N3).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçe dönük ağızlı.

Kat. No. 51. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 5 plankare.

Çiz.Lev.10, Levha 13

Ağız Çapı: 12.4 cm.

Korunan Yükseklik: 3.6 cm.

Kil Rengi: Pembe (5YR 8/4).

Firnis Rengi: İçte ve dışta kırmızımsı kahverenginden koyu kırmızımsı kahverengine (5YR 5/4'den 5YR 3/2'ye).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçte dönük ağızlı. Dışta firnis akmış.

Kat. No. 52. İçte dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 25 plankare.

Çiz.Lev.10, Levha 14

Ağız Çapı: 12.2 cm.

Korunan Yükseklik: 4.5 cm.

Kil Rengi: Pembe (7.5 YR 7/4).

Firnis Rengi: İçte ve dışta dudak altında çok koyu gri (7.5 YR 2/N2).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçte dönük ağızlı. Dışta firnis akmış. İki parçadan oluşmaktadır.

4.a.1.b.2. Tip II (Kat. No. 53-56)

Kat. No. 53. İçte dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 25 plankare.

Çiz.Lev.11, Levha 14

Ağız Çapı: 15.4 cm.

Korunan Yükseklik: 6.05 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firnis Rengi: Dışta firnis akmış, kırmızı (2.5 YR 4/6), içte kırmızı (2.5 YR 3/4).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Tamir görmüştür. İçte dönük ağızlı. Ağız kenarı yuvarlatılmış.

Kat. No. 54. İçte dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 124 plankare.

Çiz.Lev.11, Levha 14

Ağız Çapı: 19.2 cm.

Korunan Yükseklik: 3.8 cm.

Kil Rengi: Az mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firnis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçte dönük ağızlı.

Kat. No. 55. İçte dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare.

Çiz.Lev.11, Levha 14

Ağız Çapı: 15.0 cm.

Korunan Yükseklik: 3.3 cm.

Kil Rengi: Koyu gri (10 YR 4/1).

Firnis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 Y 3/N3)

Tanım: Ağız kenarı köşeli. İçte dönük ağızlı.

Kat. No. 56. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 19 T 86 plankare
Çiz.Lev.11, Levha 15
 Ağız Çapı: 11.0 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.5 cm.
 Kil Rengi: Az mikalı, pembe (5 YR 7/4).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/4).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı yuvarlatılmış.

4.a.1.b.3. Tip III (Kat. No. 57-60)

Kat. No. 57. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare.
Çiz.Lev.12, Levha 15
 Ağız Çapı: 17.4 cm.
 Korunan Yükseklik: 5.3 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, gri (2.5 YR 5/N5).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).
 Tanım: Firmis akmıştır. İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

Kat. No. 58. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 110 plankare.
Çiz.Lev.12, Levha 15
 Ağız Çapı: 10.2 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.1 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (10 R 6/8).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (10 R 5/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

Kat. No. 59. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 3 plankare.
Çiz.Lev.12, Levha 15
 Ağız Çapı: 10.4 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.4 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, gri (5 Y 6/1).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta gri (10 YR 5/1).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

Kat. No. 60. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 70 plankare.
Çiz.Lev.12, Levha 16
 Ağız Çapı: 9.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.7 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, gri (10 YR 6/1).
 Firmis Rengi: Dışta koyu gri (2.5 YR 4/N4) ve içte grimsi kahverengi (10 YR 5/2).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

4.a.1.b.4. Tip IV (Kat. No. 61-62)

Kat. No. 61. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998 19 T 45 plankare.

Çiz.Lev.12, Levha 16

Ağız Çapı: 19.2 cm.

Korunan Yükseklik: 1.9 cm.

Kil Rengi: Az mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta (iyi korunamamış) kırmızı (10 R 4/6).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

Kat. No. 62. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare.

Çiz.Lev.12, Levha 16

Ağız Çapı: 12.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.05 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte kırmızı (2.5 YR 4/8) ve dışta silik kırmızı (10 R 4/4).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

4.a.1.b.5. Tip V (Kat. No. 63)

Kat. No. 63. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 19 T 112 plankare.

Çiz.Lev.13, Levha 16

Ağız Çapı: 11.2 cm.

Korunan Yükseklik: 1.65 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Mat, içte ve dışta koyu kırmızımsı griden koyu kırmızımsı kahverengiye (5 YR 4/2'den 5 YR 3/2'ye).

Tanım: Üç parçadan oluşmaktadır. İçe dönük ağızlı. Ağız kenarı köşeli.

4.a.1.c. Büyük Çaplı Kaseler (Kat. No. 64-79)

Büyük çaplı içe dönük ağız kenarlı kaselerin iki farklı tipi vardır;

4.a.1.c.1. Tip I (Kat. No. 64-76)

Kat. No. 64. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T Temizlik. *Çiz.Lev.13, Levha 17*
 Ağız Çapı: 23.8 cm.
 Korunan Yükseklik: 5.15 cm.
 Kil Rengi: Çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı.

Kat. No. 65. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 71 plankare. *Çiz.Lev.13, Levha 17*
 Ağız Çapı: 20.7 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.4 cm.
 Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızimsı kahverengi (2.5 YR 5/4).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Gövde bitiminden sonra dudak gittikçe kalınlaşmakta ve ince dudak kenarı ile bitmektedir.

Kat. No. 66. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare. *Çiz.Lev.13, Levha 17*
 Ağız Çapı: 19.6 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.6 cm.
 Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/3).
 Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (2.5 Y 3/N3) ve dışta koyu gri (5 YR 4/1).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 67. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 19 T 85 plankare. *Çiz.Lev.13, Levha 17*
 Ağız Çapı: 26.0 cm.
 Korunan Yükseklik: 3.1 cm.
 Kil Rengi: Yoğun mikalı, soluk kırmızı (10 R 6/3).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Dudağa doğru hafif kalınlaşıyor

Kat. No. 68. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /2000. 19 U Yüzey temizliği.

iz.Lev.13, Levha 18

Ağız apı: 23.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/4).

Firmis Rengi: Dışta çok koyu kırmızıdan kırmızıya (2.5 YR 3/2'den 2.5 YR 4/6'ya) ve içte çok koyu gri (2.5 YR 2/N2).

Tanım: İe dönük ağızlı. Büyük aplı. İki parçadan oluşmaktadır.

Kat. No. 69. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1993. 20 T 15 plankare.

iz.Lev.13, Levha 18

Ağız apı: 24.4 cm.

Korunan Yükseklik: 2.5 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: İe dönük ağızlı. Büyük aplı.

Kat. No. 70. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1994. 20 T 25 plankare. *iz.Lev.*

14, Levha 18

Ağız apı: 24.8 cm.

Korunan Yükseklik: 3.3 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, pembe (5 YR 7/3).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (10 YR 4/1).

Tanım: İe dönük ağızlı. Büyük aplı.

Kat. No. 71. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1998. 20 T 107 plankare.

iz.Lev. 14, Levha 18

Ağız apı: 24.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.85 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 4/4).

Tanım: İe dönük ağızlı. Büyük aplı. Keskin gövde dönüşlü. Düzleştirilmiş dudak kenarlı.

Kat. No. 72. İe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı atak /1994. 20 T 60 plankare.

iz.Lev. 14, Levha 19

Ağız apı: 21.4 cm.

Korunan Yükseklik: 3.05 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: İçte koyu gri (5 YR 4/1) ve dışta çok koyu gri (10 YR 3/1).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı.

Kat. No. 73. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 110 plankare.

Çiz.Lev. 14, Levha 19

Ağız Çapı: 21.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.35 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (10 R 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta parlak silik kırmızı (2.5 YR 4/2).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Diğerlerine göre daha sığ gövdeli ve yuvarlanmış dudak kenarlı.

Kat. No. 74. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare.

Çiz.Lev. 14, Levha 19

Ağız Çapı: 22.4 cm.

Korunan Yükseklik: 4.2 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: İçte kahverengi (7.5 YR 4/2) ve dışta koyu kırmızımsı gri (10 R 4/1).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı.

Kat. No. 75. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak. *Çiz.Lev. 14, Levha 19*

Ağız Çapı: 20.4 cm.

Korunan Yükseklik: 5.5 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, soluk kırmızı (2.5 YR 6/2).

Firmis Rengi: İçte koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/4) dışta akmış koyu grimsi kahverengiden kahverengiye (10 YR 4/2'den 7.5 YR 4/2'ye).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı.

Kat. No. 76. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 101 plankare.

Çiz.Lev. 15, Levha 20

Ağız Çapı: 19.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.8 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta silik kırmızıdan kırmızımsı kahverengine (2.5 YR 5/2'den 2.5 YR 5/4'e).

Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Düzlenmiş dudak kenarlı. Keskin gövde dönüşlü.

4.a.1.c.2. Tip II (Kat. No. 77-79)

Kat. No. 77. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 7 plankare. *Çiz.Lev.*

15, Levha 20

Ağız Çapı: 27.4 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.35 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızimsı kahverengi (2.5 YR 6/4).
 Firmis Rengi: Çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Neredeyse dik gelen dudak düz profilli gövdeyle birleşiyor.

Kat. No. 78. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 19 U 16 plankare. *Çiz.Lev. 15, Levha 20*

Ağız Çapı: 29.0 cm.
 Korunan Yükseklik: 3.2 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/6).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (10 R 5/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Dudak kenarı dik gelmektedir. Dudak kenarı içte köşe yapmaktadır.

Kat. No. 79. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 12 plankare. *Çiz.Lev. 15, Levha 20*

Ağız Çapı: 23.2 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.6 cm.
 Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (10 R 5/6).
 Tanım: İçe dönük ağızlı. Büyük çaplı. Dışta kazıma çizgi ile üç harf görülmektedir. Ortadaki gamma harfi net görülmektedir.

4.a.1.d. Yarımküre Kaseler (Kat. No. 80-83)

Kat. No. 80. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 15, Levha 21*

Ağız Çapı: 6.1 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.9 cm.
 Kil Rengi: Soluk kırmızı (10 R 6/3).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 5/6'dan 2.5 YR 5/8'e).
 Tanım: İçe dönük ağız kenarlı. Yuvarlanmış dudak kenarlı.

Kat. No. 81. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 15, Levha 21*

Ağız Çapı: 11.6 cm.
 Korunan Yükseklik: 3.2 cm.

Kil Rengi: Gri (10 YR 6/1).

Firmis Rengi: Dışta koyu gri (7.5 YR 4/N4) ve içte açık kahverengimsi gri (10 YR 6/2).

Tanım: İçe dönük ağız kenarlı. Dudak kenarı hafif sivrilmiş.

Kat. No. 82. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 104 plankare.

Çiz. Lev. 15, Levha 21

Ağız Çapı: 15.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.0 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/4) ve dışta koyu kırmızımsı kahverenginden kırmızıya (5 YR 3/4'den 2.5 YR 4/8'e).

Tanım: İçe dönük ağız kenarlı. Yuvarlanmış dudak kenarlı.

Kat. No. 83. İçe dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 55 plankare.

Çiz. Lev. 16, Levha 21

Ağız Çapı: 15.9 cm.

Korunan Yükseklik: 1.9 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: Dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2) ve içte kırmızımsı kahverengi (5 YR 4/3).

Tanım: İçe dönük ağız kenarlı. Yuvarlanmış dudak kenarlı.

Oldukça sevilen ve çok geniş bir alana ihraç edilen içe dönük ağız kenarlı kase tiplerinin hepsi Klasik Dönem formlarından türemiştir¹⁰⁷. Bu kaseler form olarak Dor sütun başlığını anımsattığı için “ekhinus kase” olarak da adlandırılmıştır¹⁰⁸. İçe dönük ağız kenarlı kaseler, Doğu Akdeniz’de bilinen Hellenistik kaseler içerisinde en yaygın görülen tiptir¹⁰⁹. İçe dönük ağız kenarlı kase formu, ilk olarak Attika’da, M.ö. 5. yüzyılın başlarına tarihlenen prototiplerden yola çıkılarak üretilmiş olmalıdır. Attika ile ilişki kesildikten sonra yerel gelişime sahip bir form halini almışlardır¹¹⁰. H. A.Thompson, Hellenistik Dönem kadınları daha açık kapları tercih ederken genel olarak M.ö. 4. yüzyıl kadınlarının

¹⁰⁷ H. Goldman, (1950): *Excavations at Gözlükule. Tarsus I. The Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey: s. 156; S. I. Rotroff, (1997): *Hellenistic Pottery: Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material, The Athenian Agora, XXIX*, Princeton: s. 161.

¹⁰⁸ R. Edwards, (1975): *Corinthian Hellenistic Pottery, Corinth Vol. VII, Part 3*, Princeton: s. 29; Coldstream v.d., 2001: 98.

¹⁰⁹ Coldstream v.d., 2001: 98.

¹¹⁰ B. Gürler , (2003): “Ödemiş Buluntusu Hellenistik-Erken Roma Dönemine Ait Seramikler” *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 3: s. 88.

içe dönük kaseleri tercih ettiğini belirtmektedir¹¹¹. Hemen hemen bütün Hellenistik yerleşimlerde oldukça çok sayıda ele geçen bu kase formu, özellikle M.ö. 3. yüzyıl içinde çok yaygın kullanım görmüştür¹¹². İçe dönük ağız kenarlı kaselerin M.ö. 3. yüzyılda çok tercih edildiği, fakat M.ö. 225 civarında dışa dönük kaselerin çıkmasıyla yükselişlerinin durduğu söylenmektedir¹¹³.

Bazı bilim adamları, içe dönük ağız kenarlı kaseleri çeşitli gruplara ayırmışlardır. Korinth'de ele geçen içe dönük kaseler de boyutlarına göre üç grupta toplanmıştır¹¹⁴. Ağız çapları 10.0-28.0 cm. arasında olanlar büyük kaseler, 7.0-9.3 cm. arasında olanlar sığ kaseler grubu içinde sosluk alt başlığında ve 7.4-6.2 cm. arasında olanlar çok küçük kaseler içinde tuzluk grubunda incelenmektedir.

S. I. Rotroff ise, kaselerin iki grup olarak üretildiğini söylemektedir. Birinci grup zeminde baskı süslemesi olan sığ kaselerdir. Bu gruba ait örneklerde halka kaide ve ayağın kıvrım yerinde rezerve bant görülmektedir. Birinci gruba ait örnekler daha basit ve formun daha kalitesiz tipidir. Baskı süslemenin ve kazıma ve rezerve yivlerin oluşu formu, M.ö. 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir. Kaide dışa doğrudur ve bazen köşeli profildedir. Gövde ve dudaktaki eğim çeşitlidir ve gövde incedir. Birinci grubun bu erken örnekleri olasılıkla M.ö. 300'den daha önceye tarihlendirilemezler¹¹⁵.

Formun ikinci grubunu, derin gövdeli, üzerinde rezerve bant ve damga süsleme olmayan, diğer gruba göre daha geçe tarihlenen örnekler oluşturmaktadır. İkinci gruba ait örnekler M.ö. 4. yüzyılda popüler değildir. Bunun yanında, Hellenistik Dönem'de yaygınlaşmıştır. Özellikle M.ö. 3. yüzyılda popülerliğini kazanmış ve yüzyılın yarısında sığ kaselerin (birinci grup) yerini almaya başlamışlardır. M.ö. 2. yüzyılın üçüncü çeyreğinde ise, bu kaseler rulet süslemeli ve neredeyse kürevi kaselerle yer

¹¹¹ Thompson, 1934: 437.

¹¹² Westholm, 1956: 76.

¹¹³ Rotroff, 1997: 156.

¹¹⁴ Tarsus'ta en popüler ikinci form olmakla birlikte Kıta Yunanistan'da ve Doğu Akdeniz repertuarında yaygın olmadığı belirtilmiştir. **Bkz.**, Goldman, 1950: 156.

¹¹⁵ Rotroff, 1997: 162.

değiştirmiştir¹¹⁶. İkinci grubu oluşturan derin içe dönük ağız kenarlı kaselerin en yaygın ölçüsü 11.0-14.0 cm. arasındadır¹¹⁷.

İçe dönük ağız kenarlı kaselerin bezemeleri de bazı değişik özellikler göstermektedir. Parlak siyah sır ile kırmızı ve siyah kombinasyonu genellikle M.ö. 250'den önceki gruplarda görülmektedir. Bunun yanında, metalik siyah örnekler M.ö. 3. yüzyıl sonları ile M.ö. 2. yüzyıl başlarına toplanmaktadır. İçe dönük ağızlı kaseler üzerinde rulet bezeme son derece nadirdir¹¹⁸.

En erken Korinth örnekleri M.ö. 5. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenmektedir. Büyük çaplı olanlar, şehrin yıkımı olan M.ö. 146'a kadar; sosluk grubu için kesin bir tarih vermek zor olmakla birlikte 4. yüzyılın birinci yarısından önce ya da sonra üretilmiştir; tuzluk grubu da 4. yüzyılın ilk çeyreğinden M.ö. 200 yılları arasına verilmektedir¹¹⁹. Olynthos'da ise, M.ö. 5. yüzyılın sonlarında ithal edilen Attika tipleri yanında, M.ö. 4. yüzyılın başlarında yerel örneklerin çok sayıda üretildiği bilinmektedir. Samos'ta ve Aleksandria'da Attika'dan ithal edilen bazı örnekler görülmektedir¹²⁰.

Samaria'da Olynthos'a benzer olarak Attika kaseleri taklit edilmiştir¹²¹. Bunun yanında, yerel üretimin kaç yıllarında başladığını söylemek zordur. Hellenistik form, M.ö. 4. yüzyıl ve M.ö. 3. yüzyılın başlarında Attika ithalatları ile başlamış, aynı yüzyıl içerisinde bazı ithalatlarla ve M.ö. 2. yüzyıldaki yerel üretimlerle devam etmiş olmalıdır. J. M. Crowfoot, Samaria'da ele geçen içe dönük ağızlı kaseler içinde erken örneklerin daha küçük ve kaliteli olduğunu belirtmiştir¹²². Samaria'da M.ö. 2. yüzyılın ilk yarısına doğru kaseler daha sık yapılmaya başlanmıştır. Ayrıca, bu kaselerin ağız kenarlarının da kalın bir kıvrım yapar şekilde değiştiği gözlenmiştir.

¹¹⁶ Rotroff, 1997: 162.

¹¹⁷ Rotroff, 1997: 163.

¹¹⁸ Rotroff, 1997: 163.

¹¹⁹ Edwards, 1975: 29.

¹²⁰ Westholm, 1956: 76.

¹²¹ J. M. Crowfoot, G. M. Crowfoot, K. Kenyon, (1957): *The Objects from Samaria, Samaria-Sebaste 3, Chap. IX: Pottery Hellenistic and Later*, London: s. 248.

¹²² Crowfoot v.d., 1957: 248.

Tarsus kazılarında ele geçen içe dönük kaseler, uca doğru incelen ağız kenarlarına sahiptirler¹²³. Basit halka kaideleri, diğer Attika benzerlerine göre daha küçük olmakla birlikte bir süre sonra daha alçak, konik hale gelmiştir. Firis, alışıldığı şekilde iç ve dış kısmın üst kısımlarına uygulanmıştır. Erken Hellenistik Dönem’de (M.ö. 4. yüzyılın sonlarından M.ö. 3. yüzyılın ortalarına) formun genel hatları, hafif bir dudak kavisi ile aşamalı eğim görülmektedir. Orta Hellenistik Dönem’in (M.ö. 3. yüzyılın sonları) erken evrelerinde de bu profil devam eder. Bunun yanında, orta evre içinde form değişmeye ve içe dönük dudak daha dar, gövde genellikle daha küçük boyutlarda yapılmaya başlar. Bu moda M.ö. 3. yüzyılın sonlarından M.ö. 2. yüzyılın başlarına kadar daha çok etkilidir. Tarsus’ta ele geçen bazı iyi örnekler üzerinde Attika parçalarının taklitleri olan rulet ve baskı palmetleri görülmektedir.

Pergamon’da yerel form Attika öncülerinden sonra gelişmiştir. Burada Erken Hellenistik Dönem’de gergin profil, ince form, geniş halka kaide karakteristiktir. Pergamon’da firnis renginin kırmızıya doğru eğilim gösterdiği Geç Hellenistik Dönem’de ise, formlar daha geniş ölçülerde yapılmaya başlamıştır¹²⁴.

İçe dönük kaseler Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem seramik grupları arasında sayısal bakımından en fazla olan formdur. Benzer form veren ve çok küçük olan parçalar kataloğa alınmamıştır. Menekşe Çatağı’nda “Kaseler” grubu altında 45 adeti ağız kenarı yuvarlak bitenler, 18 adeti ağız kenarı köşeli bitenler, 16 adeti büyük çaplı kaseler ve 4 adeti yarımküre kaseler olmak üzere toplam 83 eser bulunmaktadır. Bu örneklerden 8 adeti tam profil vermektedir. Diğer örneklerin tümü ağız parçasıdır. Kaselere ait olabilecek kaide parçaları açık kap kaideleri bölümünde yer almaktadır.

Menekşe Çatağı’nda ele geçen içe dönük kaselerin ağız çapları çoğunlukla 10.2 ile 15.8 cm. arasındadır. Bu ölçü Atina Agorası’nda ele geçen içe dönük ağızlı kaselerin ölçülerine göre biraz büyüktür¹²⁵. Alt gruplar içinde, ağız kenarı yuvarlak bitenlerin ağız çapları 8.8 ile 19.5 cm. arasındadır. Bu gruba ait **Kat. No. 32**’nin yakın bir benzerine Korinth sığ sosluk grubunda rastlıyoruz. Ayrıca, **Kat. No. 4**, **Kat. No. 6** ve **Kat. No. 47** de

¹²³ Goldman, 1950: 157.

¹²⁴ Gürler, 2003: 88.

¹²⁵ S. I. Rotroff, (1982a): *Hellenistic Pottery: Athenian and Imported Moldmade Bowls, The Athenian Agora XXII*, Princeton: s. 163.

form ve yakın ölçüleri nedeniyle Korinth örnekleri ile benzerdirler¹²⁶. Ağız kenarı köşeli bitenler ise, 9.9 ile 19.2 cm. arasında değişen ağız çaplarına sahiptirler. Büyük çaplı kaselerin ağız çapları 19.6 ile 29.0 cm. arasındadır. Bu ölçüler diğer üretim merkezleri ile uyum içindedir. Bunun yanında, Korinth'de ele geçen benzer kaseler içinde ağız çapları 10.0 santimetreden büyük olanlar büyük çaplı kaseler grubuna dahil edilmişlerdir¹²⁷. Menekşe Çatağı kazılarında ele geçen yarımküre kaseler ise 6.1 ile 15.0 cm. arasında değişen ağız çaplarına sahiptirler. Bu grubun içinde yer alan ve 6.1 cm. ağız çapına sahip **Kat. No. 80**'in bir benzeri Korinth kazılarında ele geçmiştir¹²⁸.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen içe dönük ağız kenarlı kaselerin firnis boya renkleri sarımsı kırmızı, kırmızı, kırmızimsı kahverengi ve koyu gri renkleri olmak üzere çeşitlilik göstermektedir. Söz konusu kaselerin iç kısımları firnislenmiştir. Dış kısımlarında ise, kimi örneklerde sadece dudak altında, kimi örneklerde ise dudak altından gövdeye kadar akan firnis görülmektedir. Eserlerin tümü bezemesiz olup sadece **Kat. No. 80** üzerinde kazıma harfler görülmektedir.

M.ö. 4. yüzyılda yaygınlaşan ve yerel atölyeler tarafından üretildiği bilinen içe dönük kaseler Menekşe Çatağı'nda da çok sayıda görülmektedir. Bu kaselerin formlarında yerel bazı özellikler görülse de çok sayıdaki benzerlerine diğer merkezlerde rastlanmaktadır. Bunların içinde **Kat. No. 1**'in form olarak benzerlerine Sidi Khrebish Benghazi'de, Histria'da ve Tenos'da rastlıyoruz¹²⁹. Ayrıca, **Kat. No. 1** ile benzer kaidelere sahip örnekler Atina Agora'dan çıkan içe dönük ağızlı kaseler arasında rastlıyoruz¹³⁰. **Kat. No. 2**, H. A. Thompson'un incelediği kase grupları içerisinde M.ö. 3. yüzyıla örnekleri ile oldukça benzerdir¹³¹. Bunun yanında, benzer formda kaselerin Knossos kazılarında M.ö.

¹²⁶ Edwards, 1975: 32.

¹²⁷ Edwards, 1975: 29.

¹²⁸ Korinth örneği ağız çapları 6.2-7.4 cm. arasında değişen küçük boyutlu tuzluklar olarak gruplanmışlardır. **Bkz.**, Edwards 1975, s. 32.

¹²⁹ Sidi Khrebish Benghazi'de bulunan kase M.ö. 2. yüzyılın sonları ya da 1. yüzyılın başları gibi daha geç bir tarihe verilmiştir. **Bkz.**, P. M. Kenrick, (1985): *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice): The Fine Pottery, Vol. III Part 1*, Supp. to Libya Antiqua V, Tripoli: Fig. 6: 36.2. **Bkz.**, R. Etienne, (1986): *Tenos I, Le Sanctuaire de Poseidon Et D'Amphitrite*, Paris: Pl. 94: Bb4. Bunun yanında, Histria'da ele geçen benzer kaseler M.ö. 336-332 arasına tarihlenmiştir. **Bkz.**, C. Preda, A. Doicescu, (1996): *Le Mur de défense de l'époque Hellénistique*, Bucuresti: s. 522, Pl. 90: II, 4. Tenos örnekleri ise, M.ö. yaklaşık 260-230/20 yıllarına tarihlenmişlerdir.

¹³⁰ Rotroff, 1997, Fig. 63: 1007 (M.ö. 200-175).

¹³¹ Thompson, 1934, Fig. 117: D9. Benzer tarihe verilen örnekler Histria'da da ele geçmiştir. **Bkz.**, Preda v.d., 1996: 533, Pl. 101: XXV', 3.

150-125 gibi oldukça geç tabakalarda ele geçmesi, bu kaselerinin Hellenistik Dönem içinde uzunca bir dönem üretildiğini göstermektedir¹³².

Kat. No. 3'ün form olarak benzerleri Eretria ve farklı kaidelere sahip İthaka buluntuları arasında görülmektedir¹³³. **Kat. No. 6** ise, form olarak Makedonya'da bazı mezarlarda ele geçen yarı kürevi gövdeli kaselerle oldukça benzer özelliklere sahiptir¹³⁴. **Kat. No. 7** ile çok benzer profile sahip olan ve M.ö. 1. yüzyıla tarihlenen bir örnek Tarsus'ta kazılarda ele geçmiştir¹³⁵. Samaria'da M.ö. 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen bir kase özellikle ağız profili ile **Kat. No. 16**'ya çok benzerdir¹³⁶. **Kat. No. 64** ile benzer profile sahip kaselerin Korinth'te yapılan kazılarda M.ö. 4. yüzyılın birinci çeyreğinden M.ö. 146 yıllarına kadar uzun bir dönem kullanıldığı anlaşılmıştır¹³⁷. **Kat. No. 70** ile çok yakın bir profile sahip bir örnek ise Dura-Europos'da ele geçmiştir¹³⁸. **Kat. No. 76**, Atina Agora'sı kazılarında ele geçen Hellenistik içe dönük ağızlı kaseler içinde pek rastlanan bir örnek değildir. Bunun yanında, benzer forma sahip kaseler, Samaria'da M.ö. 2. yüzyıl ve Knossos'ta M.ö. 225-175 yılları arasına tarihlenen tabakalarda çok sayıda ele geçmiştir¹³⁹. Nabatean Oboda kazılarında ele geçen bir kase **Kat. No. 81**'e oldukça benzerdir¹⁴⁰.

Menekşe Çatağı içe dönük kaseler grubunu, en erken ve en geç tarihlemelerin yapıldığı benzer örnekler ele alındığında, M.ö. 4. yüzyılın son yarısı ile M.ö. 1. yüzyılın ilk yarısı tarihleri arasına yerleştirmek mümkündür. Ağız ve gövde profilleri göz önüne alındığında kaseler arasında yakın tarihlemeler yapmak mümkündür. Diğer eser grupları ile de birlikte düşünüldüğünde Menekşe Çatağı içe dönük kaselerinin üretimlerinin M.ö. 2. yüzyılda yoğunluk kazandığı söylenebilir. Ayrıca, M.ö. 1. yüzyılın ilk yarısından daha geç tarihlenen örnek yoktur.

¹³² I. R. Metzger, (1969): *Die Hellenistische Keramik in Eretria, Eretria II*. Bern: Tafel 8: 2 (M.ö. 3. yüzyıl); Coldstream v.d. 2001: 99, fig. 3: 3m.

¹³³ S. Benton, (1938/1939): "Excavations in Ithaca III, The Cave at Polis II" *BSA* 39: s. 37, fig. 17: 5 (M.ö. 3. yüzyıl); Metzger 1969, Tafel 14: II, 6 (M.ö. 2. yüzyıl).

¹³⁴ S. Drougou, (1991): *Hellenistik Pottery from Macedonia, Selanik*: s. 131, mezar IV 8 η.

¹³⁵ N. Baydur, N. Seçkin, (2001): *Tarsus Donuktaş Kazı Raporu*, İstanbul: Levha LIII: 31.

¹³⁶ Crowfoot v.d., 1957: 249 Fig. 49: 13.

¹³⁷ Edwards, 1975, Pl. 2: 25.

¹³⁸ D. H. Cox, (1949): *The Greek and Roman Pottery, Dura- Europos Final Report IV Part 1 Fascicle 2* New Haven: s. 5, no. 19.

¹³⁹ Crowfoot v.d., 1957: 249 Fig. 49: 12; Coldstream v.d., 2001: 99, fig. 3: 3h.

¹⁴⁰ A. Negev, (1986): *The Late Hellenistic and Early Roman Pottery of Nabatean Oboda, Final Report*, Israel: s. 74, no. 556.

4.a.2. Dışa Dönük Ağız Kenarlı Kaseler (Kat. No. 84-88)

Kat. No. 84. Dışa dönük ağız kenarlı kase. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare. *Çiz.Lev. 16, Levha 22*

Ağız Çapı: 9.7 cm.

Kaide Çapı: 4.1 cm.

Yükseklik : 3.4 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı.

Firmis Rengi: Dışta kırmızımsı kahverengiden kahverengine, içte kırmızımsı kahverengi.

Tanım: İyi pişmiş. Bozuk görüntülü, halka dipli, dışa dönük ağızlı minik kase, tündür.

Kat. No. 85. Dışa dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 70 plankare.

Çiz.Lev. 16, Levha 22

Ağız Çapı: 12.6 cm.

Korunan Yükseklik : 3.1 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, gri (2.5 Y 6/N6)

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: İşçilik iyi değil. Üzerinde demir cüruf izleri var. Yuvarlak bir dönüş yapan dudak dışta köşeli profil vermekte ve içe doğru hafif bombeli bir dönüş yapan gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 86. Dışa dönük ağız kenarlı kase. Batı Çatak /1996. 18 T 2 plankare. *Çiz.Lev. 16, Levha 22*

Ağız Çapı: 10.5 cm.

Kaide Çapı: 4.8 cm.

Yükseklik: 3.6 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, iyi pişmiş, sarımsı kırmızı.

Firmis Rengi: İçte çok koyu kahverengi, dışta açık kırmızımsı kahverenginden çok koyu griye.

Astar Rengi: Soluk kırmızı.

Tanım: Vazo sağlam olarak ele geçmiştir. Dışa dönük ağızlı ve halka kaidelidir. Firmis boyası yer yer akmıştır.

Kat. No. 87. Dışa dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2002. *Çiz.Lev. 16, Levha 22*

Ağız Çapı: 14.1 cm.

Korunan Yükseklik: 2.85 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte dudak kenarı ve altında kırmızı (10 R 5/6), dışta korunmamış.

Tanım: Köşe yapıp düz devam ederek dışa dönen ağız, hafif köşeli dönüşlerle içe doğru bombe yapan gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 88. Dışa dönük ağız kenarlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 19 T Güneybatı temizlik.

Çiz.Lev.17, Levha 23

Ağız Çapı: 11.4 cm.

Korunan Yükseklik : 1.5 cm.

Kil Rengi: Az mika katkılı, gri (10 YR 5/1).

Firnis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 Y 3/N3).

Tanım: Yuvarlatılmış dışa dönük ağız kenarı içe doğru S kıvrım ile gövdeye keskin bir açıyla birleşmekte ve eğik bir açıyla aşağıya devam etmektedir.

Hellenistik Dönem’de görülen en yaygın formlardan bir tanesi dışa dönük ağız kenarlı kaselerdir. Bu kaseler, Atina’da ilk olarak M.ö. 5. yüzyılın sonlarında moda olmuş ve M.ö. 4. yüzyılda da popülerliğini korumuştur¹⁴¹. Dışa dönük ağız kenarlı kaseler Klasik, Hellenistik ve yarı firnisli olmak üzere üç çeşitte üretilmiştir¹⁴². En erken örnekler Atina’da M.ö. 5. yüzyılda başlamıştır¹⁴³. Korinth’de ise, M.ö. 5. yüzyılın son çeyreğinde Attika’dan etkilenerek üretime başlandığı ve şehrin yıkımı olan M.ö. 146 yıllarına kadar üretimin devam ettiği anlaşılmaktadır¹⁴⁴.

Erken tipte (Klasik Dönem), kaselerin iç kısmında zemininde baskı süslemeler bulunmakta, dış kısımda rezerve bir band ve ayak ile gövdenin birleştiği yerde kazıma yiv görülmektedir. Korinth örneklerinde baskı ve rulet bezemeli örnek bulunmamakla birlikte ayakla gövdenin birleşme yerinde rezerve band yoktur¹⁴⁵. Hellenistik tip ise daha basittir. Genellikle firnisli ve hemen hemen her zaman baskısızdır. Üçüncü tip olan yarı firnisli çeşitlerde ise yalnızca içte ve gövdenin üst kısmında firnis görülmektedir¹⁴⁶.

Hellenistik tip dışa dönük ağızlı basit form, M.ö. 3. yüzyılda üretilmeye başlamıştır. Atina’da bulunan örnekler bu grubun başlangıcını yaklaşık olarak M.ö. 275 yıllarına tarihlemektedir¹⁴⁷. Samaria’da rulet bezemeli M.ö. 3. yüzyıla tarihlenen Attika üretimi olduğu olası bazı örnekler bulunmaktadır¹⁴⁸. Hellenistik örnekler form olarak Klasik Dönem tipine benzemekle birlikte, Klasik Dönem örneklerinde gövdenin alt kısmında görülen kazıma yiv bu örneklerde görülmez. Hellenistik tip örneklerinde ise baskı süsleme

¹⁴¹ Crowfoot v.d., 1957: 244.

¹⁴² Rotroff, 1997: 156.

¹⁴³ Rotroff, 1997: 157.

¹⁴⁴ Edwards, 1975: 33.

¹⁴⁵ Edwards, 1975: 33.

¹⁴⁶ Rotroff, 1997: 157.

¹⁴⁷ Rotroff, 1997: 158.

¹⁴⁸ Crowfoot v.d., 1957: 244.

oldukça nadirdir. Önceki gruba göre daha özensiz yapılmış olan bu form, çeşitli ve kuraldışıdır. Firnis üzerinde yaygın olarak parmak izleri görülmektedir. Firnis, arada sırada dışta veya kaide de yapılmamıştır. Ayrıca, Klasik Dönem örneklerine nazaran hemen hemen her zaman kalite açısından düşüktür. Bu da Hellenistik tipin sonlarında standart haline gelen daha ucuz üretimlerden çıktığına işaret etmektedir.

Dışa dönük ağız kenarlı kaselerin gelişimini normal boyutlu kaseler üzerinde takip etmek daha olasıdır. Erken örneklerde kaide dikey veya dışa açılır. M.ö. 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine ait kimi örneklerde açılı veya konkav profilli ayaklar görülmektedir. Daha sonra hepsinde dikey dışa doğru, konkav ve açılı örnekler görülmeye başlamıştır. Kaidenin ölçüleri de geçe doğru değişmeye başlamıştır. Örneğin, M.ö. 3. yüzyılın başlarından M.ö. 2. yüzyılın ortalarına kadar yapılan kaselerde, kaide ölçüsü genellikle neredeyse ağzın yarısı kadardır. M.ö. 2. yüzyılın ikinci çeyreğinde ve daha geç örneklerde ise, kase kaidelerinin daha küçüldüğü görülmektedir¹⁴⁹. Benzer bir durum Korinth kaselerinde de yaşanmış ve bu şehirde M.ö. 200 sonrasında üretilen örneklerde kaidelerde bir daralma görülmektedir¹⁵⁰.

Benzer bir gelişim kaselerin gövdelerinde de gözlenmektedir. M.ö. 3. yüzyılın ikinci çeyreğine ait kaseler genellikle sığ ve kavisli bir gövde profiline sahiptir. Açılı kaseler ise çok nadirdir. Gövdenin yukarısının genişçe dışa dönebildiği daha keskin açılı profilliler, yaklaşık M.ö. 175 yıllarından sonra görülmeye başlar. M.ö. 2. yüzyılın sonları ile M.ö. 1. yüzyılın başlarında ise, kısa-düz, neredeyse yatay denilebilecek alçak gövde, uzun-düz ve dışa doğru açılan üst gövde ile bir açı yaparak birleşir. Formdaki bu önemli gelişimlerinin yanında kaselerin gövdelerinin boyutlarında da değişiklik olur. M.ö. 3. yüzyıl kaseleri daha yüksektir. Bu oran M.ö. 2. yüzyılın sonlarında oldukça alçalmıştır¹⁵¹.

Dışa dönük ağız kenarlı küçük kaseler de benzer bir gelişim gösterirler. Bunun yanında, normal boyutlu olanlara göre daha özensiz yapıldıkları için daha zor tarihlenmektedirler. Küçük kaselerin erken örnekleri sığ olurken daha geç olanların gövdeleri derindir. Açılı gövde profiline sahip örnekler büyük olasılıkla M.ö. 3. yüzyılın

¹⁴⁹ Rotroff, 1997: 159.

¹⁵⁰ Edwards, 1975: 33.

¹⁵¹ Rotroff, 1997: 159.

sonları ya da daha geçe tarihlenmektedir. Bu gövde profiline sahip örnekler yaklaşık M.ö. 175 yıllarına kadar tercih edilmeye devam edilmişlerdir.

Hellenistik Dönem seramik merkezlerinde oldukça sık görülen kase tiplerinden bir tanesini “Dışa Dönük Ağızlı Kaseler” oluşturur. Ancak, Menekşe Çatağı’nda diğer Hellenistik merkezlerin aksine sadece 5 tane dışa dönük ağızlı kase ele geçmiştir. Bu örnekler içinde **Kat. No. 85** ve **Kat. No. 86** tam profil vermektedirler. Diğer 3 kase ağız parçasıdır. Kaselerin ağız çapları 9.7 ile 14.1 cm. arasında değişen ölçülerdedir. S. I. Rotroff’un dışa dönük ağızlı kaseler için belirttiği ölçüleri göz önüne alırsak, **Kat. No. 85**’in tuzluk ya da sos tabağı olarak kullanılan küçük kaseler grubuna girdiğini söyleyebiliriz¹⁵². Diğer eserler ise orta boyutlu kaseler için uygun ölçülere sahiptirler.

Kat. No. 84’ün Knossos’ta ele geçen ve M.ö. yaklaşık 300 yıllarına tarihlenen bir kase ile benzer yönleri bulunmaktadır¹⁵³. H.A. Thompson’un incelediği bir kase, ağız kenarı daha sivri olmakla birlikte, dışa sarkık dudaklı **Kat. No. 85** ile benzer profile sahiptir¹⁵⁴. Samaria’da ele geçen ve M.ö. 4. yüzyılın başlarına tarihlenen bir kase, özellikle düz ağız kenarı profili ile **Kat. No. 87**’ye çok benzerdir¹⁵⁵. Ayrıca, benzer bir örnek de Kuzey Afrika’da Kartaca kazılarında ele geçmiştir¹⁵⁶. **Kat. No. 88**’e benzer profillere sahip kaselere, Makedonya’daki bazı mezar buluntuları arasında, Samaria ve Eretria’daki kazılardan gelen seramikler arasında rastlamaktayız¹⁵⁷.

Menekşe Çatağı buluntuları arasında sınırlı sayıda ve farklı tipte dışa dönük ağızlı kase bulunduğu için, eserlerle ilgili genel bir tarih vermek zordur. Atina Agorası kazılarından gelen örnekler gibi **Kat. No. 84** ve **Kat. No. 85**’in kaide çapları neredeyse ağız çaplarının yarısı kadardır. Bu da her iki kasenin M.ö. 3 yüzyılın başları ile M.ö. 2. yüzyılın ortalarında bir tarihte üretildiklerine işaret etmektedir¹⁵⁸.

¹⁵² Rotroff, 1997: 158.

¹⁵³ Coldstream v.d., 2001: 103, fig. 3: 5c.

¹⁵⁴ Thompson, 1934: 437 Fig. 118: D11.

¹⁵⁵ Crowfoot v.d., 1957: 245, Fig. 48: 1.

¹⁵⁶ M. G. Fulford , D. P. S. Peacock, (1994): *Excavations at Carthage, Vol. II, 2, The Circular Harbour, North Side The Pottery*, Oxford: 19, Fig. 1.8: no. 59.

¹⁵⁷ Crowfoot v.d., 1957: 265, Fig. 56: 6; Metzger, 1969, Tafel 9: 3 (M.ö. 3. yüzyıl); Drougou, 1991: 131, mezar IV 12 θ.

¹⁵⁸ Rotroff, 1997: 159.

4.a.3. Ağız Kenarı Sivri Biten Kaseler (Kat. No. 89-91)

Kat. No 89. Sivri ağızlı kase ağız, gövde ve kulp parçası. Batı Çatak /2000. 19 U 26 plankare. *Çiz.Lev. 17, Levha 23*

Ağız Çapı: 13.6 cm.

Korunan Yükseklik: 3.05 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kahverengi (7.5 YR 3/2).

Tanım: Dışa dönük dudak kenarlı. Kulp dudak kenarından dudağın biraz altına tutturulmuş. Gövde profili kulun altından sonra keskin bir dönüşle içe kıvrılmaktadır.

Kat. No. 90. Sivri ağızlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 19 U 33 plankare. *Çiz.Lev. 17, Levha 23*

Ağız Çapı: 9.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.7 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: Kavis yaptıktan sonra neredeyse düz profil veren gövde ile birleşen dudak diktir. İçte sivrilerek ince bir kenar oluşturmaktadır. Dışta dudak altında iki paralel kazıma bant görülmektedir.

Kat. No. 91. Sivri ağızlı kase ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 12 plankare. *Çiz.Lev. 17, Levha 23*

Ağız Çapı: 9.5 cm.

Korunan Yükseklik: 2.4 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte silik kırmızı (2.5 YR 4/2), dışta kırmızıdan koyu kahverengine (2.5 YR 5/6'dan 7.5 YR 3/2'ye).

Tanım: İçte dudak altında kalın kazıma yiv band yer almaktadır. Düz profil veren gövde dışa dönük belli bir açıyla devam ederek yuvarlatılmış dudak ile birleşmektedir. Çok az bir kısmı korunan ince firmis bant görülmektedir.

Menekşe Çatağı'nda oldukça az sayıda ele geçen bu tip kaselerin diğer merkezlerde benzerlerine de pek rastlamıyoruz. Bunun yanında, **Kat. No. 89** özellikle kulbu ile Samaria'da ele geçen bir örnekle benzer özelliklere sahiptir¹⁵⁹. Ayrıca, **Kat. No. 90** ile

¹⁵⁹ Crowfoot v.d., 1957: 240, Fig. 45: 1a (M.ö. 3. yüzyılın sonları-2. yüzyıl).

benzer profile sahip bir kase Kartaca kazılarında gelen buluntular arasında yer almaktadır¹⁶⁰.

4.a.4. Rulet Bezemeli Kaseler (Kat. No. 92-93)

Kat. No. 92. Rulet bezemeli kase. Batı Çatak /1996. 18 T 2 plankare. *Çiz.Lev. 17, Levha 24*

Ağız Çapı: 10 cm.

Kaide Çapı: 4.3 cm.

Korunan Yükseklik: 4.75 cm.

Derinlik: 3.85 cm.

Kil Rengi: Mikalı, gri.

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri.

Tanım: İyi pişmiş. Dört parçadan oluşmaktadır. Dışa dönük geniş dudaklı, dudağın kenarında ve üzerinde ince birbirine koşut kazıma yiv bezeme mevcut. Kasenin ortasında oluşan daire biçiminde baskı bezek yer almaktadır. Alçak dışa dönük bir halka kaideye sahiptir.

Kat. No. 93. Rulet bezemeli kase kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 5 plankare. *Çiz.Lev. 18, Levha 24*

Kaide Çapı: 2.75 cm.

Korunan Yükseklik: 4.7 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/4).

Firmis Rengi: İçte dışa çok az yerde korunmuş, kırmızı (2.5 YR 5/8).

Tanım: Halka kaideli. Kasenin ortasında daire biçiminde baskı bezek yer almaktadır.

Yunan çömlekçiler M.ö. 5. yüzyıl ortalarında ilk kez kırmızı figür kyliklerin iç kısımlarını alışılmış boyalı madalyon süslemeler yerine baskı bezeme şablonlarla süslemeye başlamışlardır. Bu baskı bezemelerde erken dönemde kullanılan yıldızlar ve rozetlerde geçe gidildikçe değişimler olmuştur. Yıldızlar küçülmüş ve zaman içinde kaybolmuştur. Rozetler yerlerini daha geç dönemlerde dil gruplarına bırakmıştır¹⁶¹. Hellenistik çömlekçiler, M.ö. 5. yüzyılın ortalarında icat edilen kapların zemini üzerinde basit tasarımlarla baskı bezemesi yapma uygulamasını miras almışlardır¹⁶².

¹⁶⁰ Fulford v.d., 1994, Fig. 1.8: no. 58.

¹⁶¹ Crowfoot v.d., 1957: 253-254.

¹⁶² Rotroff, 1997: 37.

Bunun yanında, erken dönemden gelen geniş çeşitlerdeki baskı bezeme örnek çeşitliliği, M.ö. 4. yüzyıldan sonra sadece palmetler ve ruletlerle sınırlanmıştır. Ayrıca, kantharosların Hellenistik Dönem’de derinleşen formlarından dolayı yaklaşık M.ö. 325 yıllarından sonra baskı bezemelerle süslenmediği görülmektedir. Bunun yanında, baskı bezemeler hem içe dönük ağız kenarlı kaselerde, hem de dışa dönük ağızlı kaselerde, yuvarlatılmış dudaklı tabaklarda ve bazen de kalın kenarlı tabaklarda süsleme elemanı olarak kullanılmaya devam etmiştir.

M.ö. 4. yüzyılın son çeyreğinde kavislerle birbirine bağlı çeşitli sayıda palmet baskı yaygındır. Bu baskı tasarısı, yavaş yavaş tekdüze dört palmet modelinin kullanmaya başladığı örneklere dönüşmüştür. M.ö. 2. yüzyılda palmet baskılar iyice yozlaşmış bir şekilde karşımıza çıkmaya başlamıştır¹⁶³. Bağlı palmet baskı bezemeleri kaselerden çok tabaklar üzerinde daha uzun süre kullanılmaya devam etmiştir. Bu durum olasılıkla tabakların daha geniş süsleme alanı sağlamış olmasından kaynaklanmıştır. Kaseler üzerinde ise baskı bezemeler genellikle yaklaşık M.ö. 300 yıllarından sonra pek görülmezler. Bunun yanında, M.ö. 3. yüzyılın başlarında tabaklar üzerinde baskı bezemeler yaygın olarak kullanılmıştır. Tabaklar üzerindeki bu baskı bezemeler daha sonraki yüzyıllarda azalsa da görülmeye devam etmiştir¹⁶⁴.

Baskı bezemeler, Hellenistik Dönem içinde zaman geçtikçe bazı formlar üzerinde tamamen unutulmuştur. Bunun yanında, bazı farklı formlar üzerinde görülmeye devam etmiştir. Örneğin, M.ö. 275 yılları civarında üretilen içe dönük ağız kenarlı kaseler üzerinde baskı bezemeler Klasik Dönem örneklerin çeşitliliğine göre oldukça sınırlıdır. M.ö. 2. yüzyılın ortalarında dışa dönük ağızlı kaseler üzerinde baskı bezemelerin devam ettiği görülmektedir. Bunun yanında, yuvarlatılmış dudak kenarlı tabaklar M.ö. 3. yüzyıl ile sınırlanmıştır. M.ö. 3. yüzyılın son çeyreğinde, hem tabaklar hem de kaseler üzerinde çok küçük damgalar yaygın hale gelmiştir. M.ö. 2. yüzyılda damgalı kaseleri görmek mümkündür. Çapraz düzenleme içerisinde dört palmetle sınırlanan yere olanak veren geniş gövdeli kaseler üzerinde yaklaşık M.ö. 300’den sonra bu süsleme unutulmuştur¹⁶⁵.

¹⁶³ Crowfoot *v.d.*, 1957: 253-254.

¹⁶⁴ Rotroff, 1997: 37.

¹⁶⁵ Rotroff, 1997: 37.

Baskı bezeme yeni Hellenistik formlar üzerinde de uygulanmıştır. M.ö. 2. yüzyılın birinci yarısına ait yerel Knidos kaseleri üzerinde ruletsiz geniş yer kaplayan palmet damgalar yerleştirilmiştir. M.ö. 2. yüzyılın ortasında itibaren rulet baskı bezemeler tek olarak kullanılmamıştır. Rulet baskılar, nadir olarak damga ile birlikte, M.ö. 2. yüzyılın ortaları civarında bazı yeni formların üzerinde düzenli bir şekilde kullanılmıştır. Bu yeni formlar; ayaklı yarımküre kaseler, dik yükselen gövdeli kaseler ve dışa dönük ağızlı tabaklardır. Hellenistik Dönem’de yeni bir buluş olarak kaseler üzerinde yapımının damgasının bulunduğu örnekler de görülmektedir Aynı zamanda bazı görülmedik damgalar da vardır. Örneğin, M.ö. 2. yüzyıla tarihlenen iki vazo üzerinde fok balığına benzeyen baskı bezemeler yapılmıştır. Rulet baskı bezemede de Hellenistik Dönem içinde gelişmeler olmuştur. Rulet baskı bezemeler vazolar üzerinde Klasik Dönem’deki kalitelerini yaklaşık M.ö. 275 yıllarına kadar korumuşlardır. Bu tarihten sonra rulet baskı bezemeler bazı formların geniş yüzeylerini kapatmak amacıyla bir başka şekilde kullanılmıştır. Özellikle yarımküre kaselerin hem içinde hem de dışında yaygın olarak görülmektedirler¹⁶⁶.

Menekşe Çatağı’nda yalnızca 2 tane rulet bezemeli kase karşımıza çıkmıştır. Sınırlı sayıda ve farklı tipte bezemeler görülmediği için genel bir tarih vermek zor olacaktır. Diğer merkezlerle kıyaslandığında M.ö. 4. yüzyıldan sonra, içe ve dışa dönük kaselerde baskı bezemeler görülmeye başlar ve genellikle de M.ö. 300’den sonra pek görülmez. Ancak dışa dönük kaselerde M.ö. 2. yüzyılın ortalarına kadar baskı bezemelere rastlamak mümkündür¹⁶⁷. Bu genel tarihlendirme de ele geçen buluntular için uygun görülmektedir.

4.a.5. Megara Kaseleri (Kat. No. 94-115)

Kat. No. 94. Megara Kasesi ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 18 U 95 plankare. *Çiz.Lev. 18,*

Levha 24

Ağız Çapı: 12.7 cm.

Korunan Yükseklik: 5.5 cm.

Kalınlık: 0.4/0.5 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

¹⁶⁶ Rotroff, 1997: 37-38.

¹⁶⁷ **Bkz.** s. 51.

Firmis Rengi: Dışta kırmızı (10 YR 5/6'dan 2.5 YR 4/6'ya), içte kırmızı (2.5 YR 4/8).

Tanım: Figürlü bezemelerde, Eros'un kullanıldığı ağız ve gövde parçası. Dışa dönük ağızlı kase, gövdenin ortalarına doğru şişkince olup dışbükey bir gövdeden oluşmaktadır. Gövdede, sağa dönük kanatlı betimlenen Eros figürü sağa doğru bakar pozisyonundadır. Elinde üzüm salkımı taşımaktadır. Eros figürünün karşısında hemen hemen aynı yükseklikte bir akanthus bezemesi yer almaktadır.

Kat. No. 95. Megara Kasesi ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 73 plankare. *Çiz.Lev. 18, Levha 25*

Ağız Çapı: 6.0 cm.

Korunan Yükseklik: 4.5 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (2.5 YR 4/N4).

Tanım: Dışa çekik dudaklı kase. Gövdenin ortasında iki kabartma yivle sınırlandırılmış nokta kabartmalar dizisi yer almaktadır.

Kat. No. 96. Megara Kasesi ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 18, Levha 25*

Korunan yükseklik: 3.2 cm.

Kalınlık: 0.3/0.45 cm

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (7.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (7.5 YR 4/N4).

Tanım: Ağız kısmı çok az korunmuştur. Düz ağız kenarlıdır. İki kabartma yivin altında çok az korunduğu için belli olmayan bitkisel motifler (olasılıkla çiçek rozet) yer almaktadır.

Kat. No. 97. Megara Kasesi ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 212 plankare. *Çiz.Lev. 19, Levha 25*

Ağız Çapı: 16.8 cm.

Korunan yükseklik: 3.3 cm.

Kil Rengi: Gri (7.5 YR 6/N6).

Firmis Rengi: Dışta ve içte çok koyu gri (7.5 3/N3).

Tanım: Bezemesizdir. Yüzeyde kırıklar vardır. Dışa çekik ağızlı kase. Ağızın bitimde ince plastik bir bant görülmektedir. İçte yoğun olarak çark izleri mevcuttur.

Kat. No. 98. Megara Kasesi ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev.19, Levha 25*

Ağız Çapı: 14.4 cm.

Korunan Yükseklik: 4.8 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: Dışta ve içte koyu gri (2.5 YR 4/N4).

Tanım: Dışa çekik ağızlı kaseğin gövdesi küre şeklinde bir profile sahiptir. Gövde ortasında plastik bantlar arasında kabartma dizisi yer almaktadır.

Kat. No. 99. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 19, Levha 26*

Kalınlık: 0.4/ 0.45 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, beyaz (7.5 YR 8/ N8)

Firmis Rengi: Dışta ve içte çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Figürlü gövde parçası. Korunmuş kısımda plastik bandın altında belirli aralıklarla yan yana üç tane boğa başı kabartması bezeme olarak kullanılmıştır. Ortadaki boğa tam olarak, soldakinin büyük bir kısmı ve sağdakinin de yalnızca boynuzları görülmektedir.

Kat. No. 100. Megara Kasesi madalyon ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev.19, Levha 26*

Cidar Kalınlığı: 0.45/ 0.5 cm.

Kil Rengi: Açık gri (7.5 YR 7/N7).

Firmis Rengi: Dışta ve içte çok koyu gri (2.5 YR 3/ N3).

Tanım: Kalyks'ün ve madalyonun bir kısmı korunmuştur. Madalyonda uçları sivri, elips şeklindeki üç yaprağın bir kısmı görülmektedir. Kalyks'teki bezeme tam olarak anlaşılammakla beraber ters duran boğa başına benzemektedir. Kalyks'ün üzerinde de bir kısmı korunmuş olan İon kymationu vardır.

Kat. No. 101. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1998. 18 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 19, Levha 26*

Kalınlık: 0.3/ 0.4 cm.

Kil Rengi: Gri (7.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (7.5 YR 4/N4).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Bitkisel bezemeye sahiptir. İki plastik bant ile sınırlandırılmış nokta dizisi yer almaktadır. Gövdede üst üste binmiş asma yaprakları, arasında çiçek filizi bezemeleri yer almaktadır.

Kat. No. 102. Megara Kasesi madalyon ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 20 T 82 Çukur. *Çiz.Lev. 20, Levha 26*

Kalınlık: 0.45/0.3 cm.

Kil Rengi: Gri (7.5 YR 6/N6).

Firmis Rengi: Koyu gri (7.5 YR 4/ N4).

Tanım: Üç parça birleştirilmiştir. Korunan madalyonda etrafı kabartma halkalı rozetin (sekiz petalli) etrafını bir sıra kabartma nokta dizisi çevrelemektedir. Kalyks'ün etrafında bir sıra ardarda dizilmiş bezemeler, onun üzerinde çiçek rozetler dizilmektedir. Gövdede bitkisel bezeme olarak filiz demeti-buketi, asma yaprakları aralarında çiçek filizleri ve rozet çiçekler yer almaktadır.

Kat. No. 103. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 20, Levha 27*

Kalınlık: 0.3 cm.

Kil Rengi: Gri (7.5 YR 6/N6).

Firmis Rengi: Dışta ve içte çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: Plastik bant üzerinde bir kısmı korunmuş yumurta dizisi, altında ise bir demetin boğumu yer almaktadır.

Kat. No. 104. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 71 plankare. *Çiz.Lev. 20, Levha 27*

Kalınlık: 0.4/0.45 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık gri (7.5 YR 7/N7).

Firmis Rengi: Dışta ve içte koyu gri (7.5 YR 4/N4'den 2.5 YR 4/ N4'e).

Tanım: Kısa yapraklı akanthus yaprağı bezemesinin büyük bir kısmı görülmektedir. Diğer kabartmanın ne olduğu anlaşılamamaktadır.

Kat. No. 105. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 20, Levha 27*

Kalınlık: 0.3 cm.

Kil Rengi: Beyaz (7.5 YR 8/N8).

Firmis Rengi: Çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Çiçek rozetin çok az bir kısmı korunmuştur. Akanthus yaprağı bezemesinin büyük bir kısmı görülmektedir.

Kat. No. 106. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 20, Levha 27*

Kalınlık: 0.21 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: Koyu gri (2.5 YR 4/N4).

Tanım: Akanthusun çok az bir kısmı yer almaktadır. Çiçek rozetin büyük bir kısmı korunmuştur.

Kat. No. 107. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 20, Levha 27*

Kalınlık: 0.45/0.6 cm.

Kil Rengi: Açık gri (7.5 YR 7/N7).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (2.5 YR 4/N4).

Tanım: Boncuk dizisi iki plastik bant arasında sınırlandırılmıştır. Bordürün üzerinde belli kısımları korunmuş iki tane elips şeklinde kabartma içerisinde (kalkan), bordürün altında ise bir kısmı korunmuş sivri uçlu palmet yaprağı yer almaktadır.

Kat. No. 108. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 20, Levha 28*

Kalınlık: 0.3/ 0.4 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (10 YR 5/1).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (10 YR 4/1'den 2.5 YR 4/N4'e).

Tanım: İki parça birleştirilmiştir. Boncuk dizileri ile bölünmüş alanda sivri uçlu lotus yaprağı yer almaktadır. Boncuk dizilerinin yanında iki yiv arasında kalın kabartma plastik bant yer almaktadır.

Kat. No. 109. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 55 plankare. *Çiz.Lev. 21, Levha 28*

Kalınlık: 0.45 cm.

Kil Rengi: Gri (7.5YR 6/N6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: Kabartma iki plastik bant içerisinde sınırlanmış Lesbos kymationu.

Kat. No. 110. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1993. 18 U 4 plankare. *Çiz.Lev. 21, Levha 28*

Kalınlık: 0.75/0.65 cm.

Kil Rengi: Gri (7.5 YR 6/N6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (2.5 Y 4/N4).

Tanım: Korunabildiği kadarıyla plastik bir bant üzerinde Lesbos kymationu görülmektedir.

Kat. No. 111. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1998. 19 T 48 plankare. *Çiz.Lev. 21, Levha 28*

Kalınlık: 0.4/0.6 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: İki plastik bant arasına sınırlanmış aralarında kargı bulunan yumurta dizisi. Bordürün altında bir kısmı korunabilmiş kare kabartma bezeme görülmektedir. **Kat. No. 99** ile benzer yumurta dizisine sahiptir.

Kat. No. 112. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 98 plankare. *Çiz.Lev. 21, Levha 29*

Kalınlık: 0.3 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, açık kahverengimsi gri (10 YR 6/2).

Firmis Rengi: Grimsi kahverenginden çok koyu griye (2.5 Y 5/2'den 2.5 YR 3/N3'e).

Tanım: Plastik bant üzerinde kabartma spiral motifleri yer almaktadır.

Kat. No. 113. Megara Kasesi kalyks ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 T 98 plankare. *Çiz.Lev. 21, Levha 29*

Kalınlık: 0.3/0.55 cm.

Kil Rengi: Sarımsı kırmızı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Kırmızı (10 R 5/6).

Tanım: Gövdede çiçek rozet motifleri dışındaki kabartmalar anlaşılabilir değildir.

Kat. No. 114. Megara Kasesi madalyon ve kalyks parçası. Batı Çatak /1996. 20 T Temizlik. *Çiz.Lev. 21, Levha 29*

Kalınlık: 0.3/0.4 cm.

Kil Rengi: Az mika katkılı, koyu gri (2.5 YR 4/ N4).

Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (2.5 Y 3/ N3), dışta koyu gri (2.5 Y 4/N4).

Tanım: Madalyonda, plastik halkanın bir kısmı korunmuş. Kalyks'de bindirme tekniğinde yapılmış ucu sivri yaprak dizisi bezemesi.

Kat. No. 115. Megara Kasesi gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 12 plankare. Çiz.Lev. 21, Levha 29

Kalınlık: 0.5/0.6 cm.

Kil Rengi: Gri (5 YR 6/1).

Firmis Rengi: Çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Gövde parçası.

Hellenistik Dönem'de Akdeniz çevresinde yaygın kullanım gören "Megara Kaseleri" antik Yunanlılar tarafından "ἡμίτομος" (hemitomos) olarak adlandırılmıştır¹⁶⁸. En azından Atina'da bu kelime kullanılmış olmalıdır¹⁶⁹. Bunun yanında, O. Benndorf, Athenaios'un belirttiği Megaralılar tarafından kullanılan bir kap olan "Τυάνας" (gualas) ismini öne sürmüş ve buradan yola çıkarak bu kaplar için "Megara Kaseleri" ismini önermiştir¹⁷⁰. Ancak, O. Benndorf'un önerdiği bu ismin yanlış bir ifade olduğu daha sonraki çalışmalarda anlaşılmıştır. Ancak, bu süre içinde "Megara Kasesi" ismi arkeoloji literatürüne girdiği için günümüzde de bu şekilde kullanılmaya devam etmektedir. Bunun yanında, bazı bilim adamları yayınlarında bu kaseler için çeşitli isimler önermişlerdir¹⁷¹. Ancak, yanlış da olsa çok yaygın kabul görmüş bu terimi değiştirmek yalnızca karışıklığa sebep olacaktır.

¹⁶⁸ P. Hellström, (1965): *Labraunda II, 1. Swedish Excavations and Researches, Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamps and Glass*, Lund: s. 19; G. R. Edwards'a göre bu terim, örneğin Atina hemitomic amphoraları gibi diğer kalıp yapımı formları da içine alıyor olmalıdır. **Bkz.**, Edwards, 1975: 151; S. I. Rotroff, Athenaios tarafından Atinalıların kalıp yapımı kaseler için kullandığını belirttiği "ἡμίτομος" isminin yarı kürevi bir içki kabı olduğunu fakat yine Atinalılar tarafından yapılan çark yapımı yarı kürevi kaseleri de temsil ediyor olabileceğini belirtmiştir. **Bkz.**, Rotroff, 1982a: 3; Cook, 1997: 237.

¹⁶⁹ J. Bouzek, L. Jansova (1974): *Kyme I*, Praha: s. 14.

¹⁷⁰ O. Benndorf'un 1883'teki yayınında Athenaios'un Megaralılarca kullanıldığını belirttiği "Τυάνας" a itafen Megara'dan geldiği söylediği bir grup kalıp yapımı kase, arkeolojinin yanlış anlaşılmasının bir meyvesi olarak Megara Kaseleri şeklinde kullanılmaya başlamıştır. Daha sonra yapılan kazılarda ve çalışmalarda sözü edilen kaselerin Megara ya da "Τυάνας" la ilişkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Bouzek v.d., 1974: 14; Edwards, 1975: 151; Rotroff, 1982a, s. 1; T. Anlağan, (2000): *Sadberk Hanım Müzesi, Kalıplı Kaseler ve Kabartmalı Kaplar*, İstanbul: s. 13.

¹⁷¹ F. Courby (Hellenistik Kabartma Kaseler), G. R. Edwards (Kalıplanmış Kabartmalı Kaseler), Waagé (Kalıplı Kaseler), S. I. Rotroff (Kalıp Yapımı Kaseler), A. Oliver, S. I. Rotroff (Kürevi Kalıp Yapımı Kabartmalı Kase) terimlerini kullanmışlardır. **Bkz.**, F. Courby, (1922): *Les Vases Grecs a Reliefs*, Paris: 350-380; Bouzek v.d., 1974: 14; Edwards, 1975: 155-185; Rotroff, 1982a: 2.

Megara Kaseleri'ni M.ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğinde Atinalı çömlekçilerin bir buluşu olduğuna şüphe yoktur¹⁷². Bu dönemde kantharosun yerini alan Megara Kaseleri, M.ö. 3. yüzyılın sonlarından M.ö. 1. yüzyılın ortalarına kadar Atina'da yaygın bir içki kabı olmuştur¹⁷³. Çok kısa sürede Yunan dünyasının birçok yerinde Kıta Yunanistan'da; Korinth, Sparta, Boeotia, Argos vb., Ege adalarında; Delos ve Siphnos'da, Anadolu'da; Pergamon, Kyme, Labraunda, Ephesos, Miletos, Antiokhia ve Tarsus'da, Suriye'de, Güney Rusya'da ve İtalya'da birçok yerleşimde benzer şekilde taklit edilmeye başlandı¹⁷⁴. Bunun yanında, değişik yerlerde üretilen bu kaselerin formlarında ve motif repertuarında önemli bazı yerel özellikler ortaya çıkmaya başlamıştır¹⁷⁵.

Megara Kaseleri; aşağı yukarı yarı küresel gövdeli, kulpsuz ve kimi zaman kaideli, tüm dış yüzeyi kabartma tasarım ve figürlerle süslenmiştir¹⁷⁶. Genel olarak Megara Kaseleri, altın ve gümüş kapları almaya gücü yetmeyenlere daha ekonomik bir temsilci olması nedeniyle önem gördüğü kabul edilmektedir¹⁷⁷. Değerli kaseler ile erken kalıp yapımı kaselerdeki kabartma süsleme ve firnisin parlaklığı arasındaki benzerlik metal prototiplere ve benzer yarı küresel gövdeye sahip gümüş, bronz hatta altın kaselere işaret etmektedir¹⁷⁸. Megara Kaseleri üzerindeki baskı bezemeler ya metal örneklerden kalıp olarak alınmış ya da çömlekçinin kendisi tarafından yaratılmıştır. Metal prototiplerin bazı ayrıntıları ile kıyaslanabilen bu tip kaselere en iyi örnekler Sparta'da görülmektedir¹⁷⁹.

Bunun yanında; R.M. Cook, Megara Kaseleri'nin Mısır kökenli olduğunu iddia etmektedir¹⁸⁰. Tarihi kaynaklara bakıldığında sözü edilen dönemler de Atina ile Mısır (özellikle Aleksandria) arasında dostluk ilişkileri olduğu görülmektedir. Yarı küresel formlu ve özellikle lotus taç yaprakları ve kalyks yaprakları olmak üzere tekrarlanan birçok

¹⁷² Goldman, 1950: 163; Hellström, 1965: 20.

¹⁷³ Rotroff, 1982a, s. 1. **Bkz.**, Dipnot 1; Rosenthal v.d., 1995, s. 365; İsrail, Tel Dor'da yarı kürevi kalıp yapımı kaseler, Attika malları ve Batı Yamacı Seramiği'ndeki skyphos ve kantharosun yerini almıştır.

¹⁷⁴ J. K. Brock, G. Mackworth-Young, (1949): "Excavations in Siphnos", *BSA* 44: s. 59; Hellström, 1965: 20; Bouzek v.d., 1974: 14; Rotroff 1982a: 10.

¹⁷⁵ M. B. Hobling, (1924/1925): "Greek Relief-ware from Sparta", *BSA* 26: s. 277; Hellström, 1965: 20.

¹⁷⁶ Hobling, 1924/1925: 277; Rotroff, 1982a: 1; S. I. Rotroff, A. Oliver, (2003): *The Hellenistic Pottery From Sardis: The Finds Through 1994*, London: s. 91.

¹⁷⁷ H. B. Walters, (1905): *History of Ancient Pottery*, New York: s. 201; Hobling, 1924/1925: 280; S. I. Rotroff, (1982b): "Silver, Glass and Clay Evidence for the Dating of Hellenistic Luxury Tableware" *Hesperia* 51: s. 330.

¹⁷⁸ A. Lane, (1948): *Greek Pottery*, London: s. 498-499; Rotroff 1982a: 6; Rotroff v.d., 2003: 92.

¹⁷⁹ Hobling, 1924/1925: 280.

¹⁸⁰ Cook, 1997: 214.

Mısır motifi, Aleksandria üretimi gümüş ve altın prototipleri akla getirmektedir ve etkileşime işaret etmektedir¹⁸¹. Bu öneriyi U. Hausmann ve S. I. Rotroff, Atina Ulusal Müze'deki çok erken tipteki kalıp yapımı bir kase ile Mısır'da Nil Deltası'nda Toukh-el-Garmous'taki tapınak hazinesinden çıkan erken Ptolemaios Dönemi'nde yapılan gümüş olan yarı kürevi bir kase arasındaki benzerliğe dikkat çekerek desteklemektedirler. Her bir kase rozet madalyonlu olup noktalı, uzun, üst üste geçen merkezi kaburgalı taç yaprakları görülmektedir. Bu da çömlekçinin muhtemelen ya plaster kalıba ya da metal kase'nin aslına sahip olduğunu dolayısıyla metal örnekleri kopya ettiğini göstermektedir¹⁸². S. I. Rotroff'a göre, ilk önce III. Ptolemaios Euergetes onuruna düzenlenen birinci Atina Ptolemaia kutlamaları için bir grup M.ö. 224/3'te Atina'ya ithal edilmiş ve ilk olarak Ptolemaios Dönemi'ne ait gümüş kaseleri kopyalama fikri doğmuş olabilir¹⁸³.

Megara Kaseleri'nin üretiminin başlangıcı için en sağlam buluntular Atina'dan gelmektedir ve tarih olarak M.ö. 3. yüzyılın son çeyreğinin başlarını göstermektedir¹⁸⁴. S. I. Rotroff, Atina'da kalıp yapımı kaselerin üretimin M.ö. 240-220 yılları arasındaki bir tarihte başladığına işaret etmiştir¹⁸⁵. Theselia'da Demetrias'ta ise, kalıp yapımı kaseler M.ö. 3. yüzyıldan önce bilinmiyordu. Delos'taki en erken parçalar yaklaşık M.ö. 200 yıllarına aittir. Arkeolojik buluntular, M.ö. 3. yüzyılın sonlarında Küçük Asya'da da üretim yapılmaya başlandığını göstermektedir¹⁸⁶. Bunun yanında, Anadolu merkezlerinde üretime başlanması ile ilgili kesin tarih yoktur¹⁸⁷. Antiokhia ve Pergamon'daki Asklepeion'da ele geçen en erken parça M.ö. 3. yüzyılın sonuna tarihlenmiştir. Ephesos'taki buluntular ise, M.ö. 200 yıllarından biraz daha erken bir tarihi göstermektedir¹⁸⁸.

¹⁸¹ Rotroff, 1982a: 7; Rotroff, 1982b: 330; Rotroff *v.d.*, 2003: 92.

¹⁸² Rotroff, 1982a: 6; Rotroff, 1982b: 331.

¹⁸³ Rotroff, 1982a: 12; Rotroff, 1982b: 331; Rotroff *v.d.*, 2003: 92.

¹⁸⁴ Rotroff, 1982a: 4; Rotroff *v.d.*, 2003: 92.

¹⁸⁵ Korinth ve Argos'ta M.ö. 3. yüzyılın son çeyreğinde başlayan üretim diğer Peleponnesos merkezlerinde biraz daha geç başlamıştır. Delos'ta yaklaşık M.ö. 200'lere verilen Serapis Kutsal alanında oldukça az örnekler çıkmıştır. Pergamon'da Asklepeion'dan çıkan en erken örnek M.ö. 3. yüzyılın sonlarına tarihlenmektedir. Tarsus'ta M.ö. 3. yüzyıl ve 2. yüzyılın başlarına tarihlenen az örnek görülmele birlikte M.ö. 2. yüzyıla ait yoğun örnek görülmektedir. Antiokhia'da M.ö. 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine ait örnekler kendini göstermekle birlikte çok az örnek de M.ö. 225-175 yılları arasına tarihlenmektedir. Samaria ve Hama'daki en erken örnekler M.ö. 2. yüzyıla ait gibi görülmektedir. **Bkz.**, Rotroff, 1982a: 9.

¹⁸⁶ Rotroff *v.d.*, 2003: 92.

¹⁸⁷ Metropolis'te stoanın üst bölümündeki buluntular bitkisel dekorlu kalıp yapımı kaselerin bu kentte M.ö. 3. yüzyılın ikinci çeyreğinde var olduklarını ve M.ö. 1. yüzyıl içlerine kadar kullanıldıklarını göstermektedir. **Bkz.**, Gürler, 2003: 91

¹⁸⁸ Waagé, 1948: 30; Crowfoot *v.d.*, 1957: 273; Hellström, 1965: 20.

Megara Kaseleri, M.ö. 2. yüzyılda bütün Akdeniz üzerinde itibar gören bir içki kabı haline gelmiştir. Bu kaselerin üretiminin kesin bitiş tarihi ise, bütün merkezlerde tam olarak bilinmemektedir. Bunun yanında, Atina'da M.ö. 2. yüzyılın ortalarından itibaren popülerliği azalmış olsa da, M.ö. 1. yüzyılda da kullanılmaya devam etmiş ve büyük olasılıkla yaklaşık M.ö. 50 yıllarında son bulmuştur¹⁸⁹. Samaria'da, büyük ihtimalle en erken grup M.ö. 3. yüzyıla ait olmalıdır. Bu merkezde M.ö. 2. yüzyılda çok sayıda görülmekle birlikte M.ö. 1. yüzyılda az miktarda karşımıza çıkmaktadır¹⁹⁰. Tarsus'da, Megara Kaseleri M.ö. 1. yüzyıla kadar kullanım görmeye devam etmekle birlikte bu yüzyılda nadir görülmektedir ve modası geçmiştir¹⁹¹.

Antiokhia ve Pergamon'dan gelen buluntular bu iki merkezde Megara Kaseleri'nin birkaç yüzyıl daha üretilmeye devam ettiğini göstermektedir. Pergamon'da M.ö. 1. yüzyılın başlarından sonra sigillata malları piyasaya hakim olsalar da, Megara Kaseleri varlıklarını M.s. 1. yüzyıla kadar sürdürmüştür. Tarihlenen bazı yapı komplekslerinden geç örnekler çıkmaktadır¹⁹². Antiokhia'da Megara kaselerinin üretimi M.ö. 1. yüzyıla kadar az miktarlarda da olsa devam etmiştir. Ayrıca, ilgi çekici bir şekilde bazı tiplerin M.s. 1. ve 2. yüzyıl içlerine kadar üretilmeye devam ettiği görülmüştür¹⁹³. Ancak, bu iki merkezden gelen buluntular bir istisnadır. Megara Kaseleri'nin modası M.ö. 1. yüzyılın birinci yarısında geçmeye başlamış ve çoğu yerleşimde olasılıkla M.ö. 1. yüzyılın ortalarında bir yerde üretimleri sona ermiştir¹⁹⁴. Megara Kaseleri'nin kabartmalı süsleme tekniği Roma sigillatalarında devam etmiştir. Pergamon bu değişimin ve devamlılığın merkezi gibidir. Daha sonra İtalya'da da Arretine bunu devam ettirmiş ve kalıp kullanımı M.s. 2. yüzyıla kadar devam etmiştir¹⁹⁵.

Megara Kaseleri'nin yapımında¹⁹⁶; çömlükçi önce ıslak kili alarak kalıp içerisinde boşluk kalmayacak şekilde parmaklarıyla bastırarak kalıbı çarkın merkezine yerleştirerek iç kısmı düzleştirir. Bu esnada bir miktar ıslak kille iç kısmı sağlamlaştırır. Bu durumda iç

¹⁸⁹ Thompson, 1934: 458; Goldman, 1950: 163; Crowfoot *v.d.*, 1957: 274; Hellström, 1965: 20; Bouzek *v.d.*, 1974: 15.

¹⁹⁰ Crowfoot *v.d.*, 1957: 274.

¹⁹¹ Goldman, 1950: 164; Crowfoot *v.d.*, 1957: 273.

¹⁹² Bouzek *v.d.*, 1974: 15; Gürler, 2003: 91.

¹⁹³ Waagé, 1948: 30; Crowfoot *v.d.*, 1957: 273; Hellström, 1965: 20.

¹⁹⁴ Goldman, 1950: 163; Hellström, 1965: 20; Cook, 1997: 214.

¹⁹⁵ Cook, 1997: 214.

¹⁹⁶ Thompson, 1934: 452; Rotroff, 1982a: 4-5.

kısım ve dudak kenarı çark yapımı olur. Daha sonra çömlekçi kili kalıptan çıkarabilecek kadar sağlamlaşmasını bekler. Genellikle çömlekçi dış yüzey süslemesini yapmak için kilin kurummasını bekler. Figürlü ve kozalak taklidi üst üste bindirmeli kaselerde değil ama bitkisel ve uzun taç yapraklı kaselerde ve geometrik desenlerde sivri uçlu aletler yardımıyla el yapımı çizimler görülmektedir. Daha yaygın olanı ise, henüz yumuşak kil iken sahnelerin, yaprakların, çiçeklerin vb. çeşitli süslemelerin mühür baskılar kullanılarak yapılması şeklindedir¹⁹⁷. Kase, firnislendikten sonra; dudak ve madalyon çevresindeki yivler kazınır ve miltosla renklendirilir. Bu aşamadan sonra kaseler aralarında ayrı durmalarını sağlayan küçük kil halkalar ile seramik fırınına yığılır. Kaselerin ölçüleri ise, genellikle düzensizlik göstermektedir. Çoğunun yüksekliği 7.5 ile 9 cm. arasında olup çapları 14.0 ile 16.0 cm. arasındadır¹⁹⁸.

Atina üretimi Megara Kaseleri form olarak diğerlerinden farklıdır. Atinalı çömlekçiler hafifçe beliren dudak kenarı ile derin gövdeli bir kase tercih etmişlerdir. Bunun yanında, Anadolu ve Suriye'deki merkezlerde üretilenlerin gövdeleri daha sığ, Delos'un Megara Kaseleri'nin dudak kenarları ise, içe dönüktür¹⁹⁹. Form bakımından üretim merkezleri arasında görülen bu farklılık yanında, süsleme tipleri bütün üretim merkezlerinde oldukça standart bir şekilde uygulanmıştır. Buradan yola çıkarak süslemeleri, üst üste bindirme, bitkisel, figürlü ve basit çizgisel motifler (uzun taç yaprağı, ağ motifi, çizgisel yaprak vb.) gibi çeşitlere ayırmak mümkündür. Bir üretim yerinden diğerine fark eden şekilde farklı kategorilerin motifleri birbirleriyle kombine edilebilir. Örneğin Atina kaselerinde bitkisel ve üst üste bindirme motifleri figürlü sahnelerle birlikte kullanılmıştır²⁰⁰.

Bu özelliklerden yola çıkan bilim adamları Megara Kaseleri'ni gruplar halinde üzerlerindeki süslemeleri göz önüne almıştır. Bunun yanında, birçok çalışma esas olarak Attika ve Boeiotia üretimleri olan figürlü kaselerin ikonografik yorumlarına ilişkin

¹⁹⁷ Thompson, 1934: 452: Bu amaca uygun Atina'da dipte bulunan rozet için kullanılan bir mühür bulunmaktadır.

¹⁹⁸ Bazı kaseler dikkate değer şekilde 4.7 ile 5.8 cm. arası uzunlukta, 6.0 ile 9.0 cm. arası çapta olup diğerlerine göre küçüktür. Bu tip kaselerin çocuklar için yapılmış olabileceği olasıdır. **Bkz.**, Rotroff, 1982a: 15. R. M. Cook'a göre normal ölçüler 7.5 ile 10.0 cm. arasındadır. **Bkz.**, Cook, 1997: 237.

¹⁹⁹ Thompson, 1934: 454.

²⁰⁰ Rotroff v.d., 2003: 91.

yayınlarıdır²⁰¹. Delos'taki Fransız kazıları sırasında bu gruba ait çok geniş buluşlar yapılmıştır. Ayrıntılı çalışmalar ise bu alanda yararlı temel bilgiler sağlayan, özel üretim yerlerinin gelişimini ve kronolojileri hakkında da bilgi veren F. Courby tarafından yapılmıştır²⁰². F. Courby, Megara Kaseleri'nin üzerlerindeki firnise göre iki ana gruba ve çeşitli alt gruplara ayırmıştır. G. R. Edwards ise, Megara Kaseleri'ni bezeme çeşitlerine göre; yapraklı kaseler (M.ö. 250-146), figürlü kaseler (M.ö. 3. yüzyılın son çeyreği-146) ve çizgisel kaseler (M.ö. yaklaşık 160-146) olmak üzere üç ana gruba ayırmıştır²⁰³. Attika Megara Kaseleri'nin kronolojisi ve repertuarı üzerine de birçok çalışma yapılmıştır. Başta H. A. Thompson'un 1932 yılında bu alanda diğer bilim adamlarının çalışmalarını da derlediği klasik çalışması ve U. Hausmann gibi diğer birçok bilim adamının çalışmaları sayılabilir²⁰⁴.

Megara Kaseleri üzerindeki bezeme çeşitleri onların tarihlenmesinde son derece önemlidir. Örneğin, üst üste bindirmeli bitkisel ve figürlü bezemeli kaseler, M.ö. 3. yüzyılın son çeyreği ile M.ö. 2. yüzyılın ilk yarısında görülmektedir²⁰⁵. Atina Agorası'nda nadir görülen üst üste bindirmeli kaseler M.ö. 3. yüzyılın son çeyreği ile M.ö. 2. yüzyılın ortalarında üretilmişlerdir²⁰⁶. Üst üste yaprak ya da taç yapraklı üst üste bindirmeli kaselerin, M.ö. 3. yüzyılın son çeyreğinden M.ö. 1. yüzyılın başlarına kadar az miktarda üretildiği görülmektedir²⁰⁷. Çiçek bezemeli kaseler M.ö. 3. yüzyılın son çeyreğinde üretilmeye başlanmış ve olasılıkla Atina'da M.ö. 2. yüzyılın ortalarından sonra üretimi sona ermiştir²⁰⁸. Uzun taç yaprak kaseler ise, Atina'da M.ö. 2. yüzyılın ikinci yarısında oldukça popüler hale gelmiştir²⁰⁹. Yükselen bandlar yanında, ağ desenli kaseler hiçbir yerde yaygın değildir ve tarihlenen örnekler çok azdır. H. A. Thompson'ın verdiği bilgilere

²⁰¹ Bouzek *v.d.*, 1974: 14.

²⁰² Courby, 1922: 378; Bouzek *v.d.*, 1974: 14; Rotroff, 1982a: 34.

²⁰³ Edwards, 1975: 155-185.

²⁰⁴ Brock *v.d.*, 1949: 59; Bouzek *v.d.*, 1974: 14; Edwards, 1975: 151.

²⁰⁵ Rotroff, 1982a: 15.

²⁰⁶ Rotroff, 1982a: 16; Model ya direkt olarak çam kozalağından alınmıştır ya da Bulgaristan'da M.ö. 4. yüzyıla ait küçük gümüş bir kase üzerindeki çam kozalağı motifinden de kalıp alınmış olabilir.

²⁰⁷ Rotroff, 1982a: 16.

²⁰⁸ Rotroff, 1982a: 18.

²⁰⁹ Hellström, 1965: 21; Rotroff, 1982a: 34; Mısır, Tod'da bu tipte gümüş bir kase bulunmuştur. Akhaemenid'de bu motif, metal, cam ve phialeler üzerinde oldukça yaygındır. M.ö. 4. yüzyılda Doğu Akdeniz ve Yakın Doğu üzerine yayılım göstermiştir. Yunanistan'da Arkaik ve Klasik Dönemleri'nde metal işlerinde ve M.ö. 4. yüzyılın yivli seramiklerinde de görülmektedir. M.ö. 2. yüzyılın sonlarına ait İran, Susa'daki gümüş bir kase yakın paralellik göstermektedir.

göre, bir tane M.ö. 2. yüzyılın ortalarına tarihlenebilen Atina Agorası'ndan örnek vardır²¹⁰. Diğer taraftan Antiokhia'daki benzer kaseler, Geç Hellenistik Dönem'e aittir. Bu süsleme aynı zamanda kazıma çizgi ve boyalı diğer çeşit Hellenistik çömlekler üzerinde de yer almaktadır. P. Hellström, bu süslemenin, Megara Kaseleri döneminde önemsiz bir yere sahip olduğunu farz etmektedir²¹¹.

Labraunda kazılarında ele geçen Delos tipi kaseler, merkezi bir rozetten çıkan kalyks yapraklarından oluşan süslemeye sahiptir ve ağzın kenarında bir veya daha fazla yükselen çizgiler ile ayrılan yatay dekoratif motifler bulunmaktadır. Arasına da merkezi rozetin yerini bir gorgon alır ya da merkez yalın bırakılır²¹². Kazılardan ortaya çıktığı kadarıyla Delos serilerinin başlangıcı M.ö. 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir²¹³. Tarihlenen diğer yerleşimlerdeki parçaların hepsi M.ö. 2. yüzyılın ikinci yarısı ve M.ö. 1. yüzyılın birinci yarısındaki kontekstlerden gelmektedir²¹⁴.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen 22 tane "Megara Kasesi" parçası; 5 adet ağız, 3 adet madalyon ve 14 adet gövde parçasından oluşmaktadır. Gerek bezeme gerekse form açısından kataloga dahil edilen örneklerden farksız olan küçük ağız ve gövde parçaları kataloga alınmamıştır. Kaselerde ilk dikkati çeken özellik üç örnek dışında tamamının "gri monokrom" kil rengine sahip olmasıdır. Hellenistik Dönem'e ait diğer merkezlerde bulunan Megara Kaseleri içinde "gri monokrom" örnek sayısı yok denecek kadar azken²¹⁵, Menekşe Çatağı'nda tamamının "gri monokrom" olması dikkate değerdir. Bu durum sadece Menekşe Çatağı'na özgü bir durum değildir. Benzer durum Heraion Teikhos'ta da karşımıza çıkmaktadır²¹⁶.

²¹⁰ Hellström, 1965: 22.

²¹¹ Hellström, 1965: 23.

²¹² Hellström, 1965: 21.

²¹³ Hobling, 1924/1925: 280.

²¹⁴ Hellström, 1965: 21; Rotroff, 1982a: 35.

²¹⁵ Datça/Reşadiye Atölyelerinde az sayıda gri monokrom Megara Kaseleri ele geçmiştir. **Bkz.**, I. Şahin, (1992): *Datça-Reşadiye Atölyelerinde Hellenistik Dönem Knidos İnce Seramik Üretimi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir).

²¹⁶ N. Atik Heraion Teikhos'da yoğun gri monokrom bulunmasına "Heraion Teikhos'da Megara Kaseleri grubu Batı Anadolu'da ve Anadolu'nun güney kıyılarında yaygın olarak ele geçen pembe hamurlu kaselerin aksine gri hamurlu ve gri astarlı parçaların yoğunluğu dikkati çekmektedir." demektedir. **Bkz.**, N. Atik, (2003): "Tekirdağ/ Karaevlialtı (Antik Heraion Teichos) Hellenistik Devir Çanak Çömlekleri" *III. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir: s. 300.

Hellenistik Dönem’de birçok merkezde üretilen Megara Kaseleri form olarak; dışa dönük ağız kenarlı Attika tipi ve içe dönük ağız kenarlı Delos tipi olmak üzere iki grup ile karşımıza çıkmaktadır. Menekşe Çatağı’nda ele geçen ve kataloga dahil edilen **Kat. No. 94, Kat. No. 95, Kat. No. 97 ve Kat. No. 98** Attika tipine ve sadece **Kat. No. 96** Delos tipine girmektedir. Bu tip, M.ö. 2. yüzyılın ikinci yarısı ile M.ö. 1. yüzyılın birinci yarısındaki kontekstlerde görülmektedir²¹⁷. **Kat. No. 98** diğer kaselere göre daha belirgin bir S profiline sahiptir. Megara Kaseleri içinde sadece beş tanesi bize ağız çapları hakkında bilgi vermektedir. Bu bilgilere dayanarak Menekşe Çatağı’nda ele geçen Megara Kaseleri’nin ağız çaplarının ortalama 12.0 ile 16.0 cm. arasında değiştiğini söyleyebiliriz. Bu ölçüler R. M. Cook’un belirttiği ölçülerin dışında kalarak S. I. Rotroff’un belirttiği ölçü aralığı içerisine girmektedir²¹⁸. **Kat. No. 95** ise, yine Rotroff’a ölçülerini göz önüne alırsak, küçük kaseler grubuna girmelidir²¹⁹.

Kat. No. 94 üzerinde mitolojik figürlü sahnede çocuk Eros ile bitkisel bezeme elemanlarından akanthus yaprağının birlikte kullanıldığı görülmektedir. **Kat. No. 99** gövde parçası üzerinde ise, dizi halinde boğa başları görülmektedir. Menekşe Çatağı’nda ele geçen tek bindirme kase örneği olarak **Kat. No. 114** görülmektedir. Diğer örnekler lotus çiçeği, akanthus yaprağı, çiçek rozet, İon ve Lesbos kymationu gibi bezeme unsurlarının kullanıldığı bitkisel bezemeli kaselerdir. **Kat. No. 97**’de ise, korunan kısım üzerinde bezeme görülmemektedir. **Kat. No. 100, Kat. No. 102 ve Kat. No. 114** kaseleri üzerinde madalyon görülmektedir. **Kat. No. 100 ve Kat. No. 114** bindirme kaselerinde, madalyonun etrafında kabartma yiv oluşturulmuştur. **Kat. No.102**’de ise, kabartma nokta dizisinden sonra yiv oluşturulduğu görülmektedir. **Kat. No. 100 ve Kat. No. 102**’nin madalyonunda çiçek rozet yer almaktadır. **Kat. No. 114**’ün kabartma yivden sonrası korunamamıştır.

Kat. No. 94’ün dış yüzeyinde yer alan koşan Eros kabartmasının çok yakın bir benzeri Kyme’de ele geçen ve M.ö. 2. yüzyılın ikinci çeyreği ile üçüncü çeyreği arasına tarihlenen bir örnek üzerinde yer almaktadır²²⁰. Ayrıca, Eros figürünün yanında duran akanthus yaprağı motifinin benzerlerine İsrail’deki Tel Dor kazılarında gelen Megara

²¹⁷ Bkz., s. 63.

²¹⁸ Rotroff, 1982a: 15; Cook, 1997: 237.

²¹⁹ Rotroff, 1982a: 15.

²²⁰ Bouzek v.d., 1974: 20, Fig 1: no. 31. Kyme’de ele geçen ve aynı tarih aralığına verilen bir başka örnek üzerinde de benzer Eros figürleri görülmektedir. Bouzek v.d., 1974: 20, Fig 1: no. 28.

Kaseleri üzerinde rastlamaktayız²²¹. **Kat. No. 94**'ün form olarak bir benzeri ise, Delos'ta ele geçmiş ve M.ö. 1. yüzyıla tarihlenmiştir²²².

Kat. No. 95 üzerinde görülen nokta dizisi bezemesine sahip örneklere İsrail'de Tel Dor ve Daskyleion'da rastlıyoruz²²³. **Kat. No. 98**'in form olarak benzer bir örneği Miletos kazılarında ele geçmiştir²²⁴. **Kat. No. 101**'in üzerindeki sarmaşık yaprakları, Kyme kazılarında bulunan ve M.ö. 2. yüzyılın başlarına tarihlenen bir örnek üzerinde aynı şekilde yapılmıştır²²⁵. Yine Kyme'de bulunan ve M.ö. 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen bir başka kase üzerindeki yumurta dizisi bezemesi ise, **Kat. No. 103**'ün üzerinde benzer şekilde yapılmıştır²²⁶. **Kat. No. 104**'ün üzerindeki akanthus yaprağı bezemelerine ise, Delos ve Daskyleion kazılarında bulunan örnekler üzerinde rastlıyoruz²²⁷. **Kat. No. 105**'in üzerindeki akanthus yaprağının benzerini, Kyme'de M.ö. 2. yüzyılın ikinci yarısı ya da sonlarına tarihlenen bir örnek üzerinde görmekteyiz²²⁸. Ayrıca, aynı akanthus yaprakları Delos, Tel Dor ve Antiokhia'dan gelen örnekler üzerinde de yapılmıştır²²⁹. **Kat. No. 106** ise, Kerameikos'da ele geçen buluntular ile benzerlik taşımaktadır²³⁰.

Kat. No. 107 üzerindeki palmet yaprağı motifinin benzerlerini; Kyme'de M.ö. 1. yüzyıl ve Ephesos'da da M.ö. 166-69 yılları arasına tarihlenen örneklerin üzerinden tanıyoruz²³¹. Ayrıca, benzer palmet yaprağı motifleri Daskyleion, Sparta, Tel Dor ve Delos kazılarında ele geçen Megara Kaseleri üzerinde görülmektedir²³². **Kat. No. 108** üzerinde lotus yaprağı motifleri yer almaktadır. Bu motifin benzerlerine, Kyme'de M.ö. yaklaşık

²²¹ Rosenthal v.d., 1995: 389, Pl. 13: 4.

²²² A. Laumonier, (1977): *La Céramique Hellénistique à Reliefs, I. Atheliers "Ioniens" Delos XXXI*, Paris: pl. 132: no. 4576.

²²³ Rosenthal v.d., 1995: 396 Pl. 20: 9; E. Dereboylu, (1994): *Daskyleion Hellenistik Devir Seramiği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir): Çizimler 3: KA 11; KA 19.

²²⁴ A. U. Kossatz, (1990): *Die Megarischen Becher, Funde Aus Milet Teil I, Milet VI*, Berlin: Abb. 23 M400.

²²⁵ Bouzek v.d., 1974: 27, Fig. 3: no. 69.

²²⁶ Bouzek v.d., 1974: 20, Fig. 1: no. 22.

²²⁷ Courby, 1922: 389, Fig. 81: 5. Ayrıca **bkz.**, Dereboylu, 1994, Çizimler: 2 KA 8 (M.ö. 3. yüzyılın sonu-2. yüzyılın başı).

²²⁸ Bouzek v.d., 1974: 26, Fig. 3: no. 60.

²²⁹ Courby, 1922: 353, Pl. 74; Waagé, 1948, Fig. 13: 5; Bouzek v.d., 1974: 26, Fig. 3: 60; Rosenthal v.d., 1995: 394, Pl. 18: 4.

²³⁰ W. Schwabacker, (1941): "Hellenistische Reliefkeramik im Kerameikos", *AJA* 45: Pl. I: A1.

²³¹ Bouzek v.d., 1974: 34, Fig. 5: no. 97; V. Mitsopoulos-Leon, (1991): *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde, 1. Teil: Keramik hellenistischer und römischer Zeit, Band IX, 2\2*, Wien: Tafel 77: D7.

²³² Hobling, 1924/1925: 283, Fig. 2t; Laumonier, 1977, Pl. 126: 772; Dereboylu, 1994, Çizimler: 1 KA 1 (M.ö. 2. yüzyıl ortası- 1. yüzyıl); Rosenthal v.d., 1995: 380, Pl. 4: no.1.

200 yıllarına, Ephesos'da M.ö. 166-69 yılları arasına ve Tarsus'da da M.ö. yaklaşık 150-50 yılları arasına tarihlenen örneklerin üzerinde rastlıyoruz²³³. **Kat. No. 110** üzerinde yer alan Lesbos kymationun benzerleri ise, Ephesos'da M.ö. 166-69 yılları arasına ve Labraunda'da da M.ö. yaklaşık 150-50 yılları arasına tarihlenen örneklerin üzerinde yapılmıştır²³⁴. Benzer Lesbos kymationları, Kerameikos, Didyma ve Miletos kazılarında bulunan örneklerin üzerinde de görülmektedir²³⁵. **Kat. No. 111** üzerinde ise, İon kymationu bezemesi yapılmıştır. Benzer İon kymationları Kyme'de M.ö. 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine, Ephesos ve Tel Dor'da M.ö. 2. yüzyıla tarihlenen birçok örnek üzerinde yer almaktadır²³⁶. **Kat. No. 114** örneğinin bezemesindeki bindirme düzeni, Kyme, Miletos, Sparta, Ephesos (M.ö. 166-69) ve Tel Dor (M.ö. 225-150) kazılarında ele geçen birçok Megara Kasesi üzerinde benzer şekilde yapılmıştır²³⁷.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen Megara Kaseleri diğer Hellenistik seramik merkezleri ile uyum içindedir. Kaseler diğer merkezlerde olduğu gibi Menekşe Çatağı'nda da M.ö. 3. yüzyılın son çeyreğinden M.ö. 1. yüzyılın ortalarına kadar kullanım görmüştür. Ağırlıklı kullanım dönemi ise M.ö. 2. yüzyıl olduğu anlaşılmaktadır.

²³³ Goldman, 1950, Fig. 130: 165; Bouzek v.d., 1974: 31, Fig 4: 82; Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 78: D11.

²³⁴ Hellström, 1965: 2, Pl. 9: 108; Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 86: D57.

²³⁵ Courby, 1922: 379, Fig. 76: 6, pl. XII: 8 ve XIII: 27; Schwabacker, 1941, Pl X: B31; C. Tuchelt, (1971): "Didyma 1969-1970", *IstMitt 21*: no. 1-2 ve no. 140-144; Ayrıca bkz., Kossatz, 1990, Tafel 22: Abb. 10 M 221.

²³⁶ Bouzek v.d., 1974: 20, Fig. 1: 22; Rosenthal v.d., 1995: 383 ve 386, Pl. 7: 8 ve 10: 5; R. Meriç, (2003): "Efes Devlet Agorası Kuyu Buluntuları: Geç Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği", *Varia Anatolica XV*: s. 51.

²³⁷ Hobling, 1924/1925: 289 Fig. 5 h; Tuchelt 1971, Tafel 31: M612; Bouzek v.d., 1974, Pl. 13: no. 111; Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 81: D 32; Rosenthal v.d., 1995: 384, Pl. 8: no. 8.

4.b. Tabaklar (Kat. No. 116-158)

Menekşe Çatağı'nda ele geçen tabaklar; ağız kenarı dışa sarkık, gövdesi köşe profilli, tabak kaide parçaları ve balık tabakları olmak üzere dört ana grupta toplanmıştır.

4.b.1. Ağız Kenarı Dışa Sarkık Tabaklar (Kat. No. 116-126)

Kat. No. 116. Dışa sarkık ağız kenarlı tabak, ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare.

Çiz.Lev. 22, Levha 30

Ağız Çapı: 23.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.95 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6).

Tanım: Düz gelen dudak yuvarlatılmış ve oldukça dik gelen düze yakın profilli bir gövde ile dik açı yaparak birleşmektedir. İçte, dudağın bitim yerinde bir derin kazıma yiv oluşturulmuş.

Kat. No. 117. Dışa sarkık ağız kenarlı tabak, ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 18 U 4 plankare.

Çiz.Lev. 22, Levha 30

Ağız Çapı: 31.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.6 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firnis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 5/6).

Tanım: Yuvarlatılmış dudak, hafif dışa sarkık oldukça dik gelen düz profilli bir gövde ile birleşmektedir. İçte dudak üzerinde koyu kahverengi firnis bant görülmektedir.

Kat. No. 118. Dışa sarkık ağız kenarlı tabak, ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare.

Çiz.Lev. 22, Levha 30

Ağız Çapı: 28.1 cm.

Korunan Yükseklik: 4.0 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firnis Rengi: Kırmızımsı kahverenginden silik kırmızıya (2.5 YR 4/4'den 5 YR 3/2'ye).

Tanım: İki parça birleştirilmiştir. Yuvarlatılmış dudak kenarı oldukça dik gelen ve düz profil veren gövde ile birleşmektedir. İçte, dudağın bitim yerinde derin bir yiv görülmektedir. İçte, dudak kenarında ve gövde de firnis bandlar çizilmiştir.

Kat. No. 119. Dışa sarkık ağız kenarlı tabak, ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare.

Çiz.Lev. 22, Levha 30

Ağız Çapı: 21 cm.

Korunan Yükseklik: 2.7 cm.

Kil Rengi: İnce taş ve mika katkılı, kırmızı (2.5 YR 6/8).

Firmis Rengi: İçte açık kırmızıdan koyu grimsi kahverengine (10 R 6/8'den 10 YR 4 /2'ye), dışta silik kırmızı (2.5 YR 4/2).

Tanım: Dışa sarkık dudaklı, oldukça dik gelen ve düz profilli gövdeyle birleşmektedir. İçte dudağın bittiği yerde hafif, kalın bir yiv oluşturulmuştur. Düzensiz ince firmis bandlar görülmektedir.

Kat. No. 120. Dışa sarkık ağız kenarlı tabak, ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T Temizlik.

Çiz.Lev. 22, Levha 31

Ağız Çapı: 28.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.6 cm.

Kil Rengi: Mika ve deniz kumu katkılı. Kırmızımsı sarı (5YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta silik kırmızıdan çok koyu griye (2.5 YR 4/2'den 5 YR 3/1'e).

Tanım: Yuvarlatılmış dışa sarkık dudak kenarı düz profilli bir gövde ile birleşmektedir. İçte ve dışta dudak gövdeyle birleşirken belirgin dönüşler yapmaktadır. İçte, firmisin dalgalanmasından kaynaklanan açıklı koyulu bir görünüm vardır.

Kat. No. 121. Dışa sarkık ağız kenarlı tabak, ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare.

Çiz.Lev. 22, Levha 31

Ağız Çapı: 25.6 cm.

Korunan Yükseklik: 3.6 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dudak kenarında çok az korunmuş, koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: Yuvarlatılmış hafif dışa sarkık dudak kenarı hafif içbükey bir gövde ile birleşmektedir. İçte firmisin çok azı korunabilmiştir. İçte dudağın bitim yerinde kazıma çizgi bulunmaktadır.

Kat. No. 122. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 19 T Güneybatı temizlik. *Çiz.Lev. 22, Levha*

31

Kaide Çapı: 7.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.65 cm.

Kil Rengi: Koyu gri (10 YR 4/1).

Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (2.5 Y 3/N3).

Tanım: Dışa açılan halka kaide içte düz profilli olup, düz profilli bir gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 123. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 28 plankare. *Çiz.Lev. 23, Levha 31*

Kaide Çapı: 11.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.25 cm.

Kil Rengi: Soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: İçte silik kırmızı (2.5 YR 3/2).

Tanım: Dış tarafta içbükey olan halka kaide içte düz bir profil vermektedir. Dik gelen düz profilli bir gövde ile birleşir.

Kat. No. 124. Tabak kaidesi parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 107 plankare. *Çiz.Lev. 23, Levha 32*

Kaide Çapı: 7.6 cm.

Korunan Yükseklik: 1.5 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte tondo ortasında ve kenarında koyu kahverengi (7.5 YR 4/2).

Tanım: Alçak halka kaide, düz profilli bir gövde ile birleşmektedir. İnce cidarlıdır. İçte merkezi dolduran daire şeklinde ve kaidenin oturduğu yere denk gelen iç kısımda firmis bant görülmektedir.

Kat. No. 125. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 28 plankare. *Çiz.Lev. 23, Levha 32*

Kaide Çapı: 6.4 cm.

Korunan Yükseklik: 3.0 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte kırmızı (2.5 YR 5/6).

Tanım: Dışa açılan alçak ve yuvarlanmış kenarlı halka kaide, düz ve dik gelen bir gövde profili ile birleşmektedir.

Kat. No. 126. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 23, Levha 32*

Kaide Çapı: 5.0 cm.

Korunan Yükseklik: 1.2 cm.

Kil Rengi: Koyu gri (10 YR 4/1).

Firmis Rengi: İçte dışta çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: İçte düz profilli halka kaide, dışta kademeli olarak belirerek gövde ile birleşmektedir. İnce cidarlı, merkezde iki sıra ardarda bir sıra aralıklı olarak rulet baskı görülmektedir. Dışta, kaidenin içine firmis uygulanmamıştır.

4.b.2. Gövdesi Köşe Profilli Tabaklar (Kat. No. 127-139)

Gövdesi köşe profilli tabaklar; dudak kenarı yuvarlatılmış ve ağız kenarı dışa dönük olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır.

4.b.2.a. Dudak Kenarı Yuvarlatılmış Olanlar (Kat. No. 127-136)

Kat. No. 127. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak/1997. 18 T 10 plankare. *Çiz.Lev. 23, Levha 32*

Ağız Çapı: 29.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.95 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta ve içte kırmızımsı kahverengi (5 YR 4/3'den 2.5 YR 4/4'e).

Tanım: Yuvarlatılmış, yüksek ve dikey dudak kenarlı. Keskin gövde geçişi görülmektedir.

Kat. No. 128. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 12 plankare. *Çiz.Lev. 23, Levha 33*

Ağız Çapı: 38.2 cm.

Korunan Yükseklik: 3.2 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (5 Y 5/1).

Firmis Rengi: Dışta çok koyu gri (2.5 Y 3/N3) ve içte koyu gri (10 YR 4/1).

Tanım: Hafif içe dönük dudaklı.

Kat. No. 129. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 18 U 4 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 33*

Ağız Çapı: 36.4 cm.

Korunan Yükseklik: 2.15 cm.

Kil Rengi: Açık gri (7.5 YR /N7).

Firmis Rengi: İçte (iyi korunamamış) ve dışta griden çok koyu griye (5 Y 6/1'den 5 Y 3/1'e).

Tanım: Hafif içe dönük dudaklı.

Kat. No. 130. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 95 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 33*

Ağız Çapı: 21.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/8).

Tanım: Neredeyse dik gelen yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kat. No. 131. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 33*

Ağız Çapı: 19.4 cm.

Korunan Yükseklik: 1.55 cm.

Kil Rengi: Çok az mika katkılı, gri (10 YR 5/1).

Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (7.5 YR 2/N2).

Tanım: Yuvarlanmış dudak kenarlı, gövde keskin kademeli dönüş yaparak kaide düzlemiyle birleşmektedir.

Kat. No. 132. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 17 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 34*

Ağız Çapı: 23.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.2 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/8).

Tanım: Yuvarlanmış dudak kenarlı. Gövde yumuşak bir dönüşle içe kıvrılmaktadır.

Kat. No. 133. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 34*

Ağız Çapı: 15.2 cm.

Korunan Yükseklik: 1.4 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte grimsi kahverengi (2.5 Y 5/2), dışta silik kırmızıdan kırmızıya (2.5 YR 3/2'den 2.5 YR 4/6'ya).

Tanım: İnce dudak kenarlı. İçte çok düz bir profil vermektedir. Gövde keskin bir dönüşle tabanla birleşmektedir. Dışta çark izleri çok belirgin.

Kat. No. 134. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 34*

Ağız Çapı: 11.1 cm.

Korunan Yükseklik: 1.5 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı gri (5 YR 5/2).

Firmis Rengi: Dışta kırmızımsı kahverengi (5 YR 4/3), içte koyu gri (10 YR 4/1).

Tanım: Yüksek oldukça dik dudak, içte profil vererek içe doğru keskin bir dönüşle kıvrılmaktadır.

Kat. No. 135. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 55 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 34*

Ağız Çapı: 22.4 cm.

Korunan Yükseklik: 1.9 cm.

Kil Rengi: Açık gri (7.5 YR 7/N7).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Gövde kademeli dönüş yaparak taban ile birleşmektedir.

Kat. No. 136. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 101 plankare. *Çiz.Lev. 24, Levha 35*
 Ağız Çapı: 20.4 cm.
 Korunan Yükseklik: 1.25 cm.
 Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, sarımsı kırmızı (5 YR 5/6).
 Firmis Rengi: Kaliteli, içte ve dışta kırmızı (2.5 YR 5/6)
 Tanım: Üç parçadan oluşmaktadır. Köşeli düz dudak kenarına sahiptir. Gövde keskin bir dönüşle tabanla birleşmektedir.

4.b.2.b. Ağız Kenarı Dışa Dönük Olanlar (Kat. No. 137-139)

Kat. No. 137. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 17 U Temizlik. *Çiz.Lev. 25, Levha 35*
 Ağız Çapı: 29.1 cm.
 Korunan Yükseklik: 4.1 cm.
 Kil Rengi: Koyu gri (5YR 4/ 1).
 Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).
 Tanım: Önüç parçadan oluşmaktadır. Dışa sarkık etli dudak bir kademe yaptıktan sonra düz profil veren gövde ile devam ederek dışa dönük kaide ile birleşmektedir. İç kısımda, ortada iç içe iki halka rulet bezeme ve üç palmet bezeme görülmektedir. Ağız kenarını çevreleyen çentikler görülmektedir.

Kat. No. 138. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 25, Levha 35*
 Ağız Çapı: 17.6 cm.
 Korunan Yükseklik: 3.4 cm.
 Kil Rengi: Yoğun mikalı katkılı, grimsi kahverengi (10 YR 5/2).
 Firmis Rengi: Gri (10 YR 5/1).
 Tanım: Yuvarlanmış geniş dudağın hemen altında derin kazıma yiv görülmektedir. Eğik açıyla gelen gövde keskin bir kırılma ile dışa doğru çıkma yaparak düz taban ile birleşmektedir.

Kat. No. 139. Köşe profilli tabak ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 25, Levha 35*
 Ağız Çapı: 21.0 cm.
 Korunan Yükseklik: 2.6 cm.
 Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, gri (7.5 YR 6/N6).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).
 Tanım: Dışa dönük dudak kenarlı gövde hafif bir bombe ile içe dönmektedir. Hafif derin yiv geçmektedir.

4.b.3. Kaide Parçaları (Kat. No. 140-144)

Kat. No. 140. Tabak kaide parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 25, Levha 36*

Kaide Çapı: 13.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.15 cm.

Kil Rengi: Mikalı, gri (10 YR 6/1).

Firmis Rengi: İçte ve dışta gri (10 YR 5/1).

Tanım: İki parça olarak ele geçmiştir. Halka kaide yatay gelen düz profilli gövde ile birleşmektedir.

Tabağın içinde rulet bezeme vardır.

Kat. No. 141. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare. *Çiz.Lev. 25, Levha 36*

Kaide Çapı: 9.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.5 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızıdan koyu grimsi kahverengine (2.5 YR 5/8'den 10 YR 4/2'ye).

Tanım: Halka kaide hafif yukarı çıkan ve düz profil veren gövde ile birleşmektedir. Merkezde halka rulet bezeme görülmektedir.

Kat. No. 142. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 212 plankare. *Çiz.Lev. 26, Levha 36*

Kaide Çapı: 15.2 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (10 R 5/6).

Tanım: Dışa açılan halka kaideli hafif yukarı çıkan düz profilli gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 143. Tabak kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 18 U 16 plankare. *Çiz.Lev. 26, Levha 36*

Kaide Çapı: 16.0 cm.

Korunan Yükseklik: 1.35 cm.

Kil Rengi: Kırmızı (10 YR 7/2).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızımsı gri (5 YR 5/2).

Tanım: Alçak halka kaide hafif yukarıya çıkan düz profilli gövde ile birleşmektedir. İçte firmis bandlar arasına dikey dalga motifleri yerleştirilmiştir.

Kat. No. 144. Tabak kaide parçası. Batı Çatak /1994. 17 U 1 plankare. *Çiz.Lev. 26, Levha 37*

Kaide Çapı: 11.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.4 cm.

Kil Rengi: Soluk kırmızı (2.5 YR 6/2).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Yüksek halka kaideli.

Tabak terimi, genel olarak halka kaideli ve kaideden farklı açılardan neredeyse dik bir yükselişe kadar ilerleyen gövde ve çok hafif derecelerde değişen kısmen konveksten hemen hemen düze doğru eğri bir profili olan forma verilmektedir. Form çağdaş anlamda tabak terimini temsil etmemektedir. Büyük olasılıkla antik dönemde düz, açık servis tabakları olarak işlevleri vardı²³⁸. Boyutları ise farklılık göstermektedir. Örneğin, Korinth'te 11.0 ile 27 cm. arasında değişen farklı ölçülerde Hellenistik Dönem tabakları görülmektedir²³⁹.

Yuvarlak kaideli, neredeyse dik yükselen gövde profilini ve az ya da çok düz hatlı olan oldukça basit profilini yuvarlanmış dudak kenarına sahip tabak formu, M.ö. 4. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır²⁴⁰. Atina'da M.ö. 350'den önce üretilmiş ve çok geniş alana ihraç edilmiştir²⁴¹. Yuvarlanmış dudak içte ve dışta kalınlaşmaktadır. Diğer Hellenistik merkezlerde sivri dudaklı sosluk ve balık tabakları daha yaygın iken Attika'da Hellenistik Dönem'de yuvarlanmış dudaklı tabak çok popüler bir formdur. Attika örneklerinin genellikle Erken Hellenistik Dönem'de sıklıkla başka yerlere ithal edilmiş olarak bulunmaktadır. Yuvarlanmış dudaklı tabaklar, her zaman firnislidir ve asla boyama süsleme taşımazlar. M.ö. 200'den önce yapılan tüm örneklerin zemininde baskı süsleme bulunmaktadır²⁴². Korinth'te ele geçen örnekler üzerinde ise, hiç baskı rulet ve rulet bezeme görülmemektedir²⁴³.

Yemek tabağından servis tabağına kadar birçok amaç için kullanılmış olması gereken yuvarlanmış dudaklı tabak tipinin geniş bir ölçü çeşitliliği vardır. M.ö. 4. yüzyılın ikinci yarısında küçük tabaklar (12.0-15.0 cm.) tercih edilmiştir. Geniş tabaklar (16.0-26.0 cm.) 4. yüzyılın sonunda popüler olmaya başlamış ve M.ö. 3. yüzyılın sonlarına kadar kullanım görmüştür. M.ö. 150-110 yılları arasında ölçülerde gözle görülür bir tutarlılık görülmektedir. Ölçüler 23.0-27.0 cm. arasındadır. Ele geçen buluntulardan, bu zamanda çok büyük (34.0-41.0 cm.) servis tabaklarının da yapıldığı anlaşılmaktadır. M.ö. 110-86

²³⁸ Edwards, 1975: 35.

²³⁹ Edwards, 1975: 35.

²⁴⁰ Edwards, 1975: 35; Rotroff, 1997: 143.

²⁴¹ Edwards, 1975: 37.

²⁴² Rotroff, 1997: 143.

²⁴³ Edwards, 1975: 37.

yılları arasında ise, önceki örneklerine göre daha küçük ve çok çeşitli olarak üretilmişlerdir²⁴⁴.

Ağız kenarı dışa sarkık tabaklar, ilk olarak M.ö. 300 civarında üretilmiştir. Bu tip M.ö. 3. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar yaygın hale gelmemiştir. M.ö. 225'e tarihlenen tabaklarda dudak genellikle geniş ve hemen her zaman aşağıya sarkıktır²⁴⁵. Gövdesi köşe profilli geniş ve zarif tabaklar "geniş offset dudak" ile tanımlanmaktadır. İtalya Campana ve Roma Dönemi'ne ait Doğu Sigillata A'da görülen farklı bir formdur. Her zaman için tabağın için rulet görülmektedir. Ölçüleri 23.0 ile 39.5 cm. arasında değişmektedir. Gövdesi köşe profilli tabakların en erken örnekleri M.ö. 2. yüzyılın ikinci çeyreğinin başlarına, en geç üretimleri ise, M.ö. 86 yılları civarına verilmektedir²⁴⁶. Bunun yanında, Korinth'de ele geçen örnekler bu formdaki tabakların M.ö. 330 ile 146 yılları arasında üretildiğini göstermektedir²⁴⁷. Korinth'de ele geçen düz dudaklı tabaklar ise, yalnızca M.ö. 146 yılları civarında da üretilmiştir. Bu tabakların üzerinde baskı, rulet ve diğer süslemeler görülmez²⁴⁸. Hellenistik tabaklar arasında dik dudaklı örnekler sayıca azdır ve bu ender form Agora'da çok az örnek üzerinde görülmektedir. Bunun yanında, İtalya'da Campana Seramiği'nde ve Etrüsklerin siyah firnisli seramiklerde bu form daha popülerdir²⁴⁹. Genellikle tabak ölçülerinin 1/3'ü olan küçük halka kaideleri, yukarı dönen neredeyse dik dudakları vardır. Atina'da büyük olasılıkla M.ö. 110-86 yılları gibi sınırlı bir dönemde üretilmiş olmalıdırlar.

Menekşe Çatağı'nda Hellenistik Dönem'e ait toplam 44 tane "Tabak" incelenmiştir. Bu örneklerden 11 adeti dışa sarkık ağızlı, 10 adeti dudak kenarı yuvarlatılmış, 4 adeti dışa dönük ağız kenarlı, 19 adeti gövdesi köşe profilli, 5 adeti kaide ve 14 adeti de balık tabakları alt başlıkları altında toplanmıştır. Tabakların ağız çapları bazı Hellenistik merkezlerde olduğu gibi, 11.0 ile 31.0 cm. arasında değişen ölçülere sahiptir²⁵⁰. Bunun yanında, **Kat. No. 128** 38.2 cm. ve **Kat. No. 129** 36.4 cm. gibi oldukça büyük çapları ile diğer örneklerden ayrılırlar. Tabakların kaide çapları ise, 5.0 ile 16.0 cm. arasında

²⁴⁴ Rotroff, 1997: 143.

²⁴⁵ Rotroff, 1997: 152.

²⁴⁶ Rotroff, 1997: 154.

²⁴⁷ Edwards, 1975: 36.

²⁴⁸ Edwards, 1975: 36.

²⁴⁹ Rotroff, 1997: 154-155.

²⁵⁰ Korinth'te ele geçen Hellenistik tabaklar ağırlıklı olarak 11.0 ile 27.0 cm. arasında değişen çaplara sahiptirler. **Bkz.**, Edwards, 1975: 38.

değişmektedir. Ancak, **Kat. No. 138**'in 22.6 cm. ve **Kat.No. 130**'un 18.4 cm. kaide çapları vardır. Tabaklarda genellikle alçak halka kaideler kullanılmıştır. Menekşe Çatağı Hellenistik tabaklarının firnis boyaları çoğunlukla kırmızımsı sarı, kırmızımsı kahverengi, kırmızı, gri ve koyu gri renklerden oluşmaktadır.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen Hellenistik Dönem'e ait tabaklar diğer merkezlerde üretilenler ile benzer form ve bezeme şekillerine sahiptirler. Bunun yanında, diğer Hellenistik gruplarda olduğu gibi Menekşe Çatağı'nda ele geçen tabaklar içinde "gri monokrom" örneklerin sayısı dikkati çekecek kadar fazladır. **Kat. No. 122, Kat. No. 126, Kat. No. 128, Kat. No. 131, Kat. No. 135, Kat. No. 137, Kat. No. 138, Kat. No. 139** ve **Kat. No. 140** "gri monokrom" tabak örnekleridir.

Kat. No. 126, Kat. No. 140 ve **Kat. No. 141** üzerinde rulet bezeme, **Kat. No. 137**'de ise hem palmet hem de rulet bezeme görülmektedir. M.ö. 3. yüzyılın başlarında tabaklarda yaygın olarak görülen baskı bezeme, Atina'da M.ö. 200'den önce yapılan tüm örneklerde görülmektedir²⁵¹. Atina Agorası'nda görülen benzer bir örnekten yola çıkıldığında **Kat. No. 137**'yi, M.ö. 3. yüzyılın sonlarına vermek mümkündür²⁵².

Kat. No. 119'un form olarak yakın bir benzeri Atina Agorası kazılarında ele geçmiş ve M.ö. 175-150 yıllarına tarihlenmiştir²⁵³. **Kat. No. 120** ise, Tenos'ta bulunmuş ve M.ö. 180-150 yılları arasına tarihlenmiş bir tabak ile benzer profile sahiptir²⁵⁴. Ayrıca, ağız ve gövde profili Samaria'da bulunmuş ve M.ö. 2. yüzyıla tarihlenmiş bir balık tabağı ile benzer özellikler göstermektedir²⁵⁵. **Kat. No. 127**'nin benzerlerine ise, Atina Agorası, Tarsus, Antiokhia ve Nabatean Oboda'da Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen örnekler arasında rastlıyoruz²⁵⁶. **Kat. No. 128** ile çok benzer bir profile sahip bir tabak, Tarsus'da bulunmuş ve M.ö. 150-50 yılları arasına tarihlenmiştir²⁵⁷. **Kat. No. 129**'un benzer örnekleri ise, Tarsus (M.ö. 150-50) ve Kartaca (M.ö. 2. yüzyılın sonları-M.s. 1. yüzyıl)

²⁵¹ Crowfoot v.d., 1957: 253-254.

²⁵² Rotroff, 1997, Fig. 52: 753.

²⁵³ Rotroff, 1997, Fig. 53: 756.

²⁵⁴ Etienne, 1986, Pl. 117: Cc5.

²⁵⁵ Crowfoot v.d., 1957: 261, Fig. 54: 11.

²⁵⁶ Thompson, 1934: 433, fig. 116: E 154; Waagé, 1948, Pl. III: 123; Goldman, 1950, fig. 194: 420; Negev, 1986: 17, no. 109 (Erken Roma).

²⁵⁷ Goldman, 1950, fig. 188: 258.

buluntuları arasında vardır²⁵⁸. **Kat.No. 130**'un üzerindeki yiv dışında, form olarak Kartaca ve Nabatean Oboda kazılarında ele geçen buluntular ile yakın benzerlik içindedir²⁵⁹.

Kat.No. 131'in benzerlerine diğer merkezlerde sık olarak rastlıyoruz. Benzer profile sahip tabaklar Atina Agorası'nda (M.ö. 150-50), Tarsus'da (M.ö. 150-50), Samaria'da (M.ö. 1. yüzyıl) ve Antiokhia'da (Geç Hellenistik) ele geçmiştir²⁶⁰. **Kat.No. 135**'de Hellenistik seramik merkezlerinde sıkça karşılaşılan bir forma sahiptir. Yakın benzerlerine Atina Agorası ve Tarsus'da M.ö. 150-50 yılları arasına, Antiokhia'da da Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen buluntular arasında rastlıyoruz²⁶¹. Benzer tabaklar biraz daha geç dönemlerde de yapılmaya devam etmiş olmalıdır. Nitekim benzer tabaklar, Nabatean Oboda'da ve Samaria'da Erken Roma Dönemi'ne tarihlenen buluntular arasında yer almaktadır²⁶².

Tenos kazılarında ele geçen bir tabak form olarak **Kat.No. 136**'ya çok benzerdir²⁶³. M.ö. yaklaşık 50 yıllarına tarihlenen Tenos örneği tam profile sahiptir ve **Kat.No. 136**'ın eksik olan kaidesi hakkında da bize bilgi vermektedir. Aynı durum, **Kat.No. 133** ve **Kat.No. 135** için de geçerlidir. Kat.No. 137'nin kaidesi, M.ö. 3. yüzyıl sonu ile M.ö. 2. yüzyıla tarihlenen Ephesos'taki örneklerle benzer profile sahiptir²⁶⁴. Ayrıca, Kat. No. 137'nin yakın bir benzeri, S.I. Rotroff'un M.ö. 200-175 yılları arasına tarihlenen Atina Agorası'ndaki bir buluntu grubu içinde ele geçmiştir²⁶⁵.

Diğer merkezler göz önüne alındığında, Menekşe Çatağı'nda ele geçen Hellenistik tabakların üretiminde, M.ö. 2. yüzyılın birinci çeyreği ile 1. yüzyılın birinci yarısı arasında bir yoğunluk olduğu anlaşılmaktadır. Elimizdeki örnekler göz önüne alındığında en erken tabakların ise, M.ö. 3. yüzyıla ait olduğu görülmektedir. Bazı tabakların Nabatean Oboda gibi merkezlerde olduğu gibi M.ö. 1. yüzyılın ortalarından sonrasında da kullanım

²⁵⁸ Goldman, 1950, fig. 188: 265; Fulford *v.d.*, 1994: 2, Fig. 1.1: no. 10.

²⁵⁹ Negev, 1986: 19, no. 120; Fulford, Peacock 1994: 6 fig. 1.3: 43.

²⁶⁰ Thompson, 1934, Fig. 116: E 151; Waagé, 1948, pl. III: 124, Goldman, 1950, fig. 188: 252A; Crowfoot *v.d.*, 1957, fig. 66:4: 73:14.

²⁶¹ Thompson, 1934, Fig. 116: E 151 (M.ö. 150-50); Waagé, 1948, pl. IV: 126; Goldman, 1950, fig. 188: 258.

²⁶² Crowfoot *v.d.*, 1957, fig. 73: 10; Negev, 1986: 22, no. 138. Ayrıca, Schäfer'in de M.ö. 1. yüzyılın ikinci yarısı ile M.s. 1. yüzyılın birinci yarısına tariheddiği tabaklar arasında da benzer örnekler vardır. **Bkz.**, Schäfer, fig. 79.

²⁶³ Etienne, 1986, Pl. 121: Eb2 (M.ö. 50-25).

²⁶⁴ Mitsopoulos-Leon, 1991: 272, Taf. 5: 19-20.

²⁶⁵ Rotroff, 1997: 20, fig. 52: 753.

gördükleri anlaşılmaktadır. Ancak, tek bir merkezin tüm grup hakkında genel yargıya varmakta yeterli olmayacağı açıktır.

4.b.4. Balık Tabakları (Kat. No. 145-158)

Kat. No. 145. Balık tabağı. Batı Çatak /1997. 19 T 28 plankare. *Çiz.Lev. 26, Levha 37*

Ağız Çapı: 28.2 cm.

Kaide Çap: 9.50 cm.

Yükseklik: 5.75 cm.

Kil Rengi: İyi pişmiş, pembe.

Firnis Rengi: İçte kırmızımsı kahverengi.

Tanım: Tabak kırık olup parçaları yapıştırılarak alçıyla tümlenmiştir. Dışa dönük ağızlı, geniş dudaklıdır. Neredeyse düz profilli yükselen gövde hafif açı yaparak dışa dönen ağız ile birleşir. Ağız gövde ile birleştiği yer ve merkezdeki dairesel, derin çukurun kenarı ince kazıma yiv ile çevrenmiştir. Geniş halka kaide dar ve yüksektir. Kaidenin iç yüzeyi düzdür. Tabağın içinde, merkezi çukurda ve dışa dönen ağız kenarında siyah firnis bant vardır. Firnis bantlar kırmızımsı kahverengi çizgiler ile sınırlandırılmıştır. Tabağın ağız kenarında yapımından kaynaklanan deformasyonu göze çarpmaktadır.

Kat. No. 146. Balık tabağı ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 27, Levha 37*

Ağız Çapı: 25.2 cm.

Korunan Yükseklik: 1.9 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firnis Rengi: İçte ve dışta pembeden sarımsı kırmızıya (5 YR 7/4'den 5 YR 4/8'e).

Tanım: İnce cidarlı. Geniş dudak dışa eğik hafif açı yaparak düz profilli gövde ile birleşir. Dudak, gövdeyle yaklaşık 45° açı yapmaktadır. Ağız kenarına firnis band yapılmıştır. Bu firnisten sonra ağız genişliğinde bir alan boş bırakılmış ve yeniden firnis yapılmıştır. Firnis oldukça aşınmış ve soyulmuştur. Ağız gövde ile birleştiği yerde yiv görülmektedir.

Kat. No. 147. Balık tabağı ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 6 plankare. *Çiz.Lev. 27, Levha 37*

Ağız Çapı: 18.5 cm.

Korunan Yükseklik: 2.2 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Firnis Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 6/6).

Tanım: İki parçadan birleştirilmiştir. Çark izleri çok belirgindir. İnce cidarlıdır. Geniş dudak kenarı dışa eğik bir açı yaparak düz profilli gövde ile birleşir. Dudak, gövdeyle yaklaşık 45° açı yapmaktadır. Ağız kenarında aşınmış firnis band görülmektedir. Firnis bandın altında yiv bulunmaktadır. Ağız genişliğinde bir alan boş bırakılarak yeniden band yapılmıştır.

Kat. No. 148. Balık tabağı ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 1 plankare. *Çiz.Lev. 27, Levha 38*

Ağız Çapı: 22.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.6 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte silik kırmızıdan siyaha (2.5 YR 3/2'den 10 YR 2/1'e), dışta pembe (7.5 YR 8/4).

Tanım: İnce cidarlı. Geniş dudak dışa eğik hafif bir açı yaparak düz profilli gövde ile birleşir. Dudak, gövdeyle yaklaşık 45° açı yapmaktadır. Ağız kenarında firmis band bulunmaktadır. Yaklaşık iki ağız kenarı genişliği boş bırakıldıktan sonra yeniden firmis band yapılmıştır.

Kat. No. 149. Balık tabağı ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 70 plankare. *Çiz.Lev. 27, Levha 38*

Ağız Çapı: 22.4 cm.

Korunan Yükseklik: 1.2 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Dışta kırmızıdan siyaha (2.5 YR 5/6'dan 5 YR 2/1'e).

Tanım: Dudak yuvarlanmış ve ortada hafif bir köşe oluşturmaktadır. Dudak altında ve üzerinde yivler görülmektedir. Tabağın dış kısmında dudak kademeli bir şekilde gövde ile birleşerek neredeyse düz bir açı ile devam etmektedir.

Kat. No. 150. Balık tabağı ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 27, Levha 38*

Ağız Çapı: 16.8 cm.

Korunan Yükseklik: 1.0 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta siyah (2.5 YR 2/N2).

Tanım: **Kat. No. 149** ile benzer dudak kenarına sahip, ancak daha küçük bir örnek. Dudağın iç kısmında ve dış kısmında dışta daha derin olmak üzere yivler görülmektedir. **Kat. No. 149**'a bezer şekilde dudak kademeli bir şekilde devam eden gövde ile birleşmekte ve neredeyse düz bir açıyla devam etmektedir. İçte düz profil veren tabak belli bir açıyla eğim yaparak aşağıya doğru devam etmektedir.

Kat. No. 151. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 25 plankare. *Çiz.Lev. 28, Levha 38*

Kaide Çapı: 9.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.9 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: Kırmızımsı sarıdan siyaha (5 YR 7/6'dan 2.5 YR 2/N2'ye).

Tanım: Halka kaide. Kaidenin iç kısmı hafif şişkindir. Yüksek, dışa açılan kaide düz profilli ince cidarlı gövde ile birleşmektedir. Merkezdeki dairesel çukurun kenarını kazıma yiv çevrelemektedir. Dairesel çukurun içinde ve belli bir genişlik boş bırakıldıktan sonra sarımsı turuncu ile sınırlandırılmış firmis band görülmektedir.

Kat. No. 152. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 25 plankare. *Çiz.Lev. 28, Levha 39*

Kaide Çapı: 9.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.9 cm

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5YR 7/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta pembeden siyaha (5 YR 7/4'den 7.5 YR 2/N2'ye).

Tanım: Halka kaide. Kaidenin iç kısmı hafif şişkincedir. Yüksek, hafif dışa açılan kaide hafif yükselen ince cidarlı gövde ile birleşmektedir. Merkezdeki dairesel çukurun kenarını kazıma yiv çevrelemektedir. Dairesel çukurun içinde belli bir genişlik boş bırakıldıktan sonra turuncumsu kahverengi ile sınırlandırılmış firmis band görülmektedir.

Kat. No. 153. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare. *Çiz.Lev. 28, Levha 39*

Korunan Yükseklik : 8.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta pembe (5 YR 7/4).

Tanım: İki parça birleştirilmiştir. Halka kaide. Kaidenin iç kısmı hafif şişkincedir. Yüksek, hafif dışa açılan kaidenin, dik açı yaptığı ince cidarlı gövde hafif bir açı yaparak yükselir. Merkezdeki dairesel çukurun kenarını kazıma yiv çevrelemektedir. Dairesel çukurun içinde ve belli bir genişlik boş bırakıldıktan sonra kahverengi firmis band görülmektedir.

Kat. No. 154. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 11 plankare. *Çiz.Lev. 29, Levha 39*

Kaide Çapı: 8.2 cm.

Korunan Yükseklik: 3.6 cm

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: İçte silik kırmızıdan kırmızıya (2.5 YR 4/2'den 2.5 YR 4/6'ya).

Tanım: Halka kaide. Kaidenin iç kısmı düzdür. Yüksek, hafif dışa açılan kaide düz yükselen ince cidarlı gövde ile birleşmektedir. Merkezdeki çukurun kenarı derin yivler ile çevrelenmiştir. Tüm iç yüzey firmislenmiştir.

Kat. No. 155. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 100 plankare. *Çiz.Lev. 29, Levha 39*

Kaide Çapı: 6.4 cm.

Korunan Yükseklik: 2.0 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kırmızımsı sarı (5YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte kırmızı (10 R 5/6).

Tanım: Halka kaide. Kaidenin iç kısmı düzdür. Hafif dışa açılan kaide düz yükselen ince cidarlı gövde ile birleşmektedir. Merkezdeki dairesel çukuru kalın bir kenar çevrelemektedir. Kenarı, derin bir yiv takip etmektedir. Tüm iç yüzey firmislenmiştir. Kaide çapı diğer örneklere göre küçülmüştür.

Kat. No. 156. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 29, Levha 40*

Kaide Çapı: 8.4 cm.

Korunan Yükseklik: 3.7 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (5YR 6/4).

Firnis Rengi: İçte koyu grimsi kahverenginden çok koyu griye (10 YR 4/2'den 10 YR 3/1'e).

Tanım: Yuvarlatılmış halka kaidelidir. Kaidenin iç kısmı düzdür. Hafif dışa açılan kaide, düz yükselen gövde ile birleşir. Merkezdeki dairesel çukurun kenarını kazıma yiv çevrelemektedir. Dairesel çukurun içinde ve dar bir alan boş bırakıldıktan sonra kahverengi firnis band görülmektedir. Firnis kimi yerlerde soyulmuş ve aşınmıştır.

Kat. No. 157. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1993. 18 U 13 plankare. *Çiz.Lev. 30, Levha 40*

Kaide Çapı: 11.0 cm.

Korunan Yükseklik: 3.15 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firnis Rengi: İçte koyu kırmızıdan siyaha (2.5 YR 3/6'dan 7.5 YR 2/N2'ye), dışta gri (5YR 5/1).

Tanım: Halka kaide. Kaidenin iç kısmı hafif bombelidir. Hafif dışa açılan kaide dik açı ile kalın cidarlı gövdeyle birleşir. Merkezdeki dairesel çukurun kenarını belirsiz bir yiv çevrelemektedir. Dairesel çukurun içinde turuncumsu kahverengi ve belli bir genişlik boş bırakıldıktan sonra çok koyu kahverengi firnis band görülmektedir. Kaideden itibaren dışı da firnislidir.

Kat. No. 158. Balık tabağı gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 29, Levha 40*

Kaide Çapı: 8.4 cm.

Korunan Yükseklik: 1.45 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4).

Tanım: Halka kaide. Kaidenin iç kısmı düzdür. Merkezdeki dairesel çukur firnislenmemiştir.

Balık tabakları, kırmızı figürlü örneklerinin üstündeki bezemelerde balık ve diğer deniz canlıları çizildiği için bu ismi almışlardır²⁶⁶. Olynthos'da M.ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenen bir balık tabağının üzerinde hem yapanın ismi hem de “οξυβαρον” yazmaktadır. Bu isim bu da büyük olasılıkla antik dönemde balık tabağına verilen isim

²⁶⁶ L.A. Cornell; balık tabağı, varsayımsal bir isimlendirme olduğu için servis tabağı olarak adlandırmanın terimle ilgili sorun yaratmayacağı görüşündedir. **Bkz.**, L. A. Cornell, (1980): *Late Hellenistic and Early Roman Red-Slipped Pottery from Tel-Anafa 1968–1973*. London: s. 145; Rotroff, 1997: 147; Cook, 1997: 238.

olmalıdır²⁶⁷. Her şeyden önce bu form, çömlekçilerin bir yaratıcılığı olarak görünmekle beraber, M.ö. 4. yüzyılın ikinci yarısına ait gümüş bir örnek de bilinmektedir²⁶⁸.

Bilinen en erken balık tabağı örnekleri Attika'dadır. Atina Agora'sının Batı Yamacı'nda üzerinde çok kaliteli süslemeler yapılmış bir parça bulunmuş ve en erken örnek olarak M.ö. 5. yüzyılın sonlarına tarihlenmiştir²⁶⁹. Siyah firnisli balık tabakları ise, Atina'da M.ö. 5. yüzyılın sonlarından M.ö. 3. yüzyılın başlarına kadar kullanılmaya devam etmiştir²⁷⁰. M.ö. 3. yüzyılın başları ve Geç Hellenistik Dönem'e doğru balık tabağı formu, Atina'da değerini oldukça kaybetmiştir. Bunun nedeni, balık tabağının karmaşık bir form olması ve genellikle kaliteli yapım gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir²⁷¹. Tarsus'da en çok M.ö. 200 civarında rağbet görmüş ve M.ö. 2. yüzyılda düşüşe geçmiştir. Bu zaman aralığı Samaria için de geçerlidir²⁷².

Balık tabakları, Hellenistik Dönem'de Kuzey Afrika'dan Mezopotamya'ya kadar çok geniş bir alana yayılmakla birlikte üretim merkezlerine göre değişen çeşitli formlara sahiptirler²⁷³. Örneğin, Attika balık tabakları, büyük dudağı ile kalın bir kap olup; ortasında büyük ihtimalle et suyunu biriktirmek ya da baharat ve çeşnileri almak amacıyla oluşturulan çukur bulunmaktadır. Halka kaideli olup genellikle dışta konveks bazen de hafif düz kenarlıdır. Alt kısım konveks ya da sivri uçludur. Bu özellik geç örneklerde değişkendir ve Hellenistik Dönem'de her zaman tümüyle sırlanmıştır. Çukurun etrafında ve zeminin kenarının dışında ağzın aşağıya döndüğü yerde neredeyse değişmez bir şekilde kazıma yiv vardır²⁷⁴. İnce mallar grubunda genel olarak, geniş, halka kaideli, dışa dönük, sarkık ya da dışa dönük ağız kenarlı ve ortasında bir çukur bulunmaktadır. Halka kaide ağız çapının yarısından daha azdır; merkezi çukurun etrafını genellikle yükseltilmiş bir kenar ile çevrelenmiş ve çukur her zaman halka kaidenin ölçüsünden daha küçük tutulmuştur²⁷⁵.

²⁶⁷ Crowfoot *v.d.*, 1957: 260; Cornell, 1980: 145.

²⁶⁸ Rotroff, 1997: 146.

²⁶⁹ Crowfoot *v.d.*, 1957: 260; Cook, 1997: 238.

²⁷⁰ Crowfoot *v.d.*, 1957: 260.

²⁷¹ Crowfoot *v.d.*, 1957: 260; Rotroff, 1997: 147.

²⁷² Cornell, 1980: 145.

²⁷³ Crowfoot *v.d.*, 1957: 260; Cornell, 1980: 144; Rotroff, 1997: 147.

²⁷⁴ Rotroff, 1997: 147.

²⁷⁵ Cornell, 1980: 145.

Balık tabaklarının ölçüleri son derece değişkendir. Normal boyutları 11.0 ile 13.0 cm. arasında değişir²⁷⁶. 14.0 ile 20.0 cm. arasında olanlar M.ö. 4. ve M.ö. 3. yüzyılda daha yaygındır. Biraz daha geniş örnekler, M.Ö. 3. yüzyılın sonları ve M.ö. 2. yüzyılda favori olmasına karşın küçük boyutlu olanlar da üretilmeye devam etmiştir²⁷⁷. M.ö. 4. yüzyılın balık tabaklarının hemen hemen hepsinin yüzeyi eğimli ve derin olukludur. Bu özellikler M.ö. 3. yüzyılın birinci çeyreğinde terkedilmiştir. Tabakların tipik eğimli yüzeyi yaklaşık M.ö. 250 yıllarından sonra düzleşmeye ve daralmaya başlamıştır. Ayağın dış yüzeyi yaklaşık M.ö. 275 yıllarından sonraya tarihlenen balık tabaklarında düzdür. Geç Hellenistik Dönem'in örneklerinde ise, ayak daha küçüktür²⁷⁸.

Balık tabakları daha geniş hale geldiği zaman, dudak daha küçülür ve bundan dolayı da tabağa profilden bakıldığında gövdenin çoğu görülebilir. M.ö. 4. yüzyılın ikinci yarısının balık tabaklarında gövdenin tümü ve ayağın büyük bir kısmı yaygın olarak dudak tarafından gizlenir. M.ö. 275 yıllarından sonra ise, ayak ve gövdenin büyük bir bölümü profilden bakıldığında görülür. Aynı zamanda bu dönemde balık tabaklarında cidar inceler. Yaklaşık olarak M.ö. 275–200 yıllarında üretilen birçok tabak ince ve narin bir görünüme sahiptir. Daha geç örneklerde ise, bu durum tersine dönmüş, tekrar daha sağlam ve kalın örnekler yapılmaya başlanmıştır²⁷⁹.

M.ö. 4. yüzyılda balık tabaklarının dudak kenarı ile gövde keskin açıyla birleşir. Bu keskin açı bazı 3. yüzyıl örneklerinde yumuşamaya başlamış ve yaklaşık M.ö. 225 yıllarından sonraki örneklerde dudak ile gövde arasındaki geçişte keskinlik ortadan kalkmıştır. Dudağın kıvrımındaki açının dikliği de zaman içinde değişime uğramıştır. Bu kıvrım M.ö. 4. yüzyıl tabaklarında neredeyse diktir. M.ö. 3. yüzyılda, yaklaşık 20° açıdır. M.ö. 3. yüzyılın sonları ve 2. yüzyıl tabaklarında ise, açı yaklaşık 45° yaklaşmıştır²⁸⁰. Merkezi çukur da geçte doğru küçülerek değişikliğe uğramıştır. Çukurun çapı, M.ö. 4. ve 3. yüzyılda yaklaşık ağız çapının 1/4'ü iken, M.ö. 225 yıllarından sonraya tarihlenen tabaklarda bu oran yaklaşık 1/5 oranına iner. M.ö. 4. ve 3. yüzyılın başlarındaki tabakların merkezi çukuru, hafif sırtlı keskin bir kenara sahiptir. M.ö. 3. yüzyılın

²⁷⁶ Cook, 1997: 238.

²⁷⁷ Rotroff, 1997: 147.

²⁷⁸ Rotroff, 1997: 147.

²⁷⁹ Rotroff, 1997: 148.

²⁸⁰ Rotroff, 1997: 148.

ortasından sonraya tarihlenen tabaklarda ise, çukurun etrafında sıklıkla kalın bir kenar ya da halka yer alır²⁸¹.

Balık tabaklarının formları yanında firnisleme şekilleri de tarihleme için önemli bilgiler sunarlar. M.ö. 4. yüzyıl örneklerinin hemen hemen hepsinde firnis boya parlak siyahtır. Firnis kalitesi ve rengi 3. yüzyılın başlarına gelindiğinde oldukça değişken bir hal alır. Kaliteli, parlak sır yaklaşık M.ö. 275 yıllarından sonraya tarihlenen tabaklarda ise, çok nadir olarak görülür. Aynı zamanda dikkate değer bir şekilde M.ö. 4. yüzyıldan sonraki tabaklarda hemen hemen hiç miltos görülmez²⁸².

Balık tabakları, M.ö. 2. yüzyıl boyunca da popüler bir form olarak kalmıştır. Aynı zamanda M.ö. 2. yüzyılın sonları ve 1. yüzyılda bu tabakların Doğu Sigillata A örnekleri de yapılmaya başlanmıştır. Kazılarda ele geçen tarihlenebilir toplu buluntulara göre balık tabakları Attika'da yaklaşık M.ö. 175 yıllarından sonra çok nadir olarak yapılmıştır. Balık tabaklarının piyasalardan kalkması ile ilgili çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Buna göre, M.ö. 4. yüzyılda, Attika yuvarlak dudaklı tabakları düz ve küçük olduğundan sos ya da yemekten akan et suyunun biriktirildiği bir yer içeren balık tabakları gerçek bir ihtiyacın yerini dolduruyordu. Ancak, M.ö. 2. yüzyılda yuvarlak dudaklı tabaklar derinleşti ve uygun hale geldi. Bu da balık tabaklarına olan ihtiyacı ortadan kaldırdı²⁸³.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen 14 eser tabaklar grubu içerisinde "Balık Tabakları" alt grubu altında incelenmiştir. Bu örnekler, 5 adet ağız ve 8 adet kaide parçasından oluşmaktadır. Sadece **Kat. No. 146** tam profil vermektedir. Benzer form veren ve küçük parçalar kataloga dahil edilmemiştir. Balık tabakları içinde sadece 6 parça bize ağız çapları hakkında bilgi vermektedir. Ölçülere bakıldığında ağız çaplarının 16.8 ile 28.8 cm. arasında değiştiği gözlenmektedir. Geniş çaplı balık tabakları, M.ö. 3. yüzyılın sonları ve M.ö. 2. yüzyılda popüler olduğu için tarihlememize yardımcı bir kriterdir. Balık tabaklarının kaide çapları ise, 6.4 ile 11.0 cm. arasında değişen ölçülere sahiptir. Tabakların üzerlerinde yer alan firnis boyalar; kırmızımsı sarı, siyah, kırmızı, gri ve

²⁸¹ Rotroff, 1997: 148.

²⁸² Rotroff, 1997: 148.

²⁸³ Rotroff, 1997: 149.

kahverengi tonlardadır. **Kat. No. 159** dışındaki tüm örneklerin firnis boya ile bezendiği görülmektedir.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen balık tabakları birbirine benzer formlara sahiptir. Diğer merkezlerde benzer örneklerine bakıldığında Menekşe Çatağı balık tabaklarının M.ö. 3. yüzyılda popüler olduğunu söylemek mümkündür. Düzleşen eğimli yüzeyin görüldüğü Kat. No. 152 ve Kat. No. 153, M.ö. yaklaşık 250 yıllarından sonraya tarihlenebilmektedir. Diğer örneklerle karşılaştırıldığında Kat. No. 153'ün dudağa doğru daha ince bir cidarı olduğu görülmektedir. Bu da M.ö. 275'ten sonra görülen bir özelliktir. Kat. No. 154, Kat. No. 155, Kat. No. 156 ve Kat. No. 158'in merkezi çukurunun etrafını çevreleyen halka ise M.ö. 3. yüzyılın ortalarına tarihlenen balık tabaklarında karşımıza çıkmaktadır. Ephesos'ta M.ö. 2. yüzyılın başlarına tarihlenen bir örnek gerek form ve gerekse bezeme olarak Menekşe Çatağı balık tabaklarına oldukça benzerdir²⁸⁴.

²⁸⁴ Mitsopoulos-Leon, 1991: Taf. 7: A38.

3.c. Açık Kaplar (Kat. No. 159-197)

Kat. No. 159. Kyliks. Batı Çatak /2002. 40 L 36 plankare. *Çiz.Lev. 30, Levha 40*

Ağız Çapı: 12.5 cm.

Yükseklik: 7.3 cm.

Kaide Çapı: 6.3 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, kırmızımsı sarı.

Firmis Rengi: İçte kırmızımsı kahverengiden siyaha, dışta kırmızımsı sarıdan siyaha.

Tanım: Yirmi parçadan tümlenmiştir.

Kat. No. 160. Kyliks kaide parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 70 plankare. *Çiz.Lev. 30, Levha 41*

Ağız Çapı: 6.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.0 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Firmis Rengi: Dışta açık kırmızıdan koyu sarımsı kahverengine (2.5 YR 6/8'den 10 YR 4/4'e), içte silik kırmızıdan siyaha (2.5 YR 3/2'den 2.5 YR 2/N2'ye).

Tanım: Kaide, küçük bir açıyla dışa açıldıktan sonra yine küçük bir açıyla içe dönüş yapar ve daralarak yukarı çıkmaktadır.

Kat. No. 161. Kyliks. Batı Çatak/ 41 M 78 plankare. *Çiz.Lev. 31, Levha 41*

Ağız Çapı: 17.5 cm.

Yükseklik: 6.0 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, sarımsı kırmızı.

Firmis Rengi: İçte kırmızımsı kahverengi, dışta silik kırmızıdan çok koyu griye.

Tanım: İyi pişmiş. On parçanın birleştirilmesiyle restore edilmiş ve alçıyla tümlenmiştir.

Kat. No. 162. Kyliks ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 107 plankare. *Çiz.Lev. 31, Levha 41*

Ağız Çapı: 10.2 cm.

Korunan. Yükseklik: 5.9 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte gri (5 YR 4/1), dışta silik kırmızıdan griye (10 R 4/2'den 5 YR 4/1'e).

Tanım: Üç parça birleştirilmiştir. Dışa dönük dudak inceleyerek boyunla birleşmekte ve hafif bombe yaparak aşağıya doğru kalınlaşan cidarlı şişkin gövdeyi oluşturmaktadır. Boynun altında dışta iki yiv görülmektedir.

Kat. No. 163. Kyliks ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 121 plankare. *Çiz.Lev. 31, Levha 41*

Ağız Çapı: 17.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.4 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (7.5 YR 5/N5).

Firnis Rengi: Çok kaliteli, içte ve dışta koyu gri (7.5 YR 6/N'dan 10 YR 4/1'e).

Tanım: İçte ve dışta dudanın hemen altında yiv görülmektedir. İçte dönük dudak içte doğru açı yaparak boyunu oluşturmakta ve daha sonra çok hafif bir şişkinliği olan gövde görülmektedir. Gövdenin başlangıcında dışta yiv görülmektedir.

Kat. No. 164. Dinos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 21 T 3 plankare. *Çiz.Lev. 31, Levha 42*

Ağız Çapı: 17.7 cm.

Korunan Yükseklik: 3.6 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firnis Rengi: Dışta çok koyu grimsi kahverenginden koyu kahverengine (10 YR 3/3'den 7.5 YR 4/4'e), içte koyu kahverengi (7.5 YR 4/4).

Tanım: Düz dudak kenarı hafif bir açı ile içte döndükten hemen sonra (dar bir boyun olabilir) hafif şişkin gövdeyle birleşmektedir. İçte oldukça kademelidir.

Kat. No. 165. Lekanis ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 70 plankare. *Çiz.Lev. 32, Levha 42*

Ağız Çapı: 23.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.15 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Tanım: Dudak içte kıvrılmakta ve hemen önünde içte doğru derin bir yiv oluşturulmuştur (kapağın oturması için). Dudak içte yumuşak bir dönüşle aşağıya doğru inen gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 166. Kantharos. Batı Çatak /1996 19 U 48 plankare. *Çiz.Lev. 32, Levha 42*

Ağız Çapı: 6.6 cm.

Kaide Çapı: 3.4 cm.

Yükseklik: 8.07 cm.

Kil Rengi: Mikalı, kırmızı (10 R 5/6).

Firnis Rengi: Dışta kaide üzerinde kırmızı (2.5YR 5/6).

Tanım: İki parça birleştirilmiştir. Dışta dönük dudak kenarlı. Kulp dudak kenarından boyuna bileştirilmiştir. Dudak kenarından başlayan kulp gövdenin ortasında son bulmaktadır. Şişkin gövde daralarak dışa doğru açılan kaide ile birleşmektedir. İçte kaidenin ortası çukurdur. Dışta kaidenin iç kısmında bir yiv ile ayrılarak ortada bir merkez daha oluşturulmuştur.

4.c.1. Açık Kap (Kase, Skyphos, Kyliks, Kantharos) Kaide Parçaları (Kat. No. 167-197)

Kat. No. 167. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 7 plankare. *Çiz.Lev. 32, Levha 42*

Kaide Çapı: 7.6 cm.

Korunan yükseklik: 4.7 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Halka kaide keskin bir dönüş yapan gövdeyle birleşmektedir. Gövde, bu dönüşten sonra hafif içe doğru yükselmektedir. Firmis düzensizdir. Kaseye ait bir kaide olabilir. Kat. No. 221 ile benzer formdadır.

Kat. No. 168. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /2000. 19 U 22 plankare. *Çiz.Lev. 32, Levha 43*

Kaide Çapı: 6.8 cm.

Korunan yükseklik: 1.7 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta açık kırmızıdan siyaha (2.5 YR 6/8'den 10YR 2/1'e).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Halka kaide. Kaidenin içerisinde iki ince kazıma halka çizgi bulunmaktadır. Kaide içerisine firmis akmıştır.

Kat. No. 169. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1998. 18 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 33, Levha 43*

Kaide Çapı: 7.2 cm.

Korunan yükseklik: 1.35 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (10 YR 4/1).

Tanım: Halka kaideli.

Kat. No. 170. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 55 plankare. *Çiz.Lev. 33, Levha 43*

Kaide Çapı: 8.0 cm.

Korunan yükseklik: 1.7 cm.

Kil Rengi: Soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: Kaidenin içi firmisli değildir. Halka kaidelidir. Kaide ince cidarlı hafif içe doğru dönen gövde ile birleşmektedir. İçerisinde belirgin çark izleri mevcuttur.

Kat. No. 171. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 33, Levha 43*

Kaide Çapı: 5.6 cm.

Korunan yükseklik: 1.65 cm.

Kil Rengi: Pembemsi gri (5 YR 7/2).

Firmis Rengi: Dışta çok az korunmuş koyu grimsi kahverengi (10 YR 4/2).

Tanım: Halka kaidelidir. Kaidenin içerisinde firmis yoktur. Kaide içerisinde merkezde kazıma halka çizgi görülmektedir.

Kat. No. 172. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 18 U 17 plankare. *Çiz.Lev. 33, Levha 44*

Kaide Çapı: 4.9 cm.

Korunan yükseklik: 1.5 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: Çok silik kırmızı (10 R 2/2).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Halka kaide açılı yapılarak yükselen gövde ile birleşmektedir. Kaide içerisinde merkezde iki kazıma halka çizgi görülmektedir.

Kat. No. 173. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 34, Levha 44*

Kaide Çapı: 5.3 cm.

Korunan yükseklik: 3.1 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (10 YR 3/1).

Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Halka kaideli. Kaidenin içerisinde merkezde konsantrik kazıma daireler görülmektedir.

Kat. No. 174. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 8 plankare. *Çiz.Lev. 34, Levha 44*

Kaide Çapı: 4.4 cm.

Korunan yükseklik: 2.1 cm.

Kil Rengi: Gri (10 YR 5/1).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (5 Y 4/1).

Tanım: Halka kaideli. Kaidenin içerisinde merkezde düğme gibi bir kabartma görülmektedir. Özensiz bir işçiliği vardır.

Kat. No. 175. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 18 T 38 plankare. *Çiz.Lev. 34, Levha 44*

Kaide Çapı: 5.4 cm.

Korunan yükseklik: 1.7 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık gri (7.5 YR 7/N7).

Firmis Rengi: Çok koyu gri (10 YR 3/1).

Tanım: Halka kaideli ve ince cidarlıdır. Kaide içerisinde firmis akmıştır.

Kat. No. 176. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 17 U 9 Sondaj. *Çiz.Lev. 34, Levha 45*

Kaide Çapı: 6.0 cm.

Korunan yükseklik: 2.15 cm.

Kil Rengi: Mikalı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (10 R 4/8).

Tanım: Üç parçadan oluşmaktadır. Halka kaideli ve ince cidarlıdır. Gövdenin dışında çark izlerinden kaynaklanan kademeler mevcuttur.

Kat. No. 177. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 35, Levha 45*

Kaide Çapı: 6.6 cm.

Korunan yükseklik: 2.85 cm.

Kil Rengi: Mikalı, koyu gri (5 YR 4/1).

Firmis Rengi: İçte koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2) ve dışta kırmızıdan koyu kırmızımsı kahverengine (2.5 YR 5/6'dan 5 YR 3/2'ye).

Tanım: Halka kaideli ve ince cidarlıdır. Gövdenin dışı çark izleri nedeniyle kademelidir.

Kat. No. 178. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 94 plankare. *Çiz.Lev. 35, Levha 45*

Kaide Çapı: 7.4 cm.

Korunan yükseklik: 2.5 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Halka kaideli. Gövde belirli bir açıyla yükselirken dışında çark izleri nedeniyle kademeler oluşmuştur.

Kat. No. 179. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998 19 T Güney temizlik. *Çiz.Lev. 35, Levha 45*

Kaide Çapı: 5.7 cm.

Korunan yükseklik: 3.7 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte silik kırmızı (10 R 4/4), dışta kırmızıdan koyu griye (2.5 YR 4/6'dan 7.5 YR 4/N4'e).

Tanım: Halka kaideli. Kaidenin içerisine firmis akmıştır. İçte kazıma çizgi görülmektedir.

Kat. No. 180. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 19 T Güneybatı temizlik. *Çiz.Lev. 35, Levha 46*

Kaide Çapı: 6.8 cm.

Korunan yükseklik: 3.8 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: Halka kaideli. Hafif içe doğru bombeli gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 181. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /2000. 19 U 33 plankare. *Çiz.Lev. 36, Levha 46*

Kaide Çapı: 11.6 cm.

Korunan yükseklik: 1.8 cm.

Kil Rengi: Az mika katkılı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Dışta ve içte iyi korunmamış, kırmızıdan koyu kırmızımsı kahverengine (2.5 YR 5/8'den 5 YR 3/2'ye).

Tanım: İçteki firmis iyi korunmamış. Halka kaideli.

Kat. No. 182. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 6 plankare. *Çiz.Lev. 36, Levha 46*

Kaide Çapı: 8.2 cm.
Korunan yükseklik: 1.5 cm.
Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/3).
Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu gri (10 YR 4/1).
Tanım: Halka kaideli.

Kat. No. 183. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 20 T Yüzey. *Çiz.Lev. 36, Levha 46*

Kaide Çapı: 6.0 cm.
Korunan yükseklik: 2.2 cm.
Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).
Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu kahverengi (10 YR 2/2).
Tanım: İki parçadan oluşmaktadır. Halka kaideli. Gövdenin dışında firmis akmıştır.

Kat. No. 184. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 1 Yüzey. *Çiz.Lev. 36, Levha 47*

Kaide Çapı: 9.4 cm
Korunan yükseklik: 1.25 cm.
Kil Rengi: Mika katkılı, pembe (5 YR 8/4).
Firmis Rengi: İçte koyu kahverengi (7.5 YR 3/2), dışta kırmızıdan koyu kahverengine (2.5 YR 5/8'den 7.5 YR 3/2'ye).
Tanım: Halka kaideli.

Kat. No. 185. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /2000. 19 U 33 plankare. *Çiz.Lev. 36, Levha 47*

Kaide Çapı: 8.4 cm.
Korunan yükseklik: 1.8 cm.
Kil Rengi: Az mikalı, soluk kırmızı (10 R 6/3).
Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızımsı siyah (10 R 2/1).
Tanım: Alçak halka kaideli. Kaide altı firnislidir. İçte merkezde iki kazıma konsantrik daire görülmektedir. Dışta yoğun çark izleri mevcut.

Kat. No. 186. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 18 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 36, Levha 47*

Kaide Çapı: 8.2 cm.
Korunan yükseklik: 1.6 cm.
Kil Rengi: Az mikalı, soluk kırmızı (10 R 6/3).
Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızımsı siyah (10 R 2/1).
Tanım: Halka kaideli. Kaide altı firnisli değildir.

Kat. No. 187. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 18 T 13 plankare. *Çiz.Lev. 37, Levha 47*

Kaide Çapı: 8.8 cm.

Korunan yükseklik: 1.4 cm.
 Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta siyah (10 YR 2/1).
 Tanım: Halka kaideli. Kaide altı firmisli değildir.

Kat. No. 188. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1998. 17 U 5 plankare. *Çiz.Lev. 37, Levha 48*

Kaide Çapı: 7.8 cm.
 Korunan yükseklik: 1.8 cm.
 Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).
 Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (10 R 4/6).
 Tanım: Halka kaide iki kademeli olarak yükselmektedir.

Kat. No. 189. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 37, Levha 48*

Kaide Çapı: 2.85 cm.
 Korunan yükseklik: 2.0 cm.
 Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).
 Firmis Rengi: Dışta ve içte kaide içine akmış, kırmızı (2.5 YR 5/6).
 Tanım: Yüksek halka kaide kademeli olarak yükselmektedir.

Kat. No. 190. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 37, Levha 48*

Kaide Çapı: 5.3 cm.
 Korunan yükseklik: 2.45 cm.
 Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).
 Firmis Rengi: İçte koyu kahverengi (7.5 YR 3/2), dışta kırmızı (2.5 YR 4/8).
 Tanım: Yüksek halka kaide kademeli olarak yükselmektedir. Kaide içerisine firmis akmıştır.

Kat. No. 191. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 37, Levha 48*

Kaide Çapı: 5.5 cm.
 Korunan yükseklik: 1.8 cm.
 Kil Rengi: Kırmızı (10 R 5/6).
 Firmis Rengi: İçte kırmızı (2.5 YR 4/8) ve dışta kırmızıdan koyu kırmızımsı kahverengine (2.5 YR 4/8'den 5 YR 3/4'e).
 Tanım: Halka kaide dışa doğru açılmaktadır. Kaide içerisine firmis akmıştır.

Kat. No. 192. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 37, Levha 49*

Kaide Çapı: 4.8 cm.
 Korunan yükseklik: 1.6 cm.
 Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).
 Firmis Rengi: İçte silik kırmızı (2.5 YR 3/2), dışta kırmızımsı gri (5 YR 5/2).

Tanım: Halka kaideli. İnce cidarlı. Kaidenin içinde merkezde kazıma konsantrik daire bulunmaktadır.

Kat. No. 193. Açık kap kaide parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 108 plankare. *Çiz.Lev. 38, Levha 49*

Kaide Çapı: 4.9 cm.

Korunan yükseklik: 1.3 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte koyu kahverengiden kırmızımsı siyaha (7.5 YR 4/2'den 10 R 2/1'e).

Tanım: Halka kaideli. Kaide dışa açılmaktadır. Merkezi aşağıya doğru inmektedir.

Kat. No. 194. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 5 plankare. *Çiz.Lev. 38, Levha 49*

Kaide Çapı: 5.5 cm.

Korunan yükseklik: 2.35 cm.

Kil Rengi: Mikalı, açık gri (10 YR 7/2).

Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Halka kaideli. Kaide, dışa doğru açılmakta ve keskin bir dönüş yapıp yine içe dönmektedir.

Kat. No. 195. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 25 plankare. *Çiz.Lev. 38, Levha 49*

Kaide Çapı: 5.8 cm.

Korunan Yükseklik: 1.65 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, gri (7.5 YR 6/N6).

Firmis Rengi: İçte çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Halka kaideli.

Kat. No. 196. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 19 U Yüzey temizliği. *Çiz.Lev. 38, Levha 50*

Kaide Çapı: 8.0 cm.

Korunan yükseklik: 2.05 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (10 YR 5/1).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (7.5 YR 3/N3).

Tanım: Halka kaide düz profilli gövdeye birleşmektedir.

Kat. No. 197. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 8 plankare. *Çiz.Lev. 39, Levha 50*

Kaide Çapı: 14.5 cm.

Korunan yükseklik: 4.0 cm.

Kil Rengi: Kireç taneli ve mikalı, açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızıdan kırmızımsı siyaha (2.5 YR 5/ 6'dan 10 R 2/1'e).

Tanım: Halka kaideli. Kaidenin altında merkezde bir konsantrik daire ve etrafında iki firmis bant görülmektedir.

Atina'da ve birçok yerde M.ö. 3. yüzyılın yarısının standart olarak derin, iki kulplu çok çeşitli formlardaki içki kabı görülmektedir. Bu içki kapları, kyliks, skyphos veya kantharos olarak adlandırılmaktadır. Attika seramiğini temeller üzerine oturtan H. A. Thompson ve onu takip eden G. R. Edwards kantharos terimini kullanmıştır²⁸⁵. M.ö. 4. yüzyılın sonlarında ve M.ö. 3. yüzyılın başlarında görülen içki kapları arasında kantharoslar ilk sırayı alırlar. Kantharoslar, Hellenistik Dönem boyunca masa üstü vazoları olarak yaygındır ve buna paralel sürekli değişen formlarla karşımıza çıkar. Kantharoslar bu yönleriyle Erken Hellenistik Dönem'deki seramik gelişiminin şekillenmesine yardımcı olmuşlardır.

Hellenistik Dönem kantharoslarının birbirine yakın ilişkili üç form vardır. Bunlardan ilki düz gövdeli kantharoslar olup açılı ve sarkık gövdeli tip bu formdan doğmuştur²⁸⁶. İkinci tip olarak Agora ve Samos'tan bilinen düz ağızlı mahmuz kulplu kantharoslar Samaria'a çok az sayıda ele geçmiştir. Beyrut ve Aleksandria'da benzerlerinin görüldüğü ve Samaria'da da görülen kase benzeri düz ağızlı ve kumru kuyruğu kulplu kantharoslar ise üçüncü tipi oluştururlar ve tarih olarak M.ö. 2. yüzyıla verilmektedirler²⁸⁷. Mykenai'da geç Attika tipi skyphosların yanı sıra Hellenistik Dönem'in erken evrelerine ait örnekler bilinmektedir. Yunan skyphos tipi Hellenistik Dönem'de Mykenai'da çok az değişiklik göstermiştir²⁸⁸.

Menekşe Çatağı kazılarında çoğu küçük parçalar halinde ele geçen açık kapların diğer merkezlerde de benzerlerine rastlıyoruz. **Kat. No. 162** ve **Kat. No. 163** sadece ağız kenarları korunmuş kyliks parçalarıdır. Benzer formda vazolar, Kıbrıs'ta (M.ö.325-150) ve Kartaca'da yapılan kazılarda ele geçmiştir²⁸⁹. **Kat. No. 165** lekanis ağız kenarı parçasının benzerleri Atina Agorası kazılarında çok sayıda ele geçmiştir²⁹⁰. Ayrıca **Kat. No. 166** da tam profil veren kantharosun benzerleri de yine Atina Agorası kazılarında ele geçen Hellenistik seramikler arasında görülmektedir²⁹¹. **Kat. No. 197** ise, bir açık kaba ait kaide

²⁸⁵ Rotroff, 1997: 97.

²⁸⁶ Rotroff, 1997: 97.

²⁸⁷ Crowfoot v.d., 1957: 242.

²⁸⁸ W. Rudolph, (1978): "Hellenistic Fine Ware Pottery and Lamps from above the House with Idols at Mycanae" *BSA* 73: s. 230.

²⁸⁹ Westholm, 1956, Fig. 21: 16; Fulford v.d., 1994: 11, Fig. 1.4: 4.

²⁹⁰ Thompson, 1934: 469, fig. 122: D66.

²⁹¹ Rotroff, 1997, fig. 19: 284 (M.ö. 150-125).

parçasıdır. Tenos kazılarında ele geçen çok benzer profile sahip örnekler göz önüne alınırsa form olarak bir skyphosa ait olmalıdır²⁹².

4.d. Kapalı Kaplar (Kat. No. 198-215)

4.d.1. Büyük Boyutlu Olanlar (Kat. No. 198-209)

Kat. No. 198. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 73 plankare. *Çiz.Lev. 39, Levha 50*

Ağız Çapı: 13.8 cm.

Korunan Yükseklik: 3.9 cm.

Kil Rengi: Mikalı, soluk kırmızı (10 R 6 /4).

Firnis Rengi: İçte ve dışta kırmızıdan koyu kırmızıya (10 R 4/8'den 2.5 YR 3/6'ya).

Tanım: Dışta çark izleri yoğun olarak belirgindir. İçte dönük dudak, dışta doğru şişkinlik oluşturup içte doğru dönerek incelen boyunla birleşmektedir. İç kısımda dudakın altında hafif bir kademe oluşmaktadır.

Özensiz işçilik dışta yoğun düzensiz çizikler var.

Kat. No. 199. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 17 plankare. *Çiz.Lev. 39, Levha 50*

Ağız Çapı: 17.0 cm.

Korunan Yükseklik: 3.9 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Tanım: Yuvarlanmış dudak kenarı oldukça kalın bir kenar oluşturarak içte doğru açı yaparak incelen boyun ile birleşmektedir. İçte dudak altında bir kademe oluşmaktadır.

Kat. No. 200. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 118 plankare. *Çiz.Lev. 39, Levha 51*

Ağız Çapı: 13.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.55 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kum taneli, kırmızı (2.5 YR 5/6).

Tanım: Yuvarlanmış dudak kenarı, kalın kenar oluşturarak hafif bir S kıvrımı yaparak içte doğru daralarak neredeyse dik inen boyunla birleşmektedir. Dudakın altında bir kademe görülmektedir.

Kat. No. 201. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 87 plankare. *Çiz.Lev. 40, Levha 51*

Ağız Çapı: 13.0 cm.

Korunan Yükseklik : 1.9 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

²⁹² Etienne, 1986, Pl. 112: Aa1.

Tanım: İçe dönük dudak kenarı köşeli kalın bir kenar oluşturarak S kıvrımı yaparak daralarak inen boyunla birleşmektedir.

Kat. No. 202. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /2000. 18 T 37 plankare. *Çiz.Lev. 40, Levha 51*

Ağız Çapı: 13.6 cm.

Korunan Yükseklik: 3.3 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: Dışta koyu gri (10 YR 4/1), içte koyu griden çok koyu griye (10 YR 4/1'den 2.5 Y 3/N3'e).

Tanım: Dik gelen yuvarlanmış dudak kenarı dışa doğru açılarak bir çıkıntı oluşturmakta ve daha sonra daralan boyunla birleşmektedir. İç kısımda dudak altında kapak boşluğu gibi kademe oluşturulmuştur.

Kat. No. 203. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1997. 17 U 54 plankare. *Çiz.Lev. 40, Levha 51*

Ağız Çapı: 10.4 cm.

Korunan Yükseklik: 4.4 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6).

Tanım: Üç parçadan oluşmaktadır. Yuvarlanmış dudak kenarı kenar oluşturarak daralarak kademeli olarak dike yakın bir açıyla devam eden boyunla birleşmektedir. Yuvarlanmış dudak kenarının iç kısmında kapak koymak için oluşturulmuş gibi bir kademe görülmektedir.

Kat. No. 204. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 5 plankare. *Çiz.Lev. 40, Levha 52*

Ağız Çapı: 10.2 cm.

Korunan Yükseklik: 3.0 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kırmızı (10 R 6/6).

Tanım: Sivri dudak kenarı ince bir kenar oluşturarak daralarak nerdeyse dik olan boyunla birleşmektedir.

İç kısımda dudağın altında kapak koymak için gibi bir kademe oluşturulmuştur.

Kat. No. 205. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. Yüzey. *Çiz.Lev. 41, Levha 52*

Ağız Çapı: 8.8 cm.

Korunan Yükseklik: 3.1 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta sadece dudak altında ve boyunda kırmızımsı kahverenginden koyu grimsi kahverengine (5 YR 5/4'den 10 YR 4/2'ye).

Tanım: Stannosa ait bir ağız ve gövde parçası olabilir. İç kısımda yoğun olarak çark izleri belli olmaktadır. Dudak bir kenar oluşturarak daralan boyunla birleşmektedir. Boyun dışa doğru açılan gövde ile devam etmektedir.

Kat. No. 206. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T Temizlik. *Çiz.Lev. 41, Levha 52*

Ağız Çapı: 8.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.25 cm.

Kil Rengi: Açık gri (7.5 YR 7/N7).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 Y 3/N 3).

Tanım: Çok hafif bir açı ile içe dönen dudak kenarı daralarak boynu oluşturmakta ve dışa doğru açılan gövde ile devam etmektedir. Dışta ve içte belirgin çark izleri mevcuttur.

Kat. No. 207. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 18 plankare. *Çiz.Lev. 41, Levha 52*

Ağız Çapı: 10.4 cm.

Korunan Yükseklik: 2.05 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5YR 6 /6).

Firmis Rengi: Pembe (5 YR 7/3).

Astar Rengi: İçte ve dışta dudak altına kadar, beyaz (10 YR 8/2).

Tanım: Dışa dönük yuvarlanmış dudak kenarı boyunla devam etmektedir ve dışa doğru geniş bir şekilde açılan gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 208. Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 98 plankare. *Çiz.Lev. 41, Levha 53*

Kaide Çapı: 13.6 cm.

Korunan Yükseklik: 1.9 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: Dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: İçe dönük halka kaide köşe yaparak yükselmekte ve içe doğru dönen gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 209. Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 94 plankare. *Çiz.Lev. 41, Levha 53*

Kaide Çapı: 7.0 cm.

Korunan Yükseklik: 3.7 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 Y 5/N5).

Firmis Rengi: İçte koyu kırmızımsı gri (10 R 4/1), dışta koyu gri (2.5 YR 4/N4).

Tanım: Halka kaide belli bir eğimle dışa doğru açılan kademeli olarak yükselen gövde ile birleşmektedir.

4.d.2. Küçük Boyutlu Olanlar (Kat. No. 210-215)

Kat. No. 210. Minik oinokhoe. Batı Çatak /1997. 18 T 10 plankare. *Çiz.Lev. 42, Levha 53*

Ağız Çapı: 4.2 cm.

Kaide Çapı: 3.1 cm.

Yükseklik: 5.5 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, koyu kırmızımsı kahverengi.

Firmis Rengi: Dışta açık kırmızımsı kahverenginden koyu kahverengine.

Tanım: Akıtma bezekli, dışa dönük ağızlı, yuvarlatılmış dudak kenarı daralan boyunla birleşip keskin ve şişkin bir dönüş yapan gövde ile devam eder. Halka dipli.

Kat. No. 211. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 6 plankare. *Çiz.Lev. 42, Levha 53*

Ağız Çapı: 5.0 cm.

Korunan Yükseklik: 3.1 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Tanım: Dudak dışa doğru açılarak ilerlemekte ve ince bir kenar oluşturmaktadır. Dışta dudak altında kademeler görülmektedir. Dudak altında daralarak kademeler oluşturan boyun dışa açılan gövde ile birleşmektedir.

Kat. No. 212. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 42, Levha 54*

Ağız Çapı: 7.9 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kırmızı (10 R 5/8).

Tanım: Dudak kenarı ince bir kenar oluşturarak daralarak boyunla birleşmektedir. İçte dudağın altında kapak koymak için gibi bir kademe görülmektedir.

Kat. No. 213. Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 42, Levha 54*

Ağız Çapı: 7.9 cm.

Korunan Yükseklik: 2.8 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kırmızı (2.5 YR 5/6).

Ek boya: Pembe (7.5 YR 8/4).

Tanım: Dışta irili ufaklı beyaz nokta dizisi yer almaktadır. Dışa açılan düz tabanlı kaide, yukarı doğru yükselen gövde ile birleşmektedir. İç kısımda kademeler görülmektedir. İki parçadan oluşmaktadır.

Kat. No. 214. Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 54 plankare. *Çiz.Lev. 43, Levha 54*

Ağız Çapı: 6.6 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, koyu gri (2.5 YR 4/N4).

Tanım: Yüksek halka kaide dışa doğru açılan gövde ile birleşmektedir. Gövde merkeze doğru bir açıyla gelmektedir.

Kat. No. 215. Kapalı kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 19 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 43, Levha 54*

Ağız Çapı: 4.2 cm.

Korunan Yükseklik: 1.8 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, grimsi kahverengi (10 YR 5/2).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/4).

Tanım: Düz tabanlı kaide altında hafif bir yiv halka oluşturulmuştur. Neredeyse düz profilli bir gövde ile birleşmektedir. Dışta ve içte belirgin çark izleri görülmektedir.

Kat. No. 210 örneğinde gördüğümüz minik oinokhoeler, Klasik ve Erken Hellenistik Dönem’de mutfak kapları içinde *chytridia* ile küre biçimindeki profilleri ve geniş ağızları ile benzer forma sahiptirler. Dipleri düz, kulpları ağız hizasından yukarıdadır. Bu minik oinokhoelerin (ya da testicik) iç ve dış kısımları genellikle firmis boyalıdır²⁹³. Atina Agorası’nda karşımıza çıkan bu minik oinokhoeler genellikle M.ö. 2. ve 1. yüzyıla tarihlenmektedir²⁹⁴.

Menekşe Çatağı’nda ele geçen 18 eser “Kapalı Kaplar” grubu altında incelenmiştir. Kapalı kaplar büyük ve küçük boyutlular olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Bunlardan 12 adeti büyük boyutlular, 6 adeti küçük boyutlular grubuna girmektedir. Büyük boyutlulardan 10 adeti ağız ve 2 adeti kaide parçasından oluşmaktadır. Küçük boyutlulardan yalnızca bir adet tam profil bulunmaktadır. Bunun dışında 2 adeti ağız ve 3 adeti kaide parçasından oluşmaktadır.

Menekşe Çatağı’nda ele geçen büyük boyutlu kaplar içinde az da olsa “gri monokrom” örnekler dikkati çekmektedir. Bunların yanında, kırmızı ve kırmızımsı kahverengi gibi çeşitli kil renklerinde görülmektedir. Vazoların çoğunluğunun yüzeyinde firmis boya kullanılmamış, zemin hamur renginde bırakılmıştır. Küçük boyutlu kaplarda da, **Kat. No. 210** ve **Kat. No. 215** dışında zemin hamur renginde bırakılmıştır.

²⁹³ Rotroff, 1997: 132. Ayrıca bkz., Rotroff, 1997: Plate 52: 533-555.

²⁹⁴ Rotroff, 1997: 133.

4.e. Unguentariumlar (Kat. No. 216-219)

Kat. No. 216. Fusiform unguentarium. Batı Çatak/ 1997. 19 T 28 plankare. *Çiz.Lev. 43, Levha 55*

Ağız Çapı: 2.3 cm.

Yükseklik: 15.4 cm.

Kaide Çapı: 2.2 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, kırmızımsı kahverengi (5 YR 4/3'den 2.5 YR 4/4'e).

Firmis Rengi: Koyu griden çok koyu griye (10 YR 4/1'den 2.5 Y 3/N3'e).

Tanım: Fusiform unguentarium. İyi pişmiş unguentarium, ince formudur. Boya izine rastlanılmamaktadır.

Çark yapımı. Dışa eğik ağızlıdır. Boyun kalınlaşmıştır, dudağın ölçüsü gövdeninkine yaklaşmıştır. Uzun boyunlu ve boyun genişleyerek dudakla birleşir. Disk kaidelidir. Kaidenin ayakla birleştiği yerde oluk şeklinde halka yiv, kabı sarmaktadır. Bu kriterlerden ötürü daha geçe tarihlenir. Sır ve süsleme yoktur. Beş parçadan alçıyla tümlenmiş.

Kat. No. 217. Fusiform unguentarium. Batı Çatak /1996. 20 T 76 plankare. *Çiz.Lev. 43, Levha 55*

Ağız Çapı: 2.3 cm.

Yükseklik: 20.4 cm

Kaide Çapı: 2.4 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, açık kahverengimsi gri.

Firmis Rengi: Grimsi kahverenginden çok koyu griye.

Tanım: Üç parçadan birleştirilmiştir Gri monokrom. Gövde ve boyun dikkatsiz şekilde biçimlendirilmiş.

Ağız ve kaide dik açı yapmıyor. Sır ve süsleme yoktur. Nispeten-biraz tombuldur. Dışa eğik ağızlıdır. Düz ağız, uzun boyunlu ve uzun ayaklıdır. Kaidenin eğim yaparak yükseldiği konik bir form oluşturduğu yerin başlangıcında oluk şeklinde halka bir yiv bulunmaktadır. Çark izleri mevcut. İşçilik özensizdir. Omuzda büyük ihtimalle beyaz bant izleri görülmektedir. Düz diplidir (disk kaidelidir).

Kat. No. 218. Fusiform unguentarium gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 74 plankare. *Çiz.Lev. 43, Levha 55*

Korunan Yükseklik: 7.8 cm.

Kil Rengi: Gri (10 YR5/1).

Firmis Rengi: Çok koyu gri (2.5 Y 3/N3).

Tanım: Fusiform unguentariuma ait parça. İnce formudur. Gri monokrom. Dışı yer yer koyu kahverengi.

Boya izine rastlanılmamaktadır. Çark yapımı. Çark izleri mevcut. Sır ve süsleme yoktur. Ayak, boynun üst kısmı ve ağız kısmı eksik. Gövdenin içi boş. İki parça birleştirilmiştir.

Kat. No. 219. Fusiform unguentarium ayak parçası. Batı Çatak /1998. 19 U 20 plankare. *Çiz.Lev. 43, Levha 55*

Korunan yükseklik: 4.0 cm.

Kil Rengi: Koyu gri (10 YR 4/1).

Firmis Rengi: Gri (10 YR 6/1).

Tanım: Fusiform unguentarium'a ait parça. Gri monokrom. Boya izine rastlanılmamaktadır. Çark yapımı. Sır ve süsleme yoktur. Ayak, gövde ve ağız kısmı eksik.

Formlarındaki farklılık ve genellikle mezarlarda ele geçmelerinden dolayı bu vazolar yanlış bir şekilde “gözyaşı şişesi” olarak adlandırılmıştır. Ancak, bu teoriyi destekleyecek hiçbir arkeolojik buluntu ya da edebi yazı yoktur²⁹⁵. Günümüzde küçük kil şişeler için unguenteria ismi çok sık kullanılmaktadır. Bu orijinal değil modern isimdir ve ilk olarak Kartaca'daki kazılarda Fransız arkeolog tarafından kullanılmıştır²⁹⁶. Fransız arkeologlar bu ismi Plinius'a dayandırmaktadırlar. Gerçekten de Plinius *vasa unguenteria* terimini kullanmıştır²⁹⁷. Ancak bu terimi kendi döneminin alabastron şişeleri anlamında kullanmaktadır. Hem Plautus hem de Cicero, Roma palestralarında en önemli iki gereç olarak *ampulla* ve *strigilis* isimlerini belirtmişlerdir. Eğer bunun doğru olduğu kabul edilirse Hellenistik Dönem'in dar boyunlu küçük şişesi unguentariumun Latince ismi *ampulla* olmalıdır²⁹⁸.

Bu kap, Persler tarafından bulunarak parfüm şişesi olarak kullanılmıştır. Misafire parfüm sunma geleneği Mısır Firavunlar evresine kadar eskiye gitmektedir. Özellikle seramoni günlerinde görülen bu gelenek Yakın Doğu'da da yas zamanında ön plana çıkmaktadır. Yunanistan, vücudun günahlardan arınması için dinsel amaçlı kullanımı görülen ve *ambrosia* olarak adlandırılan parfümün kullanımını Fenikeliler aracılığıyla Myken evresinde almıştır²⁹⁹.

Dor istilasından sonra kısa süreliğine de olsa parfüm kullanımı durmuştur. Korinth şehri, Suriyeli işçilerin hem parfüm üretmelerine hem de bunların konulduğu kapların yapıldığı seramik atölyelerini kurmalarına izin vermiştir. Bunun yanında, Attika'da M.ö. 6. yüzyılın başlarında yürürlüğe giren Solon kanunları bu tür üretimin yapılmasını ve satılmasını yasaklamıştır. Roma Dönemi'nde ise, parfüm kullanımı en üst düzeye

²⁹⁵ Thompson, 1934: 473; Hellström, 1965: 23.

²⁹⁶ Bouzek v.d., 1974: 83.

²⁹⁷ Plinius, XXXVI, 12.

²⁹⁸ Hellström, 1965: 24.

²⁹⁹ G. Günay, (1989): *İzmir Müzesi'nde Bulunan Unguentariumlar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir): 3.

çıkıştır. Plinius'a göre, şehir halkı bazen evlerindeki banyoların duvarlarını parfümlüyorlardı. Romalıların büyük ziyafetlerinde parfümü su ile karıştırılarak köleler tarafından konukların ayaklarına sürdükleri bilinmektedir³⁰⁰.

Unguentarium, parfümün yanı sıra özellikle bayanların yüzlerine sürdükleri ve güzellik amacıyla kullandıkları kremlerin konulmasına yaramaktaydı. Erkekler parfüm kullanmalarına karşın bu kremi kullanamıyorlardı. Ancak öldükleri zaman yüzlerine sürülüyorlardı. Bu da bu kapların kadın mezarlarının yanı sıra erkek mezarlarında çıkmasını bir şekilde açıklamaktadır³⁰¹.

Unguentarium, Hellenistik ve Roma Dönemleri'nin mezar adakları ve buluntuları arasında oldukça yaygın ve en karakteristik olanlarından birisidir³⁰². Bu vazo, tüm Akdeniz dünyasında popüler bir mezar adığı olarak Klasik Dönem'in lekythosunun yerini almış gibi görünüyor³⁰³. Vazonun kökeni, Hellenistik Dönem'in başlangıcından daha erken dönemde görülmediği için zor bir konudur³⁰⁴. A. Westholm ve H.A. Thompson, unguentariumun kökenini taşıdığı parfüm, yağ ve baharatları göz önüne alarak kesin olmamakla birlikte Doğu'da aramışlardır³⁰⁵. Bunun yanında, bu görüşe karşı olup köken olarak batı bölgelerini gösteren bilim adamları da vardır³⁰⁶. Son yıllarda çok sayıda bilim adamı Kıbrıs Adası'nın bütün kesimlerinde bu formun yaygın bir şekilde bulunması nedeniyle köken olarak bu adayı göstermektedirler³⁰⁷.

Unguentariumların minyatür ve büyük boyutlu olmak üzere farklı ölçüde yapılmış örnekleri vardır. Minyatür örnekler 4.0-5.0 cm. yüksekliğinde, büyük örneklerde ise 20.0 ile 30.0 cm. arasında yüksekliklere sahiptirler. Bunun yanında, vazoların büyük çoğunluğu

³⁰⁰ Günay, 1989: 3-4.

³⁰¹ Günay, 1989: 4.

³⁰² Thompson, 1934: 472; Goldman, 1950: 151; Bouzek *v.d.*, 1974: 83; V. R. Anderson-Stojanović, (1987): "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria" *AJA* 91, s. 105.

³⁰³ Goldman, 1950: 151; Anderson *v.d.*, 1987: 106.

³⁰⁴ Westholm, 1956: 73.

³⁰⁵ A. Westholm'e göre Mısır veya Kıbrıs çıkış yeri olarak gösterilmiştir. H.A. Thompson'a göre tipin kökeni erken tarihten itibaren Aleksandria'dır. A. Westholm ise köken olarak Aleksandria olamayacağını Aleksandria Hellenistik Dönem mezarlarından çok az sayıda benzer erken dönem fusiform unguentarium gelmekte olduğunu belirterek karşı çıkmaktadır. Eğer kökeni Aleksandria değilse bile bunun Mısır olabileceğine değinmektedir. **Bkz.**, Thompson, 1934: 473; Westholm, 1956: 74; Bouzek *v.d.*, 1974: 83.

³⁰⁶ P. Hellström, Doğu'ya bakmanın gereksiz olduğunu düşünmektedir. Bazı bilim adamları unguentariumların çıkış yeri olarak İspanya'daki Ampurias'ı önermektedir. **Bkz.**, Günay, 1989: 6.

³⁰⁷ Geniş alana yayılan tip Kıbrıs'ta M.ö. 4. yüzyılın sonları gibi oldukça erken tarihlerde görülmektedir. **Bkz.**, Westholm, 1956: 60-61 ve 74.

8.0 ile 20.0 cm. arasında değişen yüksekliklere sahiptirler. Form olarak ise, “fusiform (ya da iğ form)” ve “torba form” olmak üzere iki temel çeşidi vardır. Her iki form arasındaki başlıca fark görünüş veya ayağın bulunmamasıdır³⁰⁸.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen 4 adet unguentarium içinde **Kat. No. 216** ve **Kat. No. 217** tam **profil** olarak ele geçmiştir. Her iki örnek de H.A. Thompson'un belirttiği ölçülere göre büyük boyutlu unguentariumlar grubuna girmektedir. **Kat. No. 218**'in gövdesi şişkince olup diğer örnekler daha ince forma sahiptir. Menekşe Çatağı'nda ele geçen bu 4 adet unguentarium “fusiform (ya da iğ form)” olarak isimlendirilen grup içinde yer almaktadır.

Kat. No. 216, kaidesi dışında H.A. Thompson'un M.ö. 2. yüzyılın sonlarına tarihlediği bir unguentarium ile aynı forma sahiptir³⁰⁹. Benzer forma sahip örnekler; Delos, Labraunda ve Nabatean Oboda'da da M.ö. 2. yüzyıla ait tabakalarda bulunmuştur³¹⁰. Bunun yanında, İzmir Arkeoloji Müzesi'nde yer alan benzer formda bir unguentarium M.ö. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir³¹¹.

Kat. No. 217'nin form olarak benzerlerine, Atina Agorası buluntuları arasında M.ö. 4. yüzyılın sonlarından M.ö. 2. yüzyılın başlarına kadar geniş bir zaman aralığında rastlıyoruz³¹². Bu forma ait örneklerin bulunduğu diğer merkezlere bakıldığında da, Hellenistik Dönem içinde geniş bir zaman aralığı içinde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin, daha bodur bir örneği Samaria'da M.ö. 325-150 yılları arasına ve bir başka benzer örnek Labraunda'da M.ö. 3. yüzyıla tarihlenmiştir³¹³. Khios kazılarında ele geçen benzer bir örnek ise, buluntu grubuna dayanılarak M.ö. 150-25 yılları arasına tarihlenmiştir³¹⁴. Ayrıca, İzmir Arkeoloji Müzesi'nde yer alan bir örnek G. Günay tarafından M.ö. 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine verilmiştir³¹⁵.

³⁰⁸ Anderson *v.d.*, 1987: 106.

³⁰⁹ Thompson, 1934: 418, E138, Fig. 104.

³¹⁰ Hellström, 1965, Pl. 12: no.173 (M.ö. 2. yüzyıl); P.H. Bruneau, (1970): “L'ilot de la Maison des Comédiens, Exploration Archeologique de Delos XXVII, Paris: Pl. 46 ve 184; Negev, 1986: 107, no. 917.

³¹¹ Günay, 1989, Levha VII d.

³¹² Thompson, 1934: 335, Fig. 15: B6 ve 338, Fig. 52: C76.

³¹³ Westholm, 1956: 85, Fig. 24: 22; Hellström, 1965: 185, Pl. 12.

³¹⁴ J. K. Anderson, M. S. F. Hood, J. Boardman, (1954): “Excavation The Kofina Ridge, Chios”, *BSA* 49, s. 179, Fig. 18: 328; Anderson *v.d.*, 1987: 107, Fig. 1 b (M.ö. 150-125).

³¹⁵ Günay, 1989, Çiz. VIII d, Levha IXc.

Kat. No. 218'in Atina Agorası ve Labraunda'dan gelen benzer formlardaki örnekler göz önüne alındığında M.ö. 2. yüzyılın sonları ile 1. yüzyılın başlarında kullanım gördüğünü söyleyebiliriz³¹⁶. Ayrıca, benzer forma sahip örnekler Datça ve Kıbrıs'ta yapılan kazılarda ele geçmiştir³¹⁷.

Menekşe Çatağı unguentariumları için genel bir değerlendirme yapılırsa, sınırlı sayıda ve tek tipteki bu örneklerin ağırlıklı olarak M.ö. 2. yüzyıl içerisinde kullanıldığı söylenebilir. Bazı örneklerde bu kullanımın M.ö. 1. yüzyılın başlarına kadar sürmüş olabileceği düşünülebilir.

³¹⁶ Thompson, 1934: 418, E138, Fig.104; Hellström, 1965, Pl. 12 no.174,.

³¹⁷ Westholm, 1956, Fig. 24: 24; Şahin, (1992): 138, Şekil 37: 215.

4.f. Batı Yamacı Seramikleri (Kat. No. 220-247)

Kat. No. 220. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 34 plankare. *Çiz.Lev. 44, Levha 56*

Ağız Çapı: 8.5 cm.

Korunan Yükseklik: 6.85 cm.

Kil Rengi: Yoğun mikalı, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Mat, içte silik kırmızı (10 R 4/2'den 10 R 4/4'e), dışta kahverenginden koyu kahverengine (7.5 YR 5/4'den 7.5 YR 3/2'ye).

Ek Boyalar: Beyaz (10 YR 8/2).

Tanım: Dışa çekik dudaklı. Gövdenin alt bölümü ile üst bölümü keskin bir hat ile ayrılmaktadır. Gövde de bir merkezden çıkıyormuş gibi görünen üç tane yatay damla bezek iki yiv ile sınırlandırılmıştır. Dudak altında ve kulpların bitim yerine yakın yerde gövde üzerinde kazıma yatay yiv bulunmaktadır. Kulplar, dudak altından başlayıp gövdeye bağlanmaktadır. Kulp üzerinde makara tutamaklar yer almaktadır.

Kat. No. 221. Açık kap kaide ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 17 U 2 plankare. *Çiz.Lev. 44, Levha 56*

Kaide çapı: 4.7 cm.

Korunan Yükseklik: 3.0 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte grimsi kahverengi (10 YR 5/2), dışta grimsi kahverenginden çok koyu grimsi kahverengine (10 YR 5/2'den 10YR 3/2).

Ek Boyalar: Beyaz (7.5 YR 8/N8).

Tanım: Halka kaide hafif eğimle yere paralel yükselirken keskin bir dönüşle yukarı dönüp hafif içe doğru kıvrılmaktadır.

Kat. No. 222. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 55 plankare. *Çiz.Lev. 45, Levha 56*

Ağız Çapı: 11.2 cm.

Korunan Yükseklik: 7.6 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5YR 7/6).

Firmis Rengi: İçte kırmızı (2.5 YR 4/6'dan 4/8'e), dışta kırmızı (2.5 YR 4/6).

Ek Boyalar: Beyaz (10 YR 8/2).

Tanım: Dışa çekik dudaklı. Boyunda çiftli yatay damla bezekler dizisi. Kulp giriş yerleri mevcuttur. Kulp bitim yerine yakın gövdede yatay kazıma yiv bulunmaktadır. Gövdenin alt bölümü ile üst bölümü keskin bir hat ile ayrılmaktadır. Beş parça birleştirilmiştir.

Kat. No. 223. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 U 25 plankare. *Çiz.Lev. 44, Levha 56*

Ağız Çapı: 4.3 cm.

Korunan Yükseklik: 2.3 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: Parlak, içte siyah (7.5 YR 2/N2) dışta siyah (5 YR 3/2).

Ek Boyalar: Beyaz (10 YR 8/2).

Tanım: Dışa çekik ağızlı. Gövdenin alt kısmına keskin bir geçiş görülmektedir. Gövdede beyaz ek boya ile yapılmış yatay sarmaşık yaprak bulunmaktadır.

Kat. No. 224. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1995. 20 T 101 plankare. *Çiz.Lev. 44, Levha 57*

Ağız Çapı: 8.8 cm.

Korunan Yükseklik: 1.95 cm

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: Kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 5/4).

Ek Boyalar: Beyaz (5 YR 8/ 1).

Tanım: Dışa çekik dudaklı. Dudağın altında yatay kazıma yiv bulunmaktadır. Parça üzerinde çok az beyaz ek boya görülmektedir.

Kat. No. 225. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 212 plankare. *Çiz.Lev. 45, Levha 57*

Ağız Çapı: 2.4 cm.

Korunan Yükseklik: 5.4 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kahverenginden koyu kırmızımsı kahverengine (7.5 YR 5/2'den 5 YR 3/2'ye).

Ek Boyalar: Beyaz (2.5 Y 8/2).

Tanım: İki parça birleştirilmiştir. Dışa çekik ağızlıdır. Dudağın altında yatay düzensiz yerleşmiş gibi görünen damla bezekleri yer almaktadır.

Kat. No. 226. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 45, Levha 57*

Ağız Çapı: 10.1 cm.

Korunan Yükseklik: 4.7 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 6/6)

Firmis Rengi: Dışta ve içte dudak altında çok koyu gri (2.5 YR 3/4'den 3/N3'e).

Tanım: Dışa dönük ağızlı. Dudak altında gövdede düzgün olmayan iki tane yatay kazıma yiv bulunmaktadır. Parça üzerinde kabartma plastik bandlar görülmektedir.

Kat. No. 227. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 46, Levha 57*

Ağız Çapı: 11.6 cm.

Korunan Yükseklik: 6.4 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/3).

Firmis Rengi: Dışta kırmızımsı gri (5 YR 5/2), içte kırmızımsı griden koyu griye (5 YR 5/2'den 10 YR 4/1'e).

Ek Boyalar: Beyaz (5 YR 8/ 1).

Tanım: İki parçadan birleştirilmiştir. Dışa dönük ağızlı. Dudak altında ve gövdede alt alta dizilmiş yatay damla bezekleri yer almaktadır. Gövdenin üst kısmı alt kısmından bir kademe ile keskin bir şekilde ayrılmaktadır.

Kat. No. 228. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 46, Levha 58*

Ağız Çapı: 6.1 cm.

Korunan Yükseklik: 5.9 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte kırmızı (10 R 5/8), dışta kırmızıdan koyu kırmızıya (10 R 4/6'dan 2.5 YR 3/6'ya).

Tanım: Dışa çekik dudaklı. Dudak altında düzgün olmayan alt alta yer alan iki kazıma yiv gövdenin alt kısmına geçişte de kazıma yiv yer almaktadır.

Kat. No. 229. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 46, Levha 58*

Ağız Çapı: 9.6 cm.

Korunan Yükseklik: 4.9 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 YR 5/N5).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (2.5 Y 3/N3).

Tanım: Ele geçen kısım üzerinde bezeme ve kazıma çizgi görülüyor. Bunun yanında, form olarak Batı Yamacı grubu içine giriyor. Kat. No. 167 ile benzer formdadır.

Kat. No. 230. Açık kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 6 plankare. *Çiz.Lev. 46, Levha 58*

Ağız Çapı: 8.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.9 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/4).

Firmis Rengi: İçte sarımsı kırmızıdan koyu griye (5 YR 5/6'dan 10 YR 4/1'e), dışta sarımsı kırmızı (5 YR 6/8).

Ek Boyalar: Beyazdan koyu kırmızımsı kahverengine (5 YR 8/1'den 5 YR 3/2'ye).

Tanım: Dudak altında iki paralel oluk yiv yer almaktadır. Boyun kısmında dikey kazıma zigzaglar arasına puanlar yerleştirilmiş. Gövdeye geçişte derin kazıma yiv kullanılmış ve dikey kazıma paralel yivlerle devam edilmiştir.

Kat. No. 231. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 47, Levha 58*

Ağız Çapı: 7.8 cm.

Korunan Yükseklik: 2.0 cm.

Kil Rengi: Pembe (5YR 7/4).

Firmis Rengi: Dışta silik kırmızı (10 R 4/3), içte koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: Dışa çekik dudaklı. Dudak altında düzensiz yatay kazıma bir yiv görülmektedir. Yüzeyde kazıma çizginin ortasında kırık mevcuttur.

Kat. No. 232. Kantharos ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 47, Levha 59*

Ağız Çapı: 7.6 cm.

Korunan Yükseklik: 1.5 cm.

Kil Rengi: Pembe (5YR 8/3).

Firmis Rengi: Dışta ve içte silik kırmızı (10 R 4/4).

Tanım: Dışa çekik dudaklı. Dudağın altında düzensiz kazıma yatay yivler yapılmış.

Kat. No. 233. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 47, Levha 59*

Kalınlık: 0.3/0.5 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Dışta soluk kırmızıdan çok koyu griye (10 R 6/3'den 2.5 YR 3/N3'e), içte sarımsı kırmızı (2.5YR 5/8).

Ek Boyalar: Beyaz (5 YR 8/ 1).

Tanım: Omuzda kazıma zigzag bandın aralarına benzer büyüklüklerde puanlar oturtulmuş. Zigzag bant yatay kazıma çizgilerle sınırlandırılmıştır. Keskin gövde geçişi vardır. İki parça birleştirilmiştir.

Kat. No. 234. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 95 plankare. *Çiz.Lev. 47, Levha 59*

Kalınlık: 0.3 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte koyu kırmızımsı kahverenginden koyu griye (5YR 3/2'den 5 YR 4/1'e), dışta koyu gri (5 YR 4/1).

Ek Boyalar: Beyaz (2.5 Y 8/2).

Tanım: Ek boya ile yapılmış düzensiz gibi görülen yatay damla bezekler ve altında kazıma yatay yiv bulunmaktadır.

Kat. No. 235. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 70 plankare. *Çiz.Lev. 48, Levha 59*

Kalınlık: 0.3/0.4 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, soluk kırmızı (10 R 6/3).

Firmis Rengi: İçte koyu gri (5 YR 4/1), dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Ek Boyalar: Beyaz (2.5 Y 8/2).

Tanım: Ek boya ile yapılmış yatay damla bezek ve sarmaşık yaprak görülmektedir. Bu motiflerin altında yatay kazıma yiv yer almaktadır. Keskin gövde geçişi vardır.

Kat. No. 236. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1998. 18 T 27 plankare. *Çiz.Lev. 48, Levha 60*

Kalınlık: 0.4/0.5 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: Mika katkılı, içte koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2), dışta kahverengi (7.5 YR 5/2).

Ek Boyalar: Açık gri (5 YR 7/1).

Tanım: Keskin gövde geçişi vardır. Üzerinde yatay çiftli damla bezekler görülmektedir.

Kat. No. 237. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 71 plankare. *Çiz.Lev. 48, Levha 60*

Kalınlık: 0.25/0.35 cm.

Kil Rengi: Çok az mikalı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Firmis Rengi: İçte parlak çok koyu gri (2.5 YR 3/N3), dışta siyah (2.5YR 2/N2).

Ek Boyalar: Beyaz (7.5 YR 8/N8).

Tanım: Birbirine paralel iki oluk yiv üzerinde beyaz ek boya ile yapılmış bezeme ve altında tam olarak anlaşılmayan bir bezeme yer almaktadır.

Kat. No. 238. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 32 plankare. *Çiz.Lev. 48, Levha 60*

Kalınlık: 0.3/0.35 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5YR 7/6)

Firmis Rengi: İçte parlak koyu gri (5YR 4/1), dışta silik kırmızı (10 R 5/4'den 10 R 3/3'e).

Ek Boyalar: Açık gri (10YR 7/1) ve beyaz (2.5Y 8/2).

Tanım: Beyaz bant, altında oluk yiv, onun altında sarmaşık şeklinde yaprak motifi yer almaktadır.

Kat. No. 239. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 71 plankare. *Çiz.Lev. 48*

Kalınlık: 0.25/0.3 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: Dışta siyah (7.5 YR 2/ N2), içte kırmızımsı kahverenginden koyu kırmızımsı kahverengine (2.5 YR 4/4'den 5 YR 3/2'ye).

Ek Boyalar: Beyaz (2.5 Y 8/2).

Tanım: Ne olduğu anlaşılmayan damla gibi beyaz ek boya ve derin kalın bir yiv içerisinde de yine beyaz ek boya görülmektedir.

Kat. No. 240. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 79 plankare. *Levha 61*

Kalınlık: 0.3/0.4 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, açık kırmızı (2.5 YR 6/8).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/4).

Ek Boyalar: Beyaz (10 YR 8/1).

Tanım: Ek boya ile yapılmış çiftli ince dallar ve kazıma yatay çizgiler görülmektedir.

Kat. No. 241. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 72 plankare. *Çiz.Lev. 48, Levha 61*

Kalınlık: 0.3/0.4 cm.

Kil Rengi: Pembe (5YR 7/3).

Firmis Rengi: İçte ve dışta çok koyu gri (5YR 3/2'den 10 YR 3/1'e).

Ek Boyalar: Beyaz (2.5 Y 8/2).

Tanım: Ek boya ile yapılan bezemenin altında kazıma yatay yiv bulunmaktadır.

Kat. No. 242. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 20 T 71 plankare. *Levha 61*

Kalınlık: 0.25/0.4 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 7/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta siyah (10 YR 2/1).

Tanım: Üzerinde kazıma çizgi ile çiftli konsantrik daire çizilmiştir.

Kat. No. 243. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 13 plankare. *Levha 61*

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4)

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: **Kat. No 242**'ye benzer şekilde üzerinde yer alan iki kazıma çizgi büyük ihtimalle daire oluşturmaktadır.

Kat. No. 244. Açık kap gövde ve kaide parçası. Batı Çatak /1995. 19 T 13 plankare. *Levha 62*

Kil Rengi: Koyu kırmızımsı gri (5 YR 4/2).

Firmis Rengi: Parlak, koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 2/2).

Tanım: Kaidenin çok az bir kısmı korunmuştur. Gövde üzerinde farklı uzunluk, derinlik ve kalınlıklarda çoğu birbirine paralel düzensiz yivler görülmektedir.

Kat. No. 245. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 98 plankare. *Çiz.Lev. 48, Levha 62*

Kalınlık: 0.3/0.35 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Firmis Rengi: Koyu kırmızımsı kahverengi (5 YR 3/2).

Tanım: Üzerinde, düz kazıma bir çizgiye paralel yuvarlanmış başka bir kazıma çizgi görülmektedir.

Kat. No. 246. Kulp. Batı Çatak /1996. 19 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 49, Levha 62*

Kil Rengi: Kahverengi (7.5 YR 5/2).

Firmis Rengi: Gri (10 YR 5/1).

Tanım: Kantharosa ait olmalıdır.

Kat. No. 247. Kulp. Batı Çatak. *Levha 62*

Kil Rengi: Kırmızımsı gri (10 R 6/1).

Firmis Rengi: Dışta çok koyu gri (2.5 YR 3/N3), içte dudak kenarında çok koyu grimsi kahverenginden koyu griye (10 YR 3/2'den 10 YR 4/1'e).

Tanım: Kantharosa ait olmalıdır. Kulbun dudağa birleştiği kısımda ağız kenarından küçük bir bölüm korunmuştur.

Batı Yamacı Seramiği, koyu zemin üzerine beyaz ve turuncu kil boya ile süsleme yapılan grup olarak tanımlanmaktadır. Terim ismini Atina Akropolis'i'nin güney

yamacındaki, Areopagaos'un güneyindeki, şimdiki Dionysos-Areopagite Caddesi'nin doğusundaki alanda yapılan Alman kazılarında almaktadır³¹⁸. "Batı Yamacı Seramiği" terimi bir seramik grubunu değil de süsleme tipine işaret ettiği için bilim adamları tarafından günümüze kadar geniş kabul görmüştür³¹⁹.

Bu seramik grubu ile ilgili ilk kapsamlı çalışma; 1901 yılında C. Watzinger tarafından yapılmıştır. C. Watzinger, bu grubunun tekniğini, formlarını, motiflerini ve üretim kronolojisini ayrıntılı bir şekilde araştırmıştır. Bu seramik grubunun Aleksandria'da üretilen yerel örneklerinin temel alındığı R. Pagenstecher'in çalışması ve son olarak da H.A. Thompson'un Atina Agorası buluntuları üzerindeki çalışması gelmektedir³²⁰. Bu temel yayınlar dışında günümüze kadar birçok antik şehrin yerel Batı Yamacı grupları da yayınlanmıştır³²¹.

Son dönemde yapılan çalışmalarda, Batı Yamacı Seramiği'nin başlangıcı M.ö. 4. yüzyılın son yılları olarak belirtilmiştir. Klasik Dönem'in Kırmızı figürlü vazolarına rakip olarak, Hellenistik Dönem'in başlarında ortaya çıkan bu seramik grubu, varlığını M.ö. 1. yüzyıla kadar sürdürmüştür³²². Geç Hellenistik Dönem'de şarap sunumu için daha çekici koşullar sağlayan Lagynos Seramiği, Pergamon Seramiği ve Megara Kaseleri'nin piyasaya çıkmasıyla birlikte popülerliğini yitirmiştir³²³.

Batı Yamacı Seramiği'nin çıkış yeri ya da başka bir deyimle ilk üretildiği şehir kesin olarak bilinmemektedir. C.Watzinger, bu konuya açıklık getirmemekle birlikte, yazdıklarından başlangıç noktası olarak Küçük Asya kıyılarını işaret etmiştir. Pergamon, Antiokhia, Gordion, Tarsus, Girit, Korinth, Aleksandria, Fransa ve Güney Rusya gibi birçok yerde Batı Yamacı Seramikleri ele geçmiştir³²⁴. Bunların içinde, Korinth, Pergamon Aleksandria ve Güney Rusya'da yerel Batı Yamacı Seramiği üreten atölyeler saptanmıştır. Ancak bu merkezlerin hiçbirinde, Atina'da üretilenler kadar kaliteli örnekler yoktur. Bazı çalışmalar, Atina'da M.ö. 4. yüzyıla ait siyah firnisli vazoları ile Batı Yamacı stilinde

³¹⁸ Rotroff, 1997: 38.

³¹⁹ Rotroff, 1997: 39.

³²⁰ Thompson, 1934: 438; Crowfoot v.d., 1957: 236.

³²¹ Rotroff, 1997: 39.

³²² Crowfoot v.d., 1957: 236; Cook, 1997: 204.

³²³ Rotroff v.d., 2003: 38.

³²⁴ Goldman, 1950: 158; Crowfoot v.d., 1957: 236; Cook, 1997: 204; Coldstream v.d., 2001: 119.

yapılan vazolar arasında bir geçişin varlığını ortaya koymuştur³²⁵. Bu durumda stilin çıkış yeri olarak Atina gösterilebilir. Ancak, çok geniş bir alana ihraç edilmiş ve kuşkusuz başta Pergamon ve Aleksandria'yı olmak üzere diğer yerleşimlerde de taklitleri yapılmıştır³²⁶.

Batı Yamacı Seramiği tekniği Hellenistik Dönem Atinalı çömlekçileri için yeni değildir. Sanatçılar, Geç Arkaik Dönem'de "six technique" olarak bilinen bir bezeme şeklinden yararlanmışlardır³²⁷. Bezemenin en önemli unsurları; kırmızı, beyaz boya ve kazıma çizgi kullanılmasıdır. Bezemenin kökeni Klasik Dönem'de üretilen Attika Kırmızı figürlü seramiklerde aranabilir³²⁸. M.ö. 4. yüzyıl sonlarında, Attika'da Kırmızı Figür stili tam anlamıyla yozlaştığı zaman çömlekçiler bazı yeni süsleme tasarımları keşfetmek zorunda kalmış olmalıdırlar. Sanatçılar bu dönemde figürel bezemeyi terk etmiş ve vazolar üzerine motiflerin oluşturduğu yeni stil süslemeler yapmaya başlamışlardır³²⁹.

Bunun yanında, Attika seramiğinde M.ö. 4. yüzyılda kırmızı figüre ait bazı bezeme özellikleri bu yeni stilde de devam ettirilmiştir. Örneğin Attika üretimi Kerch stilindeki kırmızı figürlü vazolarda gittikçe zıtlık yaratmak için beyaz kullanılmıştır. Ayrıca, mücevher, hükümdar asası veya at koşumlarını belirtmek için kalın (kabartı şeklinde) ek kil boyalar kullanılmış ve daha sonra bunların üzeri yaldızlanmıştır. Özellikle yaldızlı kil tomurcuk dizileri veya gırlanlar Kırmızı figür Kerch vazolarının boynunlarını çevrelemektedir. Bu tomurcuk (özellikle sivri uçlu) dizileri, Batı Yamacı motifleri içinde yaygın bir hale gelmiştir. Bu gırlanlar ve tomurcuk dizileri bazı altın renginde süslemeli vazolar³³⁰ üzerinde, M.ö. 4. yüzyılda Güney İtalya'daki Gnathia Seramiği'nde ve Korinth'teki bir grup çan krater üzerinde de kullanılmıştır³³¹. Özellikle Gnathia çömlükleri

³²⁵ Thompson, 1934: 446; Rotroff, 1990: 34. Küçük ve büyük boyutlu kaplarda beyazın uygulandığı bezemeye başvurmak için kullanmıştır.

³²⁶ Crowfoot v.d., 1957: 236; Hellström, 1965: 16.

³²⁷ Rotroff, 1997: 39; Goldman, 1950: 158.

³²⁸ Bunun yanında, A. Westholm, koyu zemin üzerine açık renk bezemeyi, Arkaik ve Klasik Dönem Kıbrıs seramikleri ile ilişkilendirmek istemektedirler. **Bkz.**, Westholm 1956: 56.

³²⁹ Thompson, 1934: 439; Rotroff v.d., 2003: 37.

³³⁰ Altın renginde süslemeli çömlekçilik Atina'da (aynı zamanda Güney İtalya'da Karadeniz'in kuzey kıyısı boyunca ve başka yerlerde) M.ö. 4. yüzyıl boyunca üretilmiştir. Motifler kimi zaman kırmızı figür süsleme bantları ile yakından ilişkilidir. Etkilenme büyük ihtimalle metal işçiliğinden gelmektedir. Yaldızlı asma ve üzüm yaprakları Bulgaristan'dan bir kalyks cup'ın gövdesinin üst kısmında görülmektedir. Benaki koleksiyonundaki bir hydria ve Kerch'deki Quarantine Yolu mezarından bir kase-kantharos kulpları arasında yaldızlanmış ve mızrak başı tomurcuk dizileri yer almaktadır. Benzer süslemeler çömlüklerin yakın paraleli olmayan metal vazo formlarında da görülmektedir. **Bkz.**, Rotroff, 1997: 40.

³³¹ Rotroff, 1997: 40; Rotroff v.d., 2003: 37.

üzerinde beyaz, kırmızı ve diğer renkler M.ö. 360 yılları kadar erken bir tarihte kullanılmıştır.

Batı Yamacı Seramiği ile Gnathia Seramiği genel olarak paralel bir gelişme gösterirler³³². H. Goldman'a göre Gnathia Seramiği'nin karşılığı Kıta Yunanistan'daki karşılığı Batı Yamacı Seramiği'dir³³³. Her iki stil arasında karşılıklı etkilenmeler olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, Gnathia tekniğinde boyanmış ancak Attika formlarına yakın küçük bir amphora, Taranto'da M.ö. 325 yıllarına tarihlenen kırmızı figürlü bir bodur lekythos ile birlikte bulunmuştur. Bunun yanında, Gnathia Seramiği, Batı Yamacı'nın önünden gitmektedir. İki stil arasında zaman olarak bir paralellik yoktur. Gnathia Seramiği son dönemlerini yaşarken Batı Yamacı Seramiği henüz başlamıştır.

S. I. Rotroff, Batı Yamacı Seramiği ile altın renginde süslemelere sahip M.ö. 4. yüzyıl vazoları arasındaki ilişkiden söz etmiştir³³⁴. Bazı bilim adamlarına göre, Batı Yamacı ve altın renginde süslemeli vazolar temelde iki farklı süsleme tipidir. Bunun yanında, altın renginde süslemeli vazolardan Batı Yamacı Seramiği'ne aşamalı bir geçiş vardır. Her iki grup arasındaki bağlantıyı kullanan formlar ve bezemeler sağlamaktadır. Bunun yanında, altın süslemeli teknikte kullanılan bazı formlar (kalyks krater, hydria, pelike, lebes ve Panathenaia amphora) Batı Yamacı'nda hiç kullanılmamıştır. Ancak, birçok popüler altın süslemeli formlar aynı zamanda erken Batı Yamacı'nda yaygın olarak kullanılmıştır (örneğin, kantharos, cup-kantharos, kalyks-kyliks, kase-kantharos ve pyxis gibi).

Batı Yamacı Seramiği'nin başlangıcı kesin olarak bilinmemektedir. H.A. Thompson ve S.I. Rotroff, bu tarihi belirlerken, erkenden devam eden bezeme geleneklerini ve özellikle de beyaz ek boyanın kullanılma şeklini göz önüne almışlardır³³⁵. Buna dayanarak başlangıç olarak M.ö. 295–275 yıllarını arasında bir tarihi önermişlerdir. Bu tarihi bazı tarihsel olaylarla da desteklemeye çalışmışlardır³³⁶.

³³² Rotroff, 1990: 34 ve 37; Rotroff, 1997: 41.

³³³ Goldman, 1950: 158.

³³⁴ Rotroff, 1997: 41-42.

³³⁵ Thompson, 1934: 439; Rotroff, 1997: 42.

³³⁶ Örneğin, Trakya'daki M.ö. 270 yıllarında tahrip edilmiş Seuthopolis kentinde ele geçen beyaz boya denenmiş bir vazoyu göstermişlerdir. **Bkz.**, Rotroff, 1990: 34-35.

Batı Yamacı Seramiği'ne ait formlar Klasik Dönem örnekleri ile çok yakından ilişkilidir. Klasik Dönem'in sonlarından tanıdığımız kantharos, cup-kantharos, özel kulplu kantharoslar, kalyks-kyliks, khous ve pyksis Batı Yamacı stilinde de devam etmiştir. Klasik Dönem formlarından esinlenen yeni çeşitlemelerin görüldüğü kase-kantharos, tabak, Hellenistik guttus ve dışa dönük kaideli Korinth skyphosu da bunlara eklenebilir. Bunların yanında, Batı Yamacı Seramiği'nde yeni formlar da ortaya çıkmıştır. Bunlar; kase-kyliks, değişik formlarda Hellenistik kantharos-kraterler, derin kaseler, situlalar, tabaklar, küçük sosluklar, amphoralar ve oinokhoe gibi kaplardır³³⁷. Bunların içinde amphora, Batı Yamacı seramikçileri tarafından en çok tercih edilen formdur. Diğer önemli bir form kantharoslardır. Kantharoslar, Batı Yamacı Seramiği'nin başlarında popüler formlar arasındadır. Kaseler ve tabaklar ise, oldukça nadir olarak görülmektedir. Bunun yanında, küçük sosluklar yaygındır. Batı Yamacı stili daha küçük mutfak mallarının süslemeleri için uygun değildir³³⁸.

Batı Yamacı Seramikleri, M.ö. 4. yüzyılın altın renkli süslemeli stilden esinlenen motif ve formlar ile başlamış, ancak kısa sürede bu repertuarı yeni motiflerle genişletmiştir³³⁹. Hellenistik ressamlar, kısa sürede doğal motiflerden, soyut süslemelerden, kendi yarattıkları nesnelere çok geniş bir repertuar geliştirmişlerdir. En önemli eserler M.ö. 3. yüzyılın birinci yarısına özellikle de M.ö. 275 yılları civarında yapılmıştır³⁴⁰. Bu bezeme şekli devam eden iki yüzyıl boyunca da kendini tekrar etmiştir. Batı Yamacı stilinin süsleme şekli; a- pişirildiğinde kırmızı, turuncu veya pembe renge dönüşen üreten inceltilmiş kil (vazo üzerine bir fırça veya sopa ile ya da çok ince bir tüp ile uygulanır), b- yoğun beyaz veya soluk sarı boya, c- kazıma çizgi olmak üzere üç ana öğeden oluşmaktadır³⁴¹. Klasik formlar içerisinde bir diğer grup ise asla beyaz süslemeli olmayıp turuncu süslemeli olanlardır. Bunlar gerçek Batı Yamacı repertuarının dışında tutulmalıdır³⁴².

Batı Yamacı Seramiği'nin erken örneklerinde soluk sarı ve beyaz boyalar ön plandadır. Üretim çok geç aşamalarında süslemelerde turuncu renge de yer verilmeye

³³⁷ Rotroff, 1997: 45-46.

³³⁸ Crowfoot *v.d.*, 1957: 236; Thompson, 1934: 444-445.

³³⁹ Rotroff, 1997: 45.

³⁴⁰ Rotroff, 1997: 46.

³⁴¹ Thompson, 1934: 439; Rotroff *v.d.*, 2003: 37.

³⁴² Rotroff, 1997: 45.

başlanmıştır. Beyaz boya sadece çiçekler ve küçük meyveler için değil özellikle rozetler, dalga-kıvrım, sap-gövde-dal ve benzerleri ikincil süsleme için kullanılmıştır. Sonraki dönemlerde, geometrik motifler üzerinde de yaygın bir şekilde kullanılmıştır³⁴³. Bu erken dönemde soluk sarının yanında beyazın kullanımı oldukça sınırlıdır. Ancak, sonuç olarak her iki renk de yaklaşık aynı oranda kullanılmıştır³⁴⁴. Süslemelerde beyazı kullanmak, M.ö. 3. yüzyılın birinci çeyreğine verilmektedir ve yaklaşık M.ö. 275 yıllarında önemli hale gelmiştir. M.ö. 275-260 yıllarına tarihlenen kantharoslar ve cup-kantharoslar üzerinde beyaz boyalar ile yapılmış süslemeler çok yaygındır. Beyaz boya, süslemede düzenli bir özellik halini alarak M.ö. 3. ile 2. yüzyıllarda vazoların %80'inde kullanılmıştır³⁴⁵.

Kazıma çizgi, başlarda çok az kullanılmıştır. İlk kullanılması olasılıkla M.ö. 3. yüzyılın ikinci çeyreğine verilebilir. Ancak, gittikçe genelleşmeye başlamış ve sonuç olarak tüm dekorasyon planında kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle vazoların boyundaki kazıma çizgilerin çok fazla kullanılması M.ö. 2. yüzyılın sonları veya M.ö. 1. yüzyılın başlarına tarihlenebilir. Örneklere bakılacak olursa kazıma çizgi, genellikle geometrik motiflerin kenarlarını sınırlandırmak için, yaprakların kökleri veya mızrak başı tomurcuk zincirlerinin bağlanması gibi ayrıntıların belirtmek için kullanılmıştır. Dama tahtası, çapraz taramalar, paneller ve labirentler gibi tüm geometrik süsleme tasarıları kazıma çizgi ile verilmiştir³⁴⁶.

Genel olarak, Batı Yamacı Seramiği'nin en erken örnekleri üzerinde daha küçük çapta motifler kullanılmış ve oldukça özenli çalışılmıştır. M.ö. 3. yüzyılın ortalarında ise daha cesur ve az özenli bezemeler yapılmaya başlandı ve bu durum 2. yüzyılda da devam etti. Bunun yanında, M.ö. 2. yüzyılın son çeyreğinde stilde önemli bir değişiklik olarak iyi tasarlanmış geniş yaprak grupları ortaya çıktı. Bu stil, M.ö. 1. yüzyıla kadar devam etmiştir³⁴⁷.

Batı Yamacı vazoları üzerindeki motifler konusunda, Attika'da bulunanlar hem tarih hemde stil bakımından önemli bilgiler sunarlar. Bu buluntulara dayanarak; vazolar

³⁴³ Thompson, 1934: 439; Rotroff, 1997: 42.

³⁴⁴ Hellström, 1965: 16.

³⁴⁵ Rotroff, 1997: 42-43.

³⁴⁶ Thompson, 1934: 439; Brock *v.d.*, 1949: 61; Hellström, 1965: 16; Rotroff, 1997: 43.

³⁴⁷ Rotroff, 1997: 43.

üzerindeki yazıların Klasik Dönem ile M.ö. 250 arasında, palmetlerin M.ö. 86 yıllarına kadar, sarmaşıkların M.ö. 75 yıllarına kadar, nokta rozetlerin M.ö. 4. yüzyılın sonları ile M.ö. 86 arasında, yunus figürlerinin M.ö. 280-200 arasında, yaprakların M.ö. 275-190 yılları arasında, rozetlerin M.ö. 275-75 arasında, basit taramaların M.ö. 275-10 arasında, figürlü sahnelerin M.ö. 250-200 arasında, dama tahtası ve dikdörtgen motiflerinin M.ö. 270-86 arasında, dalgalı çizgilerin M.ö. 250-10 arasında, küçük noktaların M.ö. 250-10 arasında, zigzag motiflerin M.ö. 210-50 arasında ve paralel çizgilerin de M.ö. 200-86 yılları arasında kullanımda olduğu görülmektedir³⁴⁸.

Menekşe Çatağı'nda 28 tane Batı Yamacı Seramiği ele geçmiştir. Bunların 12 tanesi ağız kenarı, 13 tanesi gövde parçası, 1 tanesi kaide ve 2 tanesi de kulp parçasıdır. Bunların dışında kazıdan gelen çok küçük gövde ve kulp parçaları kataloga alınmamıştır. Menekşe Çatağı'nda Batı Yamacı Seramikleri içinde en yaygın formu kantharoslar oluşturmaktadır. Bazı parçaların sadece ağız ve boyun parçaları korunmuş olduğu için kantharos ya da skyphos oldukları kesin olarak anlaşılamamaktadır. Açık kaplar içinde ağız çapı saptanabilen 12 örneğe göre ağız çapları; 8.5-12.4 cm. arasında değişmektedir. Grubun firmis boyları değişken olmakla birlikte siyah, gri, kırmızı ve sarımsı-kırmızımsı kahverengi ağırlıkta olan renk tonlarıdır.

Ağız profili veren parçalarda bezemeler genellikle dudağın hemen alt seviyesinde ve boyunda yer almaktadır. Menekşe Çatağı'nda ele geçen örnekler ağırlıklı olarak yatay damla yaprakları ya da sarmaşık yaprağı gibi bitkisel bezemelerle bezenmişlerdir. Bitkisel bezemelerin yanı sıra **Kat. No. 230** ve **Kat. No. 233** örneklerinin üzerinde zigzag bandlar ve aralarına yerleştirilmiş nokta bezekler, **Kat. No. 242** üzerinde görülen, konsantrik daire ve **Kat. No. 244** üzerindeki dikey çizgiler gibi geometrik motifler de görülmektedir.

Kat. No. 220, **Kat. No. 222**, **Kat. No. 225**, **Kat. No. 227**, **Kat. No. 236** ve **Kat. No. 239** örnekleri üzerinde yatay çiftli ya da düzensiz damla bezekleri, **Kat. No. 223** ve **Kat. No. 238** üzerinde yaprak motifi ve **Kat. No. 233** üzerinde nokta bezekler, ek beyaz boya kullanılarak yapılmıştır. **Kat. No. 224**, **Kat. No. 226**, **Kat. No. 228**, **Kat. No. 231** ve **Kat. No. 232** üzerinde, kazıma çizgiler düzensiz paralel çizgiler şeklinde, **Kat.No. 242** üzerinde

³⁴⁸ Rotroff, 1997: 70.

ise, çiftli konsantrik daire şeklindedir. **Kat. No. 224, Kat. No. 234, Kat. No. 235, Kat. No. 239** ve **Kat. No. 241** gibi örnekler üzerinde ise, kazıma çizgi ve beyaz ek boya birlikte kullanılmıştır.

Kat. No. 220 ile benzer bezemelere sahip örnekler Daskyleion ve Atina Agorası buluntuları arasında rastlıyoruz³⁴⁹. Form olarak ele alıcak olursak Tenos'ta bulunan benzer bir örnek, M.ö. 230/20 ile 180 yılları arasına tarihlenmiştir³⁵⁰. Trakya'dan benzer formdaki bir örnek ise paralellerinden yola çıkılarak M.ö yaklaşık 190 yıllarına verilmiştir³⁵¹. **Kat. No. 222** ile benzer formda olan, ancak üzerinde daha kısa damla bezeklerin yer aldığı bir örnek Daskyleion kazılarında ele geçmiştir³⁵². Ayrıca, benzer bezemeye sahip örnekler; Samaria'da (M.ö. 3. yüzyılın sonları ile 2. yüzyılın başları), Tarsus'ta (M.ö. 3. yüzyılın sonları), Kıbrıs'ta (M.ö. 150 ile 50 yılları arasında) ve Pergamon'da (M.ö. yaklaşık 150 yıllarına) tarihlenen çeşitli vazolar üzerinde rastlıyoruz³⁵³.

Kat. No. 223'ün ise, Atina Agorası (M.ö. yaklaşık 320 yılları), Antiokhia, Samaria (M.ö. yaklaşık 125 yılları) ve Ephesos (M.ö. yaklaşık 175-150) kazılarında ele geçen örnekler ile benzerlikleri bulunmaktadır³⁵⁴. **Kat. No. 224, Kat. No. 228** ve **Kat. No. 231**'in boyun kısmında görülen kazıma çizgiler M.ö. 3. yüzyılın ikinci çeyreğinde görülmeye başlar, ancak ağırlıklı olarak M.ö. 2. yüzyılın sonları ve M.ö. 1. yüzyılın başlarında vazolar üzerinde görülür. **Kat. No. 225**'in üzerindeki damla bezeğin çok yakın benzerleri Daskyleion'da ve Ephesos'da (M.ö. 175-150) çıkan örneklerin üzerinde de çizilmiştir³⁵⁵.

³⁴⁹ Thompson, 1934: 338, Fig. 18: B21; Dereboylu, 1994, Çizimler: 16 BY 35, Levha X: BY 35.

³⁵⁰ Etienne, 1986, Pl. 116: Ca2.

³⁵¹ I. Şahin, (2001): "Edirne Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Yurtdışına Kaçılırken Yakalanmış Hellenistik Seramikler", *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, 2: 50, Resim 5a. Ayrıca bkz., J. Schäfer, (1968), *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, Pergamenische Forschungen 2, Berlin: 49,58. J. Schäfer, benzer tipteki örnekler Symrna'da, Aleksandria'da ve Güney Rusya'da rastlandığını belirtmektedir.

³⁵² Dereboylu, 1994, Çizimler: 18 BY 37, Levha XII: BY 37.

³⁵³ Goldman, 1950, Fig. 125: 116; Westholm, 1956, Fig. 28: 10; Crowfoot v.d., 1957: 240 Fig. 45: 3; O. Ziegenaus, G. De Luca, (1975): *Das Asklepieion, 2. Teil: Der Nordliche Temenobezirk und angrenzende Anlagen in Hellenistischer und frühromischer Zeit, Altortümer von Pergamon X/2*, Berlin: Tafel 9: D31.

³⁵⁴ Thompson, 1934: 321 Fig. 6: A38; Waagé, 1948, Fig. 3: 15; Crowfoot v.d., 1957: 243 Fig. 47: 2; Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 54: B111.

³⁵⁵ Dereboylu, 1994, Çizimler: 9 BY 5, Levha IV: BY 5; Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 49: B100.

Kat. No. 228'in form olarak yakın benzerlerini Daskyleion ve Pergamon (M.ö. yaklaşık 190 yılları) buluntuları arasında görmekteyiz³⁵⁶. **Kat. No. 233**'ün üzerinde çizilen zigzag bezemesi ve nokta dizisinin benzerlerine bazı merkezlerden gelen örnekler üzerinde rastlıyoruz³⁵⁷. **Kat. No. 238**'in üzerindeki sarmaşık yaprağı motifi oldukça yaygın bir bezemedir. Benzer örneklerini, Daskyleion'da, Ephesos'da (M.ö.175-150) ve Pergamon'da (M.ö. yaklaşık 190 yılları) ele geçen örnekler üzerinde görüyoruz³⁵⁸. **Kat. No. 244**'in üzerindeki bezemenin bir paraleli M.ö. 3. ya da 2. yüzyıla tarihlenen ve Samaria'dan çıkan bir krater üzerinde görülmektedir³⁵⁹. **Kat. No. 247** ile benzer bir kulba Ephesos örnekleri arasında ve Edirne Müzesi'nde yer alan bir eserde rastlamaktayız³⁶⁰.

Menekşe Çatağı Batı Yamacı Seramikleri'nin form ve bezemeleri göz önüne alındığında, M.ö. 2. yüzyıl özellikle de M.ö. 2. yüzyılın ikinci çeyreği ve sonlarında yoğunlaştıkları söylenebilir. Süslemelerin büyük bir kısmında beyaz ek boya kullanımı da bu tarihi destekler niteliktedir.

³⁵⁶ Dereboylu, 1994, Çizimler: 12 BY 22, Levha VII: BY 22 (M.ö. 4. yüzyılın sonları- 3. yüzyılın başları); Ziegenaus v.d., 1975, Tafel 15: D64.

³⁵⁷ Dereboylu, 1994, Çizimler: 8 BY 1.

³⁵⁸ Thompson, 1934: 399, Fig. 88: E59; Ziegenaus v.d., 1975, Tafel 12: D17; Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 43: B86, Tafel 40: B65; Dereboylu, 1994, Çizimler 11: BY 17.

³⁵⁹ Crowfoot v.d., 1957: 240, Fig. 45: 16.

³⁶⁰ Mitsopoulos-Leon, 1991, Tafel 32: B38; Şahin, 2001: 50, Resim 5a.

4.g. Lagynos Seramikleri (Kat. No. 248-251)

Kat. No. 248. Lagynos ağız parçası. Batı Çatak /2000. 19 T 138 plankare. *Çiz.Lev. 49, Levha 63*

Ağız Çapı: 4.4 cm.

Korunan Yükseklik: 2.75 cm.

Kil Rengi: Pembe (5 YR 8/3).

Astar rengi: Parlak, içte dudak altına kadar ve dışta beyaz (10 YR 8/2).

Tanım: Ağız (tıpa yerleştirme için kademeli yapılmış) gittikçe daralarak konik biçimde gelen bir boyunla birleşmektedir.

Kat. No. 249. Lagynos omuz parçası. Batı Çatak /1993. 20 T 13 plankare. *Levha 63*

Korunan Genişlik: 4.0 cm.

Kalınlık: 0.45/0.55 cm.

Kil Rengi: Kırmızımsı sarı (5 YR 7/6).

Astar Rengi: Beyaz (10 YR 8/2).

Ek Boyalar: Kırmızı (2.5 YR 5/8'den 2.5 YR 4/6'ya).

Tanım: Omuz başlangıcında beyaz astar boya üzerine ek boya ile yapılmış band görülmektedir. Bandın altında ne olduğu anlaşılmayan bir miktar ek boya daha vardır.

Kat. No. 250. Lagynos gövde parçası. Batı Çatak /1995. 18 U 17 plankare. *Çiz.Lev. 49, Levha 63*

Korunan Genişlik: 4.7 cm.

Kalınlık: 0.65 cm.

Kil Rengi: Yoğun mika katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6).

Astar rengi: Beyaz (10 YR 8/2).

Ek Boyalar: Dışta sarımsı kırmızı (5YR 5/6 5/8).

Tanım: Beyaz astar üzerine ek boya ile yapılmış birbirine paralel iki bant ve bitkisel motifler görülmektedir.

Kat. No. 251. Lagynos parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 8 plankare. *Levha 63*

Korunan Kalınlık: 0.3/0.45 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Astar Rengi: Beyaz (10 YR 8/2).

Ek Boyalar: Dışta kırmızımsı sarı (7.5 YR 7/4'den 5 YR 6/8'e).

Tanım: Beyaz astar üzerine ek boya ile oluşturulmuş birbirine paralel üç bant yer almaktadır. Boya her yere aynı oranda dağılmamış; bu nedenle renk dalgalanmaları olmuştur.

Lagynos terimi, M.ö. 3. yüzyıldan M.ö. 1. yüzyıla kadar olan dönemde çeşitli merkezlerde üretilen tek kulplu, ince boyunlu testi tipine verilmiş isimdir. Bodur gövdeli, bazen yuvarlanmış bazen keskinleşen ve tekrar dış hatlarında dikdörtgene ulaşan, kalın dudaklı uzun boyunlu ve genellikle düz bazen de tercihe göre yuvarlanmış olan dikey kulplara sahip bir formdur³⁶¹. Bilim adamları bu forma bu ismi verirken kaynak olarak bazı antik yazarları göstermişlerdir³⁶². “Lagynos Seramiği” bu karakteristik formundan ismini almıştır. Lagynos ismi bazı antik yazarların yazılarında Hellenistik Dönem’in açık zeminli seramikler arasında en yaygın olanıdır. Vazoların cidarları genellikle incedir. Pembeden kreme veya kireç beyazına kadar değişen kaliteli bir astara sahiptirler. Kil, sıklıkla mikalı kısmen çok iyidir ve renk çeşitliliği olarak da açık kahverengiden kırmızıya değişir. Astar normal olarak yoğun ve beyazdır. Firmis boya, bazen siyah fakat çoğunlukla kahverengiye çalar. Bazı örnekler üzerinde ve bazen sarımsı kahverengidir³⁶³.

Ana bezeme genellikle omuzda ve doğal motiflerden oluşur. Ayrıca, kaidenin etrafında, boyunda ve ağız çevresinde firmis bandlarla sık olarak karşılaşılır. Omuzdaki ana bezeme alanında bazen asma, defne ağacı, daha nadiren yaprak zincirleri ve oval çelenk resimleri yapılmıştır. Bazı örnekler üzerinde ise, kithara, syrinks, trigonos, arp gibi müzikal enstürmanlar yer alır. Amphora, lagynos, kantharos, dövüşen horozlar, kuşlar ve yunus gibi motif ve figürler de lagynos seramikleri üzerinde görülen bezemelerdir. Bazıları üzerinde slogan ya da neşeyi ifade eden yazılar da yazılmıştır. Bütün bu figür, motif ve yazılar bazı istisnalar dışında bezemenin genellikle Dionysiak sahnelerle ilişkili olduğunu göstermektedir³⁶⁴. Bunun yanında, bezemeler üretim merkezlerine göre değişen

³⁶¹ Thompson, 1934: 451; Rotroff, 1997: 226.

³⁶² Aristoteles’in “λάγυνος” terimini ilk kullanan antik yazarlardan birisi olduğu düşünülmektedir. Ancak, bu tarih M.ö. 4. yüzyıl ortalarından sonraya verilmektedir. Bunun yanında, Athenaeus “τρίλαγνος” kelimesinin M.ö. 6. yüzyılda kullandığından söz etmiştir. **Bkz.**, H. S. Robinson, (1959): *Pottery of Roman Period, Athenian Agora V*, Princeton: s. 245. Antik kaynaklarda, lagynos kelimesi M.ö. 4. yüzyıldan sonra uzun, ince boyunlu ve tek kulplu şarap testisi olarak ve şarap dökülürken çıkan sesden dolayı bu şekilde isimlendirilmiştir. Lagynos erken dönemlerde yaklaşık üç çeyreğe denk gelen (ya da 12 kotyle) bir ölçü birimi iken, daha sonra şarap sürahisi anlamına gelmiştir. Bunun yanında, sıradan bir şarap testisi olmadığı da anlaşılmaktadır. Nitekim, Aleksandria’daki bir lagynos parçasının omzunda “χόμεος” kelimesinin görülmesi lagynosun festival zamanlarında şarap sürahisi (οἰνοφόρος) olarak kullanıldığını göstermektedir. Bunun yanında, karşı görüşler de vardır. Ayrıca **bkz.**, Thompson, 1934: 451; Anderson *v.d.*, 1954: 156; Rotroff, 1997: 226; Cook, 1997: 227; Gürler, 2002: 542.

³⁶³ Rotroff, 1997: 225; Cook, 1997: 205.

³⁶⁴ Hellström, 1965: 18; Cook, 1997: 205; Rotroff *v.d.*, 2003: 72.

kalitededir. Örneğin, Batı Anadolu, Delos, Aleksandria, Kyrenaika ve Kırım'daki buluntular diğer yerlere göre daha kaliteli bezemelere sahiptir³⁶⁵.

Hellenistik Dönem'in en karakteristik küçük sürahi grubu olan Laygnos, kısa zamanda popüler bir form haline gelmiştir. Bunun yanında, "Lagynos Seramiği"ni oluşturan beyaz zemin üzerine koyu bezeme sadece lagynos formu üzerinde değil, aynı zamanda pyksis, thymiaterion, yarımküre kase, kyliks, krater ve tabaklar üzerinde de yapılmıştır. Grubun vazoları Akdeniz çevresindeki bütün Hellenistik merkezlerde görülmektedir. Bunun yanında, tüm yoğunlaşma Doğu'dadır. Batı'da ise, oldukça nadir üretilmiştir³⁶⁶. Doğu'da birden fazla üretim yeri olmalıdır. Kıta Yunanistan, Suriye, Filistin ve Kuzey Afrika'da Lagynos Seramiği'nin az sayıda ele geçmiş olması, bu bölgelerde üretimin olmadığı şeklinde açıklanmıştır. Bazı bilim adamları bu stilin çıkış yeri olarak Kırım'ı düşünmektedirler. Bunun yanında, diğer bir görüş stilin çıkış yerinin Doğu Akdeniz Bölgesi ve özellikle de Kıbrıs olduğu şeklindedir. Kıbrıs'da lagynos formunun oldukça yaygın olması, bezemelerinde daha erken Kıbrıs seramikleri ile ilişkiler bu görüşü destekler niteliktedir³⁶⁷. Son dönemdeki bazı çalışmalar ise, Lagynos Seramiği'nin Doğu Akdeniz'de en az iki ayrı merkezde üretildiğini ileri sürmektedirler. Bunlardan bir tanesi yüksek kalitede, destekli krater, pyksis gibi çok sayıda form çeşidine sahiptir. Formların yayılım alanı ise, bu üretim yerinin Pergamon ya da civarında bir yer olduğunu göstermektedir³⁶⁸.

A. Westholm, lagynosları tip olarak iki gruba ayırmaktadır. Bir grupta yüksek alt kısım ve alçak üst kısım görülürken diğer grupta alt ve üst kısım eşitlenmiştir. Birinci grup, çoğunlukla yatay ve belirgin bir hat çizen omuz şeklindedir. Boyun az çok konkav ve genişleyerek huni benzeri dudakla birleşmektedir. Formun, erken örneklerdeki alt kısmının genişliğine karşın daha geç örneklerde basıklaştığı görülmektedir. Gelişimin sonraki aşamalarında form şişmanlar, kaide genişler ve alt yarı konik olmaktan silindir olmaya doğru gider. İkinci tipte, gövde oldukça karınalı, geniş kısım keskin bir açı ile belirlenmiştir³⁶⁹.

³⁶⁵ Gürler, 2002: 544-545, Dipnot 39.

³⁶⁶ Hellström, 1965: 18; Cook, 1997: 205; Rotroff, 1997: 225; Gürler, 2002: 542.

³⁶⁷ Thompson, 1934: 450; Hellström, 1965: 18; Rotroff, 1997: 225; Gürler, 2002: 542.

³⁶⁸ Rotroff, 1997: 225; Gürler, 2002: 542.

³⁶⁹ Westholm, 1956: 59.

Lagynos Seramiği'nin Hellenistik Dönem içinde kullanıldığı dönem konusunda bilim adamları arasında tam bir fikir birliği yoktur. H.A. Thompson, H.S. Robinson ve R.M. Cook, grubun M.ö. 3. yüzyılın ikinci yarısında kullanılmaya başladığını ve iki yüzyıl kadar da kullanılmaya devam ettiğini ileri sürmüşlerdir³⁷⁰. Bunun yanında, bazı Olynthos örneklerini göz önüne alırsak bu tarihi M.ö. 5. yüzyılın sonları olmalıdır³⁷¹. En geç örnekler, M.ö. 1. yüzyılın ortalarından daha geçe gitmezler³⁷². Lagynos Seramiği'nin en popüler olduğu dönem ise, yaklaşık M.ö. 150–50 yılları arasındadır. Lagynos formu, Hellenistik versiyonu bu tarihlerde kısa zamanda terk edilmiştir. Bunun yanında, isminin kullanımına devam edilmiştir ve Roma Dönemi'nde benzer formlar yapılmaya devam etmiştir³⁷³.

Menekşe Çatağı'nda 4 tane "Lagynos Seramikleri" grubuna giren lagynos parçası ele geçmiştir. Bunların 1 tanesi ağız, 1 tanesi omuz ve 2 tanesi de gövde parçasıdır. Parçalar üzerindeki astar, beyaz ve pembe tonlarda olup ek boya kırmızımsı sarı, sarımsı kırmızı ve kırmızı tonlarda görülmektedir. **Kat. No. 250**, **Kat. No. 251** ve **Kat. No. 252** üzerinde ek boya ile yapılmış bandlar görülmektedir. **Kat. No. 251** üzerindeki boya bandların yanı sıra, bitkisel bezemelerin de kullanıldığı görülmektedir. Ek boya ile oluşturulan bezemelerin her zaman aynı yoğunlukta olmayıp dalgalanmalar olduğu gözlemlenmektedir. Fırça darbeleri serbest elle yapıldığı için bantların her zaman aynı kalınlıkta uygulanamadığı görülmektedir.

Menekşe Çatağı Lagynos Seramikleri grubu, hem az sayıda parçanın ele geçmiş olması hem de tarihlere yarayacak kriterlerinden olmayışından ancak diğer merkezlere bakılarak genel bir tarih olarak M.ö. 3 yüzyıl ile 1. yüzyıl aralığına yerleştirilebilmektedir.

³⁷⁰ Thompson, 1934: 45; Robinson, 1959: 245; Cook, 1997: 205.

³⁷¹ Robinson, 1959: 245.

³⁷² Gürler, 2002: 543.

³⁷³ Rotroff, 1997: 228.

4.h. Kabartmalı Seramik Parçaları (Kat. No. 252-258)

Kat. No. 252. Kapalı kap ağız ve gövde parçası. Batı Çatak /1994. 18 U 9 plankare. *Çiz.Lev. 49, Levha 64*

Ağız Çapı: 7.0 cm.

Korunan Yükseklik: 2.6 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, açık kahverengi (7.5 YR 6/4).

Firmis Rengi: İçte dudak kenarında koyu kahverengi (7.5 YR 3/2).

Tanım: Hafif içe dönük dudak kenarı, daralan boyun ile birleşmektedir. Boynun gövde ile birleştiği yerde birbirine paralel kabartma iki yiv görülmektedir. Yivin altından içe doğru hafif kavis yapan gövde, dışa dönük profilde devam etmektedir.

Kat. No. 253. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 27 plankare. *Çiz.Lev. 49, Levha 64*

Kil Rengi: Açık kırmızı (10 R 6/6).

Firmis Rengi: İçte kırmızı (2.5 YR 4/8), dışta kırmızimsı kahverengi (5 YR 4/3).

Tanım: İki plastik bant üzerinde birbirine paralel dik oluklar oluşturulmuş.

Kat. No. 254. Gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 121 plankare. *Levha 64*

Korunan Kalınlık: 0.3 cm.

Tanım: Birbirine paralel iki kazıma yiv görülmektedir.

Kat. No. 255. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 32 plankare. *Levha 64*

Korunan Kalınlık: 0.3/0.4 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızı (2.5 YR 6/6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/8'den 2.5 YR 4/4'e).

Tanım: Birbirine paralel ve benzer kalınlıklarda yivlerin ardı ardına gelmesi ile oluşan oluklar görülmektedir.

Kat. No. 256. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1994. 20 T 32 plankare. *Çiz.Lev. 49, Levha 65*

Korunan Kalınlık: 0.25 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, gri (7.5 YR 6/N6).

Firmis Rengi: İçte ve dışta koyu grimsi kahverenginden koyu griye (10 YR 4/2'den 10 YR 4/1'e).

Tanım: **Kat. No. 255** ile benzer olarak yivlerin ardı ardına gelmesi ile oluşan oluklar görülmektedir.

Kat. No. 257. Açık kap gövde parçası. Batı Çatak /1998. 20 T 103 plankare. *Çiz.Lev. 49 Levha 65*

Korunan Kalınlık: 0.4 cm.

Kil Rengi: Kahverengi (7.5 YR 5/4).

Firmis Rengi: İçte ve dışta kırmızı (2.5 YR 4/6).

Tanım: Dikine ve birbirine paralel olarak dörtlü gruplar halinde oluklar görülmektedir.

Kat. No. 258. Kapalı kap gövde parçası. Batı Çatak /1996. 18 T 5 plankare. *Levha 65*

Korunan Kalınlık: 0.3/0.4 cm.

Kil Rengi: Açık kırmızımsı kahverengi (2.5 YR 6/4).

Firnis Rengi: Dışta kırmızı (2.5 YR 5/6).

Tanım: Dikine ve birbirine paralel gruplandırılmış ve grupların arasında belli bir boşluk bırakılmış oluklar görülmektedir. **Kat. No. 257** ile benzer şekilde olabilir.

Menekşe Çatağı'nda ele geçen 7 tane seramik parçası "Kabartmalı Seramikler" grubu altında incelenmiştir. Bu eserlerden sadece bir tanesi ağız parçası olup diğerleri gövde parçasıdır. **Kat. No. 252**'ün sadece ağız kısmı firnisli olup kapalı bir kaba ait ağız ve boyun parçası olmalıdır. **Kat. No. 255**'in iç kısmında kazıma çizgilerle birlikte düzensiz şekilde beyaz ek boya görülmektedir. İç kısmı da firnisli olan parça açık bir kaba ait olmalıdır. **Kat. No. 253**'in de iç kısmı firnisli olup içki kabına ait bir gövde parçası olmalıdır. **Kat. No. 253** ve **Kat. No. 253**'in firnisleri diğerlerine göre daha kalitelidir. **Kat. No. 267** üzerinde diğer örnek gruplamalarının dışında farklı teknikte kazıma bezek çeşidi kullanıldığı görülmektedir.

4.i. Pişmiş Toprak Kandilleri (Kat. No. 259-266)

Kat. No. 259. Kandil. Batı Çatak /1996. 20 T 66 plankare. *Levha 65*

Uzunluk: 7.90 / 8.50 cm.

Yükseklik: 2.40 cm.

Fitil deliği Çapı: 1.6 cm.

Diskus Deliği Çapı: 1.3 cm.

Korunan Genişlik: 5.60 cm.

Kil Rengi: Gri.

Firmis Rengi: Koyu gri.

Tanım: Kalıp yapımıdır. Kulbu kırıktır ve alçıyla tümlenmiştir. Diskus, altı kesik ve yukarıya doğru genişleyen dışbükey profilli çift konik gövde, omuz üzerinde, her iki yanda küveti çevreleyen -sağdakiler daha aşınmış olarak- beş tane kabartma boncuk dizileri mevcuttur. Omuzun alt kısmında, boncuk dizileri ile kulakçıklar arasında, birer tane burun volüt kabartmaları ile eş değerde kabartma daireler bulunmaktadır. Her iki yanında dikdörtgen şeklinde birer kulakçığı vardır. Soldaki kulakçığın bir kısmı kırıktır. Ortadaki yağ deliğini içbükey küçük bir küvet çevrelemektedir. Bu küvet aşınmış plastik bir bantla çevrilidir. Pelikan gagası profilli burun, üçgen burun şeklindedir. Oval fitil deliğinin etrafı bir kenarla çevrili olup üçgenimsi bir şekil yapar. Burnun iki yanını volüt kabartması kateder (*burundan omuza doğru uçları volütlü plastik çizgiler*). Burun bezemesizdir. Halka şeklinde alçak bir kaide, kaidenin altında halkaya ek olarak merkezde küçük bir kabartma daire bulunur. Dikey halka kulp, gövdenin ortası ile küvetin etrafındaki kenara bağlanır. Halka kulp, iki yivle üç bölüme ayrılmıştır. Ortadaki daha geniştir.

Kat. No. 260. Kandil. Batı Çatak /1996. 19 U 14 plankare. *Çiz.Lev. 50, Levha 66*

Uzunluk: 7.2 cm.

Yükseklik: 3.0 cm.

Diskus Deliği Çapı: 1.9 cm.

Korunan Genişlik: 5.70 cm.

Kil Rengi: Pembeden açık kırmızımsı kahverengine (5 YR 7/4'den 2.5 Y 7/2'ye).

Firmis Rengi: Koyu kırmızımsı kahverenginden çok koyu griye (5 YR 3/2'den 7.5 YR 3/N3'e).

Tanım: Kalıp yapımıdır. Tüme yakındır. Kulp ve burun noksanıdır. Birkaç parça birleştirilerek oluşturulmuştur. Gövde üzerinde kırıklar vardır. Çift konik gövdeli ve çanak şeklindeki diskus, (küçük yağ deliğinin etrafındaki içbükey küvet) plastik bantla çevrilidir. Küveti çevreleyen plastik halkanın kenarında, omuzda, simetrik olarak -sağdaki çok aşınmış- palmet yapraklarından oluşan bir dizi ve bu bezemenin-kabartmanın her iki yanında birer tane ortası boğumlu çiçek (üçlü mersin yaprağı) bezemesi yer alır. Burnun üzerinde küvete bağlandığı yerde büyük bir palmet bezemesi yer alır. Sağda hafif çıkıntı yapan kulakçığı vardır. Alçak, halka kaidesi aşınmıştır. Kulp gövdenin ortasında küvetin etrafındaki kenara bağlanır. Hamur iyi pişmemiştir.

Kat. No. 261. Kandil. Batı Çatak /1996. 20 T 77 plankare. *Levha 66*

Korunan Yükseklik: 2.75 cm.

Kil Rengi: Çok koyu gri (2.5 YR 3/N3'den 7.5 YR 5/N5'e).

Firmis Rengi: Gri (10 YR 5/1).

Tanım: Büyük bir kısmı noksandır. Üçgen şeklindeki burun, ince ve uzun şekilde yukarıya doğru çıkar. Geniş küvet, bir kanalla burun ucuna bağlanır. Küvet, kanal ve burun ucu kenarla çevrilidir. Fitol deliği, üçgen bir kenarla çevrilidir. Yanmadan dolayı oval fitil deliğinin etrafında kararma vardır. Solda uzun, ince ve oval formda kulakçık mevcuttur. Alçak halka kaideyi oluşturan plastik halkanın içerisinde bir tane daha alçak ve ince plastik halka bulunmaktadır.

Kat. No. 262. Kandil. Batı Çatak /1994. 18 U 8 plankare. *Levha 66*

Korunan Yükseklik: 3.0 cm.

Kil Rengi: Az mikalı, gri (7.5 YR 6/ N6'dan 7.5 YR 5/N5'e).

Firmis Rengi: Koyu gri (2.5 Y 4/N4).

Tanım: Kalıp yapımıdır. Çift konik gövdenin üst kısmında taşkın içbükey bir kenar yapan geniş bir küvet elde edilmiştir. Büyük yağ deliği ve diğer küçük yağ deliğinin bir kısmı mevcuttur. Şerit kulp, omzun alt ve üstünden gövdeye bağlanır ve küveti çevreleyen kenara bitişir. İki derin yivle üç bölüme ayrılmış şerit kulbun ortadaki ile sağdaki yivi eşit kalınlıkta olup soldaki oldukça incedir. Şerit kulbun sağında, omuz üzerinde uzun, tek palmet bezemesi vardır.

Kat. No. 263. Kandil. Batı Çatak /1997. 19 T 35 plankare. *Levha 66*

Korunan Yükseklik: 2,6 cm.

Kil Rengi: Mika katkılı, iyi pişmemiş, gri (10 YR 6/1).

Firmis Rengi: Kırmızı (2.5 YR 4/6).

Astar rengi: Pembe (7.5 YR 7/4).

Tanım: Kalıp yapımıdır. Yaklaşık 1/3 ü mevcuttur. Yukarı doğru genişleyen dışbükey profilli gövde, iç içe iki plastik halka ile çevrelenmiş içbükey küvet ve düz kaidenin bir kısmı eksiktir. Kırık kulp küveti çevreleyen kenara bitişik, omuzdan çıkıp gövdenin ortasına bağlanır. Hamur, iyi pişmemiş.

Kat. No. 264. Kandil. Batı Çatak / 1995. 19 T 18 plankare. *Levha 67*

Korunan Yükseklik: 2,4 cm.

Korunan Genişlik: 5,0 cm.

Kil Rengi: Gri (2.5 Y 6/N6).

Firmis Rengi: Çok koyu gri (2.5 YR 3/N3).

Tanım: Kalıp yapımıdır. İki parça birleştirilmiştir. Üst kısmı noksan. Yüzeyde kırıklar vardır. Alçak halka kaide plastik banttandır oluşmaktadır. Bezemesizdir.

Kat. No. 265. Kandil. Batı Çatak/1994. 17 U 8 Doğu Profil. *Çiz.Lev. 50, Levha 67*

Korunan Genişlik: 5.7 cm.

Kil Rengi: Açık gri (5 YR 7/1'den 7.5 YR 7/N7'ye).

Firmis Rengi: Çok koyu gri (5 Y 3/1).

Tanım: Kalıp yapımıdır. Büyük bir kısmı noksan. Pelikan gagası profilli burun görülmektedir. Oval ve yüksek olan kaideye sahiptir.

Kat. No. 266. Kandil. Batı Çatak / 1993. 21 T 1 plankare. *Levha 67*

Kil Rengi: Kırmızımsı sarıdan griye (5 YR 7/6'dan 2.5 YR 5/N5'e).

Firmis Rengi: Pembeden soluk kırmızıya (5 YR 7/4'den 10 R 6/3'e).

Tanım: Büyük bir kısmı eksiktir. Fitol deliğinin etrafı yuvarlak bir kenarla çevrilidir. Fitol deliği çevresinde yanmadan kaynaklanan islenme görülmektedir. İki parçadan oluşmaktadır. Çark yapımıdır. İşçilik özensizdir. Küvet içbükey olup alçak plastik bir bantla çevrilmiştir.

Kandilin ilk olarak, içine zeytinyağı konmuş normal bir çanaktan sarkıtılan bir fitilin yakılması ile kullanılmaya başlanmış olduğu düşünülebilir. Çanaktan kandile doğru olan ilk değişiklik, fitili oturtmak için bir yuva yani burun yapılmış olmasıdır. Kandilin Mezopotamya'da ortaya çıktığı ve sonra Filistin, Suriye ve Kıbrıs'a yayılmış olduğu kabul edilir. Daha sonra, Mısır, Kuzey Afrika, Yunanistan, Adalar ve Güney İtalya'ya kadar yayıldığı görülmektedir³⁷⁴. Roma'da önceleri *candela* olarak isimlendirilen kandilin günümüze ulaşan antik kaynaklardan Grekçe *lychnos* veya *lychno* olarak, Latince *lychnus* ve *lucerna* terimleri şeklinde aydınlatma araçları için kullanıldığı anlaşılmaktadır³⁷⁵. Ayrıca, kesin olmamakla birlikte bazı Hitit yazılı belgelerinde geçen "DUG sasanna" kelimesinin kandil anlamına gelmekte olduğu sanılmaktadır³⁷⁶.

³⁷⁴ Kandil kullanımı, Erken Paleolitik Çağ'a kadar inmektedir. Kandilin çıkış yeri eski Doğu medeniyetleridir. Eski Ön Asya medeniyetlerinde yağ kandili eski zamanlardan beri bilinmektedir. Mısır'da Eski Devlet zamanına ait hiyeroglif işaretleri arasında kandil resimleri görülmektedir. Pişmiş topraktan kandiller ise Orta Devlet'e ait eserler arasında yer almaktadır. Mezopotamya'da ise, Ur Kral Mezarları'ndan çıkan bir altın iki gümüş kandil vasıtasıyla Sümerler zamanında da kandil kullanımı olduğunu anlamaktayız. Babil kabartmalarında özel masalar üzerinde yer alan ördek biçimli kandillere rastlanmaktadır. Daha sonra Mısır'dan esinlenerek kandiller Minos ve Myken şehirlerinde de üretilmeye başlanmıştır. **Bkz.**, H. B. Walters, (1914): *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, London: s. 18; R. J. Forbes, (1958): *Studies in Ancient Technology VI*, Leiden: s. 148; F. Kinal, (1960): "Kaunos Adak Lambaları" *Belleten XXXIII*: s. 155; P. M. Bailey, (1963): *Greek and Roman Pottery Lamps*, London: s.17; Kassab-Tezgör v.d., 1995: 27.

³⁷⁵ Bu söylenen terimler "lux" kelimesinden türemiştir. Herodotos, akşam üzerini belirtmek için "περὶ λυχνῶν ἀφάξ" deyimini kullanmıştır. Kandiller, fitil sayısının artmasında sonra, *lychnoi*, *dimyzoï*, *trimyzoï* gibi isimlendirilmiştir. İki burunlu olduğu zaman *bilychnis* daha fazla olduğu zaman *polymyxus* olarak adlandırılmışlardır. Kandiller için standart isimlendirme *lychnia*, *lychnicia* veya *lychnouchoi* şeklindedir. *Lychnus* terimi; Ennius, Lucilius, Lucretius ve Virgil tarafından kullanılmıştır. **Bkz.**, Walters, 1914: 12; Forbes, 1958: 148 ve 152-153.

³⁷⁶ Kinal, 1960: 155.

Antik dönemde; kandiller, toplumun her sınıfında kullanılmaktaydı. Kandiller, öncelikle evler ve ticari amaçlı binalarda kullanılmalarının yanı sıra kamu yapıları, tiyatrolar, tapınaklar, meclis binaları ve caddelerde kullanım görmüştür. Fakir insanlar yaygın çark yapımı ve kalıp yapımı kandilleri kullanırken zengin olanlar tercihlerini metal olanlardan yana kullanmaktaydı³⁷⁷. Hellenistik Dönem’de metal kandiller oldukça nadirken, Roma Dönemi’nde yaygın hale gelmiştir. Metal kandiller içinde yaygın olanları bronzdan yapılan kandillerdir. Pompei ve Herculaneum’dan yüzlerce bronz örnek ele geçmiştir. Bu kandiller genellikle insan ya da hayvan formunda yapılmışlardır. Diğer bir metal olan demirden yapılmış kandiller ise, oldukça az sayıda üretilmiştir. olmakla birlikte demir kandiller nadir olarak yer almıştır³⁷⁸.

Kandillerin kullanım şekilleri oldukça çeşitlidir. Evlerde nişlerin içine yerleştirilmek suretiyle askılara ya da sarkan zincirlere asılmışlardır. Daha geç dönemlere ait bazı kandiller ise, aşağı ve yukarı hareket etmesini sağlayan içi boş silindir ile desteklenmekteydi. Bazıları da özel masalara konulmaktaydı³⁷⁹. Kandillerin bir başka işlevi dinsel amaçlıdır. Kandiller, erken dönemlerden beri tapınak malzemelerinin önemli parçalardan birisidir. Tapınak ve kutsal mekânlarda ışığın artması için çok burunlu kandillerin kullanıldığı görülmektedir³⁸⁰. Ayrıca, bazı tapınaklara adak olarak sunulmuş çok sayıda kandil ele geçmiştir³⁸¹. Bunun yanı sıra mezarlara da ölü hediyesi olarak bırakıldığı bilinmektedir³⁸². Dini seremoniler, festivaller, tiyatrolar ve oyunlar gibi özel

³⁷⁷ Bailey, 1963: 11.

³⁷⁸ Walters, 1914: 14 ve 19; Forbes, 1958: 150 ve 154.

³⁷⁹ Walters, 1914: 14; Forbes, 1958: 152; S. Çokay, (1998): *Antik Çağda Aydınlatma Araçları*, İstanbul: s. 23.

³⁸⁰ Çokay, 1998: 23.

³⁸¹ F. Kinal, Kaunos’ta toplu olarak bulunan çok burunlu kandillerin tapınağa adandığı ileri sürmektedir. Demeter’e adanan tapınaklarda kandillerin daha çoklukta görülmektedir. Lykia’daki Oinoanda’da da bulunan bir kandil üzerinde “en yüce Tanrı’ya” yazmaktadır ve Sir Charles Newton, 1859’da Knidos’ta Demeter Tapınağı’na adanan benzer kandiller bulmuştur. Troizen’deki Demeter Thesmophorus Tapınağı’nda iki binin üzerinde kandil bulunmuştur. Bu çeşit düzinelerce kandil, Sicilya’daki Akragas Demeter Tapınağı’nda bulunmuştur. Naukratis’te, Sicilya’daki Selinus’ta ve Karthaca’da Satürn Balcaranensis Tapınağı’nda birçok örnek bulunmuştur. Bunun dışında Kıbrıs, Naukratis ve Atina’da da aynı amaç için kullanılan çok burunlu kandiller bulunmuştur. Çok fitilli kandiller, Sparta’daki Artemis Orthia kutsal alanında da yaygındır. Akropolis’in kuzeydoğu yamacında çoklu fitillere sahip kandiller ele geçmiştir. **Bkz.**, Walters, 1914: 15 ve 21; Forbes, 1958: 155; Kinal, 1960: 154; Bailey, 1963: 12.

³⁸² Kandiller, mezar ve gömütleri aydınlatmada sıklıkla kullanılırdı. Yunanlılar, mezarlara kandil bırakılması geleneğini Doğu kültürlerinden almışlar ve Roma Dönemi’nde bunu tam olarak bir gelenek haline getirmiştir. Kandillerin mezar içi kullanımları sembolik ya da dini amaçlı olabilir ya da ölülerin yanına konulan diğer çömlek, cam, ziynet eşyaları gibi aynı amaçla ölen kişinin mülkü olarak konulmaktadır. Hristiyanlar da benzer kandilleri katakomplara adamaktadırlar. **Bkz.**, Walters, 1914: 15; Forbes, 1958: 156; Bailey, 1963: 11-12.

günlerde de yanan kandiller bir gelenek olmuştur³⁸³. Daha geç dönemlerde ise, şehirlerde sokak ve caddelerini aydınlatılmasında da kandiller kullanılmıştır³⁸⁴.

Erken dönem kandilleri bezemesizdir. Ancak, kısa bir süre sonra firnis boyalar süsleyici nitelikte kullanılmaya başlandı. Hellenistik Dönem’de ise, siyah firnis boyaların yerini koyu gri metalik firnis almıştır. Kandiller üzerinde ilk olarak M.ö. 2. yüzyılda konular yer almaya başlamıştır³⁸⁵. İlk olarak geniş ve taşkın omuzlu Hellenistik kandiller üzerinde sınırlı da olsa süsleme çeşitleri kullanılmıştır. Daha sonra bu bezemeler artmıştır. Hellenistik Dönem kandilleri üzerindeki bezemeler çoğunlukla dal veya çelenk halinde sarmaşık, asma, defne, nar, zeytin, mersin, girlandlar, sarmaşık biçimli yapraklar ve üzüm gibi bitkisel motifler ile yunus, geometrik desenler, spiraller ve yumurta dizisinden oluşmaktadır. Bunların yanı sıra Dionysos ile ilişkili mitolojik figürler, yarı-tanrılar, tanrılar, efsanevi varlıklar ve masklar da görülmektedir. Çoban, atlı, balıkçılar, avcılar, tahıl işlenmesi, suyun getirilmesi, yıkanma-temizlenme ve yatak odası sahneleri gibi günlük hayatın tüm yönleri kandiller üzerinde yer almıştır. Hayvanlar genellikle tek gösterilse de nadiren grup içerisinde kabartmalı kandiller üzerinde geyiğe saldıran av köpekleri şeklinde gösterilmektedir. Evcil ve vahşi hayvanlar, kuşlar, balık, kabuklu deniz hayvanı ve böceklerin hepsi betimlenmiştir. Çapa, içki kapları, karmaşık kaseler, şarap amphoraları, bereket boynuzları, altınlar ve yapılar gibi büyük şeyler de kandil süslemesinde popüler elemanlardır. M.ö. 1. yüzyıldan sonra bazı kandiller üzerinde yapımcısının adını gösteren yazılar ile özel olayları veya belli mesajları ileten yazılar da görülmektedir³⁸⁶.

³⁸³ Hellenistik Dönem’in sonlarına doğru Doğu’ya özgü kültürlerin girmesiyle birçok âdette kandillerin kullanımı yükselişe geçmiştir. Yunan dünyasında Herodes Festivalleri’ndeki kandillerin yeri çok iyi bilinmektedir. Kandiller, antik dönem dini hayatında önemli bir rol oynamaktaydı. Kandiller ve kandil ayakları Minos kült resimlerinde görülmektedir. Herodotos, “Fenike Tyr’deki Herakles Tapınağı’nın içi geceleri pırıl pırıl yanıyordu” şeklinde aktarmaktadır. Kaligula ve Domitian zamanında, gladyatör gösterileri aydınlatılır ve tiyatrolarda kandil kullanılmıştır; M.s. 248’de İmparator Philip I tarafından düzenlenen Secular Oyunları’nda da yüzlerce kandil yakılmıştır. Kleopatra tarafından Julius Caesar’ın zaferinde ve Nero’nun dönüşünde kullanılmıştır. **Bkz.**, Walters, 1914: 11, 12 ve 14; Forbes, 1958: 154 - 155.

³⁸⁴ Belediye sorumluluğuna giren sokak aydınlatması, M.s. 5. yüzyılın ortalarında Antiokheia’da uygulanan kadar görülmemektedir. Pompei’de cadde ve sokaklarve Ephesos’ta Arkadianus Caddesi’nin aydınlatıldığı bilinmektedir. Aleksandria’da da M.s. 350 yıllarında dükkan kapıları ve ev girişleri üzerinde yer alan kandillerle caddelerin aydınlatıldığı bilinmektedir. **Bkz.**, Bailey, 1963: 11; Çokay, 1998: 24.

³⁸⁵ Walters, 1914: 19 ve 27; Bailey, 1963: 21-23.

³⁸⁶ Bu yazılar, yapan kişinin ismi veya işareti, alan kişinin ismi veya işareti veya adak ithafı şeklindedir. **Bkz.**, Forbes, 1958: 150; Bailey, 1963: 23; Çokay, 1998: 21.

Hellenistik Dönem’de kandiller çark ve kalıp yapımı olmak üzere iki şekilde üretilmiştir. Daha sonra bu gruplara, M.ö. 2. yüzyılda yaygınlaşan dökme kandilleri ve tapınak kandilleri de eklenmiştir³⁸⁷. Orta Tunç Çağı’ndan itibaren görülmeye başlayan çark yapımı kandillerin gövdeleri kürevî profilli, kaideleri düz, konik ya da halka biçimde olup büyük çoğunluğu kulpsuzdur³⁸⁸. M.ö. 6. yüzyıldan sonra, çarkla kandil yapımı yaygınlaşmıştır. Arkaik Dönem’de Attika, Korinth ve Batı Anadolu’da köprülü burunlu ve boru askı delikliler gibi yeni tipler üretilmeye başlanmıştır³⁸⁹. M.ö. 3. yüzyılın ilk yarısından itibaren küt burunlu kandiller yapılmaya başlanmış ve daha sonraki dönemde ise, ok ucu burunlu örneklerde görülmeye başlanmıştır³⁹⁰. M.ö. 3. yüzyıl ile 2. yüzyılın başında görülen kandiller, geride kalan yüzyılda görülen çark yapımı kandillerin bir devamı gibidir. Attika, bu dönemde de ürettiği kendine özgü kandillerle bir ihracat merkezi olmaya devam etmiştir. Büyük çapta ihraç yapan Rhodos gibi bazı antik kentler, bunların kopyalarını imal etmişlerdir. Yerli atölyelerde imal edilen bu kandiller başta Attika olmak üzere, Delos ve doğuda Filistin olmak üzere tüm Yunan dünyasına yayılmışlardır³⁹¹.

İkinci yapım şeklini kalıpta yapılan kandiller oluşturur. Hellenistik Dönem’de kandil yapımında yaygın olarak kalıplama tekniği kullanılmıştır. M.ö. 2. yüzyılın ortalarında, görülmeye başlayan kalıp yapımı kandillerin çıkış yeri olarak Mısır, Antiokhia ya da Ege’deki yerleşmeler önerilmektedir. Attika’da ise, M.ö. 2. yüzyıldan sonra kandil üretiminde bir gerileme olmuştur³⁹². M.ö. 2. yüzyıldan sonra yoğunluk kazanan üretimlerde Ephesos ve Knidos’un önemli bir yeri vardır. Hellenistik Dönem boyunca kalıp yapımı kandiller, Akdeniz’in büyük çoğunluğuna yayılmıştır³⁹³. Kalıp yapımı tekniğinin ortaya çıkması ile çark yapımı kandillerin üretimi tamamen durmamıştır. Hatta bazı kandil tiplerinin bu dönemde çark yapımı olarak devam ettiği görülmüştür³⁹⁴.

³⁸⁷ Walters, 1914: 19 ve 27; Bailey, 1963: 21; J. W. Hayes, (1980): *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum I: Greek and Roman Clay Lamps*, Toronto: s. 1; Çokay, 1998: 13.

³⁸⁸ G. Günay-Tuluk, (1996): *İonia Bölgesi’nde Hellenistik Dönem Kandilleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir): s. 21.

³⁸⁹ Çokay, 1998: 10.

³⁹⁰ Günay-Tuluk, 1996: 22.

³⁹¹ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 71.

³⁹² Kassab-Tezgör v.d., 1995: 107.

³⁹³ Bailey 1963: 18; Çokay, 1998: 11.

³⁹⁴ Bunların üretimine Hellenistik Dönem’de olduğu gibi Roma ile Bizans hatta İslami Dönemler’de bile devam edilmiştir. **Bkz.**, Kassab-Tezgör v.d., 1995: 71.

Knidos'ta T. Newton tarafından 1858'de yapılan kazılar esnasında aynı tipte ele geçen bir grup kandil buluntu yerinden dolayı "Knidos tipi kandiller" olarak isimlendirilmiştir³⁹⁵. Hellenistik Dönem'de çark yapımı kandiller arasında en gözde olan Knidos tipi kandillerdir. Ancak Knidos tipi kandillerin üzerindeki bezemeler kalıp yapımıdır³⁹⁶. Bu tip kandiller yuvarlak görümlü, çift konik profilli, büyük kısa ve çapa biçimi burunlu ve küçük çukur diskuslu bir forma sahiptirler. M.ö. 2. yüzyılda, Attika, Korinth, Delos, Rhodos, Mısır ve İtalya gibi birçok yerleşim yerine ihraç edilmişlerdir. Tarihlenebilir buluntulara göre M.ö. 2. yüzyıl ile M.ö. 1. yüzyılın ilk çeyreği arasına vermektedirler³⁹⁷.

İlk olarak H. B. Walters tarafından tanımlanan ve literatüre Ephesos Kandilleri olarak geçen kalıp yapımı kandiller de Hellenistik Dönem'de çok yaygındır. Gri renkte iyi pişmiş, sert, gözeneksiz, fazla katkı maddesi içermeyen hamur Ephesos tipi kandillerin karakteristik özelliğidir. Bu grubun hamur ve firnis renkleri, kulp ve burun yapıları, diskus ve gövde profilleri açısından metal örneklerden esinlendikleri görülmektedir. En belirgin özellikleri, ok ucu biçiminde buruna sahip olmaları ve diskusu çevreleyen çanak görünümdeki bölümün bulunmasıdır. Birçok varyasyonu olan bu tipte gövde, birleşme yeri keskin olan çift dışbükey biçimde olup üst kısmı düzleştirilmiş ve yüksek bir bantla çevrilmiştir. Süsleme plastik bandın gerisinde kalır. Omuz, geometrik ya da bitkisel motiflerle süslenmiştir. Yanma deliğinin kenarları üçgen ya da yuvarlak formdadır. Daha sonra aynı formda ancak yuvarlak burunlu olanlar üretilmeye başlamıştır³⁹⁸.

Hellenistik Dönem kalıp yapımı bezemeli kandilin bir başka üretim yeri de Pergamon'dur. Pergamon tipi kandillerin Hellenistik Dönem kalıp yapımı kandiller içerisinde önemli bir yer tutan kalp yapraklı olanlarının büyük bir ünü vardır. İlk olarak M.ö. 3. yüzyılda üretilmeye başlamış olan kalp yapraklı kandiller M.ö. 1. yüzyıla kadar üretilmeye devam etmiştir³⁹⁹. Ephesos ve Pergamon tipi kandiller, M.ö. 2. yüzyıl sonu ile yüzyılın başına kadar üretimlerini sürmüşlerdir. Bunun yanında, bu tip kandiller bu iki

³⁹⁵ Günay-Tuluk, 1996: 32.

³⁹⁶ Bailey, 1963: 18; Kassab-Tezgör v.d., 1995: 71; Günay-Tuluk, 1996: 32.

³⁹⁷ Günay-Tuluk, 1996: 32-33.

³⁹⁸ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 107; Günay-Tuluk, 1996: 49-50, 62 ve 68; Gürler, 2003: 89.

³⁹⁹ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 107; Günay-Tuluk, 1996: 33, 38-39 ve 68.

merkezin dışında, Sardes'te, Labraunda'da, Tarsus'ta, Attika'da, Korinth'de, Delos'da, Mısır'da, Kıbrıs'da, Rusya ve İtalya'da bir çok merkezde ele geçmiştir⁴⁰⁰.

Menekşe Çatağı ait 8 tane Hellenistik Dönem'e ait kandil incelenmiştir. Bu eserlerden yalnızca **Kat. No. 259** kulp hariç tümüdür ve alçı ile tamamlanmıştır. **Kat. No. 260** de tüme yakın bir örneğimizdir. **Kat. No. 266** dışındaki bütün kandiller kalıpta yapılmıştır. **Kat. No. 266** ise çark yapımıdır. Hellenistik Dönem'de kandil yapımında yaygın olarak kalıplama tekniği kullanılmıştır⁴⁰¹. Kalıp yapımı tekniğinin ortaya çıkması ile çark yapımı kandillerin üretimi tamamen durmamıştır. **Kat. No. 266** gibi diğer hellenistik merkezlerde de bazı kandil tiplerinin bu dönemde çark yapımı olarak devam ettiği görülmektedir⁴⁰². **Kat. No. 260** haricindeki örnekler gri monokromdur. Hellenistik Dönem içinde Küçük Asya'da özellikle Knidos ve Ephesos kandillerinin yapımında da koyu gri kil kullanılmaktaydı⁴⁰³.

Kat. No. 259, **Kat. No. 260** ve **Kat. No. 262** çift konik gövdeli bir forma sahiptir. Çift konik profilli kandillerin en iyi örneklerini Hellenistik Dönem içinde M.ö. 2. ile 1. yüzyılın ilk çeyreği arasında üretilen Knidos tipi örneklerde görmekteyiz⁴⁰⁴. **Kat. No. 259** ve **Kat. No. 265** pelikan gagası burunludur. **Kat. No. 261** ise üçgen burunlu kandiller sınıfına girer. **Kat. No. 259**'nin tümlenen kulbu dikey halka kulp şeklindedir. **Kat. No. 265** ise şerit kulplu olup, benzer kulba sahip örnekler M.ö. 2. yüzyılın son çeyreği ile M.ö. 1. yüzyıl arasına tarihlenmiştir⁴⁰⁵. **Kat. No. 259**, **Kat. No. 260** ve **Kat. No. 262**'in olup her iki yanında dikdörtgen şeklinde kulakçıklar vardır. **Kat. No. 259** formu ve özellikle de burun yapısı ile ok ucu burunlu Ephesos tipi kandillere benzemektedir. **Kat. No. 261** ise yuvarlak uçlu Ephesos tipi kandillerle benzerlik göstermektedir⁴⁰⁶. Bizim örnekte olduğu gibi, gri renkte iyi pişmiş, sert profil özellikleri Ephesos tipi kandillerin en karakteristik özelliğidir⁴⁰⁷. Ephesos tipi kandiller, M.ö. 3. yüzyıldan sonra yoğunluk kazanan üretimlerini, M.ö. 2. yüzyıl sonu ile yüzyılın başına kadar sürdürmüşlerdir⁴⁰⁸.

⁴⁰⁰ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 109; Günay-Tuluk, 1996: 2 ve 39.

⁴⁰¹ Günay-Tuluk, 1996: 13.

⁴⁰² Kassab-Tezgör v.d., 1995: 71.

⁴⁰³ Walters, 1914: xvi.

⁴⁰⁴ Günay-Tuluk, 1996: 32.

⁴⁰⁵ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 294 ve 301.

⁴⁰⁶ Günay-Tuluk, 1996: 32.

⁴⁰⁷ Günay-Tuluk, 1996: 50; Kassab-Tezgör v.d., 1995: 107.

⁴⁰⁸ Kassab-Tezgör v.d., 1995: 109; Günay-Tuluk, 1996: 2; Çokay, 1998: 11.

Hellenistik kandilde sınırlı bir süsleme çeşidi kullanılmıştır⁴⁰⁹. Aynı durum bizim örnekler içinde geçerlidir. Kat. No. 259 üzerinde kabartma boncuk dizileri ve Kat. No. 260 üzerinde mersin yaprağı ile İonia Bölgesi kandillerinde burun üstü bezemesi olarak karşımıza çıkan damarlı yapraklar görülmektedir⁴¹⁰. **Kat. No. 263** ve **Kat. No. 266** üzerinde ise, sadece plastik halkalar bulunmaktadır. Diğer örneklerimiz tam olmadığından bezemeleri için kesin birşey söylemek mümkün değildir.

Ephesos tipi kandiller grubuna giren Kat. No. 259 ve Kat. No. 261 bize M.ö. 3. yüzyıl sonrasını, dikey şerit kulplu Kat. No. 262 ise M.ö. 2. yüzyılın son çeyreği ile M.ö. 1. yüzyıl arasını göstermektedir. Bu örneklerimizin tarihlendirmelerinden yola çıkarak Menekşe Çatağı kandillerini, M.ö. 2. yüzyıl ile M.ö. 1. yüzyıl aralığına yerleştirmek mümkündür.

⁴⁰⁹ Bailey, 1963: 22.

⁴¹⁰ Günay-Tuluk, 1996: Çizim 1-8; Çizim A-12.

5. SONUÇ

“Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem Seramiği” konulu bu çalışmada 266 adet eser incelenmiştir. Bu eserler Hellenistik Dönem seramiği literatürü ayrıntılı bir şekilde araştırılarak ve genele uyularak sınıflandırılmıştır. Formlarına göre yapılan bu sınıflandırmada kaseler, tabaklar, açık ve kapalı kaplar, unguentariumlar, Batı Yamacı Seramikleri, lagynos seramikleri, kabartmalı seramikler ve kandiller çeşitli alt gruplara ayrılarak incelenmiştir. Pişirme ve saklama kapları, mutfak kapları, kapaklar, amphoralar ve testiler bu sınıflandırmaya dahil edilmemiştir.

Kıyaslama yapıldığında tüm malzeme içerisinde kaselerin en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir. Kaseler grubu içerisinde de ağız kenarı içe dönük kaseler çoğunluğu oluşturmaktadır. Kaseler, ağız profilleri ve çaplarına göre gruplandırılmıştır. Bu grupların dışında iç kısımda rulet bezemesi olanlar “rulet bezemeli” dış yüzeyinde kabartma bezemesi olanlar “Megara Kaseleri” grubu altında incelenmiştir. Tabaklar grubu da ağız profillerine göre gruplandırılmış ve formları ile kendini belli eden bir grup tabak “balık tabakları” grubu altında incelenmiştir. Açık kaplardan kase, kylix, skyphos, kantharos kaide parçaları ve gövde parçaları da açık kaplar grubu altında incelenmiştir. Kapalı kaplar da boyutlarına göre büyük ve küçük boyutlular olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Diğer seramik parçaları da unguentariumlar, Batı Yamacı Seramikleri, lagynos seramikleri, kabartmalı seramik parçaları, pişmiş toprak kandiller olarak gruplara ayrılmış ve incelenmiştir.

Menekşe Çatağı kazılarında incelemesi yapılan seramikler dışında tarihlere yardımcı eden başka kriterler mevcut değildir. Dolayısı ile bu çalışma sonucu elde edilecek tarihler ilgili tabakalar için bir kriter oluşturacaktır. Bu nedenle her gruba ait seramikler diğer merkezlerle karşılaştırılmış ve en erken ile en geç tarihler saptanmıştır. Ayrıca grubun en yoğun üretildiği zaman aralığı saptanmaya çalışılmıştır.

Seramik gruplarına genel olarak bakıldığında form ve bezeme açısından Attika tiplerine bağlılık olduğu rahatlıkla gözlemlenmektedir. Yapılan çalışmalar doğrultusunda Menekşe Çatağı-Batı Çatak Hellenistik Dönem seramiklerinde diğer merkezlerden çok sayıda paraleller bulmak mümkün olmuştur. Bu merkezlerden yola çıkılarak tarihlendirme

yapılmıştır. Seramikler yoğunluk olarak M.ö. 2. yüzyıla tarihlenmekle birlikte paralellere göz atıldığında M.ö. 300 yıllarından başlayan üretimlerin benzerlerine rastlanmaktadır. Bu tip örneklerin yanı sıra M.ö. 1. yüzyıla ait üretimler de görülmektedir. Diğer merkezlerde karşımıza çıkan üretimlerle karşılaştığımızda Menekşe Çatağı'nda ele geçen Hellenistik Dönem seramiklerinin bir çoğunun kil, firnis yapılarının ve yapılarının daha özensiz ve kalitesiz olduğu görülmektedir.

İçe dönük dudaklı kaseler genellikle M.ö. 3. yüzyıl ile M.ö. 2. yüzyıllar içinde üretilmişlerdir. Bunların içinde **Kat.No. 1**, M.ö. yaklaşık 340-330 yıllarına ait tarihi ile en erken örneği, **Kat.No. 2** ise M.ö. 150-125 ile en geç tarihli örneği temsil etmektedir. Dışa dönük ağız kenarına sahip kaselerde ise, M.ö. 4. yüzyıl sonlarına ve M.ö. 3. yüzyıla ait örnekler sayıca fazladır. Rulet bezemeli kaseler, genellikle M.ö. 3.-2. yüzyıla aittirler. Megara Kaseleri yoğunlukla M.ö. 2. ikinci yüzyılın ve üçüncü çeyreğine tarihlenmektedir. Bunun yanında, M.ö. 1. yüzyılın ilk yarısına kadar geçe giden örnekler de görülmektedir. Menekşe Çatağı buluntuları içerisinde Megara Kaseleri'nde diğer merkezlerden farklı olarak ağırlıklı gri monokrom parçalar görülmektedir. Benzer durum Heraion Teikhos'ta ve Datça/Reşadiye atölyelerinde de karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın parçalar arasında atölye ayrımı yapmaya yaracak sayıya ulaşamamış ve üzerinde herhangi bir atölye damgası bulunan parça da ele geçmemiştir.

Tabaklar genel olarak hafif dışa sarkık dudak profilli nispeten ince cidarlı olup, M.ö. 2. ile 1. yüzyılın ortalarına kadar olan zaman aralığına tarihlenmektedirler. Menekşe Çatağı'nda üretilen tabakların özellikle M.ö. yaklaşık 150 yılları civarında yoğunlaştığı görülmektedir. En geç örneklerin diğer merkezlerdeki kontekstlerle desteklenen tarihleri Erken Roma Dönemi'ni göstermektedir. Tabaklar grubu içinde incelenen balık tabakları genellikle M.ö. 2. yüzyıla aittirler.

Hellenistik seramiğin özgün formu unguentarium konusunda bir form gelişimi ve kronoloji oluşturmak örneklerin yetersiz olması nedeniyle mümkün olmamıştır. Bunun yanında, ele geçen az sayıdaki örneğin M.ö. 2. yüzyılın başları ile M.ö. 1. yüzyılın sonları arasına yerleştirilmesi mümkündür.

Menekşe Çatağı Batı Yamacı Seramikleri M.ö 3. yüzyılın sonları ile 2. yüzyılın sonları arasına aittirler. Bunun yanında, M.ö. 2. yüzyılın başları ve ikinci çeyreğine ait örnekler sayıca fazladır. En geç tarihli örnekler M.ö. 150-50 tarihleri arasında üretilmiştir. Menekşe Çatağı'nda ele geçen az sayıda Lagynos Seramiği örnekleri oldukça küçük parçalardan oluşmaktadır. Bu nedenle doğrudan paralelleri bulanamamıştır. Ancak, Hellenistik Dönem'e özgü bu grubun üretim tarihleri ve genel olarak tüm malzemenin ağırlık oluşturduğu dönemler göz önüne alındığında, bu sınırlı grup için M.ö. 3. ve M.ö. 2. yüzyılları verilebilir.

Menekşe Çatağı'nda genel olarak Ephesos tipi kandil özelliklerini taşıyan örneklerle karşılaşmaktayız. Bu nedenle de malzemeyi M.ö. 2. yüzyılın son çeyreği ile 1. yüzyılın başlarına yerleştirmek mümkündür.

Hellenistik Dönem seramiklerinin üretim yeri konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Menekşe Çatağı'na yaklaşık 3 km. mesafedeki Heraion Teikhos'da seramik fırınlarının ortaya çıkarılmış olduğu göz önüne alınırsa büyük olasılıkla buradan getirilmiş olabilir ya da Hellenistik Dönem merkezlerinden Ainos, Parion veya Kyzikos ile de ticari ilişkiler kurulmuş olması mümkündür. Teknik ve motiflerin yayılmasında çabuklaştırıcı bir etki olan Hellenistik dünya arasındaki hızlı ticari ilişkiler ve deniz kenarında yer alan yerleşime ulaşımındaki kolaylık ihtimalleri kuvvetlendirmektedir. Üretim yerlerinin kesin olarak belirlenmesi için kil analizlerinin yapılması bizi sonuca götürecektir.

KAYNAKÇA

- Aksaç, F. (2001): *Trakya ve Marmara Projesi Menekşe Çatağı Prehistorik Çanak Çömlek Buluntuları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul).
- Anderson, J. K., Hood, M. S. F. ve Boardman, J. (1954): "Excavations in the Kofina Ridge, Chios", *BSA* 49, 123-182.
- Anderson-Stojanović, V. R. (1987): "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria" *AJA* 91, 105-122.
- Anlağan, T. (2000): *Sadberk Hanım Müzesi, Kalıplı Kaseler ve Kabartmalı Kaplar*, İstanbul.
- Atik, N. (2003): "Tekirdağ/ Karaevlialtı (Antik Heraion Teichos) Hellenistik Devir Çanak Çömleri" *III. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir, 298-306.
- Baydur, N. ve Seçkin, N. (2001): *Tarsus Donuktaş Kazı Raporu*, İstanbul.
- Benton, S. (1938/1939): "Excavations in Ithaca III, The Cave at Polis II" *BSA* 39, 1-51.
- Brock, J. K. ve Mackworth-Young, G. (1949): "Excavations in Siphnos", *BSA* 44, 1-92.
- Bailey, P. M. (1963): *Greek and Roman Pottery Lamps*, London.
- Bouzek, J. ve Jansova, L. (1974): *Kyme I*, Pragma.
- Bruneau, P. H. (1970): *L'îlot de la Maison des Comédiens, Exploration Archeologique de Delos XXVII*, Paris.

- Can, Ş. (1970): *Klasik Yunan Mitolojisi*, İstanbul.
- Casson, S. (1926): *Macedonia, Thrace, Illyria*, Oxford.
- Cook, R. M. (1997): *Greek Painted Pottery*, London: 3. baskı.
- Coldstream, J. N., Eiring, L. J. ve Forster, G. (2001): *Knossos Pottery Handbook of Greek and Roman*, Oxford.
- Cornell, L. A. (1980): *Late Hellenistic and Early Roman Red-Slipped Pottery From Tel-Anafa 1968–1973*. London.
- Çokay, S. (1998): *Antik Çağda Aydınlatma Araçları*, İstanbul.
- Courby, F. (1922): *Les Vases Grecs a Reliefs*, Paris.
- Cox, D. H. (1949): *The Greek and Roman Pottery, Dura-Europos Final Report IV Part I Fascicle 2*, New Haven.
- Crowfoot, J. M., Crowfoot, G. M. ve Kenyon, K. (1957): *The Objects from Samaria, Samaria-Sebaste 3, Chap. IX: Pottery Hellenistic and Later*, London.
- Delemen, İ. (2004): *Tekirdağ Naip Tümülsü*, İstanbul.
- Dereboylu, E. (1994): *Daskyleion Hellenistik Devir Seramiği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir).
- Drougou, S. (1991): *Hellenistik Pottery from Macedonia*, Selanik.
- Edwards, R. (1975): *Corinthian Hellenistic Pottery, Corinth Vol. VII, Part 3*, Princeton.
- Erzen, A., (1994): *İlkçağ Tarihinde Trakya Başlangıçtan Roma Çağı'na Kadar*, İstanbul.

- Etienne, R. (1986): *Tenos I, Le Sanctuaire De Poseidon Et D'Amphitrite*, Paris.
- Forbes, R. J. (1958): *Studies in Ancient Technology VI*, Leiden.
- Fulford M. G. ve Peacock, D. P. S. (1994): *Excavations at Carthage, Vol. II, 2, The Circular Harbour, North Side The Pottery*, Oxford.
- Goldman, H. (1950): *Excavations at Gözlükule, Tarsus I, The Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey.
- Günay, G. (1989): *İzmir Müzesi'nde Bulunan Unguentariumlar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir).
- Günay-Tuluk, G. (1996): *İonia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem Kandiller*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir).
- Gürler, B. (2002): "Tire-Ayaklıkırı'ndan Bir Lagynos" *Belleten* Cilt: LXV, Sayı:243, 541–548.
- Gürler, B. (2003): "Ödemiş Buluntusu Hellenistik-Erken Roma Dönemine Ait Seramikler" *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi* 3, 87–97.
- Hayes, J. W. (1980): *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum I: Greek and Roman Clay Lamps*, Toronto.
- Hellström, P. (1965): *Labraunda II, I. Swedish Excavations and Researches, Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamps and Glass*, Lund.
- Hobling, M. B. (1924/1925): "Greek Relief-ware from Sparta", *BSA* 26, 277-230.
- Işın, M. A. (1995): "Menekşe Çatağı 1993 Yılı Kurtarma Kazısı" 5. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, s. 17–26.

- Işın M. A., Özdoğan, A. E. ve Aksaç, F. (2004): “Tekirdağ Menekşe Çatağı Doğu Çatak Kazısı”, 25. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2.Cilt, Ankara, 421-434.
- Işın, M. A. ve Özdoğan, A. E. (1996): “Tekirdağ Menekşe Çatağı 1995 Yılı Sonu Bilimsel Raporu”, 7. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, 89-98.
- Işın, M. A. ve Özdoğan, A. E. (1997): “Tekirdağ Menekşe Çatağı 1996 Yılı Sonu Bilimsel Raporu”, 8. *Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, 363-379.
- Işın, M. A. ve Özdoğan, A. E. (1999): “Tekirdağ Menekşe Çatağı Kazıları 1997 Yılı Çalışmaları”, 20. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara, 295-310.
- Işın, M. A. ve Özdoğan, A. E. (2000): “Tekirdağ Menekşe Çatağı1998 Yılı Sonu Bilimsel Raporu”, 21. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara, 239-250.
- Işın, M. A. ve Özdoğan, A. E. (2002): “Tekirdağ Menekşe Çatağı Kurtarma Kazıları”, 23. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara, 313-326.
- Işın, M. A. ve Özdoğan, A. E. (2003): “Tekirdağ Menekşe Çatağı, Doğu Çatak Kazısı”, 24. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1.Cilt, Ankara, 377-388.
- Jones, R. E. (1986): *Greek and Cypriot Pottery, a Review of Scientific Studies*, The BSA Fitch Laboratory Occasional Paper 1, London.
- Kassab-Tezgör, D. ve Sezer, T. (1995): *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu: Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler*, İstanbul.
- Kenrick, P. M. (1985): *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice): The Fine Pottery, Vol. III Part 1*, Supp. to Libya Antiqua V, Tripoli.
- Kınal, F. (1960): “Kaunos Adak Lambaları” *Belleten* XXXIII, s. 151-159.

- Kossatz, A. U. (1990): *Die Megarischen Becher, Funde Aus Milet Teil I, Milet VI*, Berlin.
- Lane, A. (1948): *Greek Pottery*, London.
- Laumonier, A. (1977): *La Céramique Hellénistique à Reliefs, 1. Atheliers "Ioniens" Delos XXXI*, Paris.
- Mansel, A. M. (1938): *Trakya'nın Kültür ve Tarihi*, İstanbul.
- Meriç, R. (2003): "Efes Devlet Agorası Kuyu Buluntuları: Geç Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği", *Varia Anatolica XV*, 79-82.
- Metzger, I. R. (1969): *Die Hellenistische Keramik in Eretria, Eretria II*. Bern.
- Mitsopoulos-Leon, V. (1991): *Die Basilika am Staatsinarkt in Ephesos Kleinfunde, 1. Teil: Keramik hellenistischer und römischer Zeit, Band IX, 2\2*, Wien.
- Negev, A. (1986): *The Late Hellenistic and Early Roman Pottery of Nabatean Oboda, Final Report*, Israel.
- Özdoğan, M. (1999). "Anadolu'dan Avrupa'ya Açılan Kapı TRAKYA" *Arkeoloji ve Sanat* Sayı: 90, 2-8.
- Preda, C. ve Doicescu, A. (1996): *Le Mur de défense de l'époque hellénistique*, Bucuresti.
- Richter, G. A. (1959): *Handbook of Greek Art*, London.
- Richter, G. (1984): *Yunan Sanatı* (Çev. B. Madra), İstanbul.
- Robinson, H. S. (1959): *Pottery of Roman Period, Athenian Agora V*, Princeton.
- Rosenthal-Heginbottom, R. (1995): 'Moldmade Relief Bowls from Tel Dor, Israel- A Preliminary Report' In H. Meyza ve J. Mlynarczyk (editörler), *Hellenistic and*

Roman Pottery in the Eastern Mediterranean-Advances in Scientific Studies', Acts of the II Nieborow Pottery Workshop, Warsaw, 365-396.

Rotroff, S. I. (1982a): *Hellenistic Pottery: Athenian and Imported Moldmade Bowls, The Athenian Agora XXII*, Princeton.

Rotroff, S. I. (1982b): "Silver, Glass and Clay Evidence for the Dating of Hellenistic Luxury Tableware" *Hesperia* 51, 329-337.

Rotroff, S. I. (1990): 'New Shapes and Techniques in Early Hellenistic Athenian Pottery' *II. International Congress on Hellenistic Ceramics*, Athens, 33-38.

Rotroff, S. I. (1997): *Hellenistic Pottery: Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material, The Athenian Agora, XXIX*, Princeton.

Rotroff, S. I. ve Oliver, A. (2003): *The Hellenistic Pottery From Sardis: The Finds Through 1994*. London.

Rudolph, W. (1978): "Hellenistic Fine Ware Pottery and Lamps from above the House with Idols at Mycanae" *BSA* 73, 213-233.

Schwabacker, W. (1941): "Hellenistische Reliefkeramik im Kerameikos", *AJA* 45, 182-228.

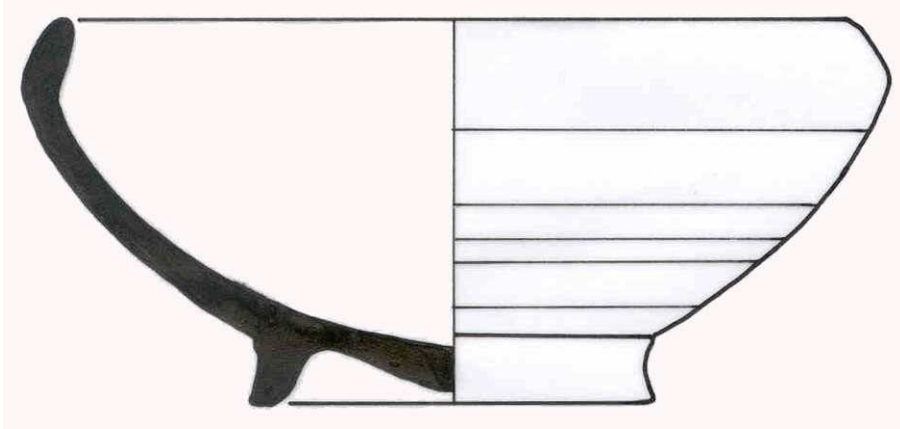
Schäfer, J. (1968): *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, Pergamenische Forschungen 2, Berlin.

Sevin, V. (2001): *Anadolu'un Tarihi Coğrafyası I*, Ankara.

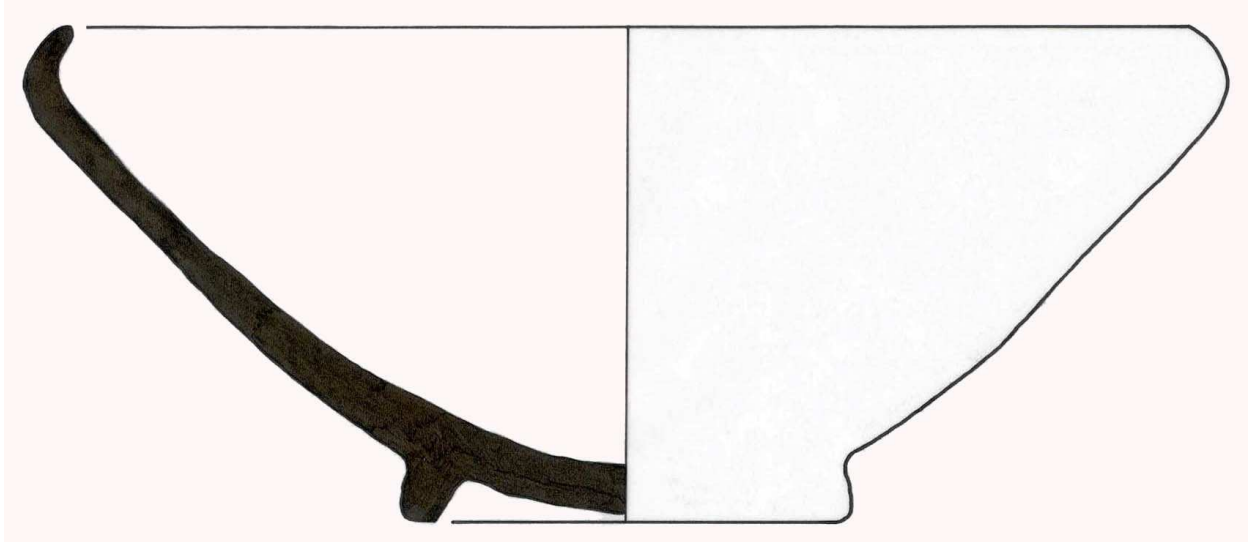
Şahin, I. (1992): *Datça-Reşadiye Atölyelerinde Hellenistik Dönem Knidos İnce Seramik Üretimi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir).

- Şahin, I. (2001): “Edirne Arkeoloji Müzesi’nde Bulunan Yurtdışına Kaçılırken Yakalanmış Hellenistik Seramikler” *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, 2, 47-52.
- Thompson, H. A. (1934): “Two Centuries of Hellenistic Pottery”, *Hesperia* 3, 311-480.
- Tuchelt, C. (1971): “Didyma 1969-1970”, *IstMitt* 21, 45-108.
- Waagé, F. O. (1948): *Antioch-on-the-Orontes, Part I*, Princeton.
- Walters, H. B. (1905): *History of Ancient Pottery*, New York.
- Walters, H. B. (1914): *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, London.
- Westholm, A. (1956): “The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus”: In A. Westholm ve O. Vessberg (Editörler), *The Swedish Cyprus Expedition, IV, Part 3*, Stockholm.
- Ziegenaus, O. ve De Luca, G. (1975): *Das Asklepieion, 2. Teil: Der Nordliche Temenobezirk und angrenzende Anlagen in Hellenistischer und frühromischer Zeit, Altertümer von Pergamon X/2*, Berlin.

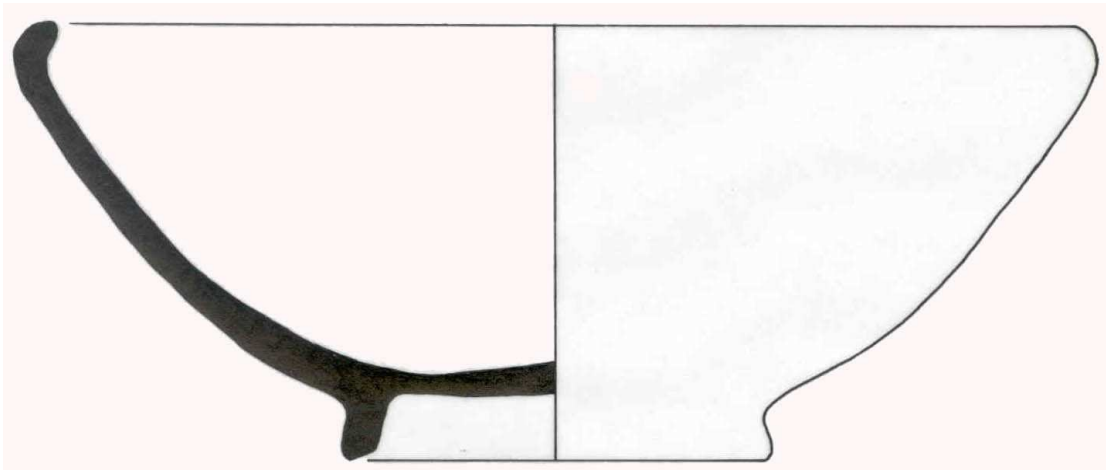
ÇİZİM LEVHALARI
1-50

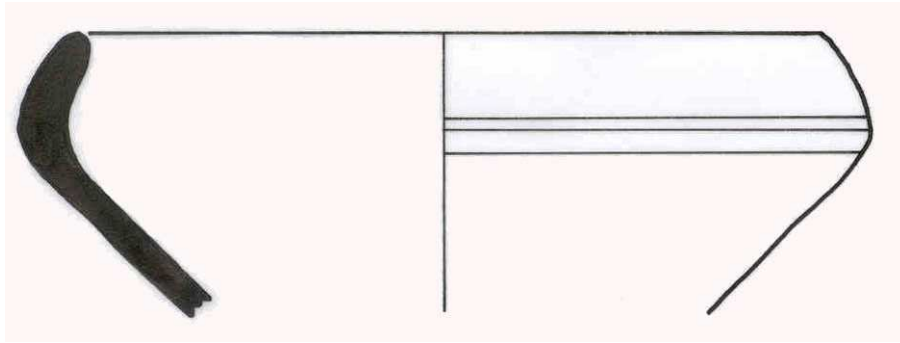
Kat.No. 1

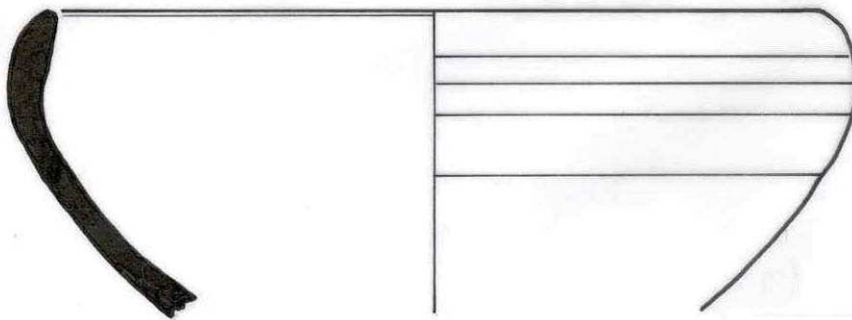
Kat.No. 2

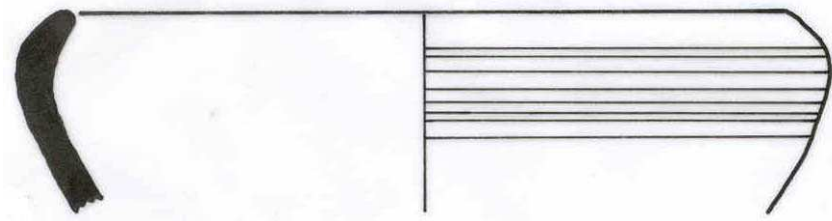
Kat.No. 3

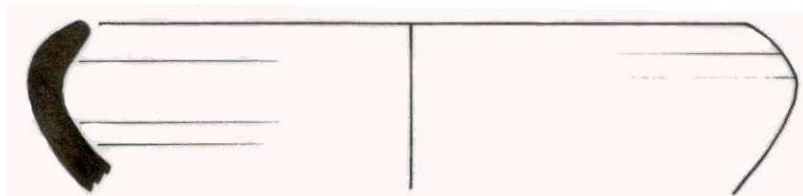
Kat.No. 4

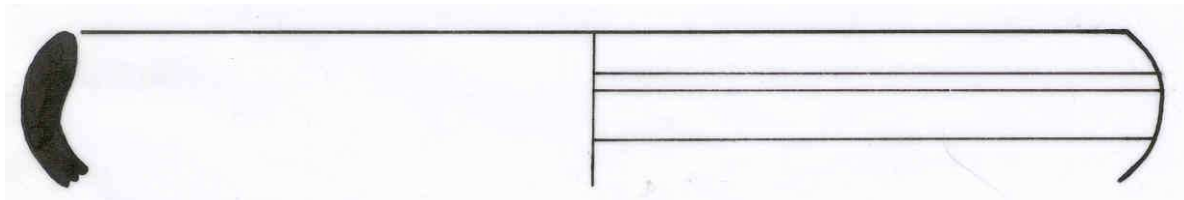
Kat.No. 5

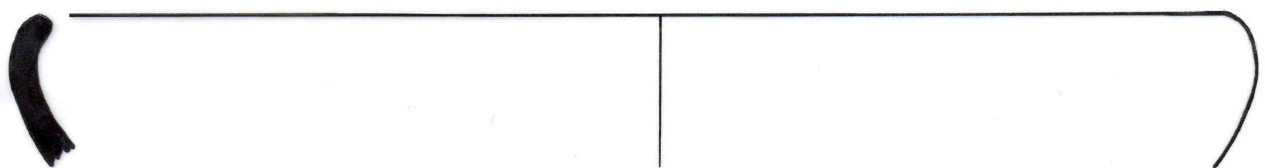
Kat.No. 6

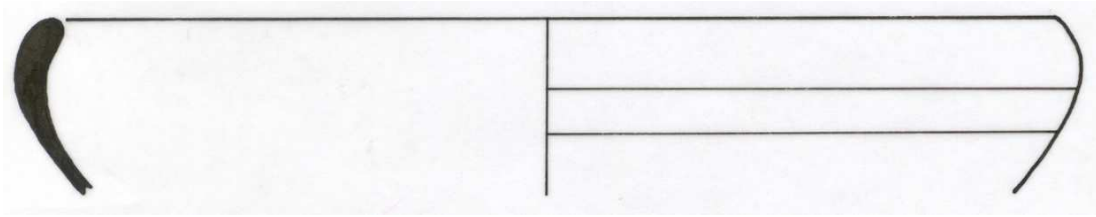
Kat.No. 7

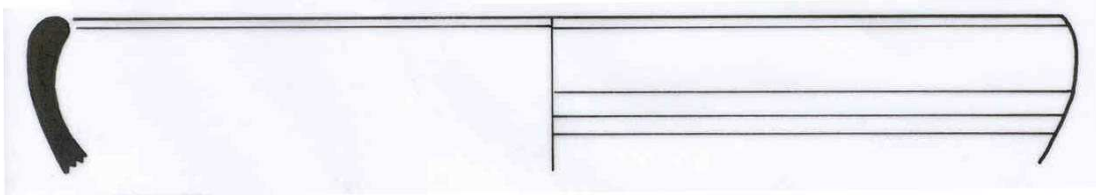
Kat.No. 8

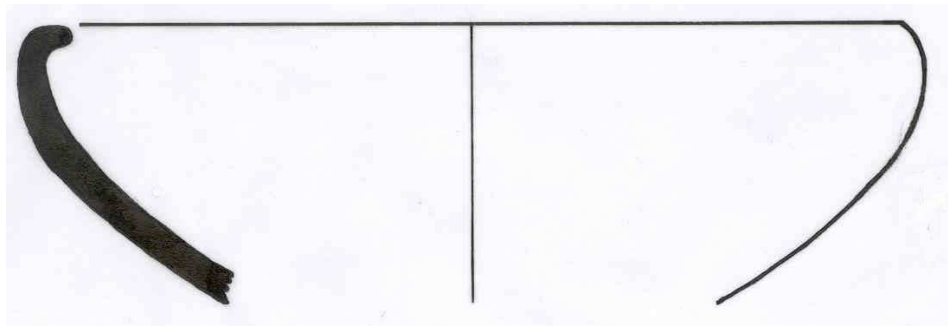
Kat.No. 9

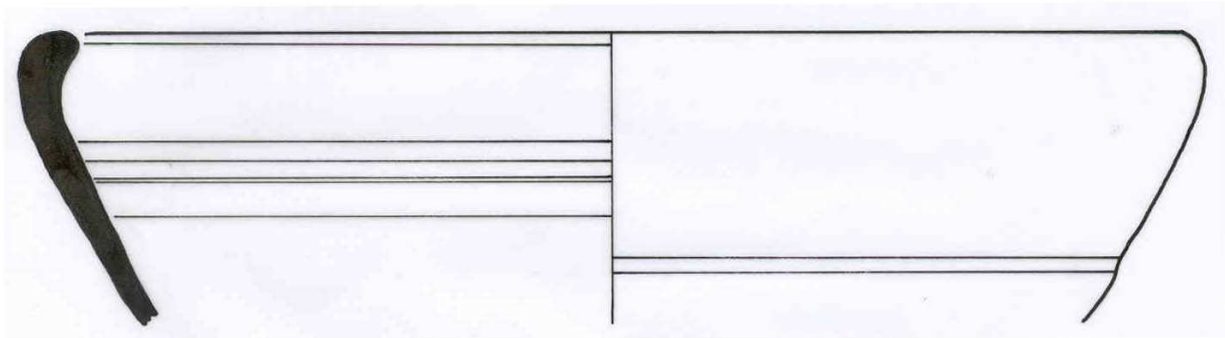
Kat.No. 10

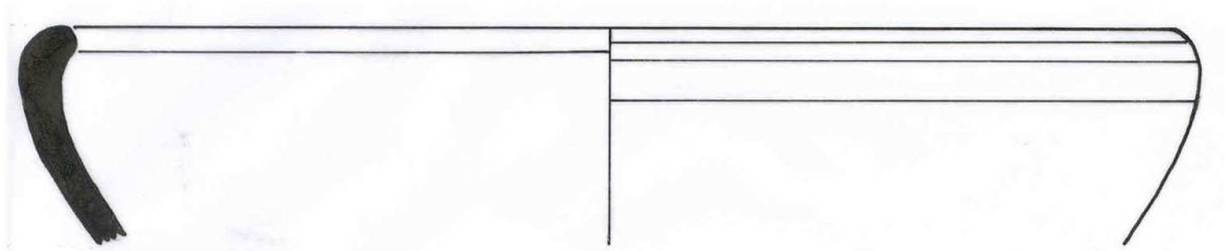
Kat.No. 11

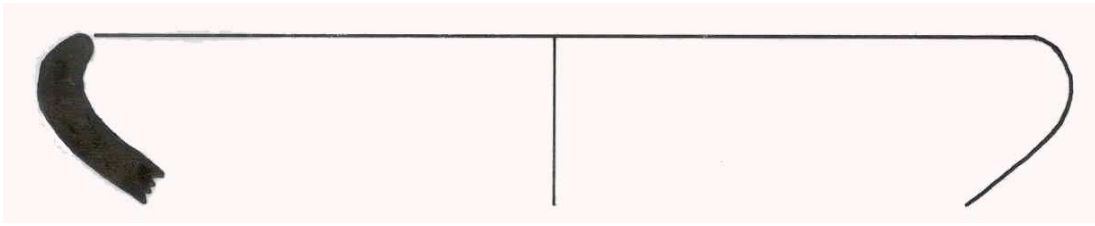
Kat.No. 12

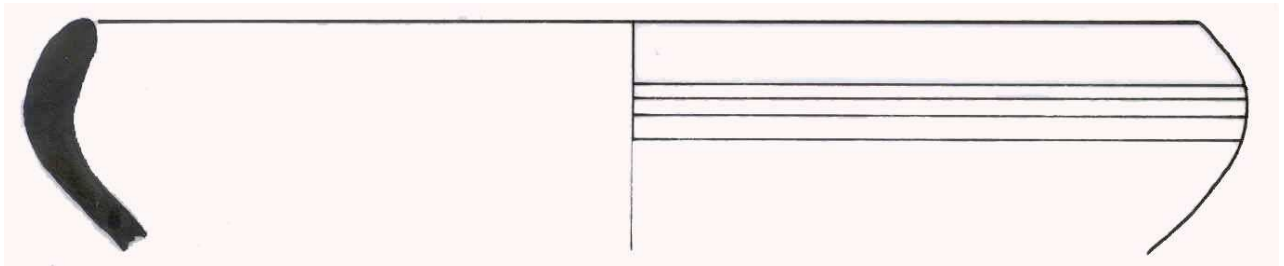
Kat.No. 13

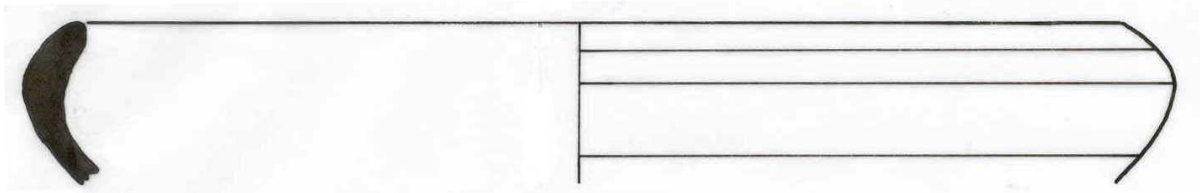
Kat.No. 14

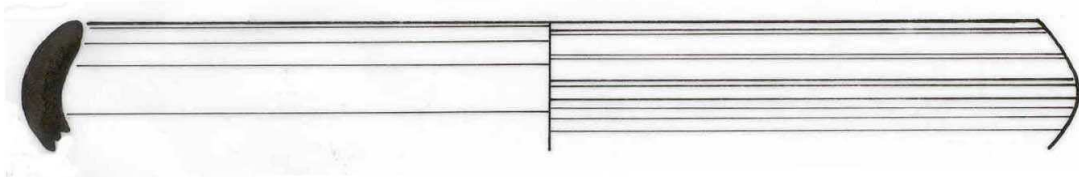
Kat.No. 15

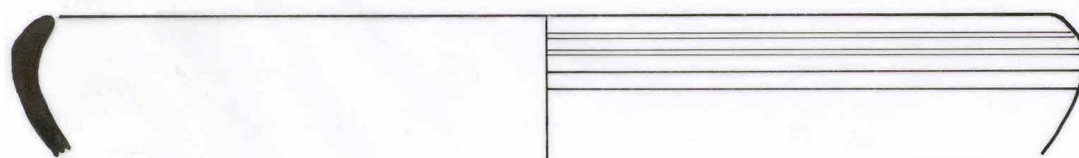
Kat.No. 16

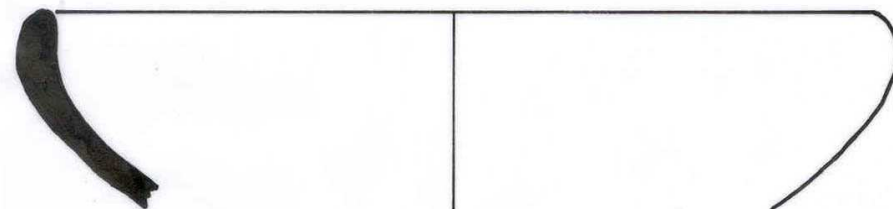
Kat.No. 17

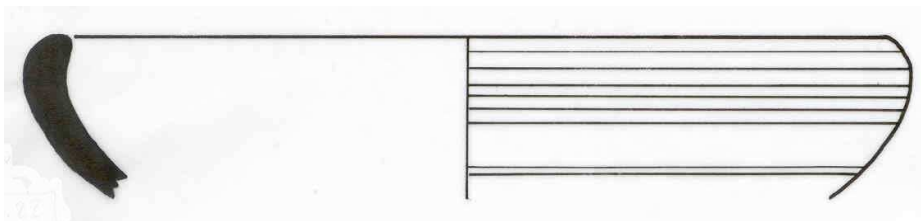
Kat.No. 18

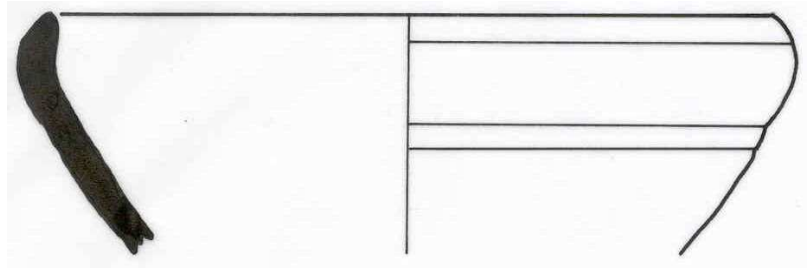
Kat.No. 19

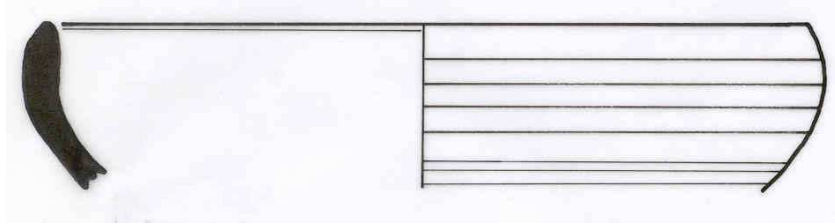
Kat.No. 20

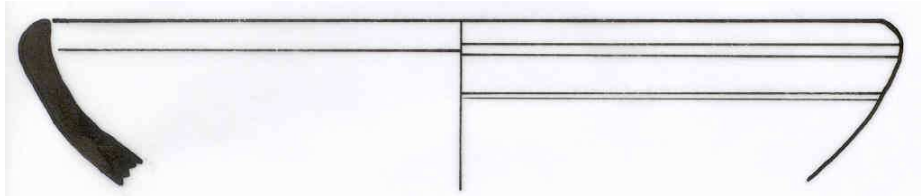
Kat.No. 21

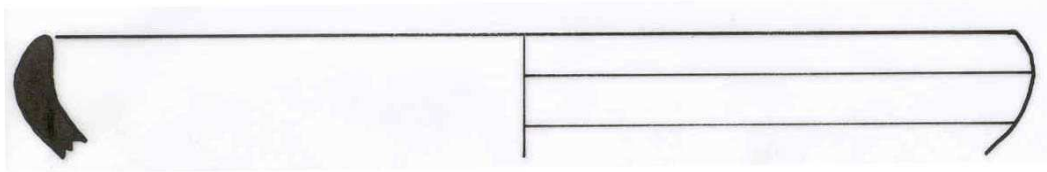
Kat.No. 22

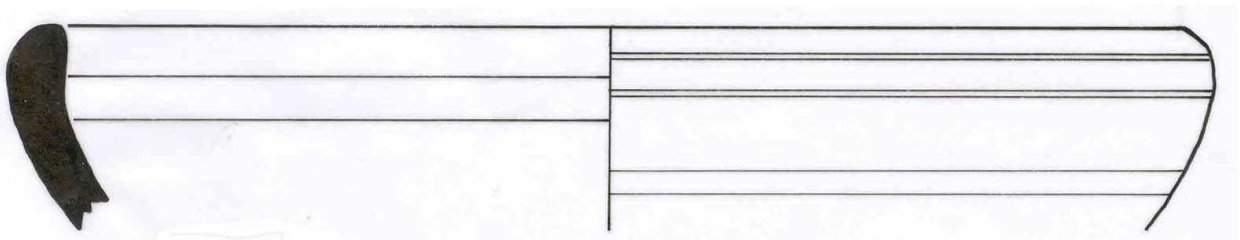
Kat.No. 23

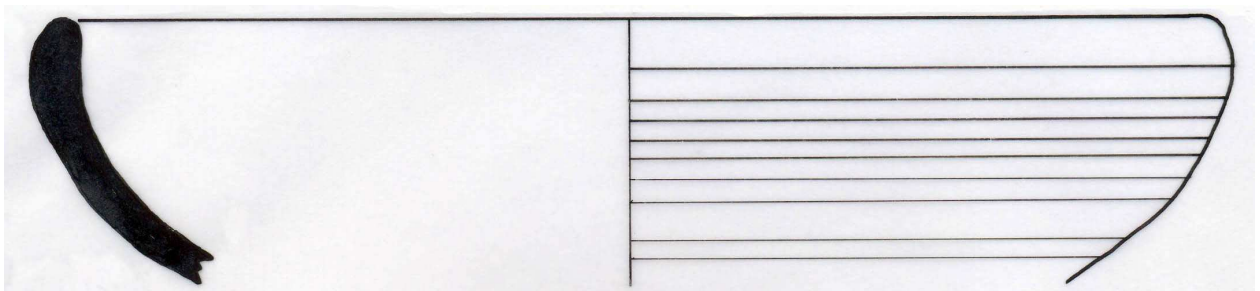
Kat.No. 24

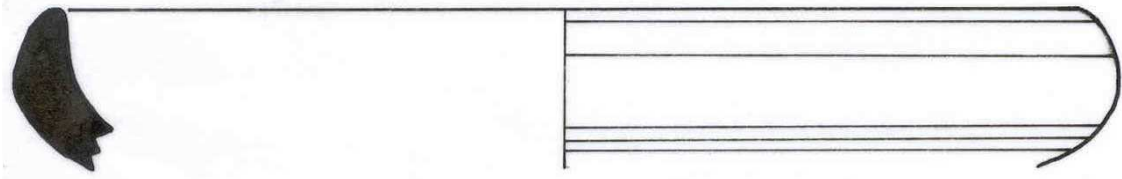
Kat.No. 25

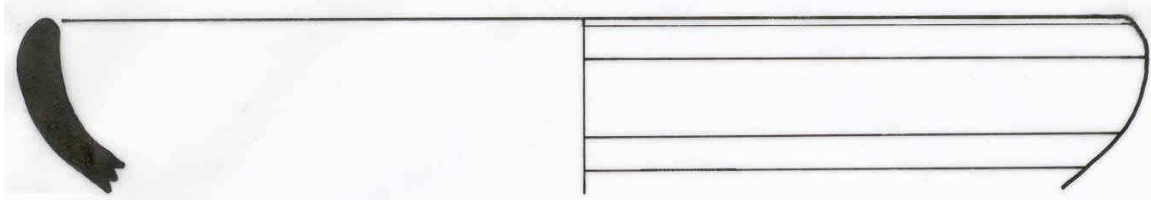
Kat.No. 26

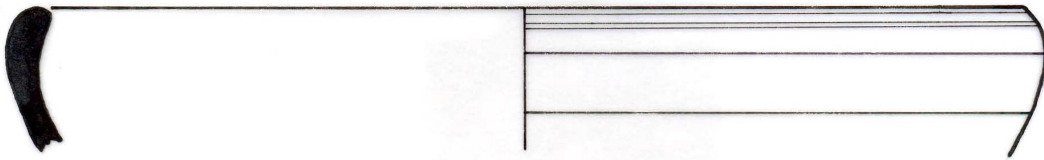
Kat.No. 27

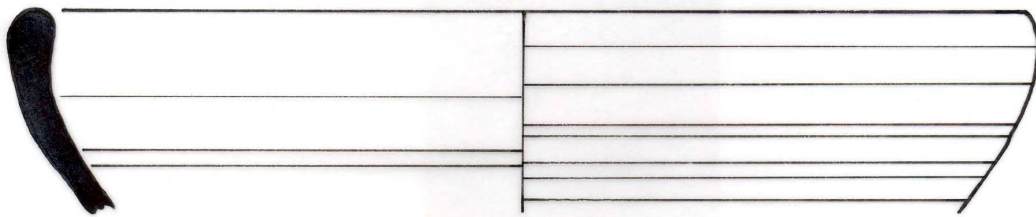
Kat.No. 28

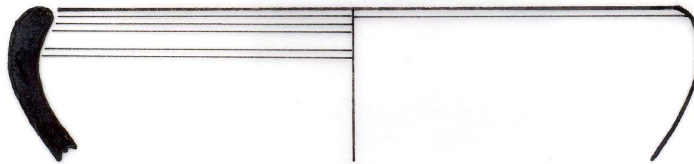
Kat.No. 29

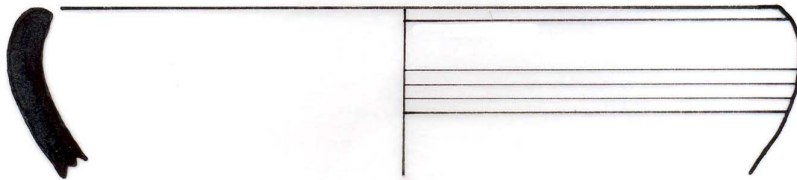
Kat.No. 30

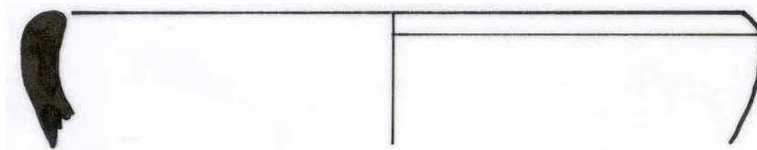
Kat.No. 31

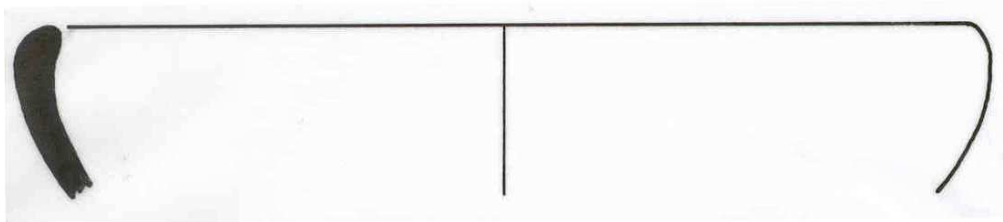
Kat.No. 32

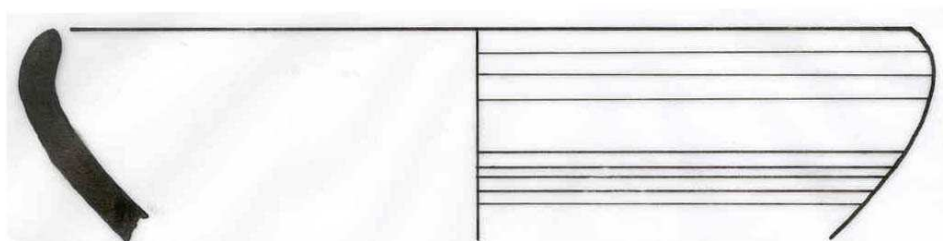
Kat.No. 33

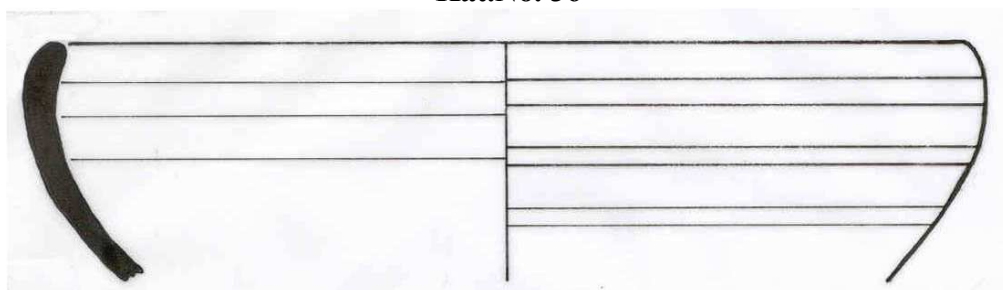
Kat.No. 34

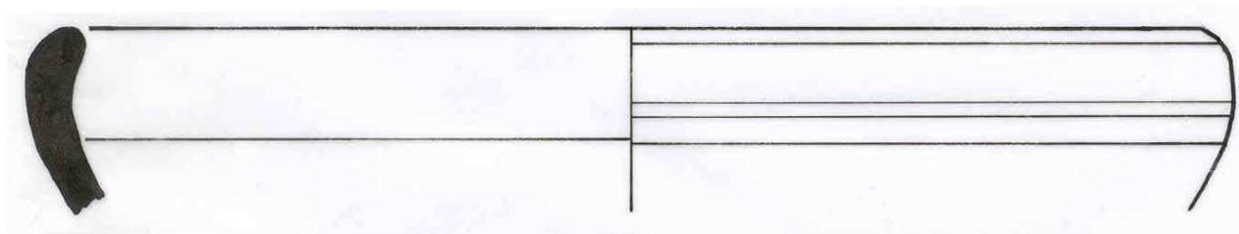
Kat.No. 35

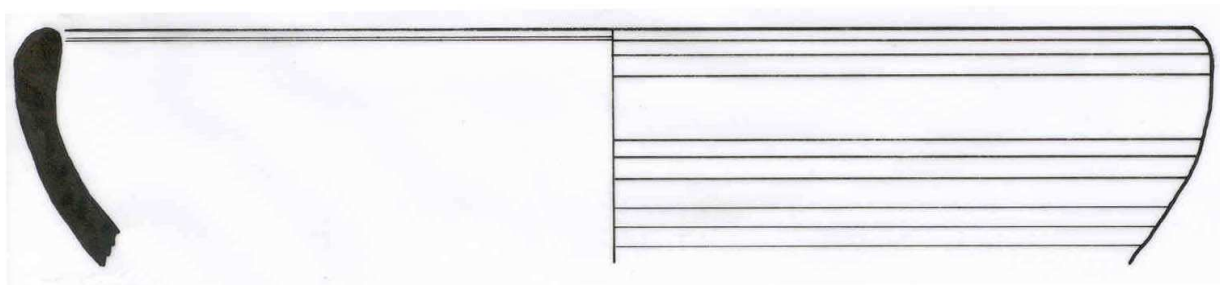
Kat.No. 36

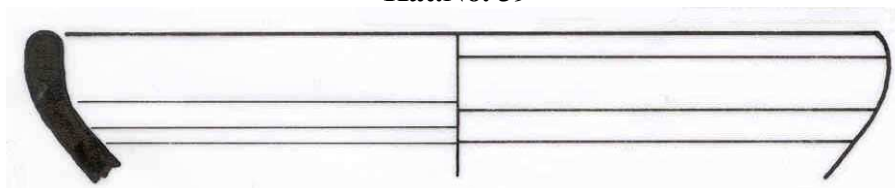
Kat.No. 37

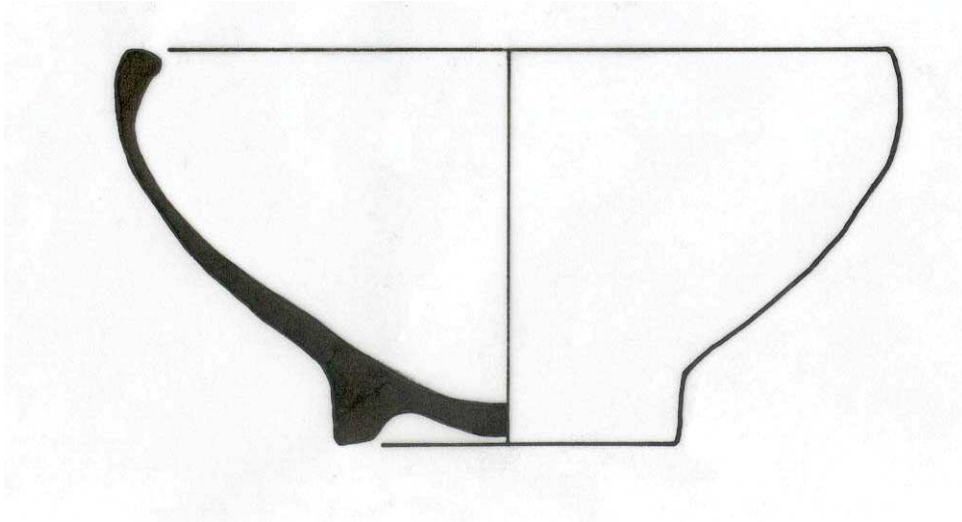
Kat.No. 38

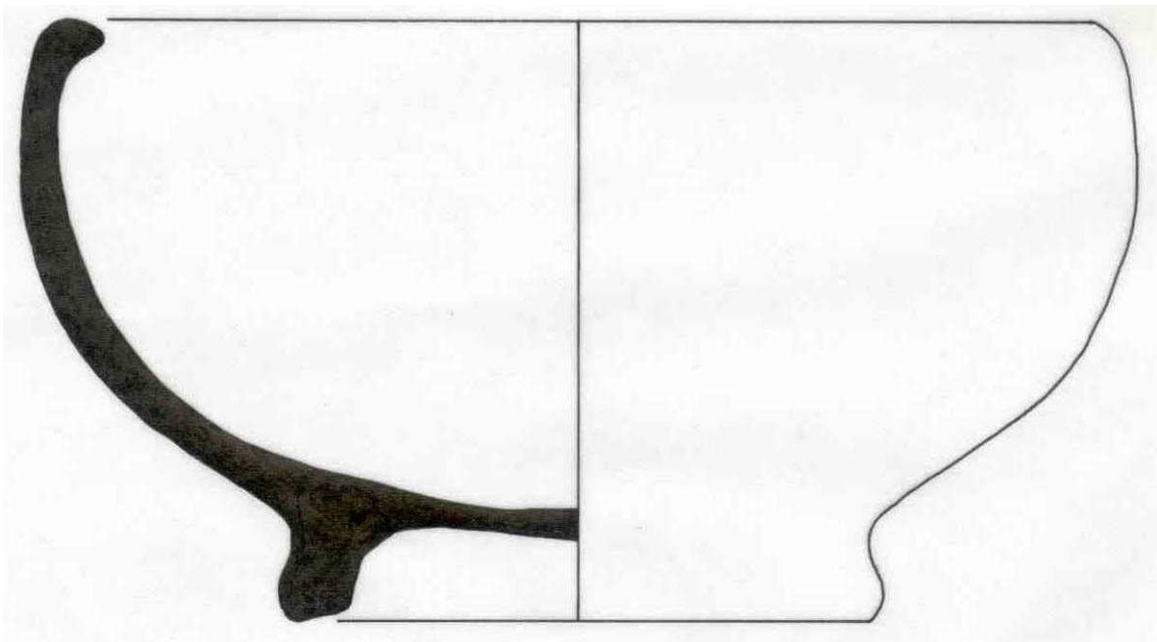
Kat.No. 39

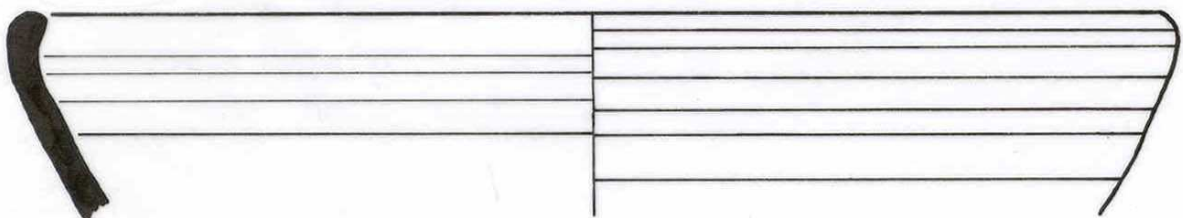
Kat.No. 40

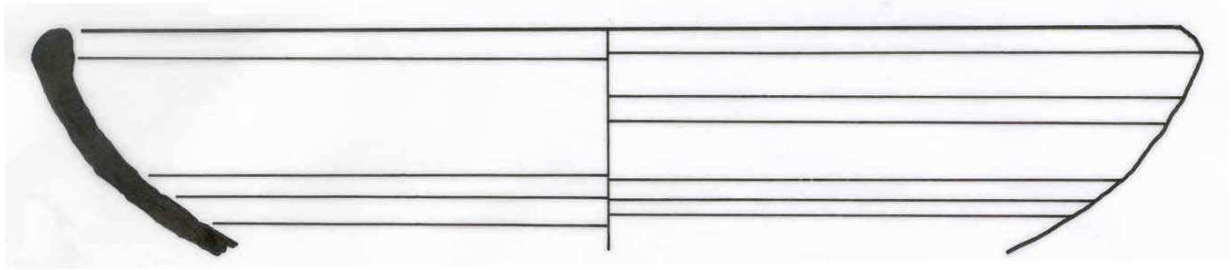
Kat.No. 41

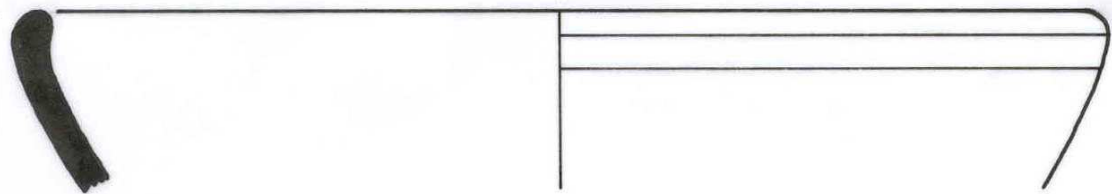
Kat.No. 42

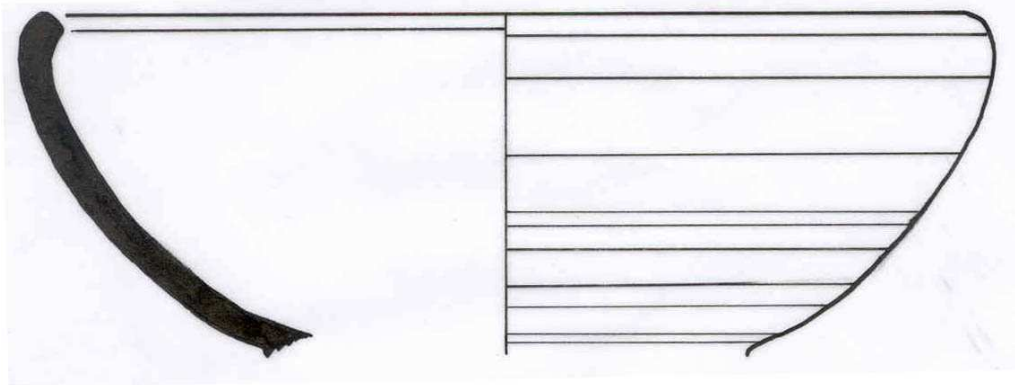
Kat.No. 43

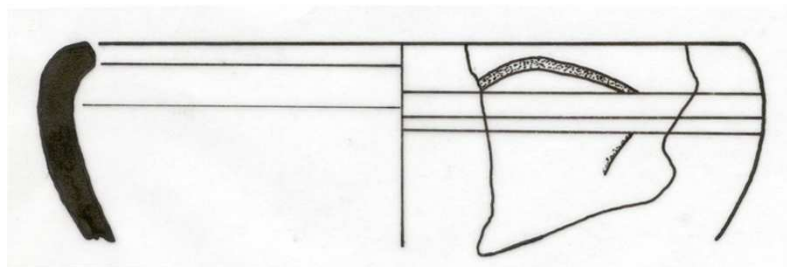
Kat.No. 44

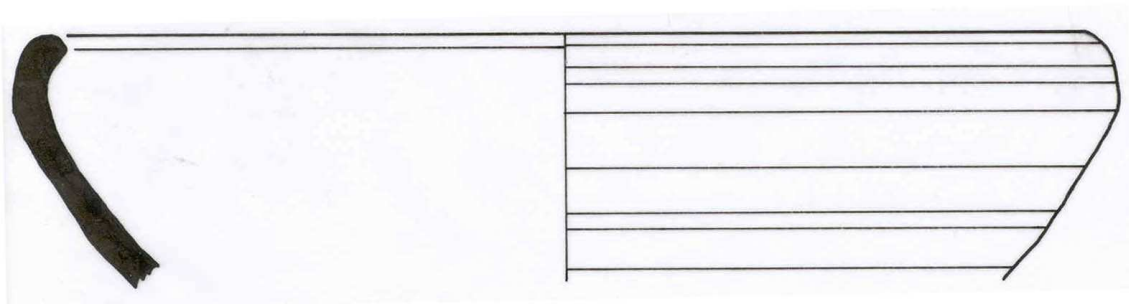
Kat.No. 45

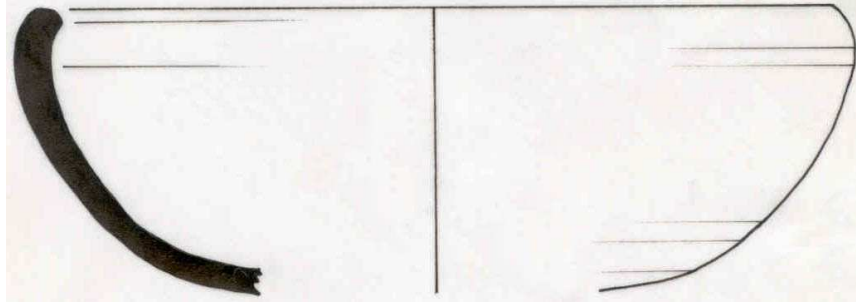
Kat.No. 46

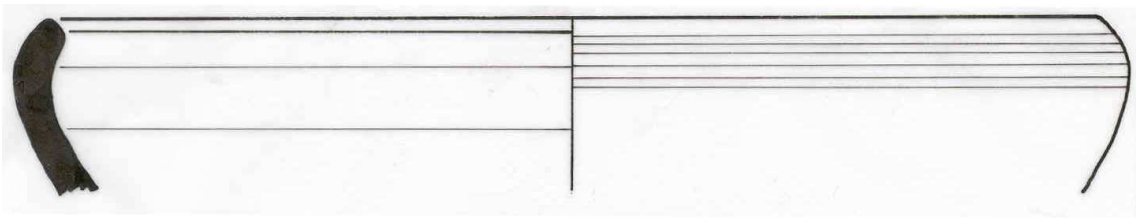
Kat.No. 47

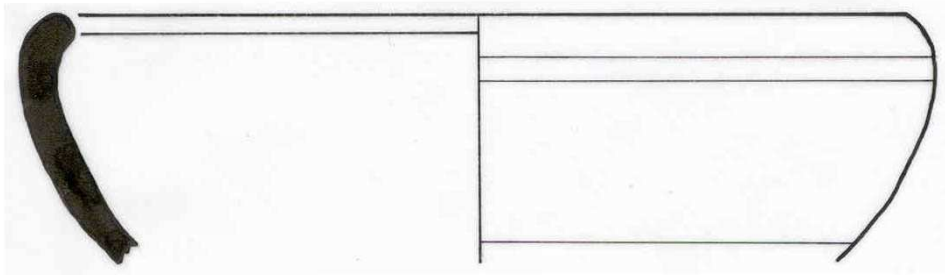
Kat.No. 48

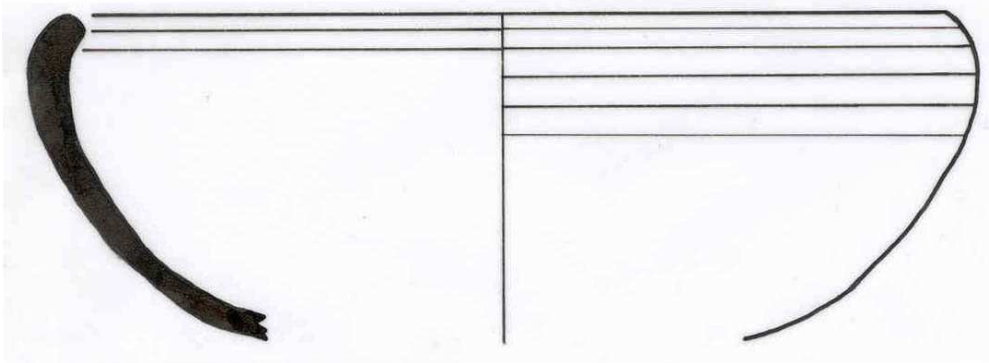
Kat.No. 49

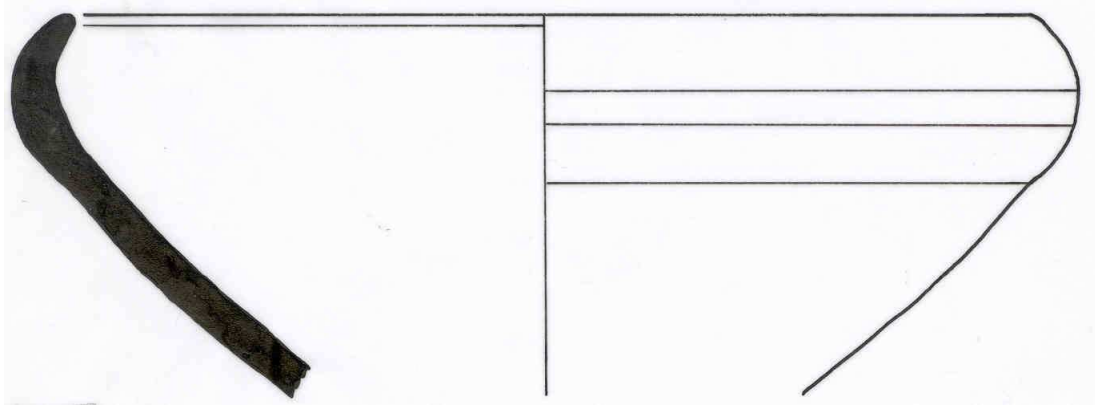
Kat.No. 50

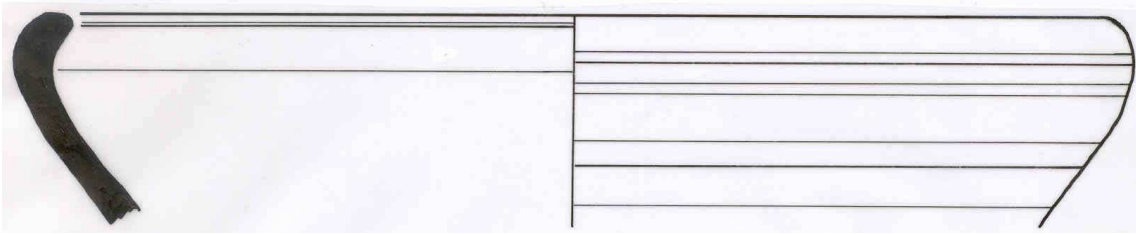
Kat.No. 51

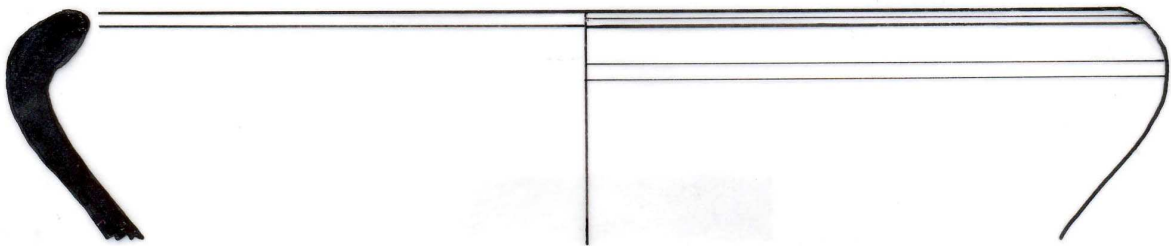
Kat.No. 52

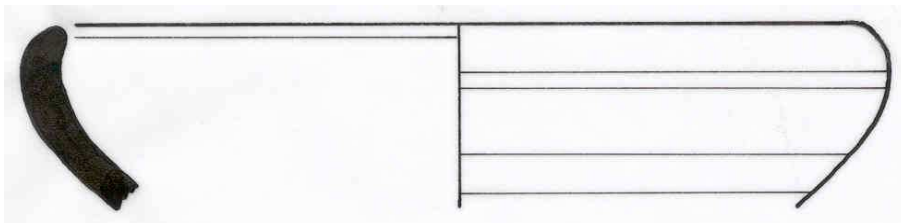
Kat.No. 53

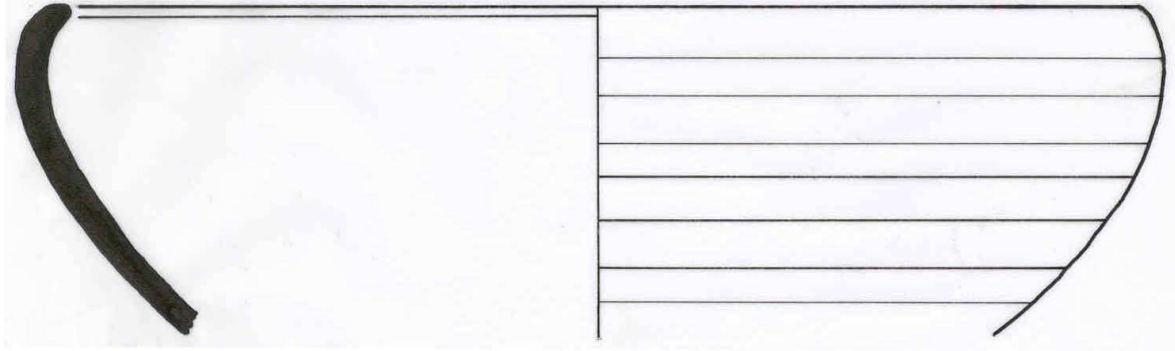
Kat.No. 54

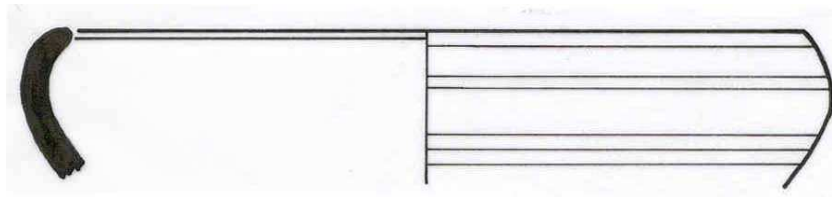
Kat.No. 55

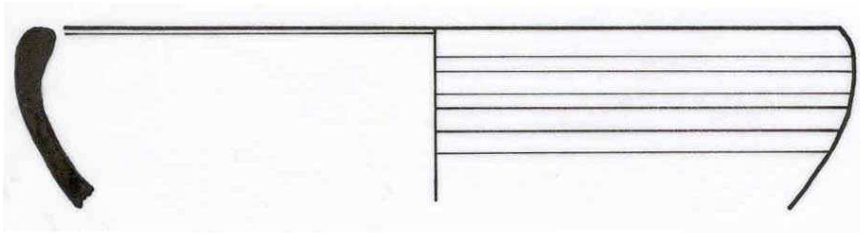
Kat.No. 56

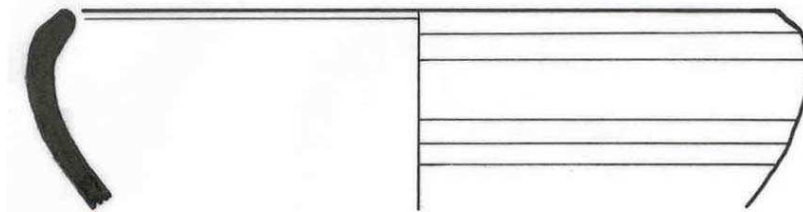
Kat.No. 57

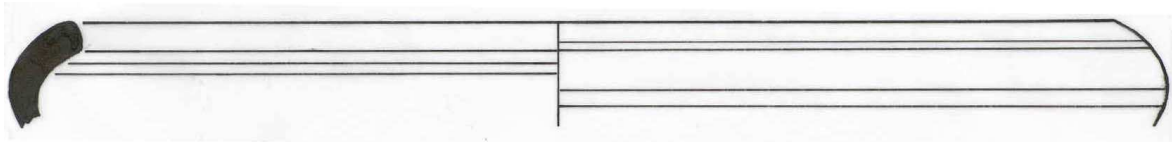
Kat.No. 58

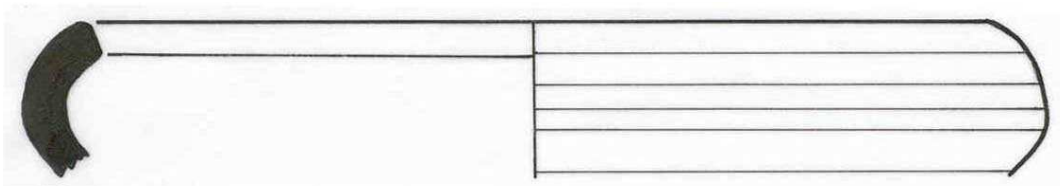
Kat.No. 59

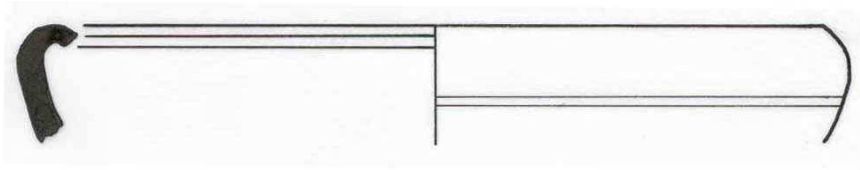
Kat.No. 60

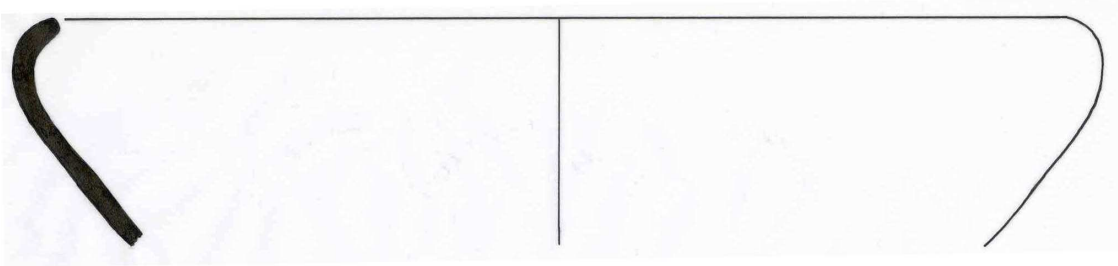
Kat.No. 61

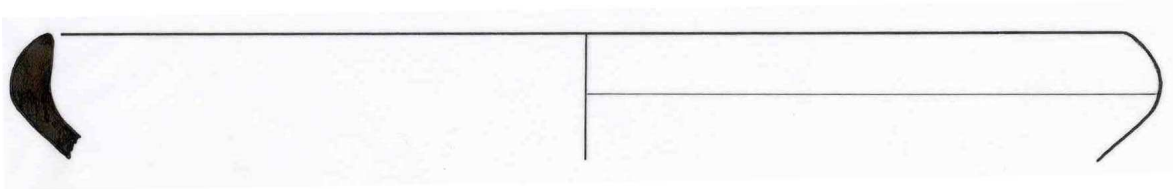
Kat.No. 62

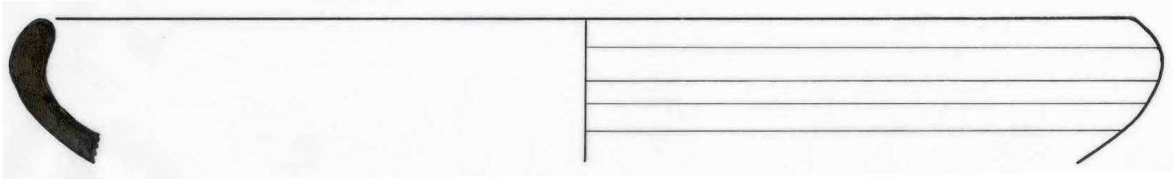
Kat.No. 63

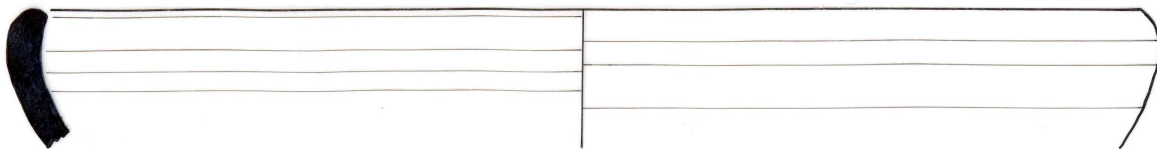
Kat.No. 64

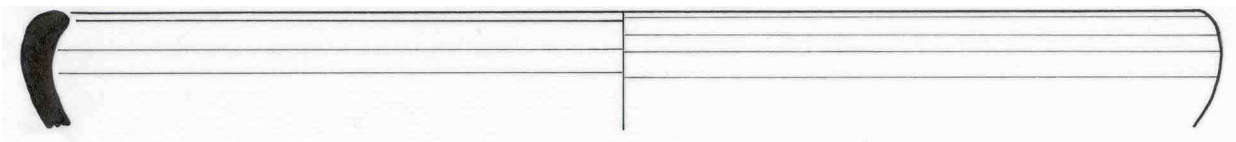
Kat.No. 65

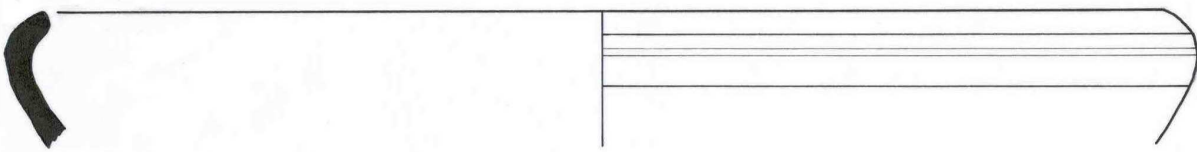
Kat.No. 66

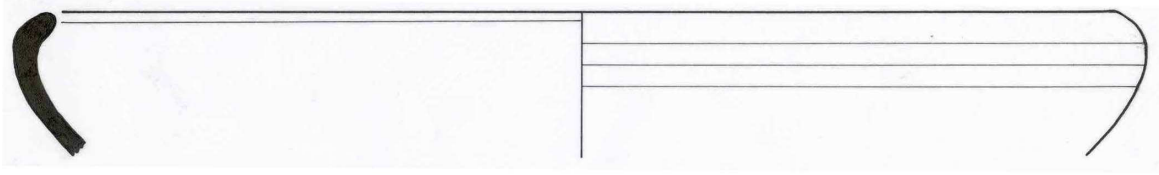
Kat.No. 67

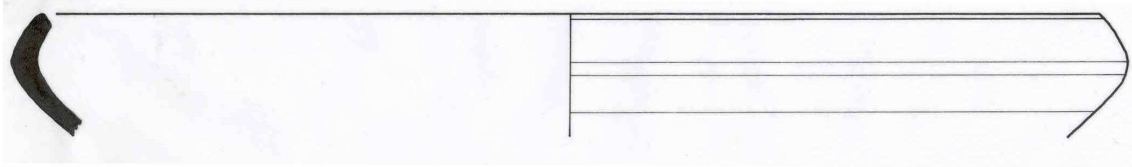
Kat.No. 68

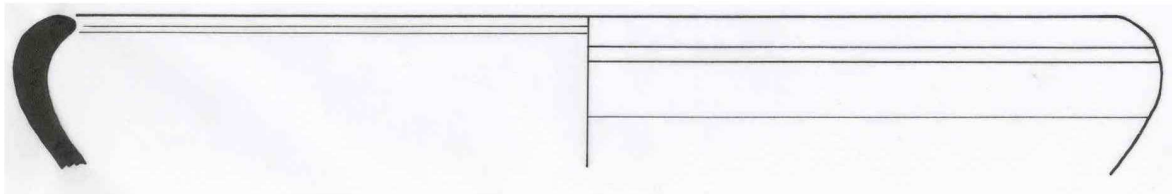
Kat.No. 69

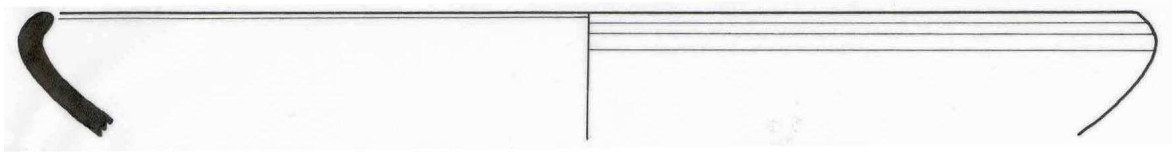
Kat.No. 70

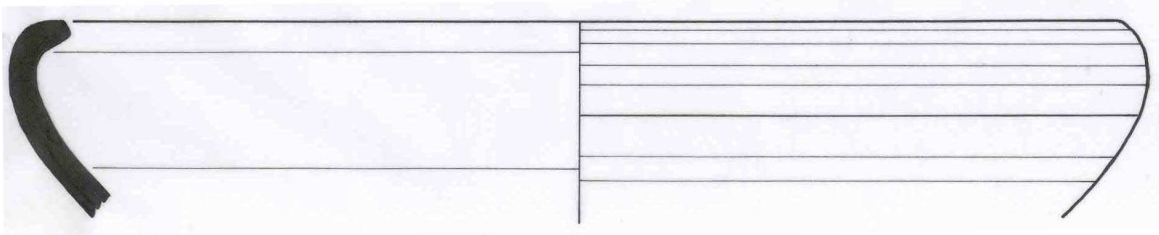
Kat.No. 71

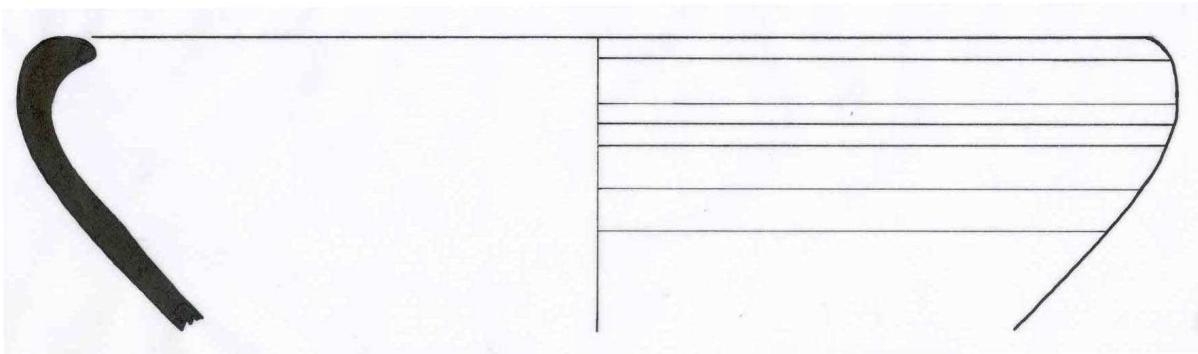
Kat.No. 72

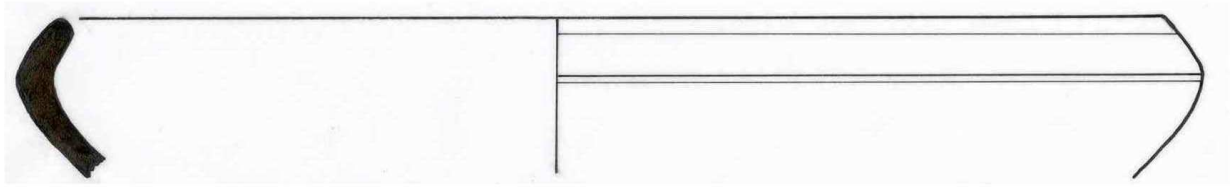
Kat.No. 73

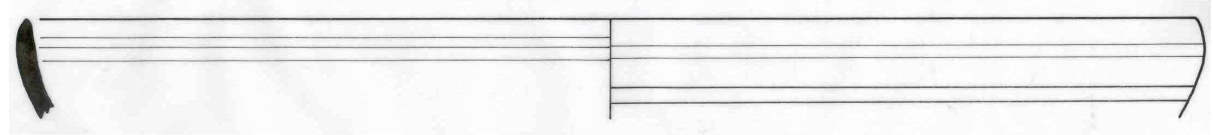
Kat.No. 74

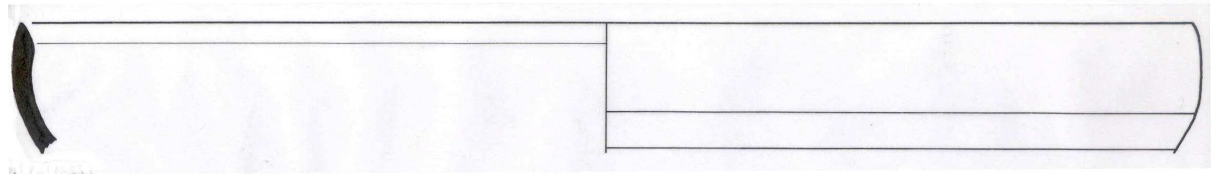
Kat.No. 75

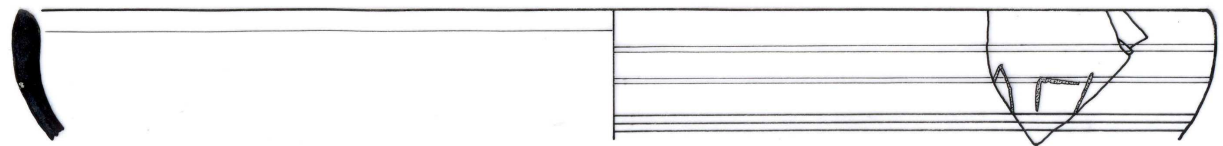
Kat.No. 76

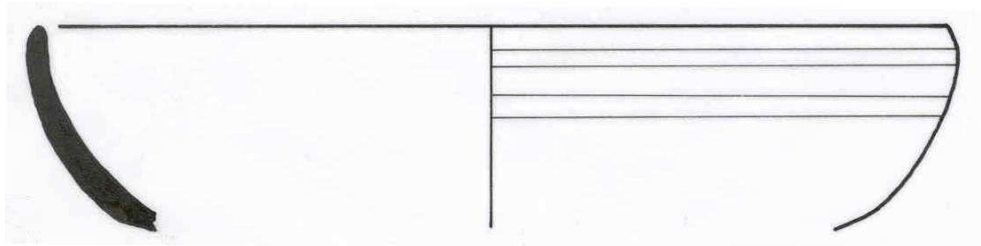
Kat.No. 77

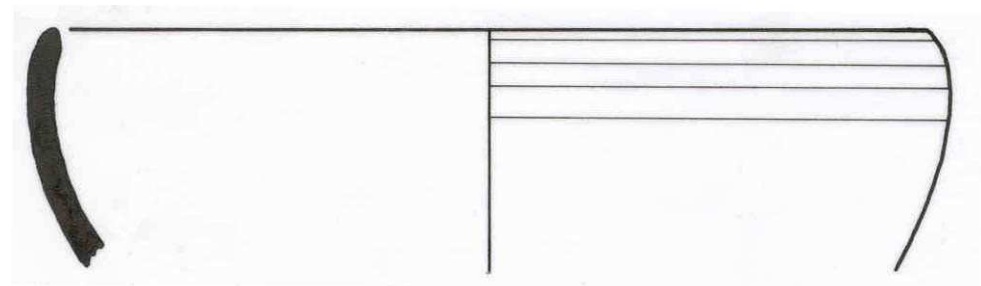
Kat.No. 78

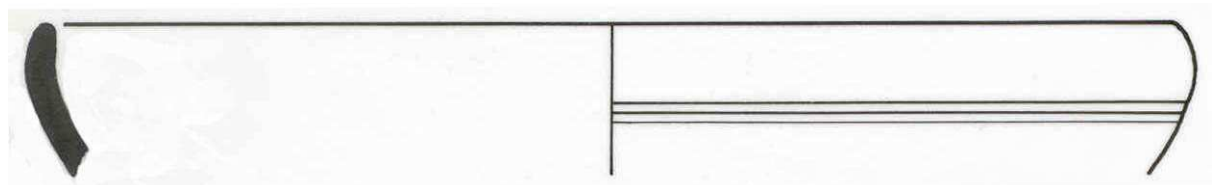
Kat.No. 79

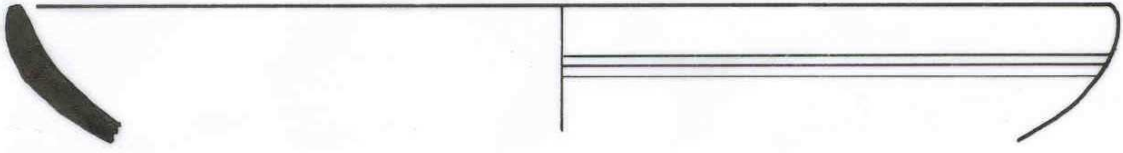
Kat.No. 80

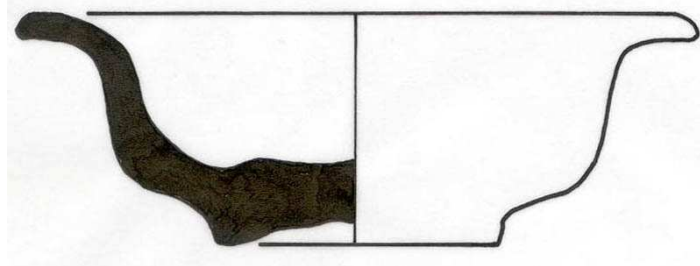
Kat.No. 81

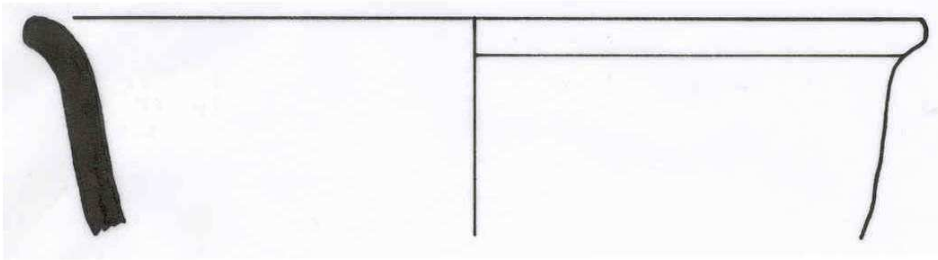
Kat.No. 82

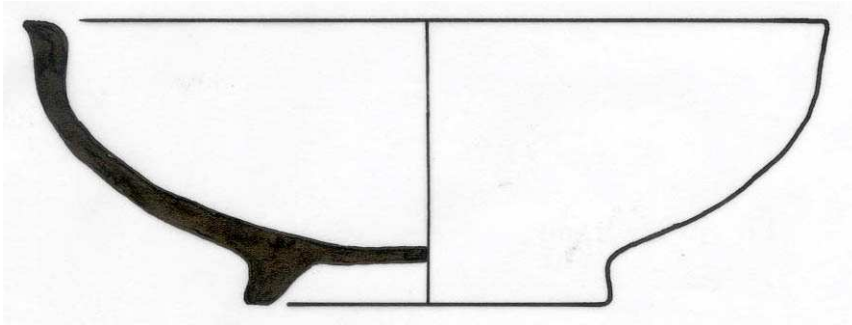
Kat.No. 83

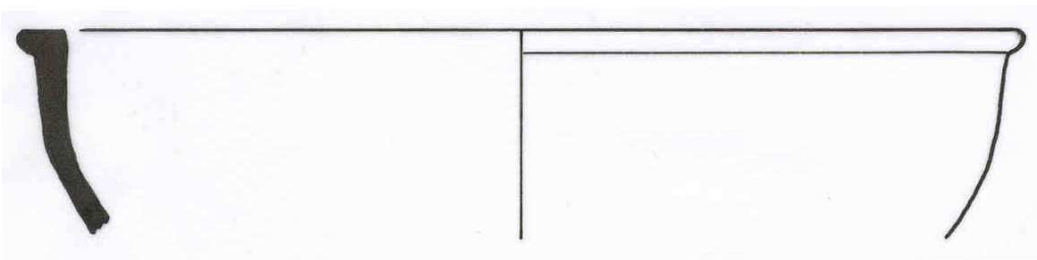
Kat.No. 84

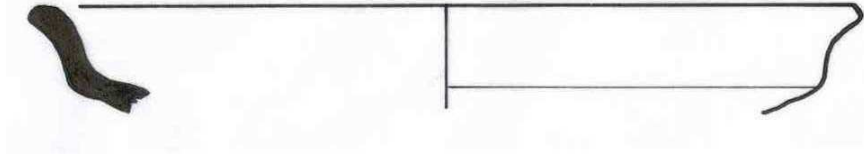
Kat.No. 85

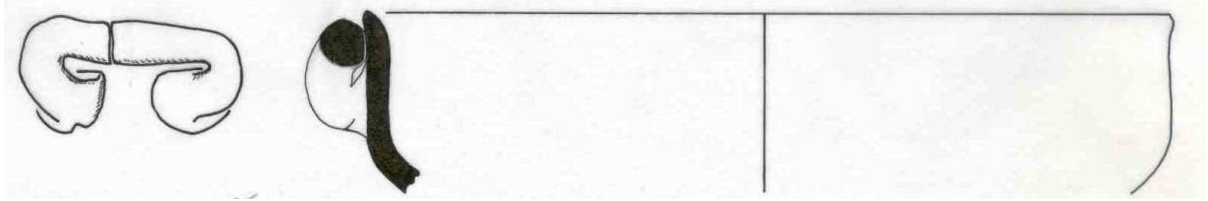
Kat.No. 86

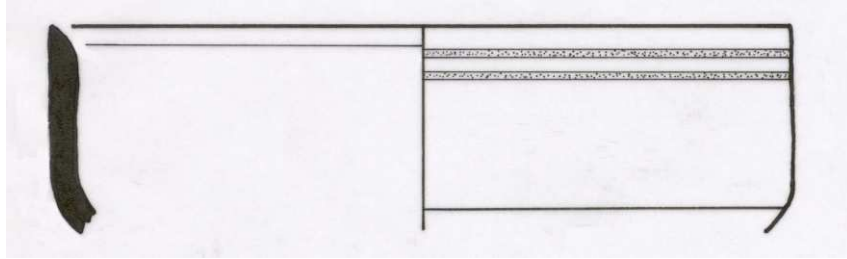
Kat.No. 87

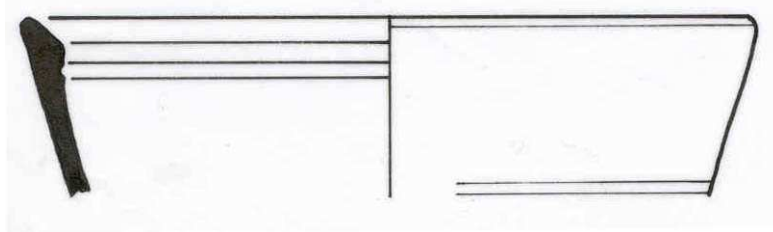
Kat.No. 88

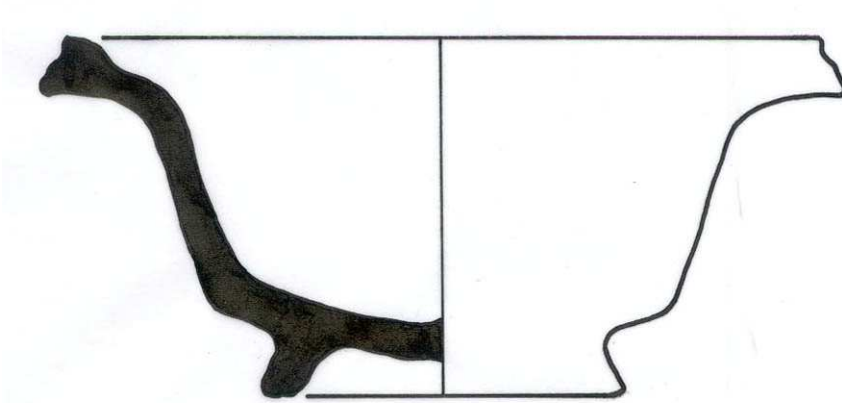
Kat.No. 89

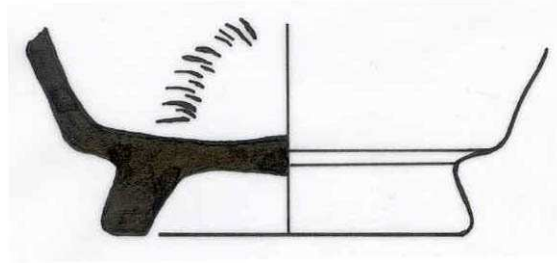
Kat.No. 90

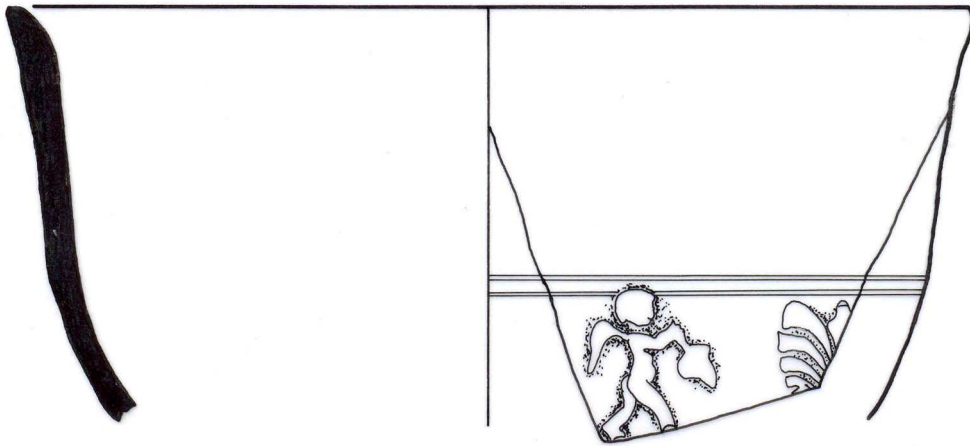
Kat.No. 91

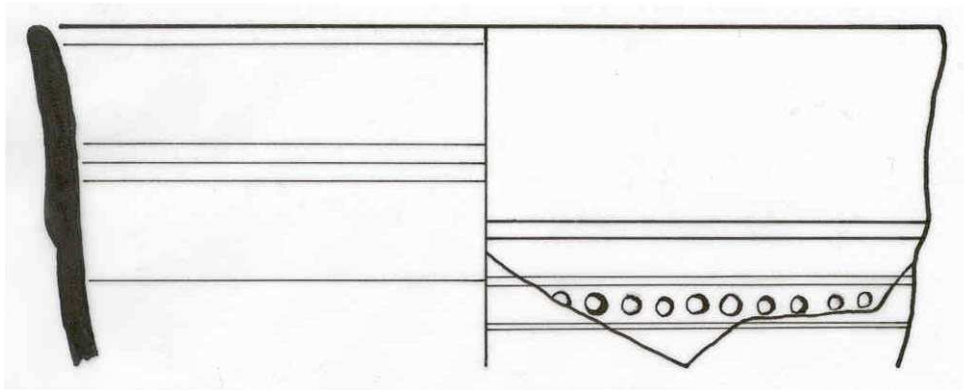
Kat.No. 92

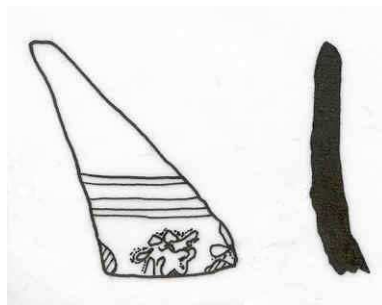
Kat.No. 93

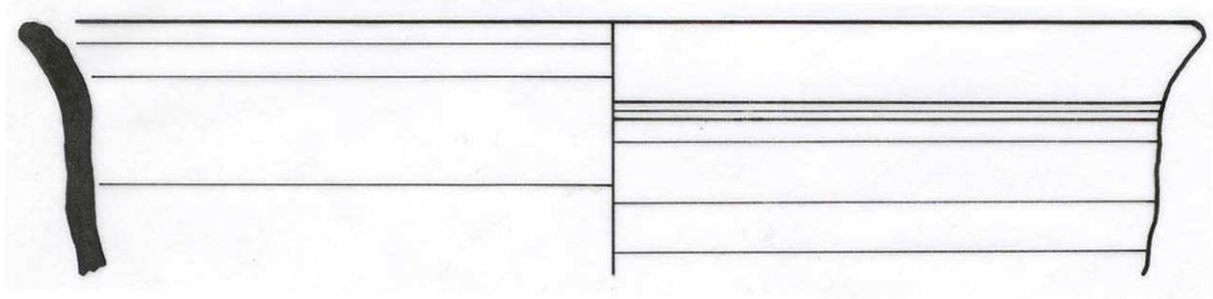
Kat.No. 94

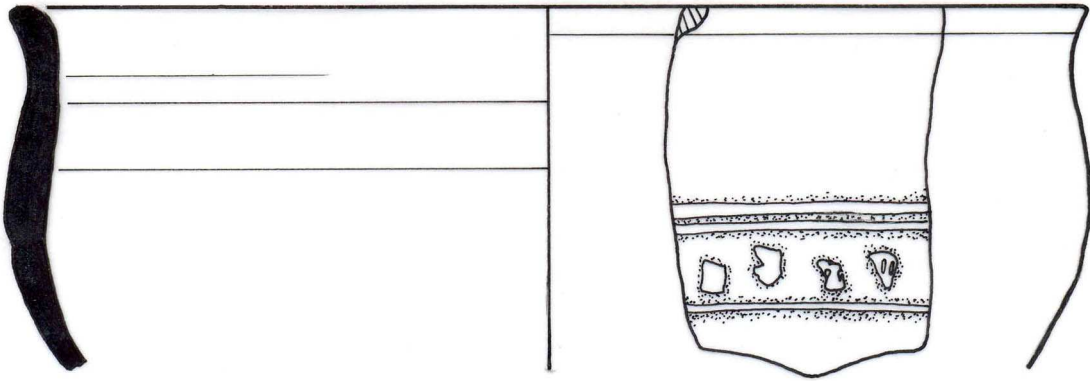
Kat.No. 95

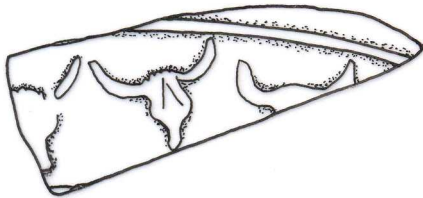
Kat.No. 96

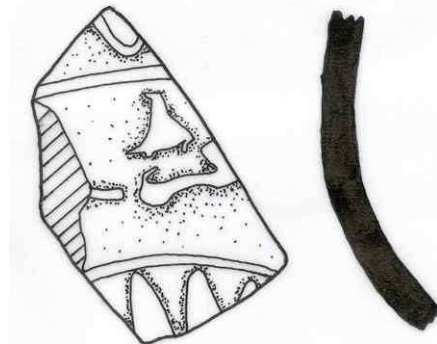
Kat.No. 97

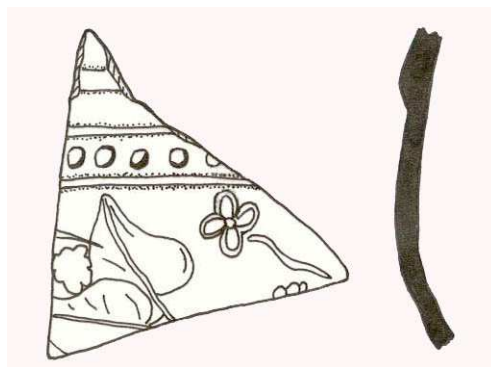
Kat.No. 98

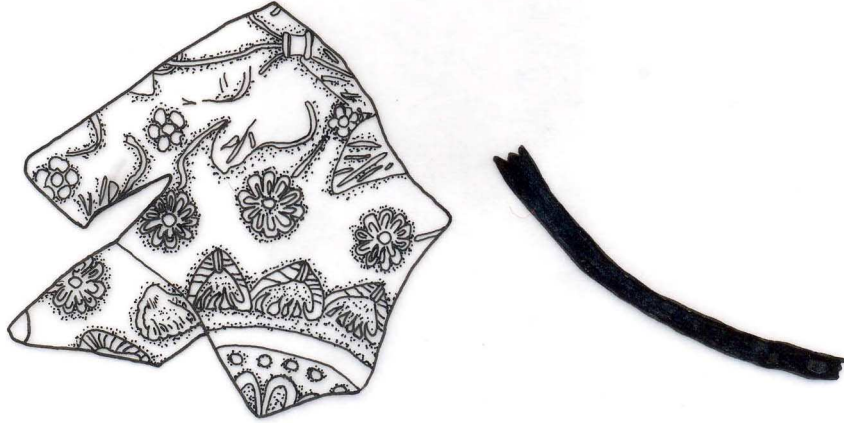
Kat.No. 99

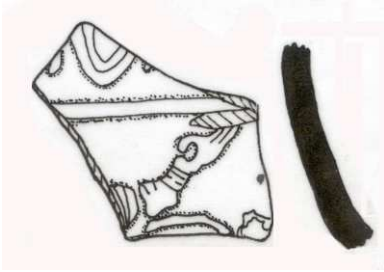
Kat.No. 100

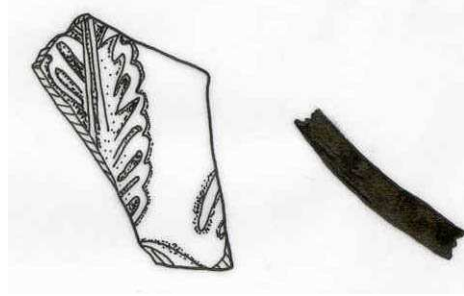
Kat.No. 101

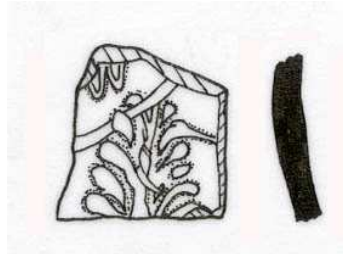
Kat.No. 102

Kat.No. 103

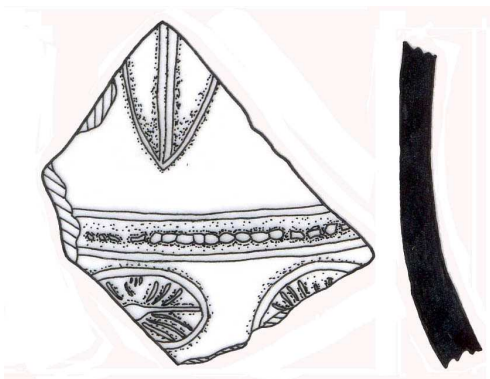
Kat.No. 104

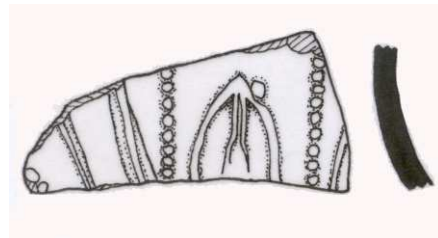
Kat.No. 105

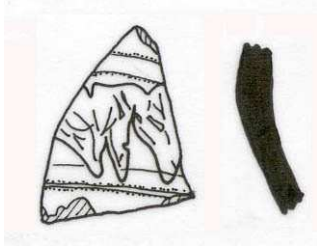
Kat.No. 106

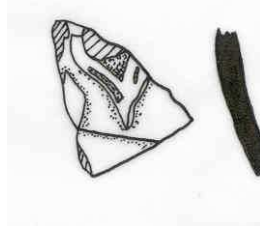
Kat.No. 107

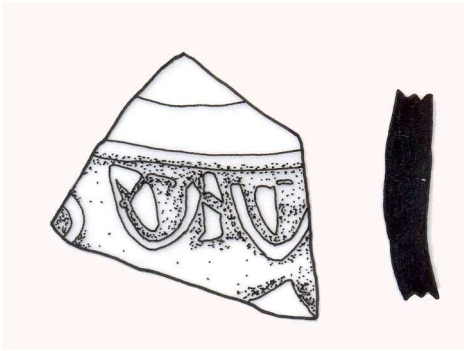
Kat.No.108

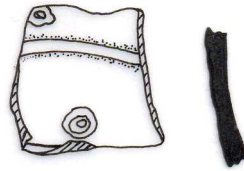
Kat.No. 109

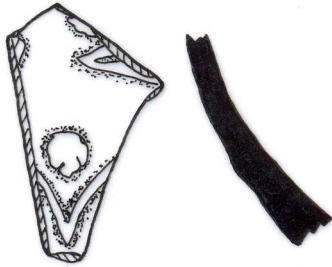
Kat.No. 110

Kat.No. 111

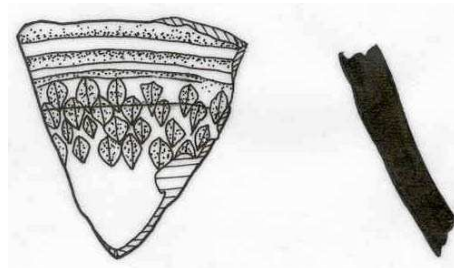
Kat.No. 112

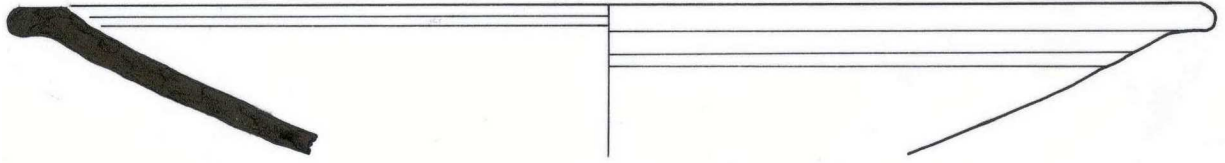
Kat.No. 113

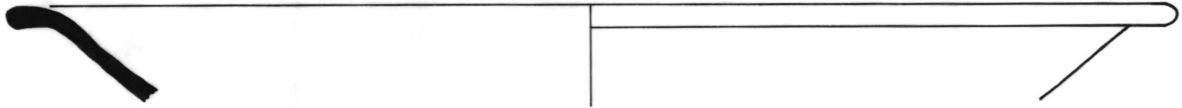
Kat.No. 114

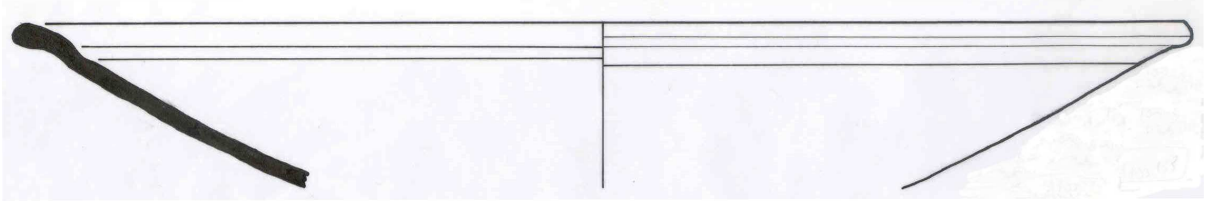
Kat.No. 115

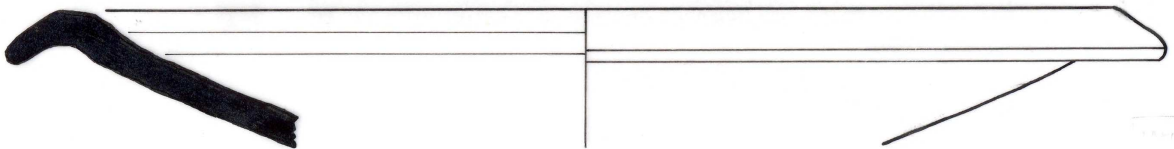
Kat.No. 116

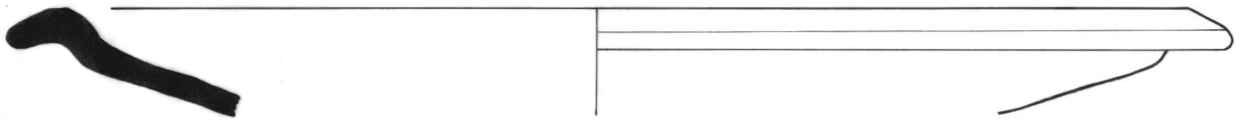
Kat.No. 117

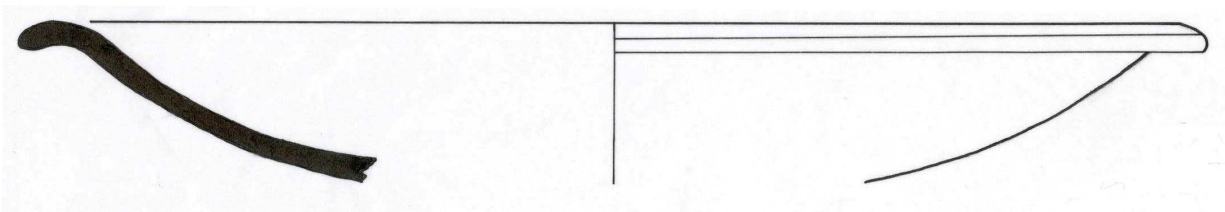
Kat.No. 118

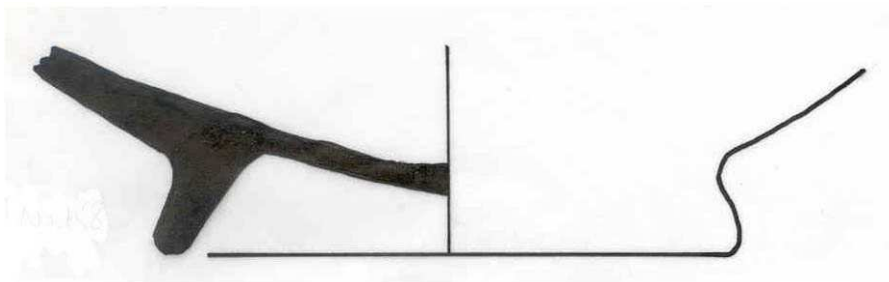
Kat.No. 119

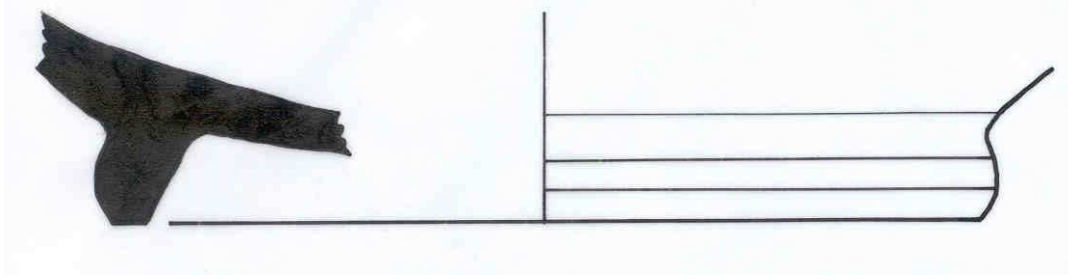
Kat.No. 120

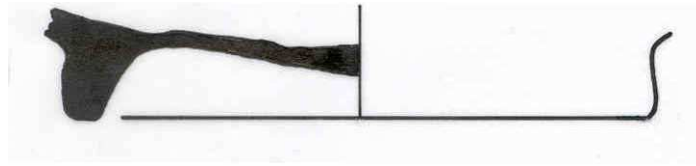
Kat.No. 121

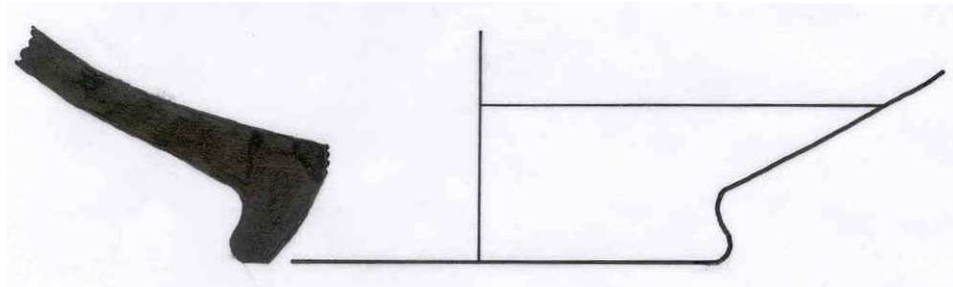
Kat.No. 122

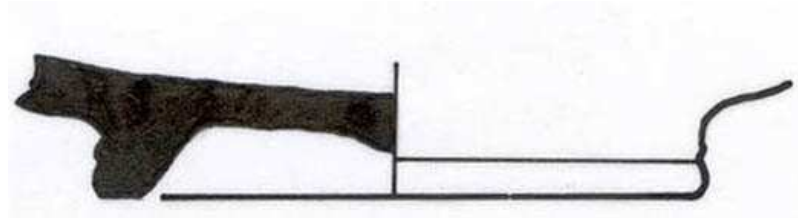
Kat.No. 123

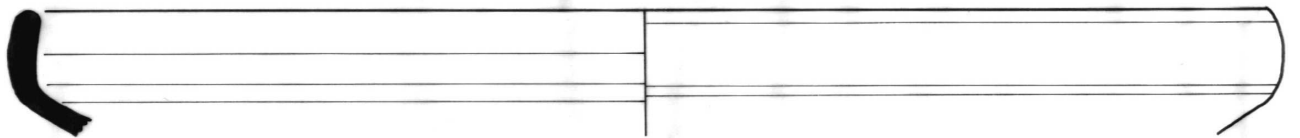
Kat.No. 124

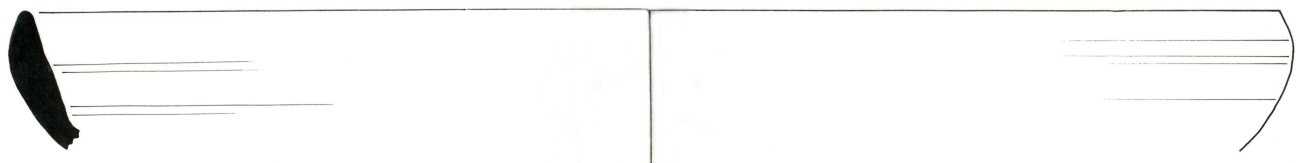
Kat.No. 125

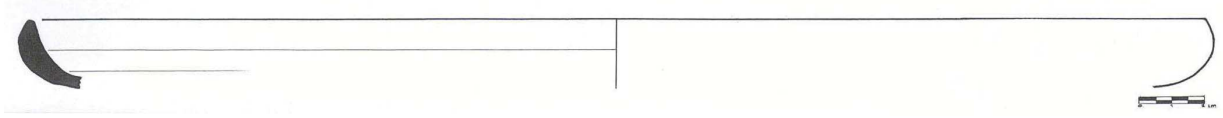
Kat.No. 126

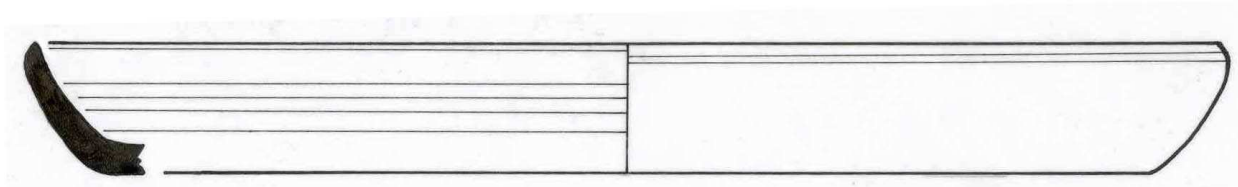
Kat.No. 127

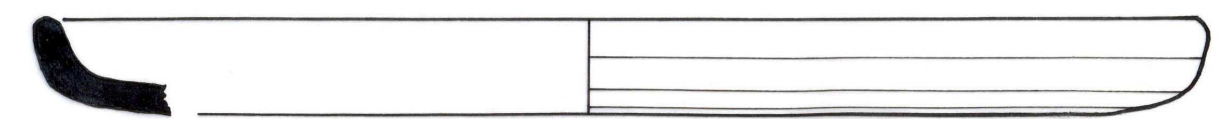
Kat.No. 128

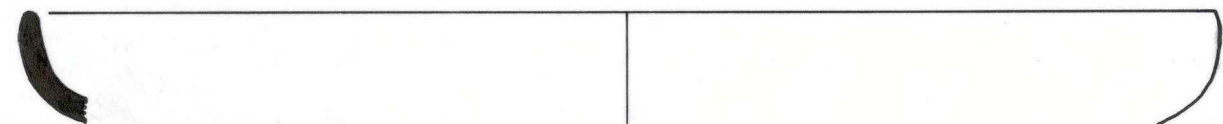
Kat.No. 129

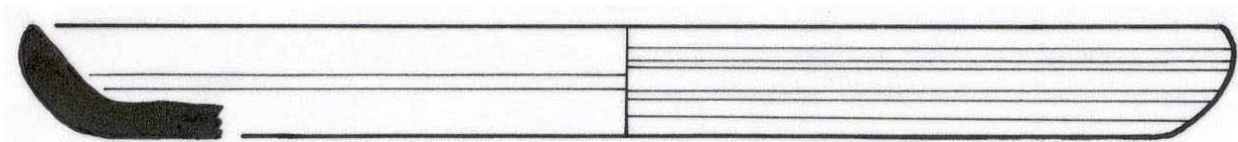
Kat.No. 130

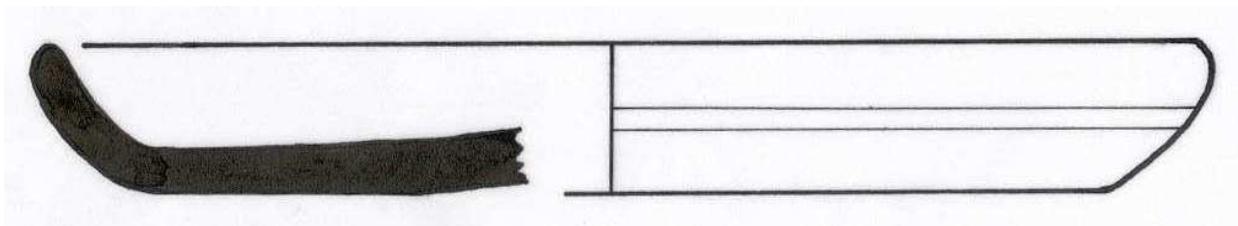
Kat.No. 131

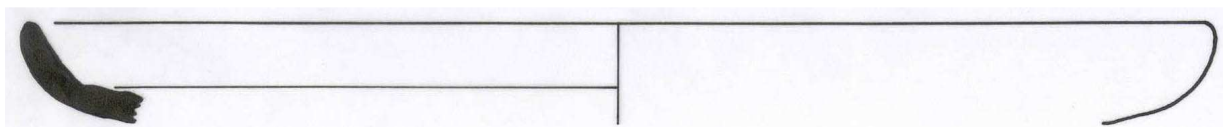
Kat.No. 132

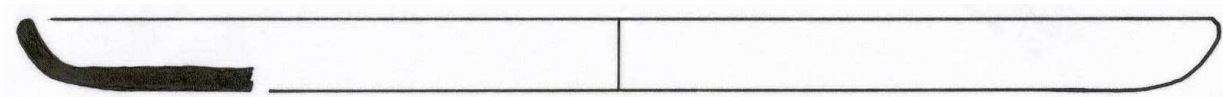
Kat.No. 133

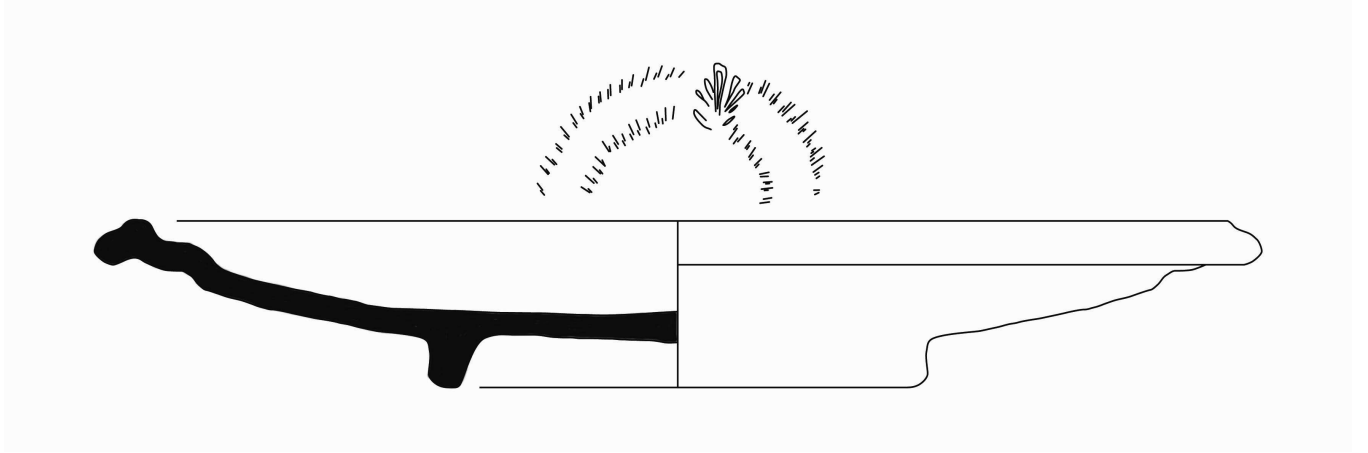
Kat.No. 134

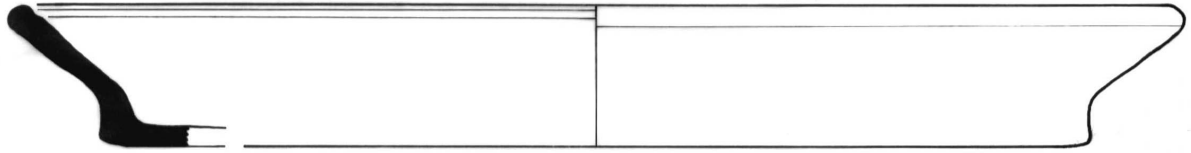
Kat.No. 135

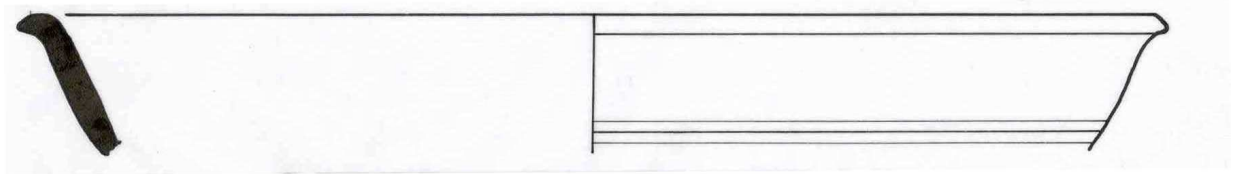
Kat.No. 136

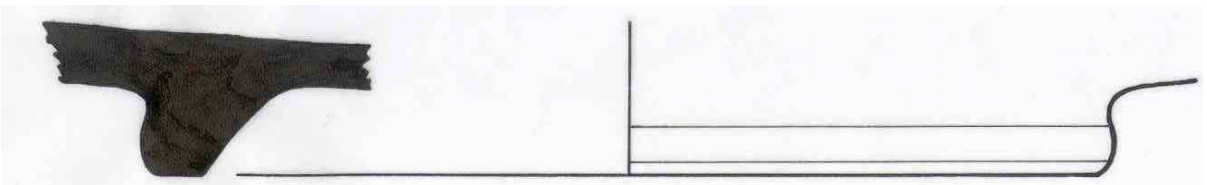
Kat.No. 137

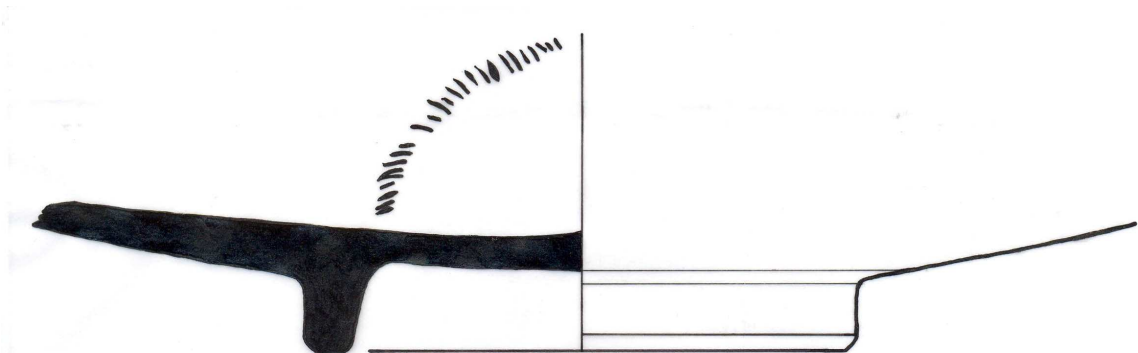
Kat.No. 138

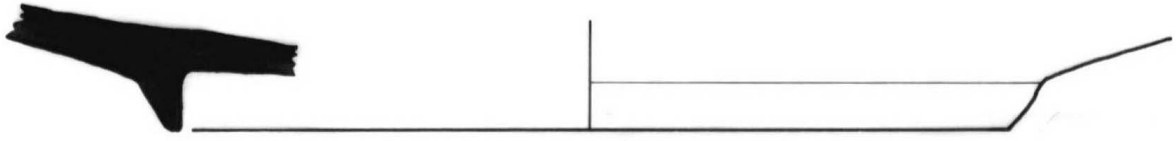
Kat.No. 139

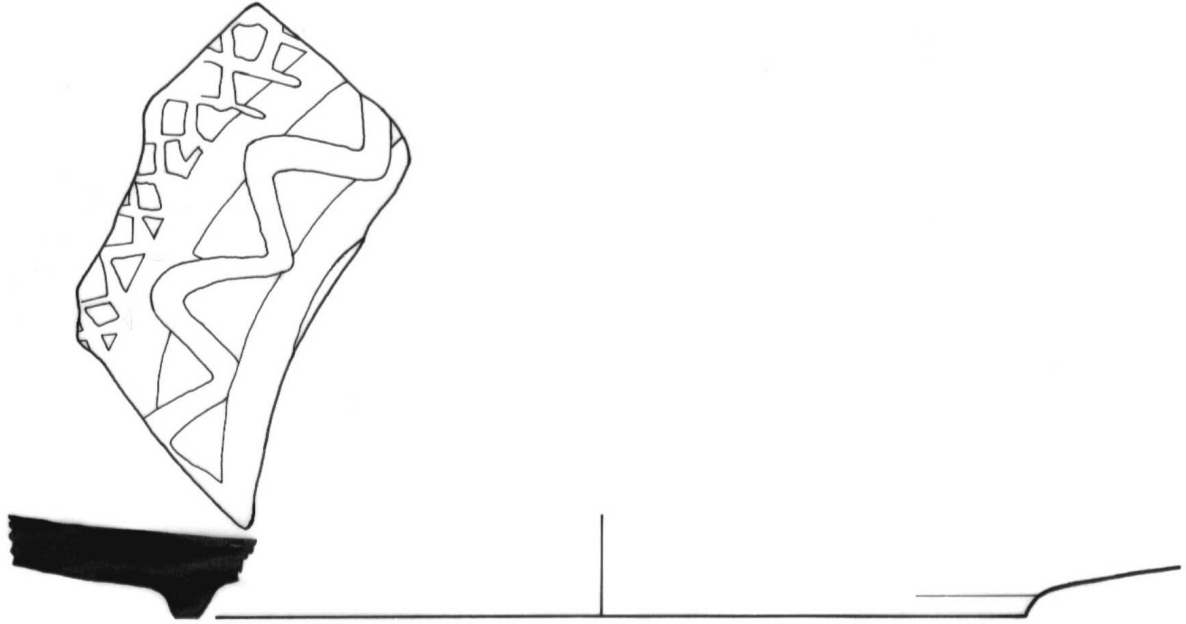
Kat.No. 140

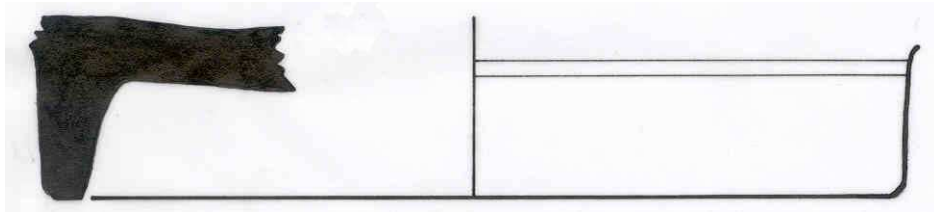
Kat.No. 141

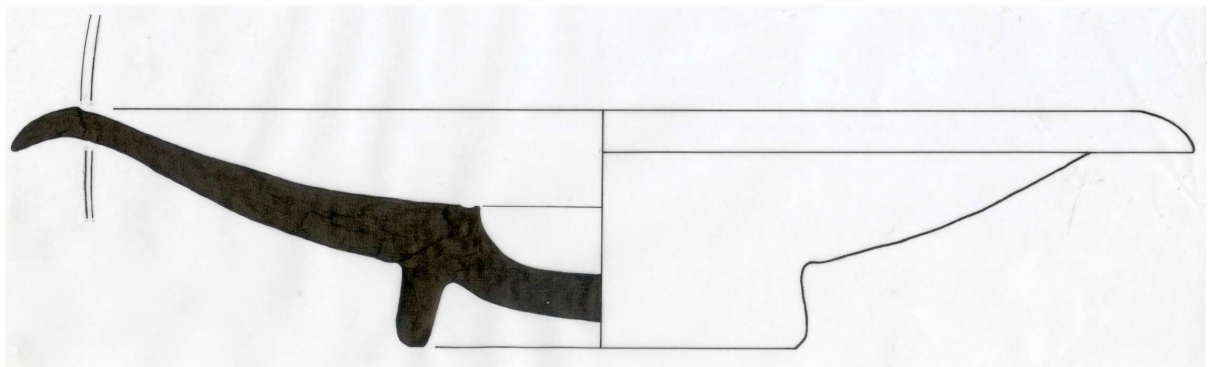
Kat.No. 142

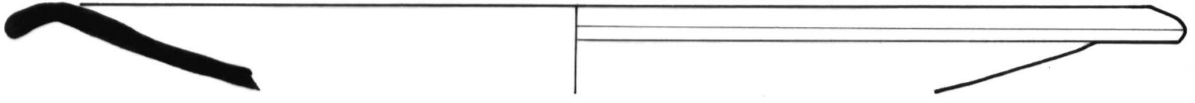
Kat.No. 143

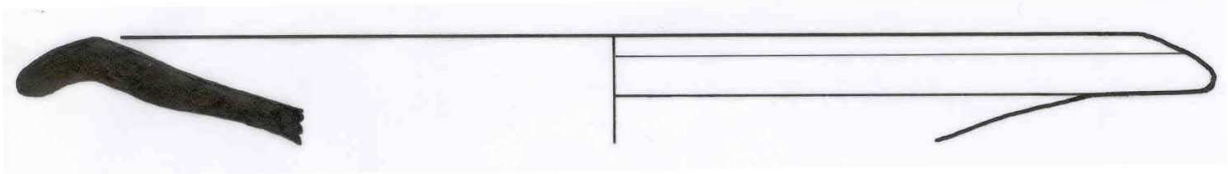
Kat.No. 144

Kat.No. 145

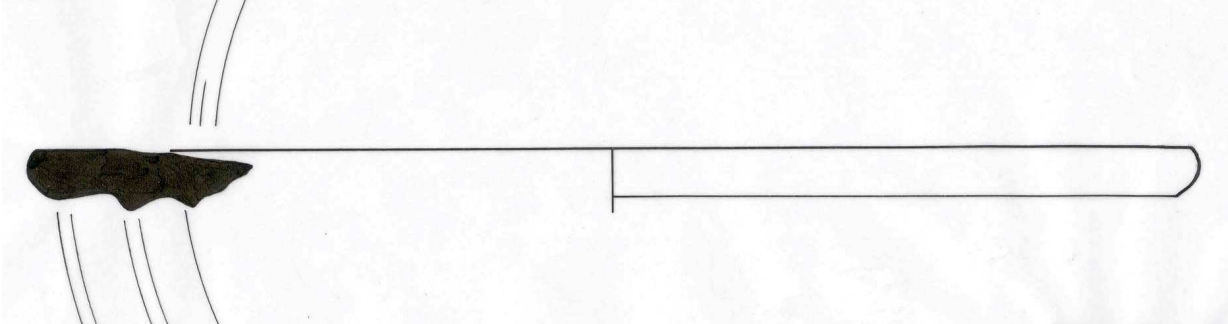
Kat.No. 146

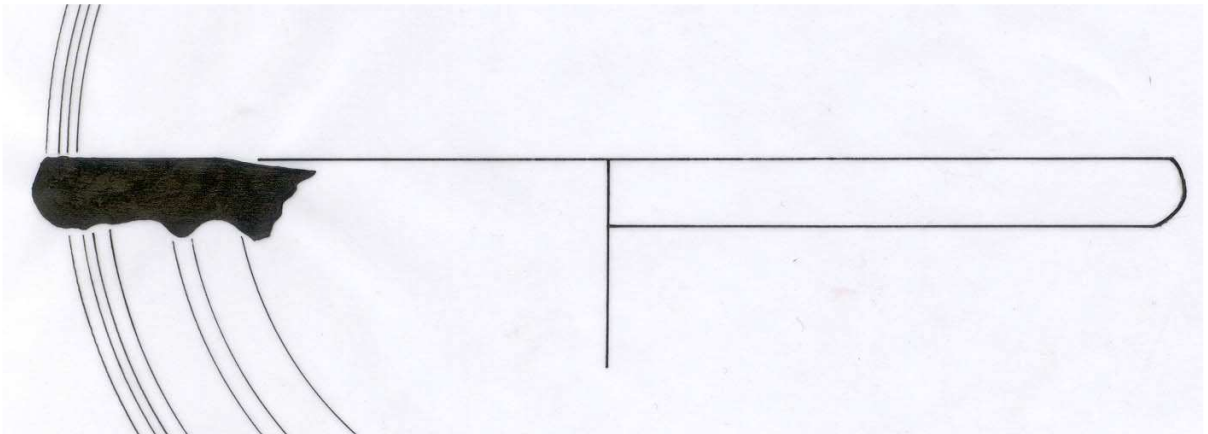
Kat.No. 147

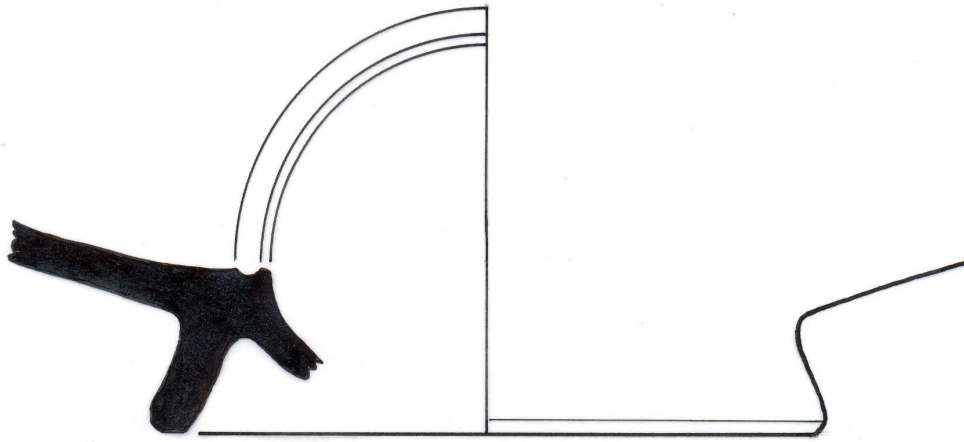
Kat.No. 148

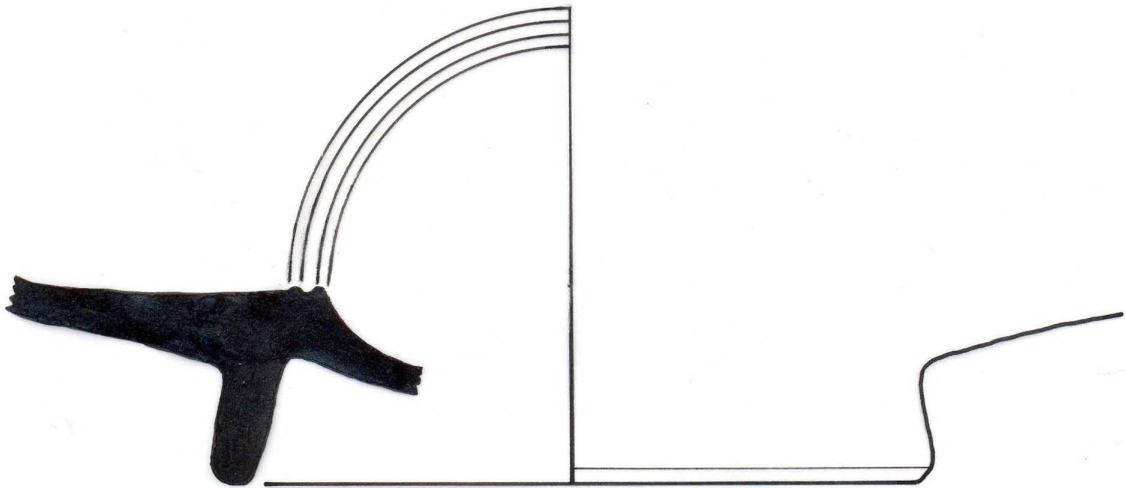
Kat.No. 149

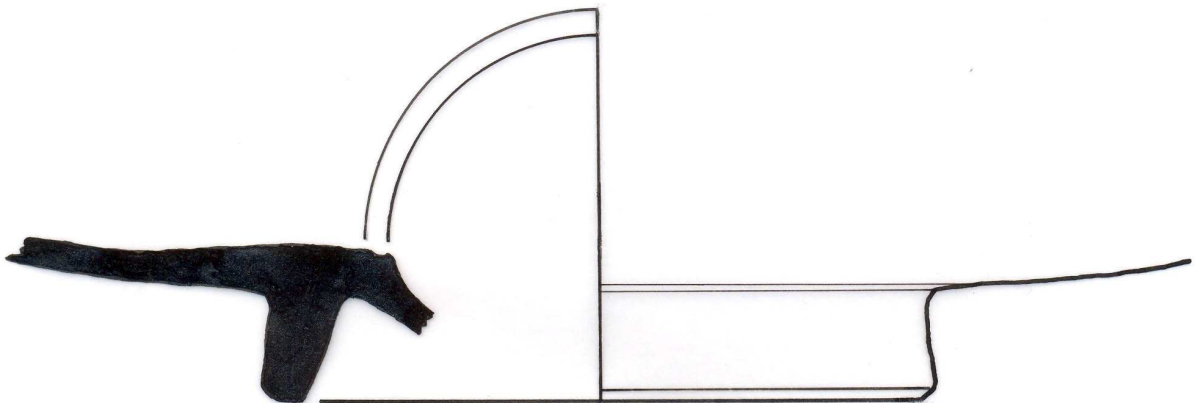
Kat.No. 150

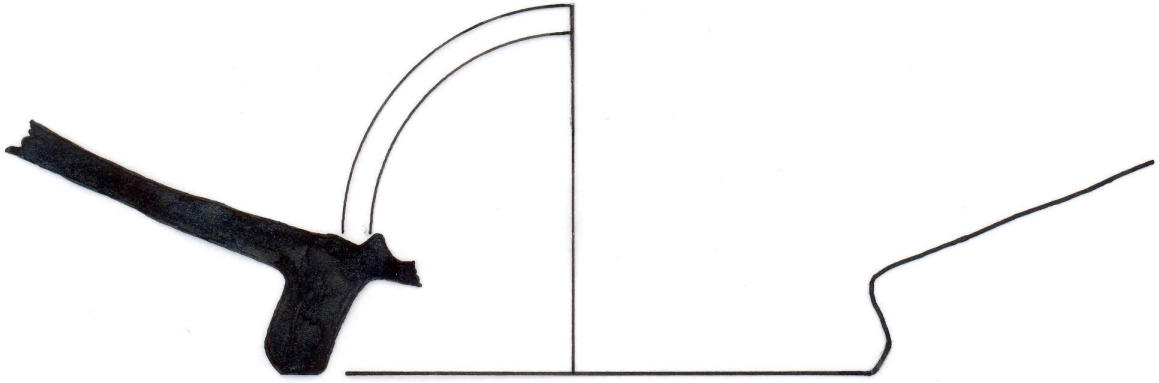
Kat.No. 151

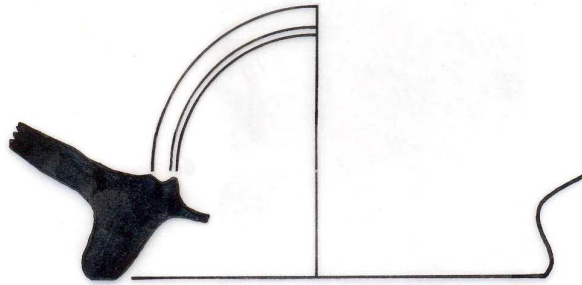
Kat.No. 152

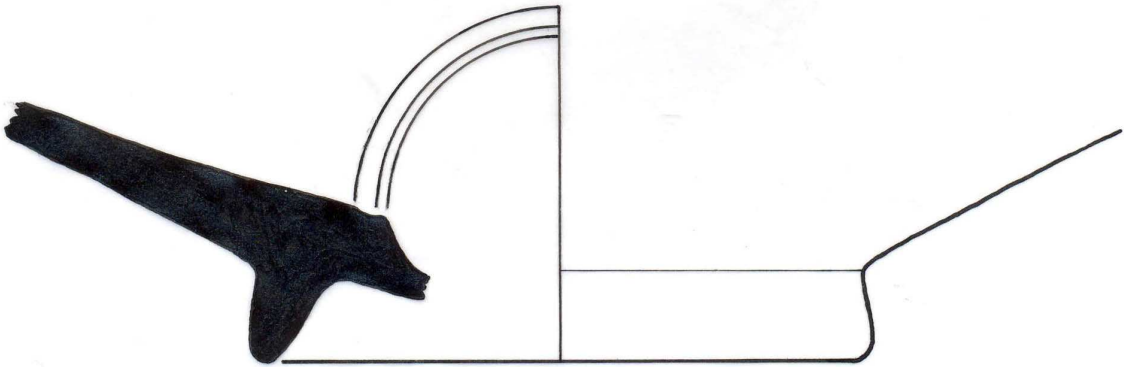
Kat.No. 153

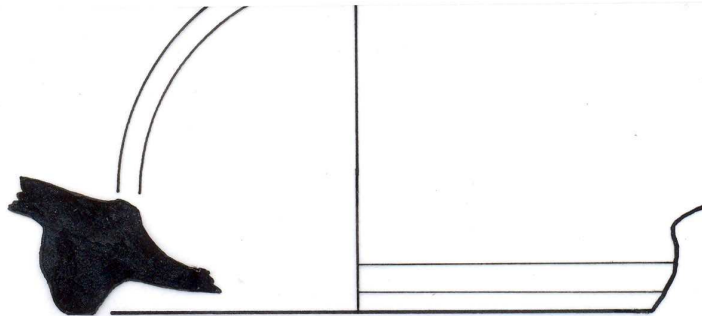
Kat.No. 154

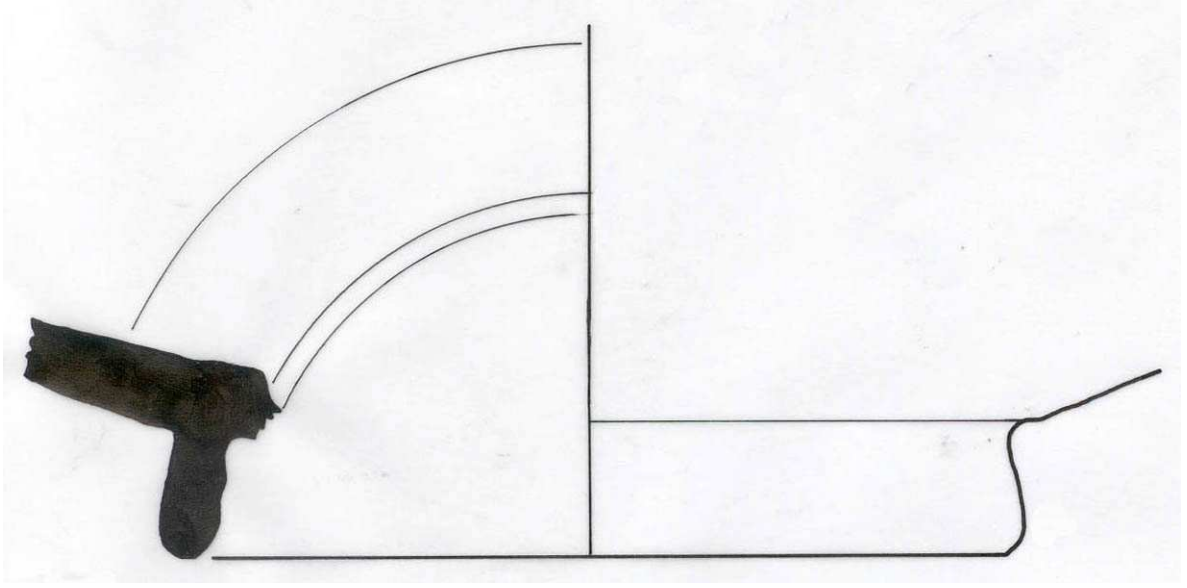
Kat.No. 155

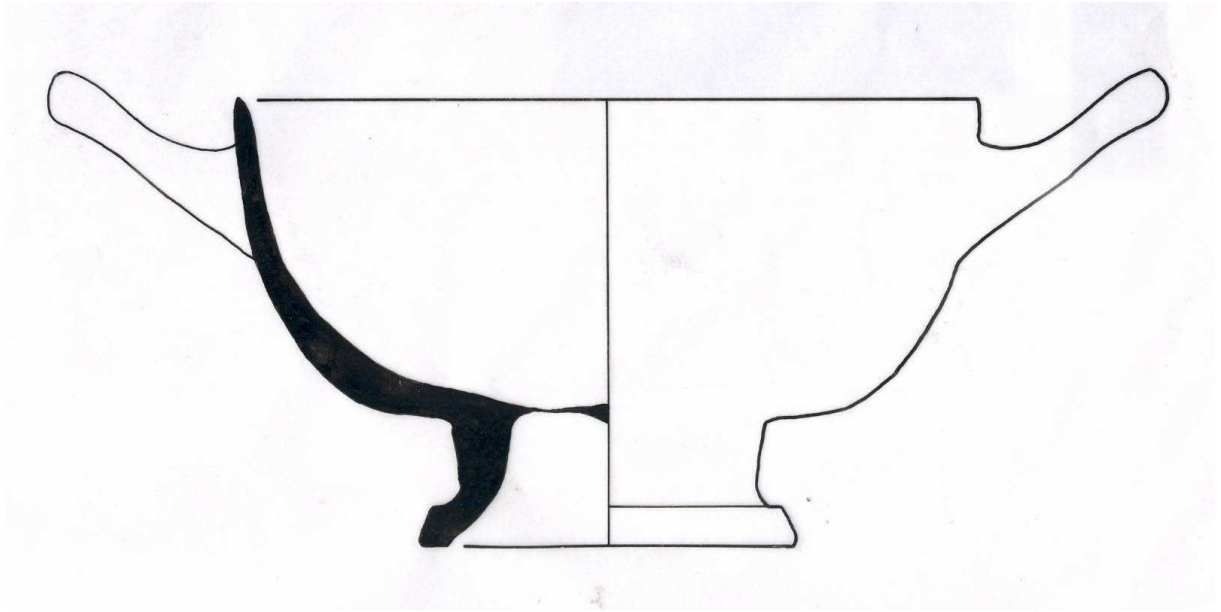
Kat.No. 156

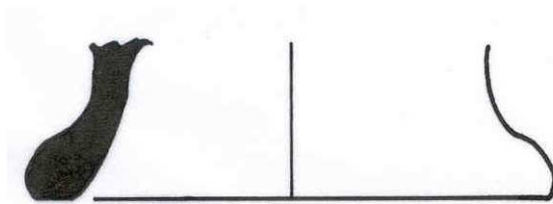
Kat.No. 158

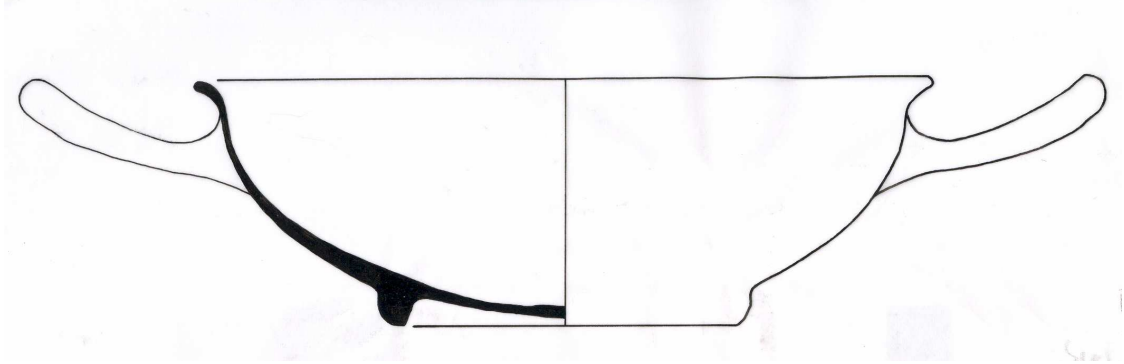
Kat.No. 157

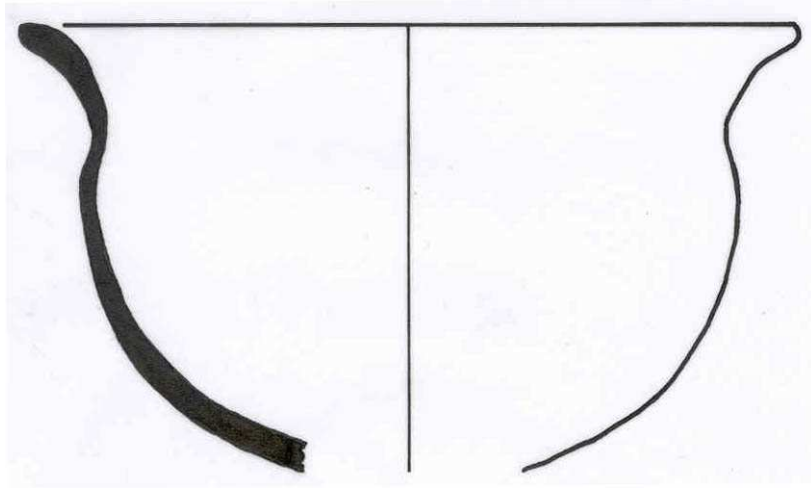
Kat.No. 159

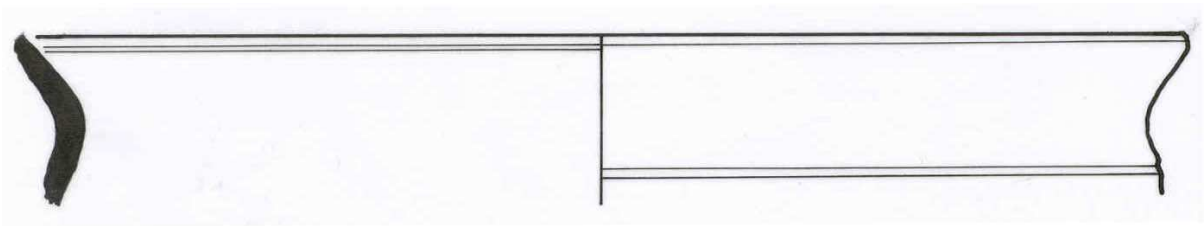
Kat.No. 160

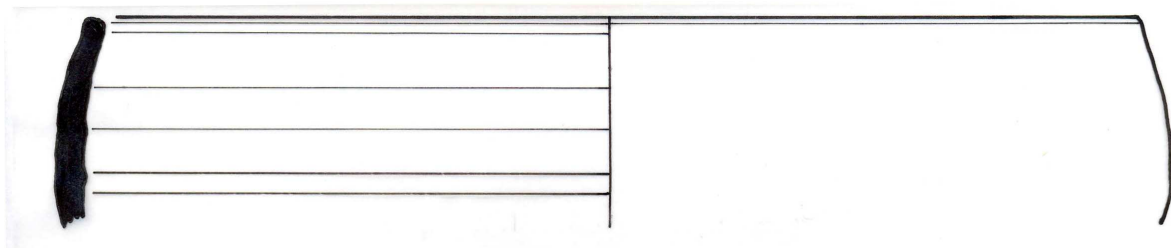
Kat.No. 161

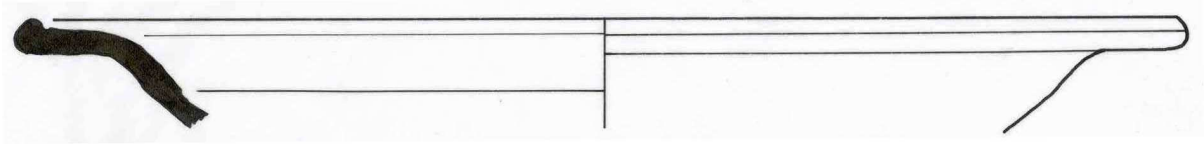
Kat.No. 162

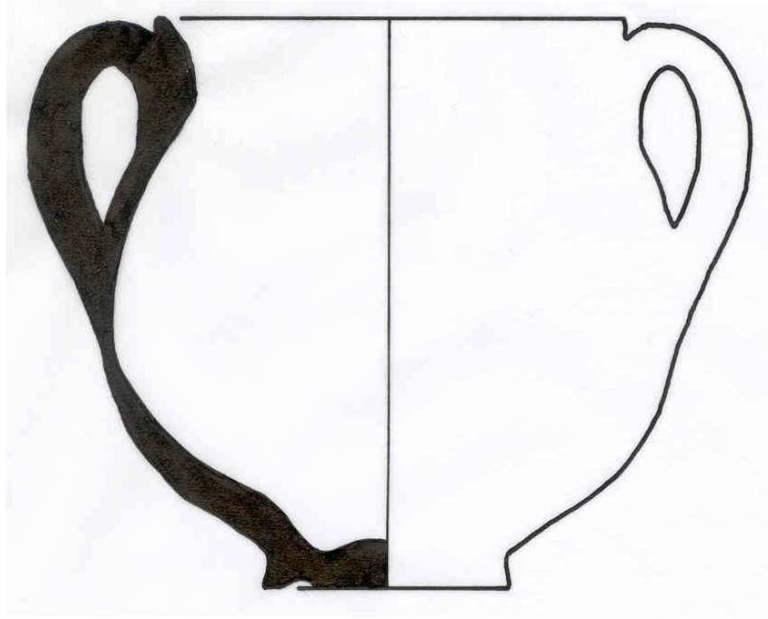
Kat.No. 163

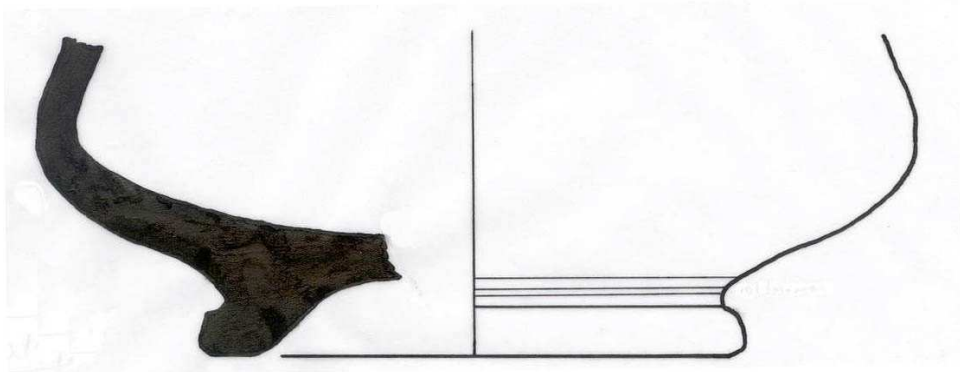
Kat.No. 164

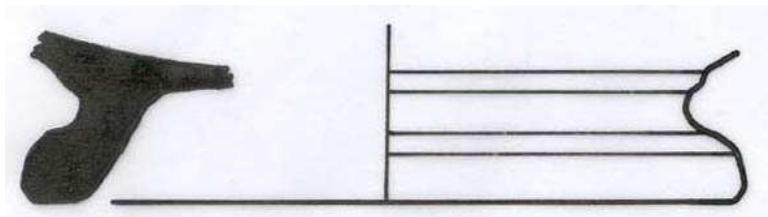
Kat.No. 165

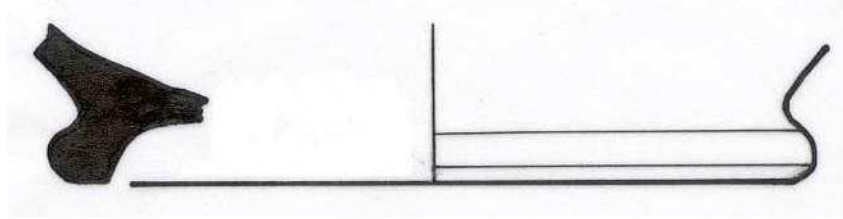
Kat.No. 166

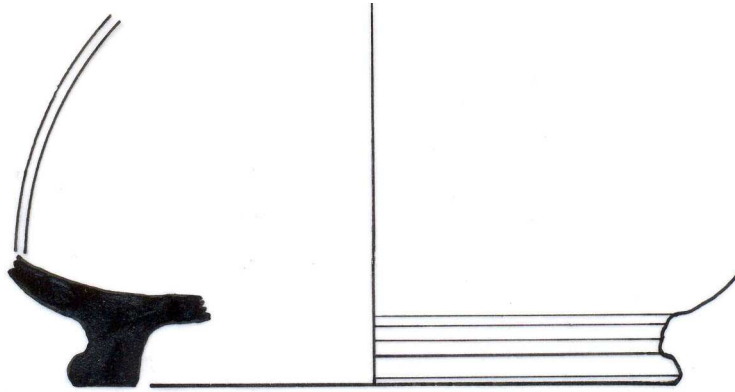
Kat.No. 167

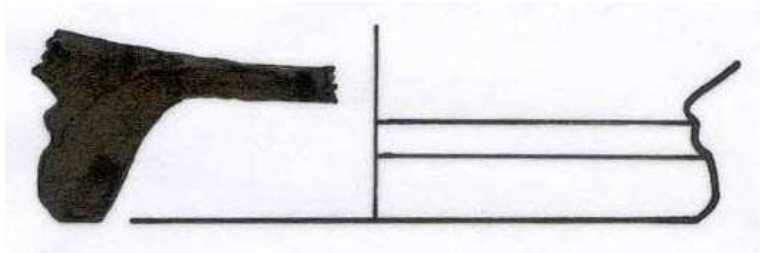
Kat.No. 168

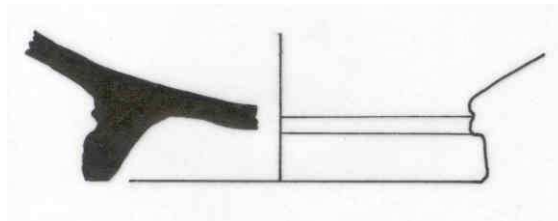
Kat.No. 169

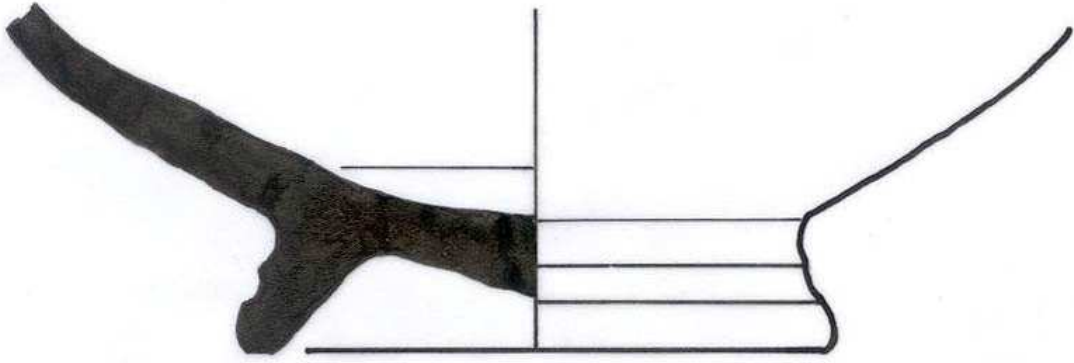
Kat.No. 170

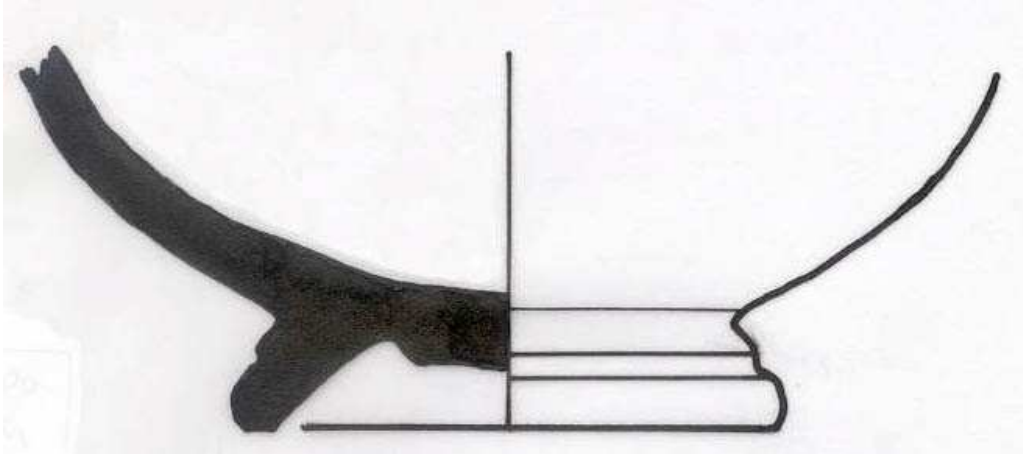
Kat.No. 171

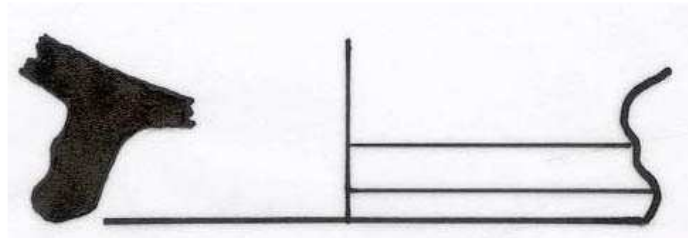
Kat.No. 172

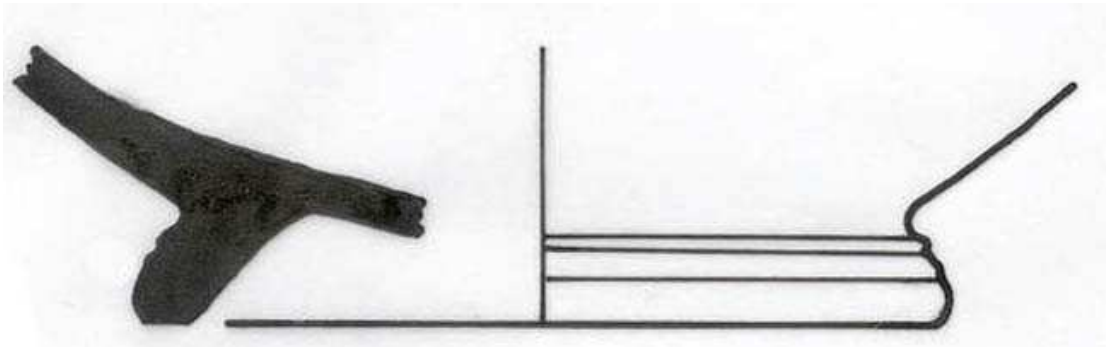
Kat.No. 173

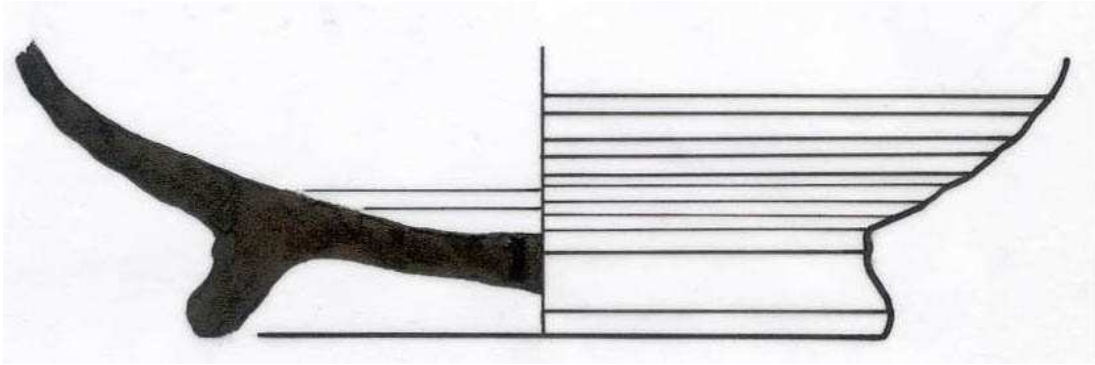
Kat.No. 174

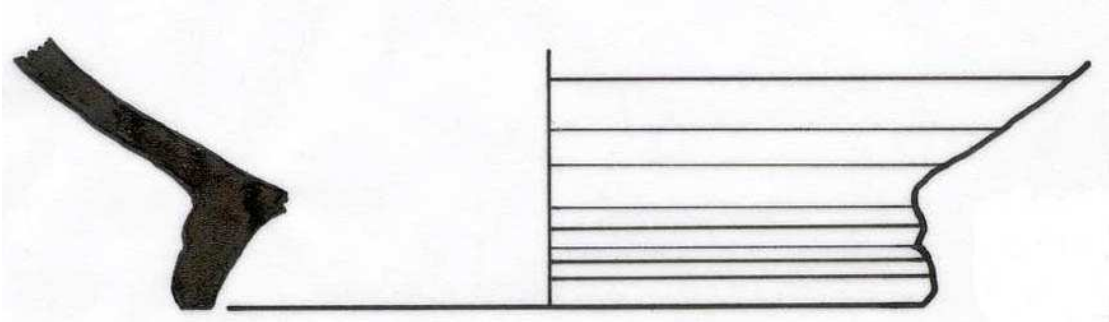
Kat.No. 175

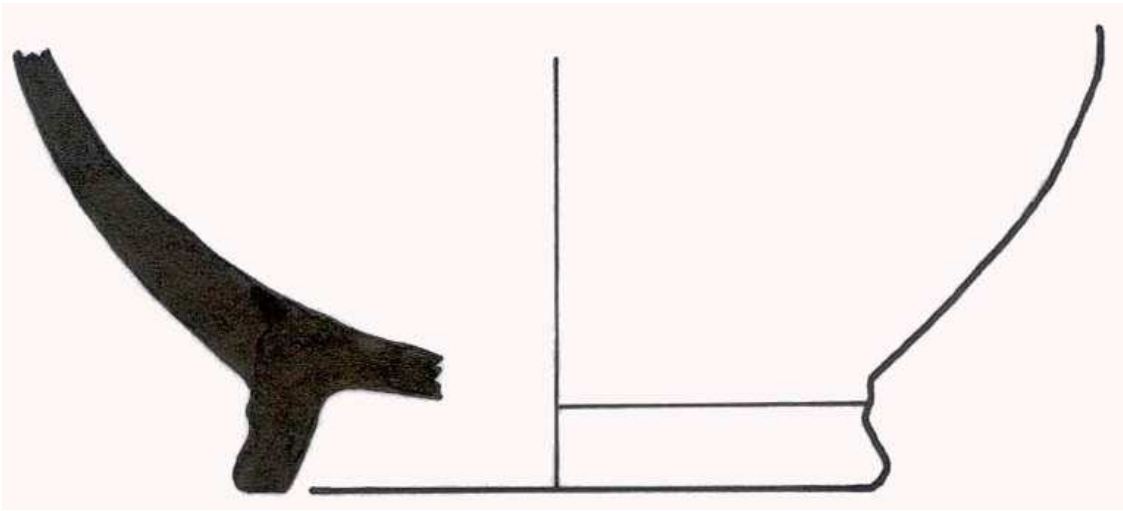
Kat.No. 176

Kat.No. 177

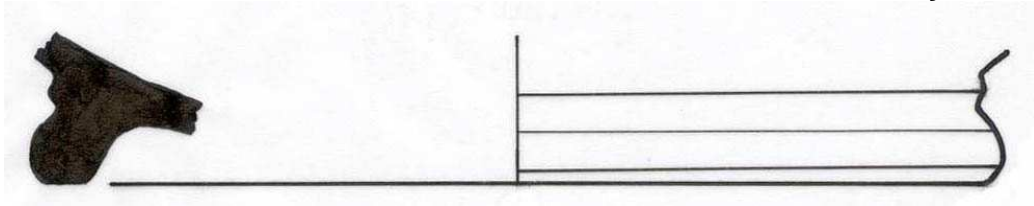
Kat.No. 178

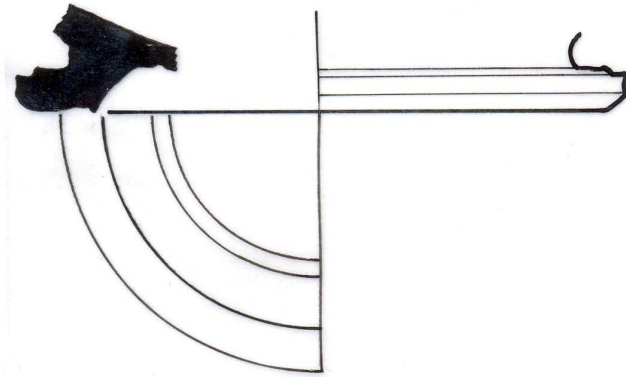
Kat.No. 179

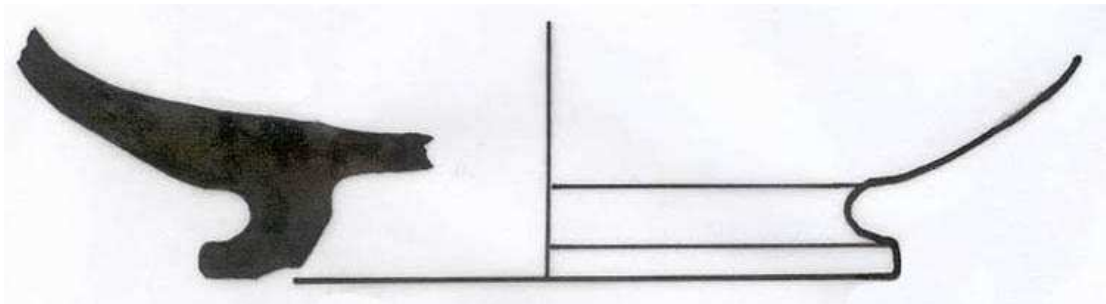
Kat.No. 180

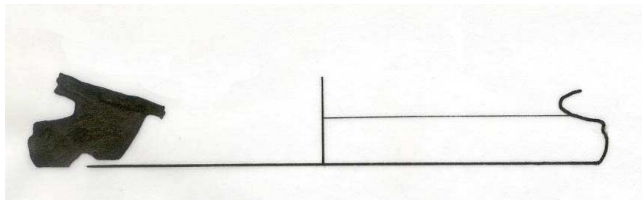
Kat.No. 181

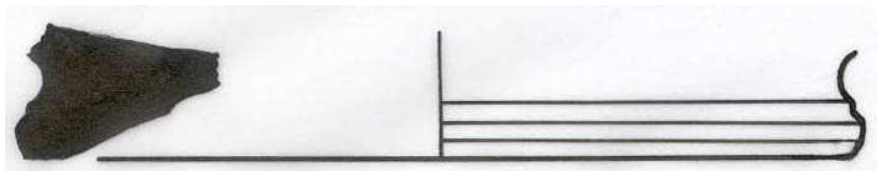
Kat.No. 182

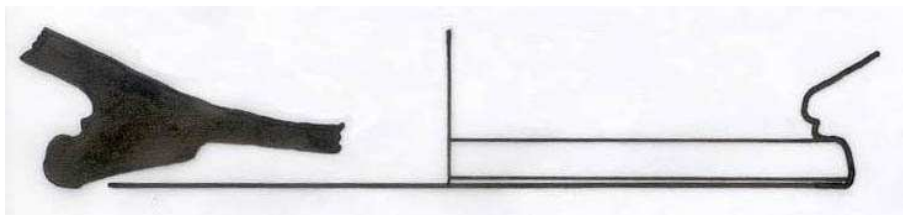
Kat.No. 183

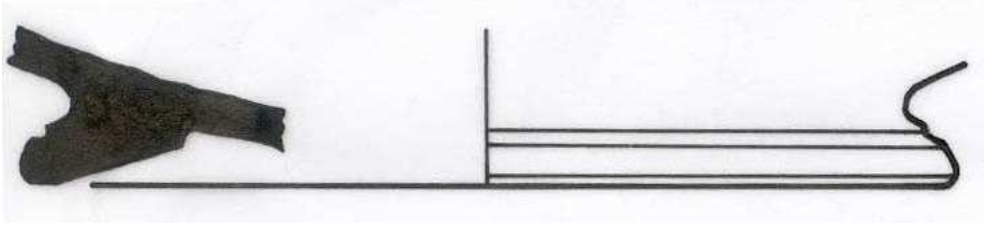
Kat.No. 184

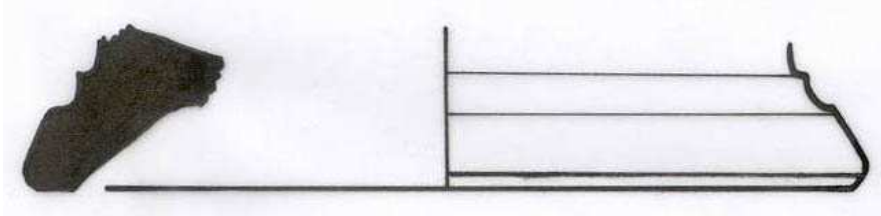
Kat.No. 185

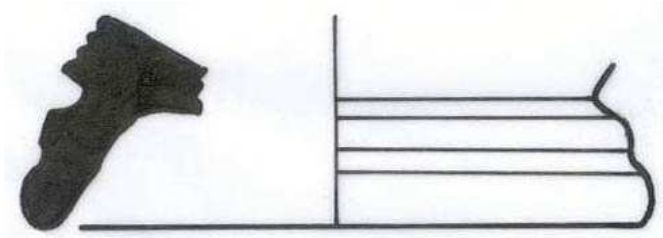
Kat.No. 186

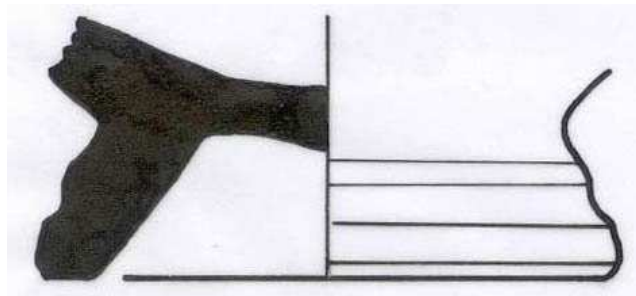
Kat.No. 187

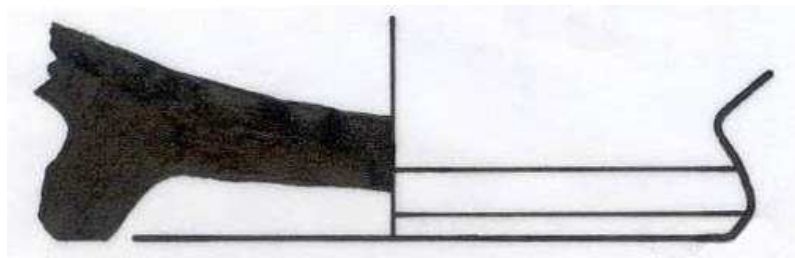
Kat.No. 188

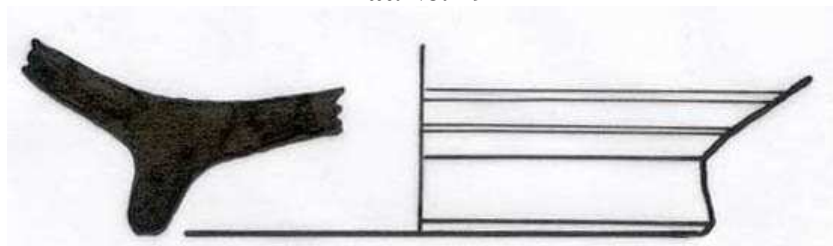
Kat.No. 189

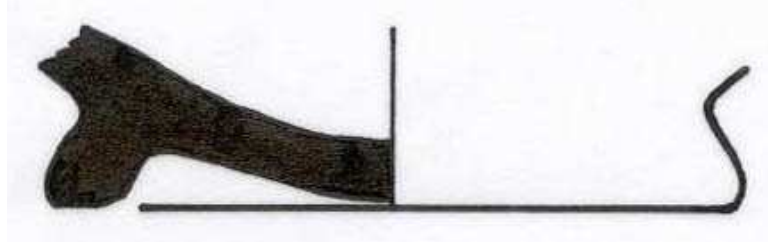
Kat.No. 190

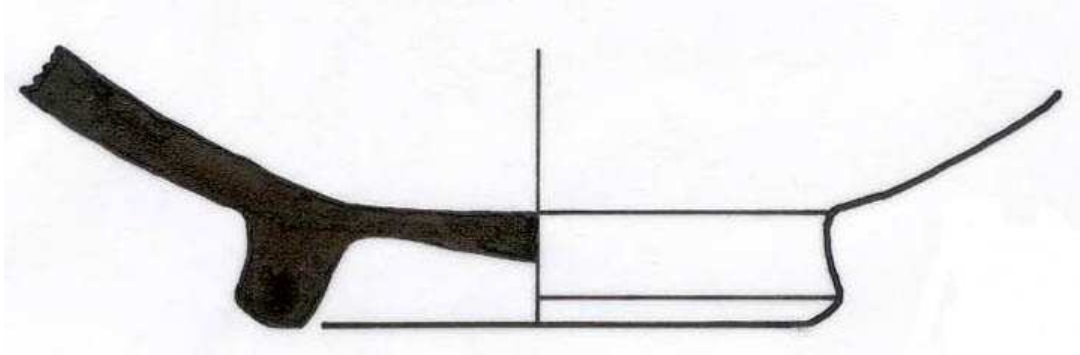
Kat.No. 191

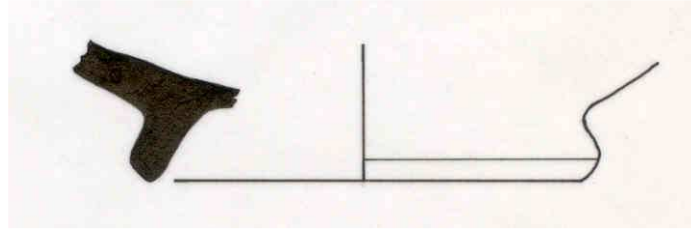
Kat.No. 192

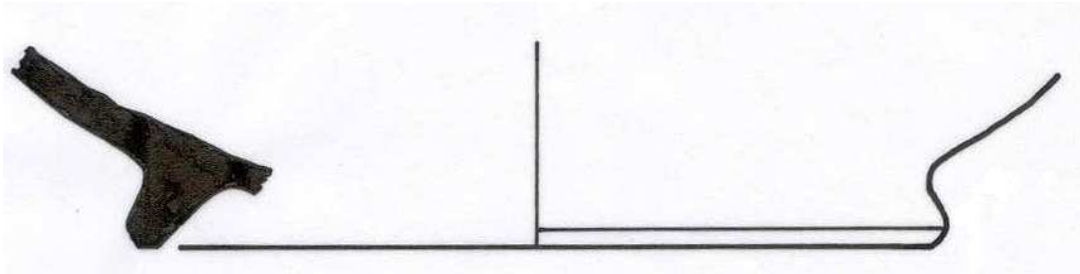
Kat.No. 193

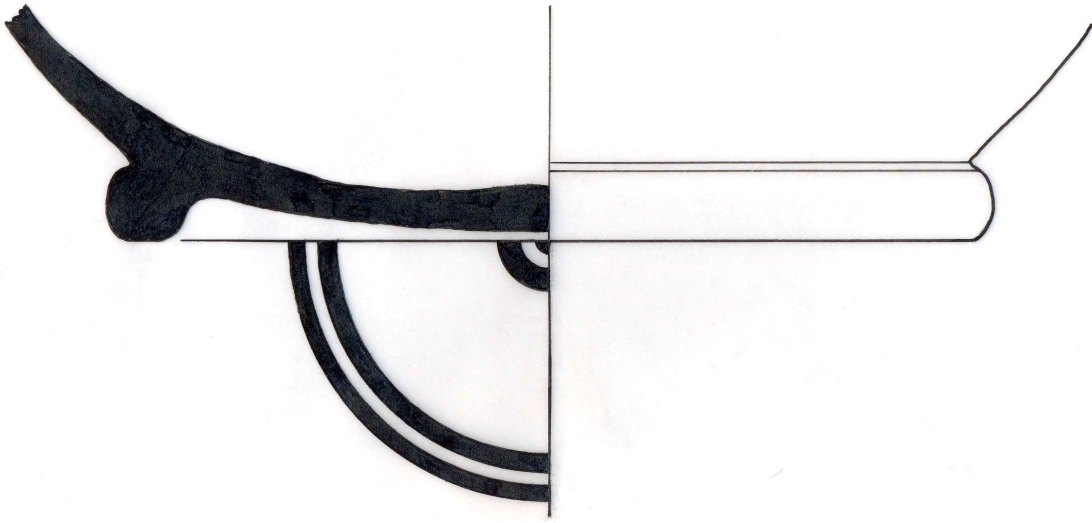
Kat.No. 194

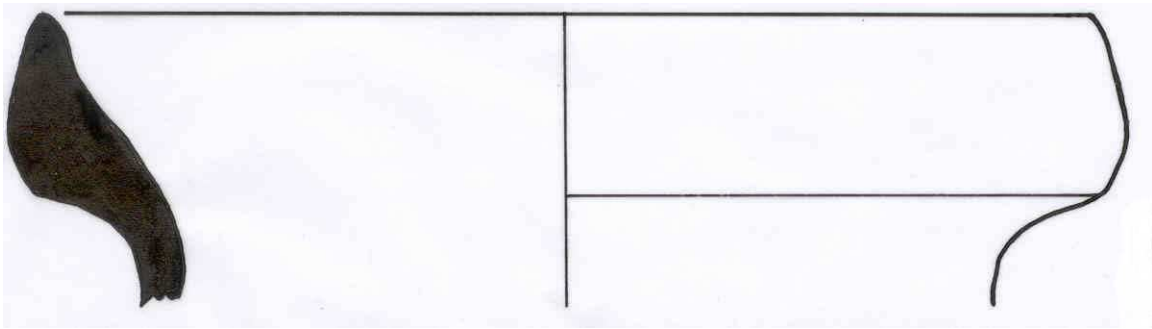
Kat.No. 195

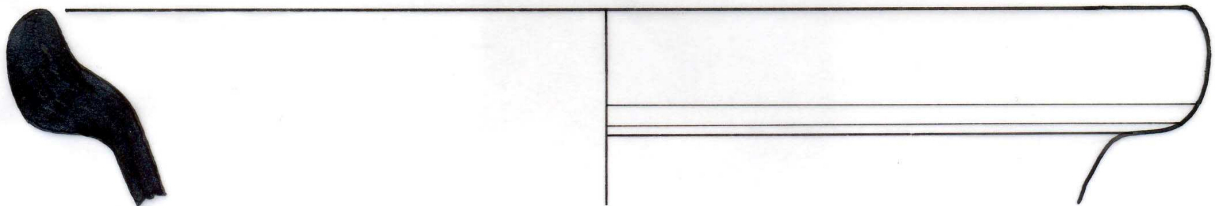
Kat.No. 196

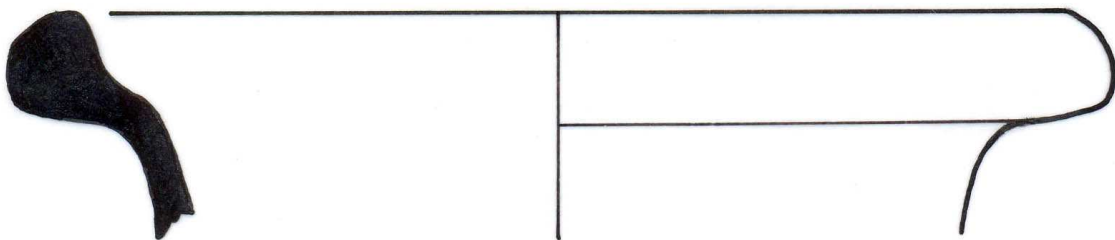
Kat.No. 197

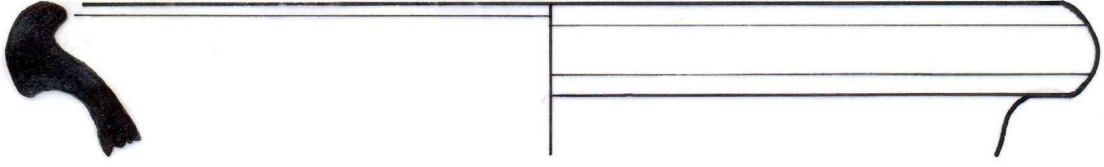
Kat.No. 198

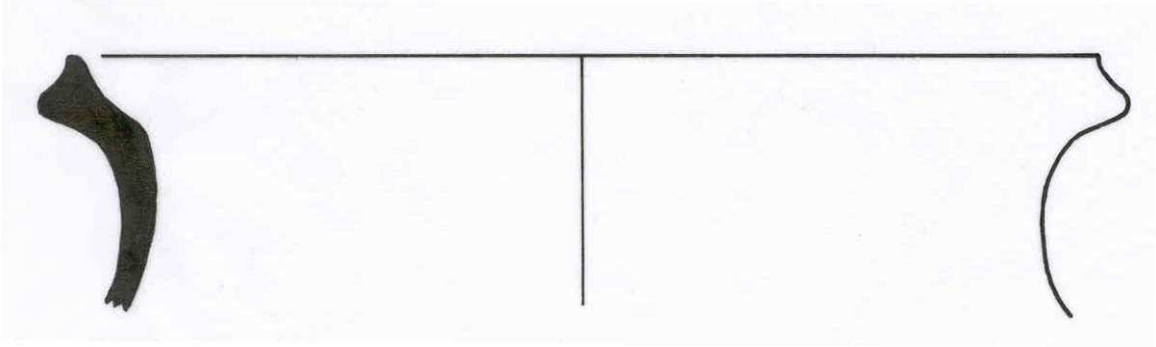
Kat.No. 199

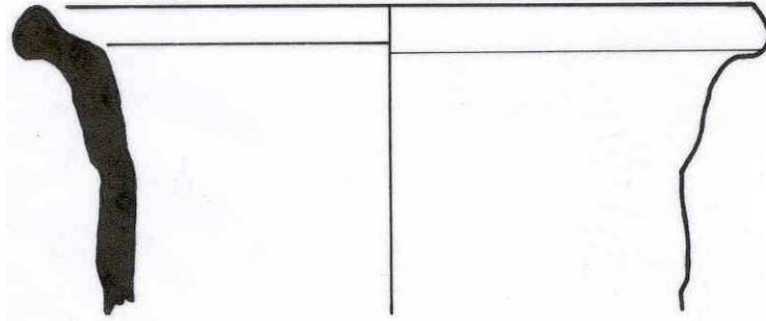
Kat.No. 200

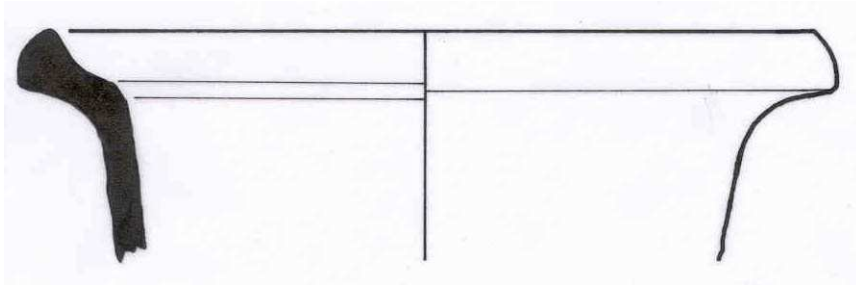
Kat.No. 201

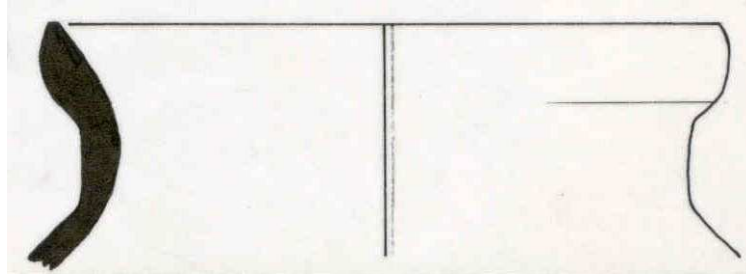
Kat.No. 202

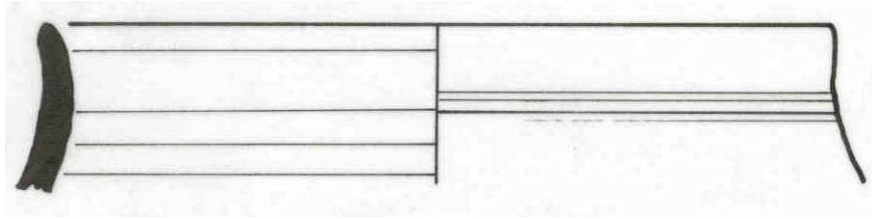
Kat.No. 203

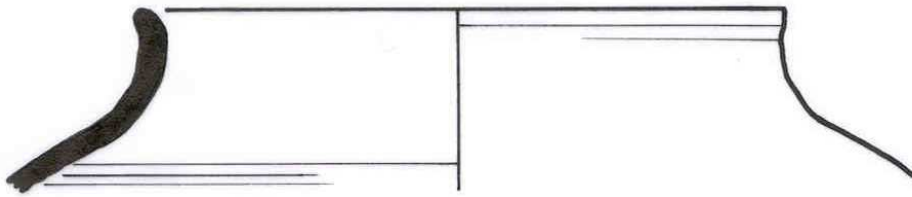
Kat.No. 204

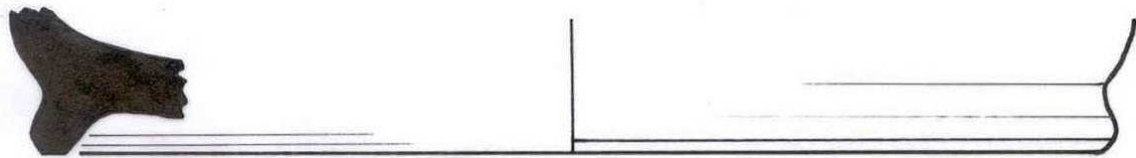
Kat.No. 205

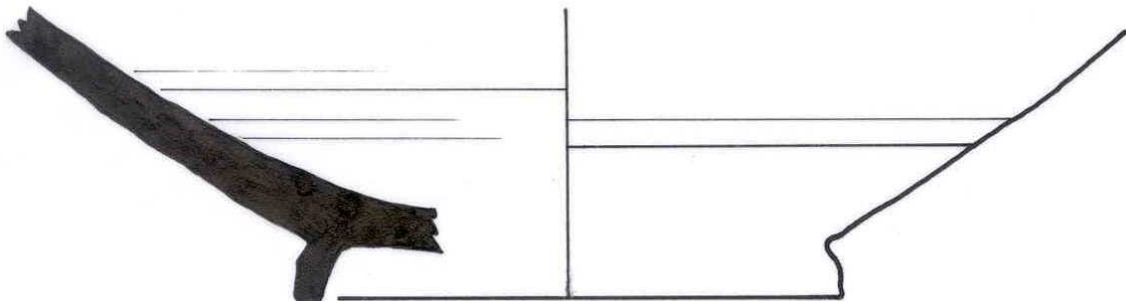
Kat.No. 206

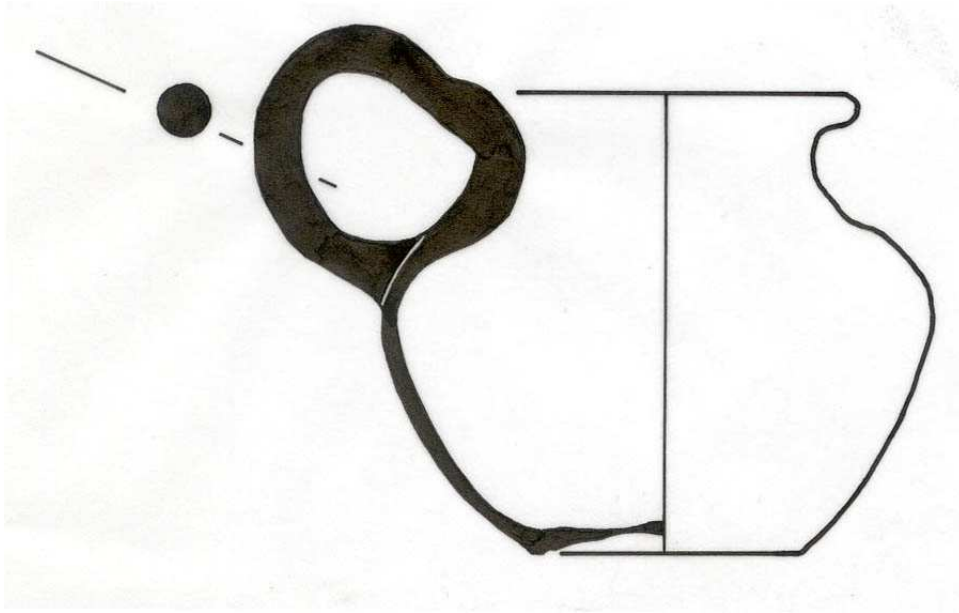
Kat.No. 207

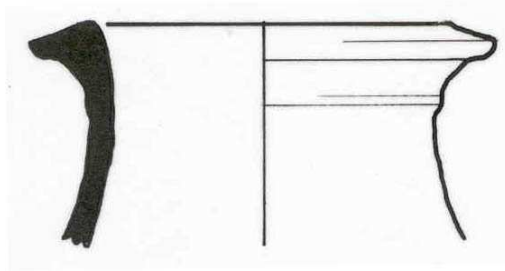
Kat.No. 208

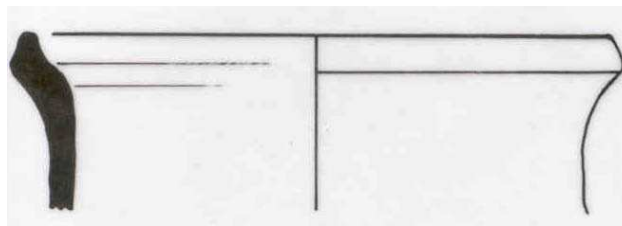
Kat.No. 209

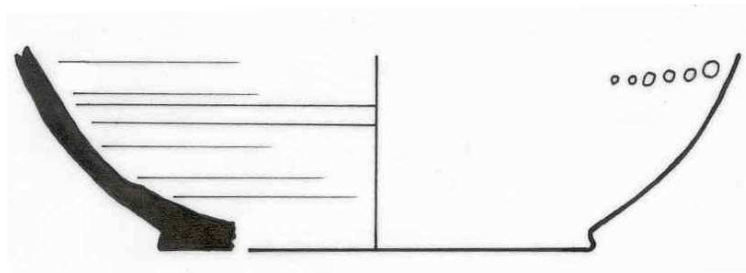
Kat.No. 210

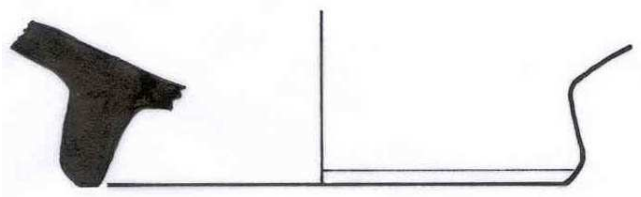
Kat.No. 211

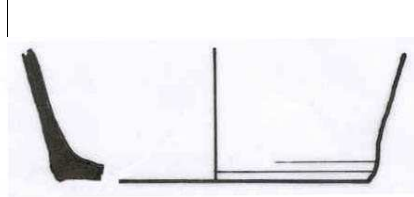
Kat.No. 212

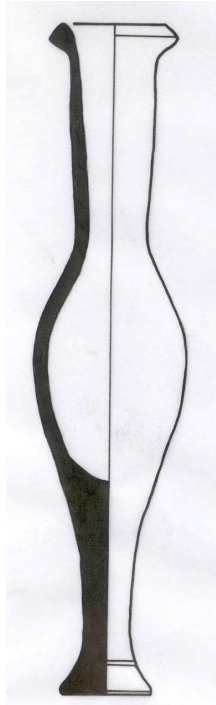
Kat.No. 213

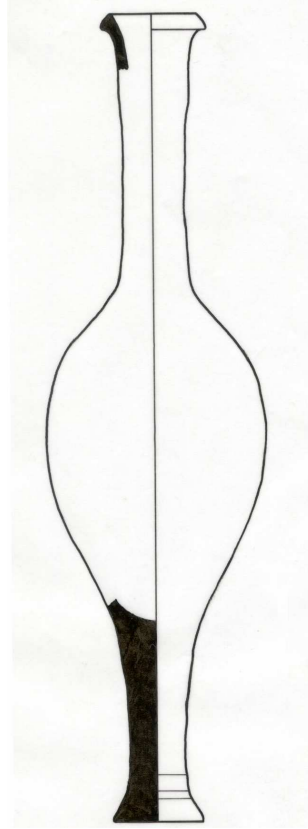
Kat.No. 214

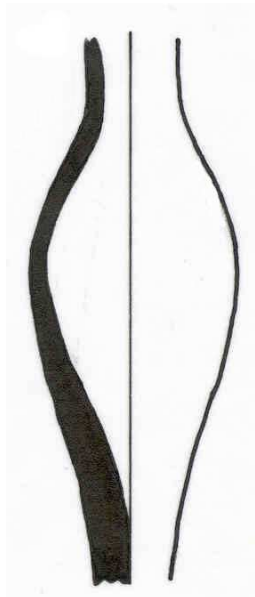
Kat.No. 215

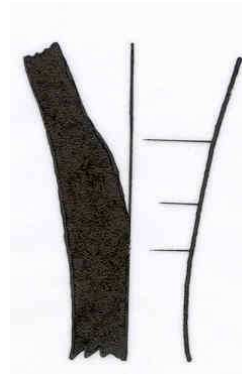
Kat.No. 216

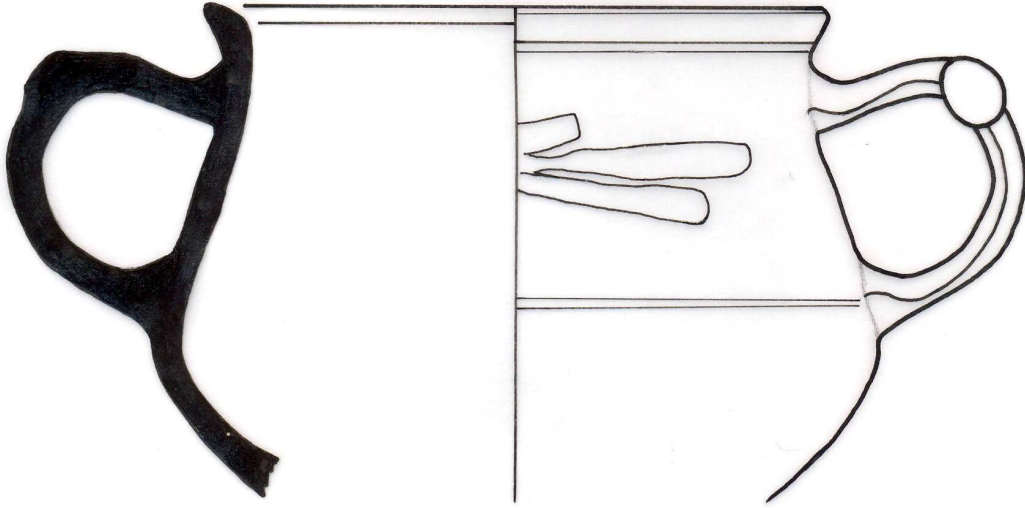
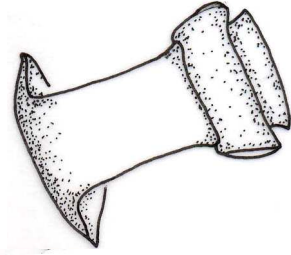
Kat.No. 217

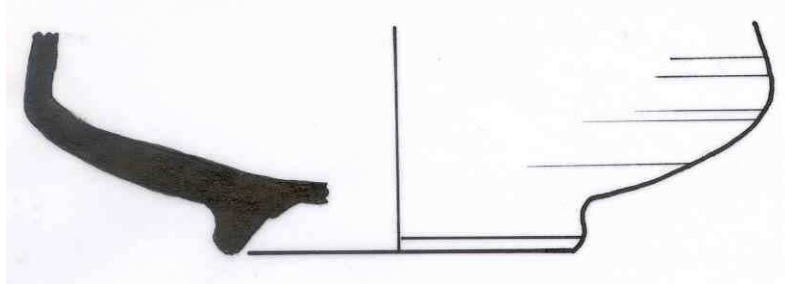
Kat.No. 218

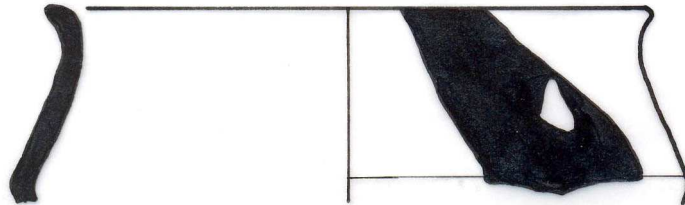
Kat.No. 219

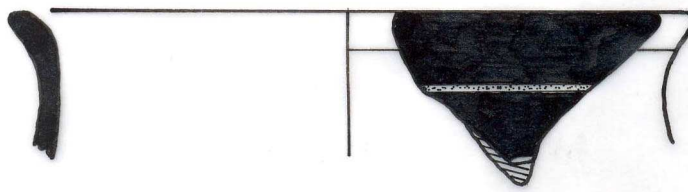
Kat.No. 220

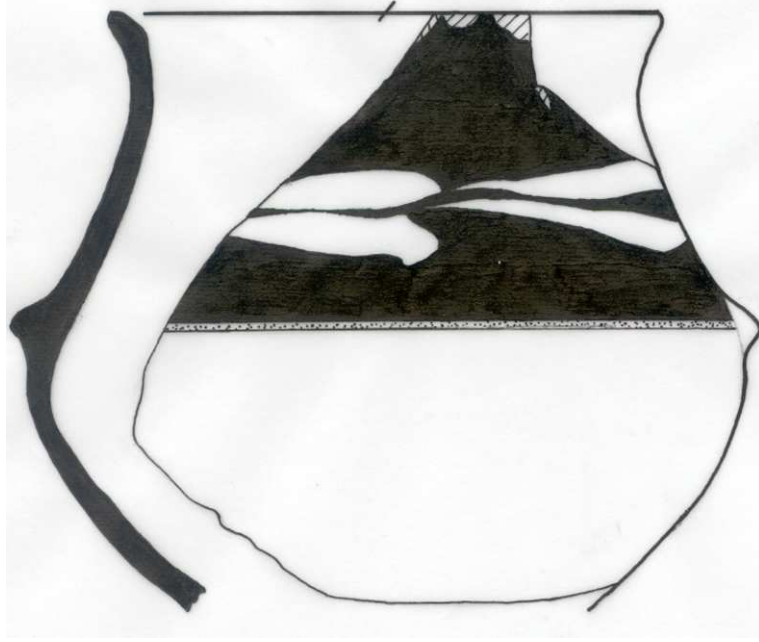
Kat.No. 221

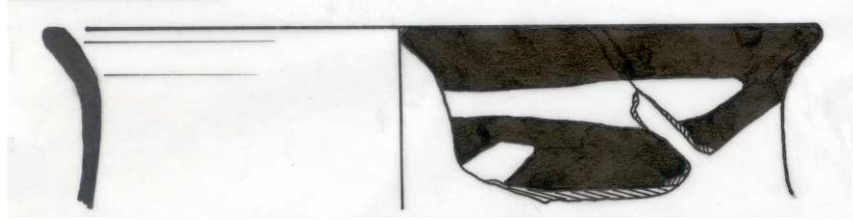
Kat.No. 223

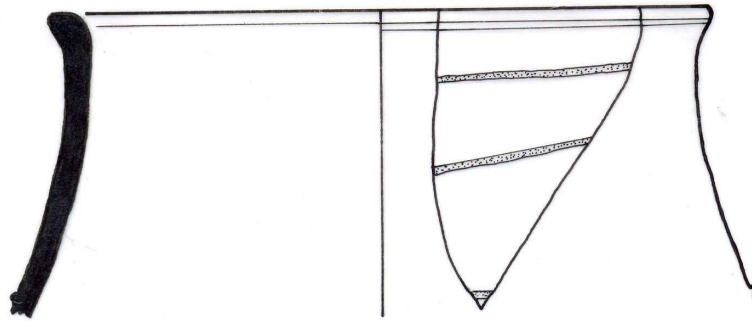
Kat.No. 224

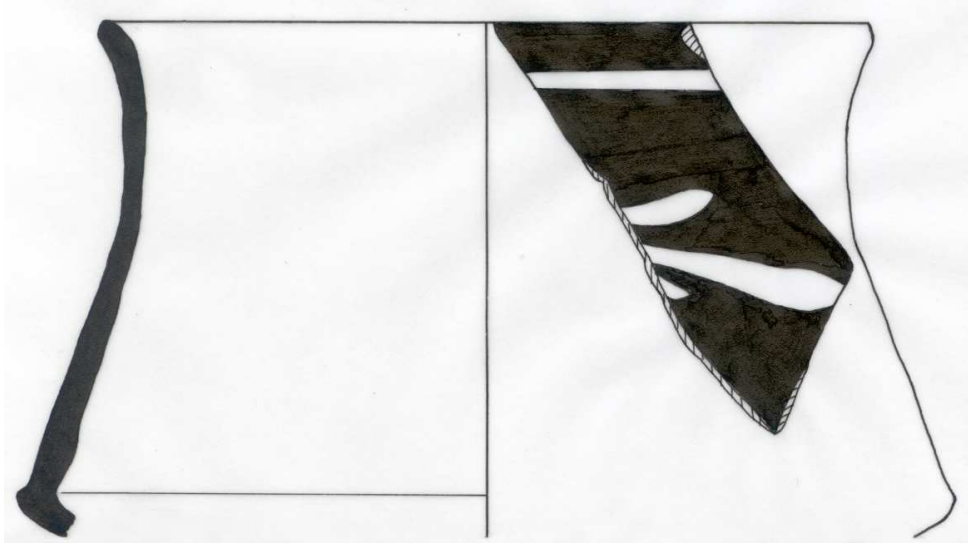
Kat.No. 222

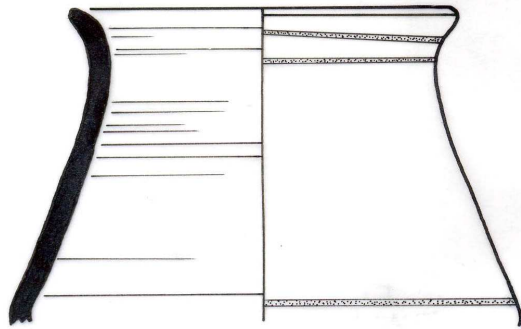
Kat.No. 225

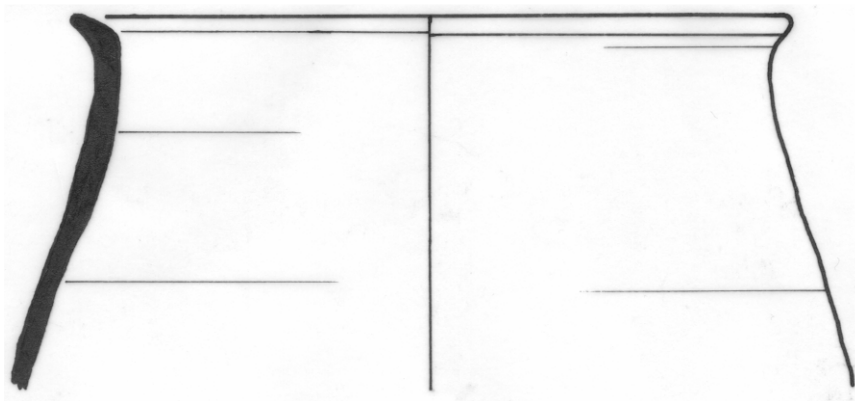
Kat.No. 226

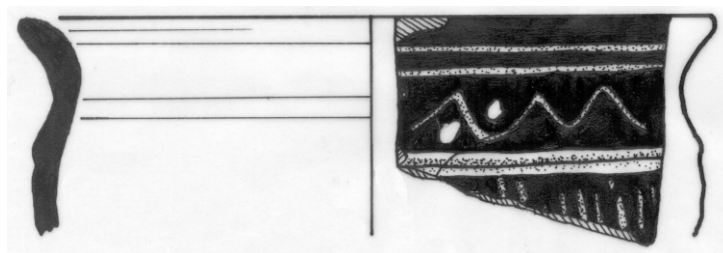
Kat.No. 227

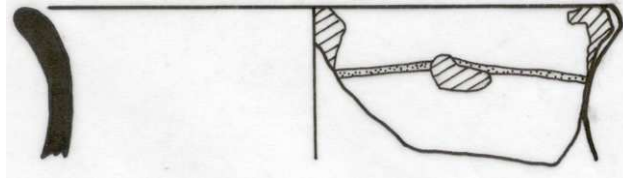
Kat.No. 228

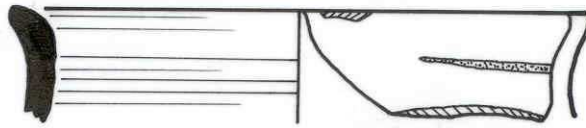
Kat.No. 229

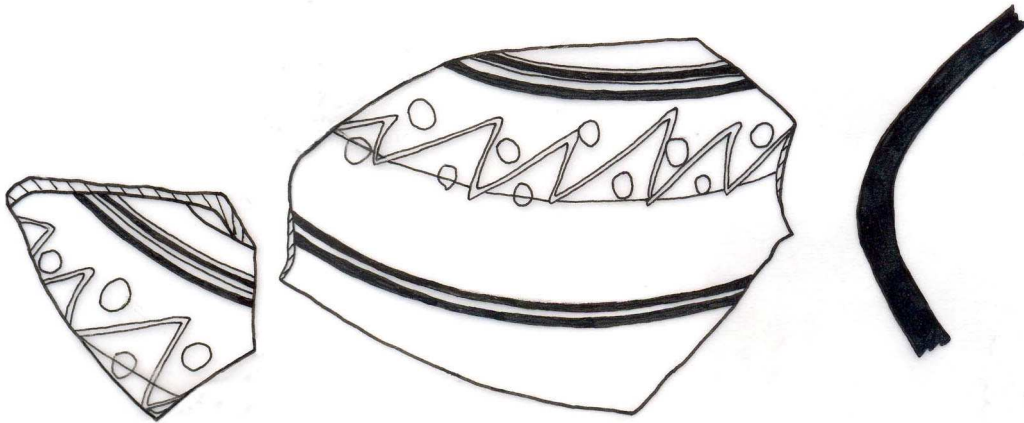
Kat.No. 230

Kat.No. 231

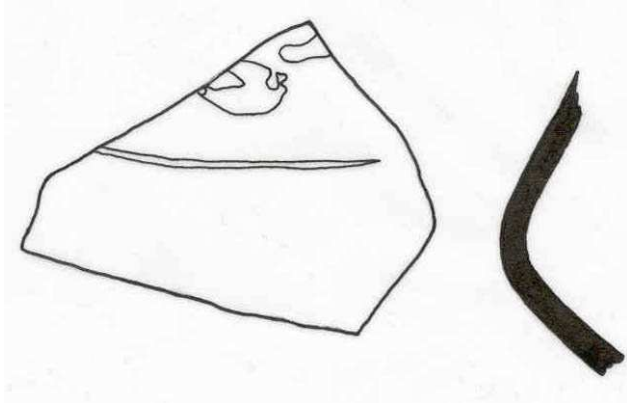
Kat.No. 232

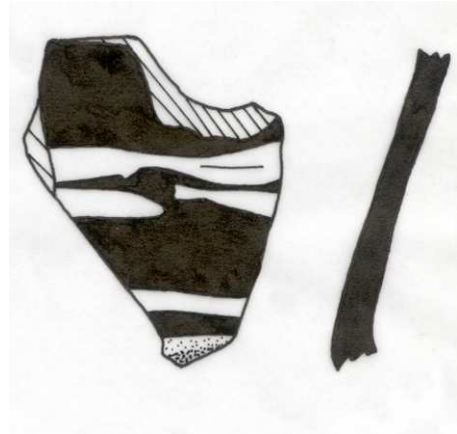
Kat.No. 233

Kat.No. 234

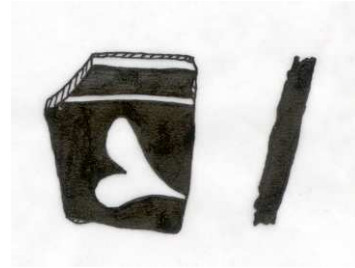
Kat.No. 235

Kat.No. 236

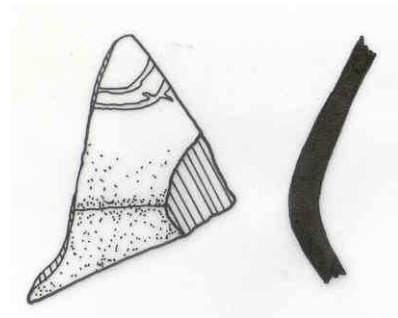
Kat.No. 237

Kat.No. 238

Kat.No. 239

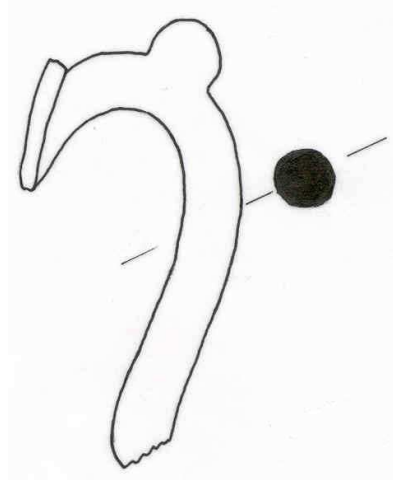
Kat.No. 242

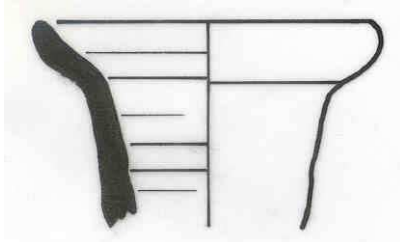
Kat.No. 241

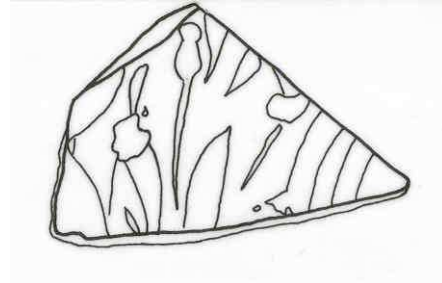
Kat.No. 245

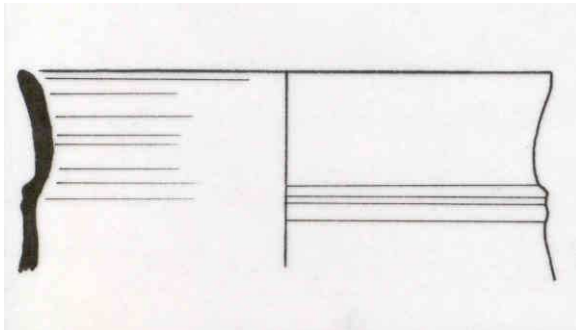
Kat.No. 246

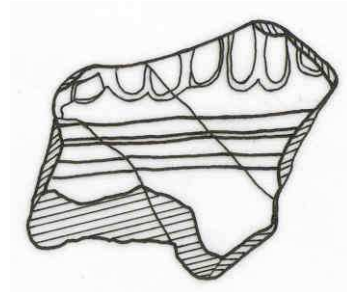
Kat.No. 248

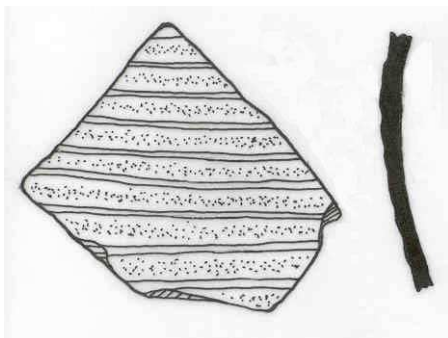
Kat.No. 250

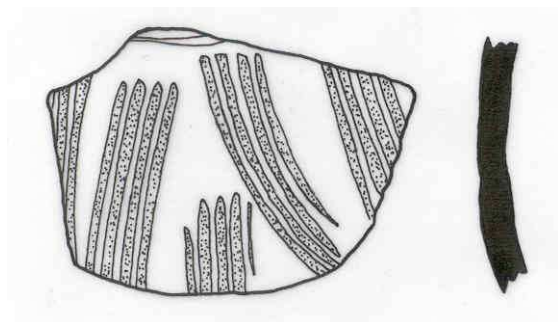
Kat.No. 252

Kat.No. 253

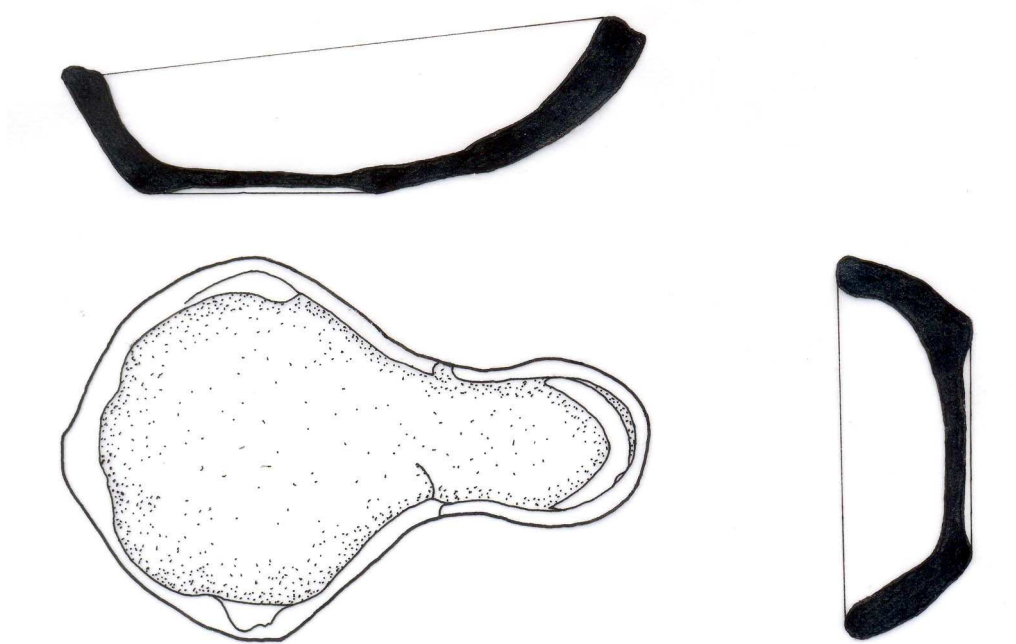
Kat.No. 256

Kat.No. 257

Kat.No. 260

Kat.No. 264

ŞEKİL LEVHALARI

1-5

Şek. Lev. 1

Harita 1

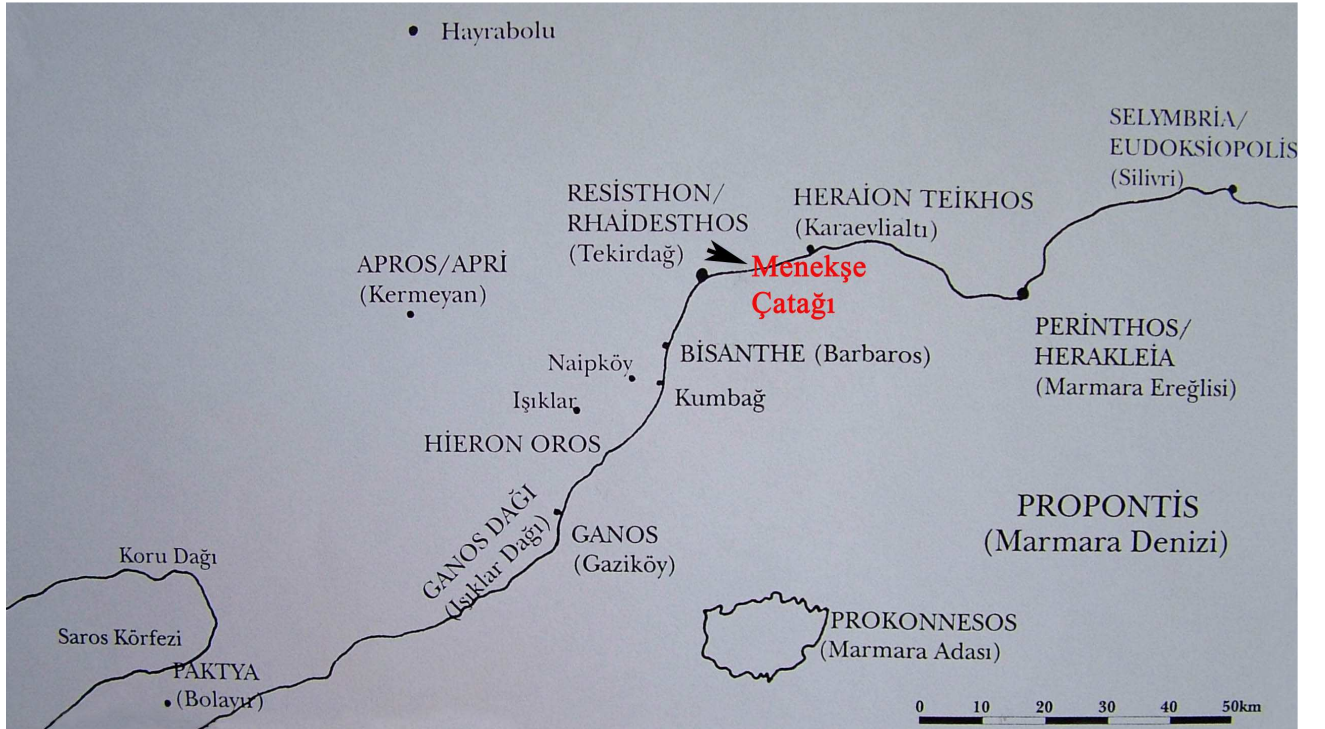

Harita 2

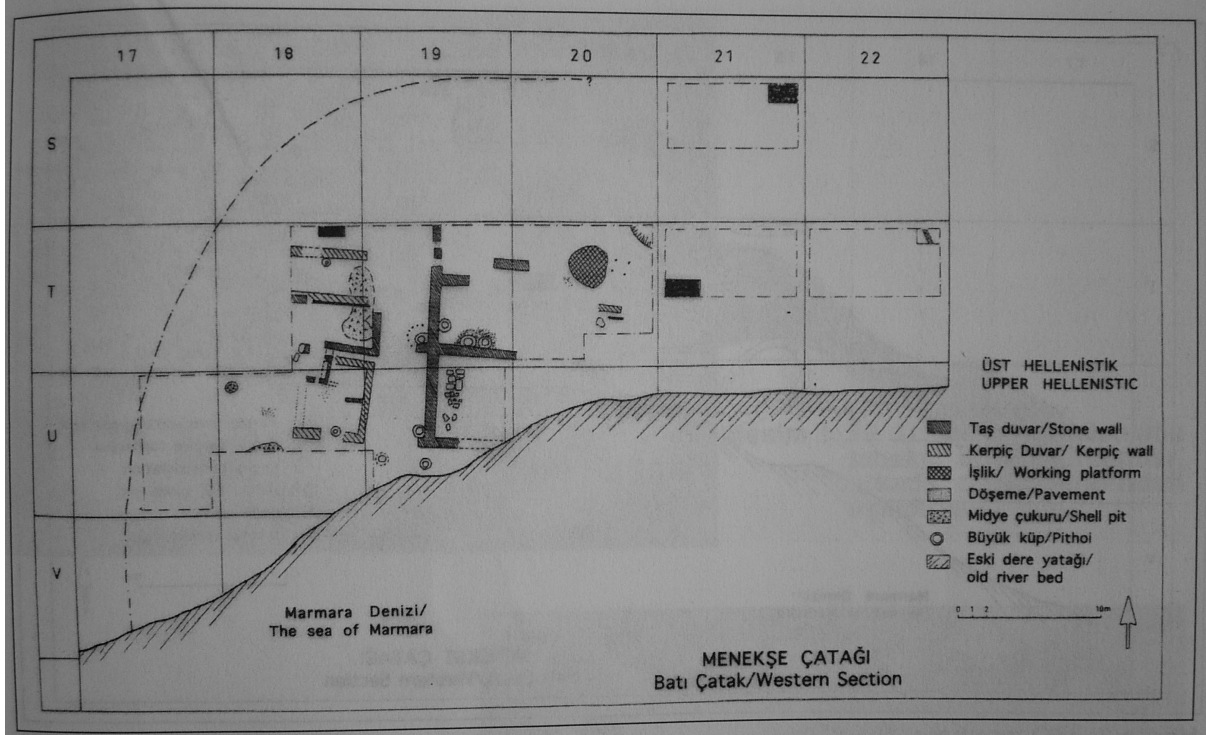
Şek. Lev. 2

Harita 3

Harita 4

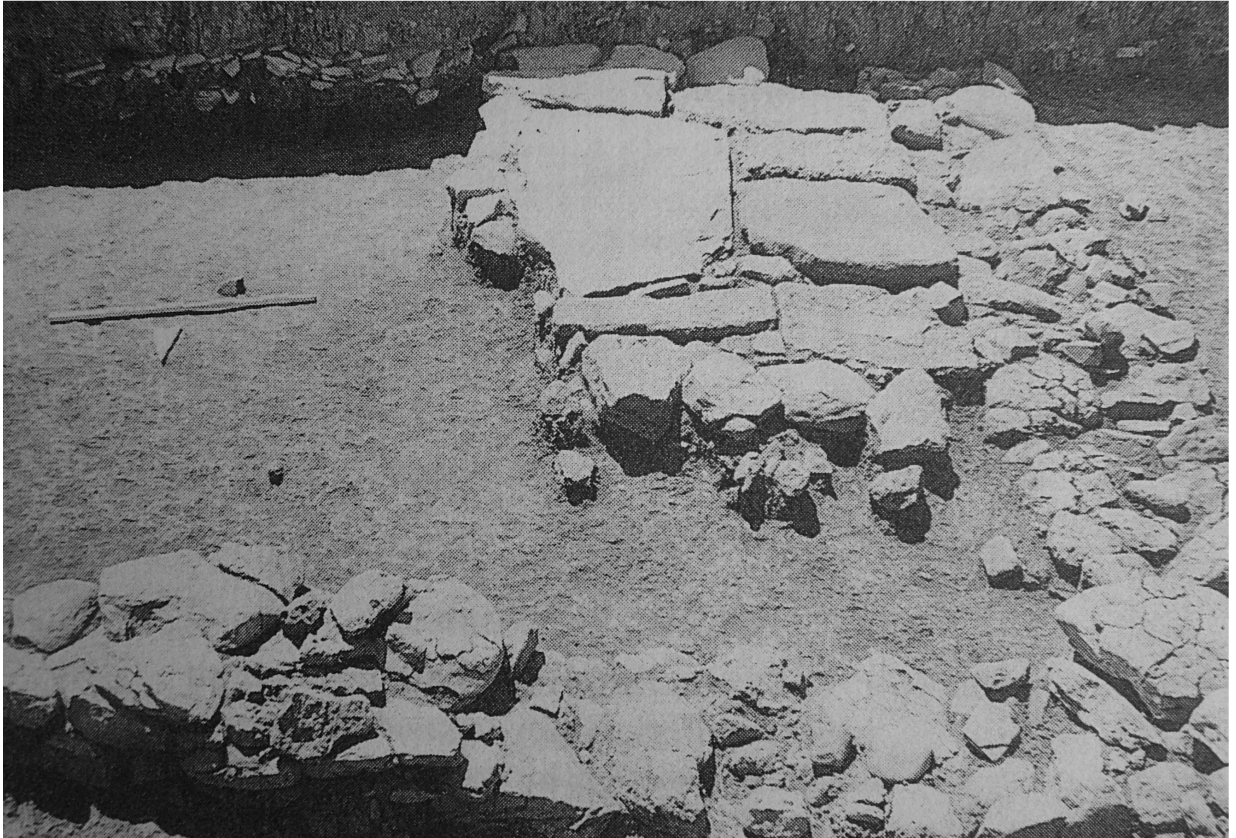
Plan 1

Resim 1

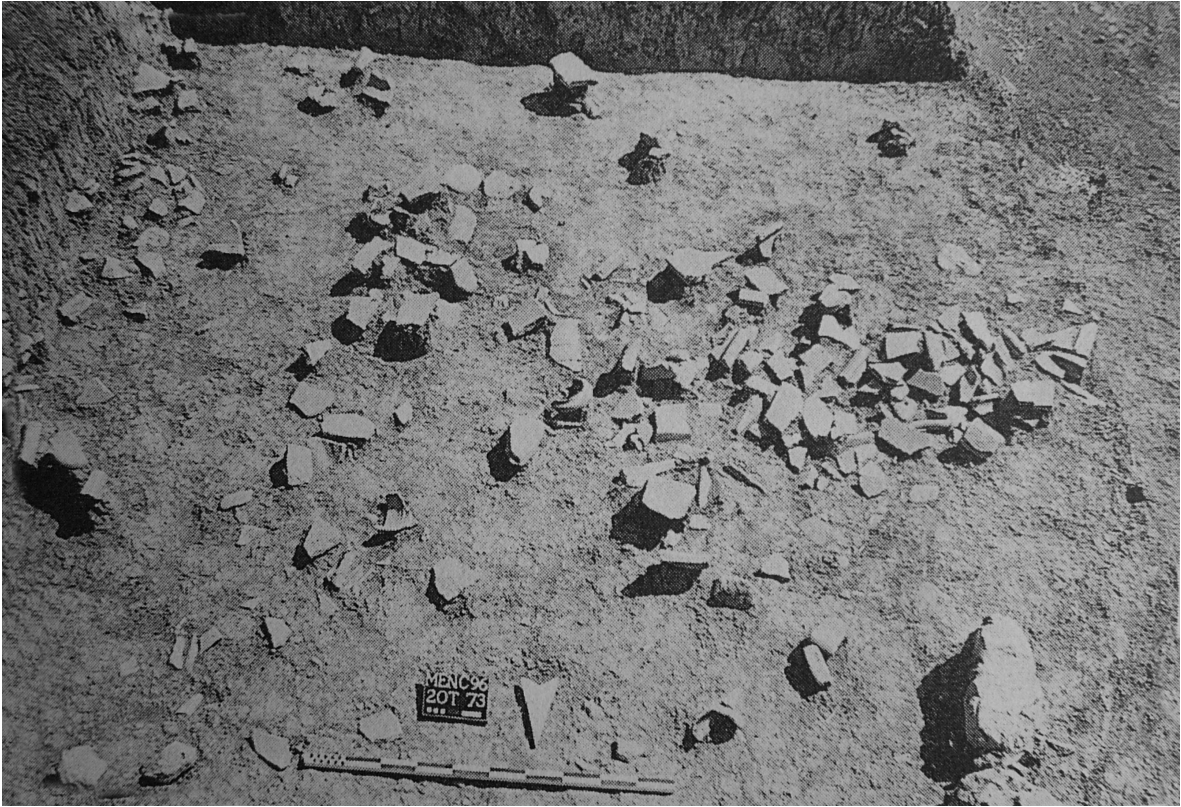
Resim 2

Resim 3

Resim 4

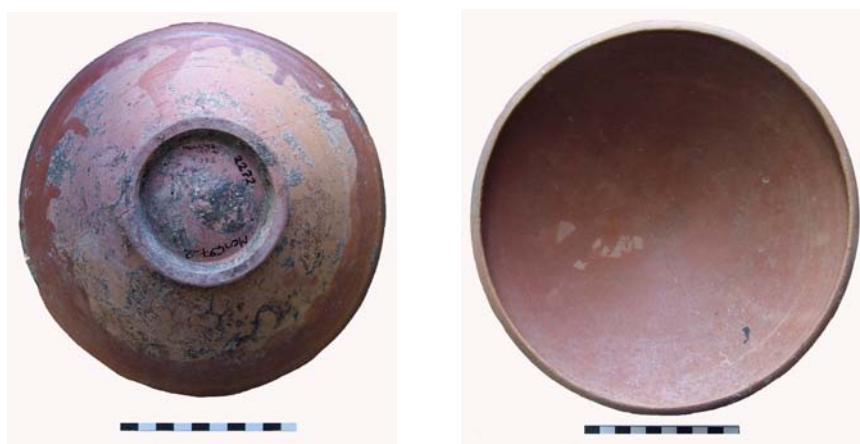
Resim 5

LEVHALAR

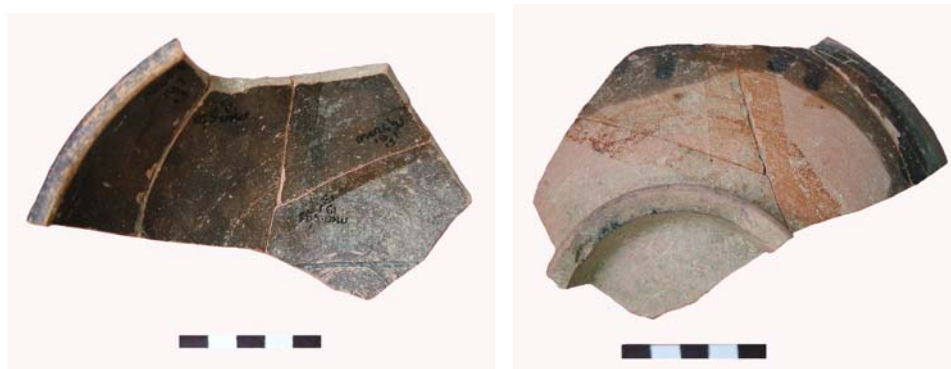
1-67

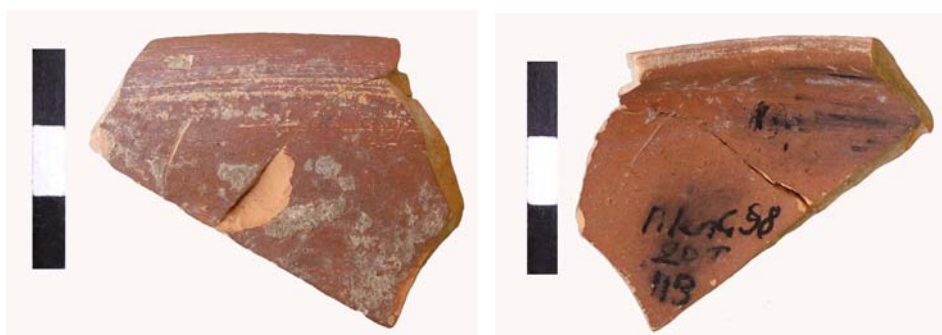
Kat. No. 1

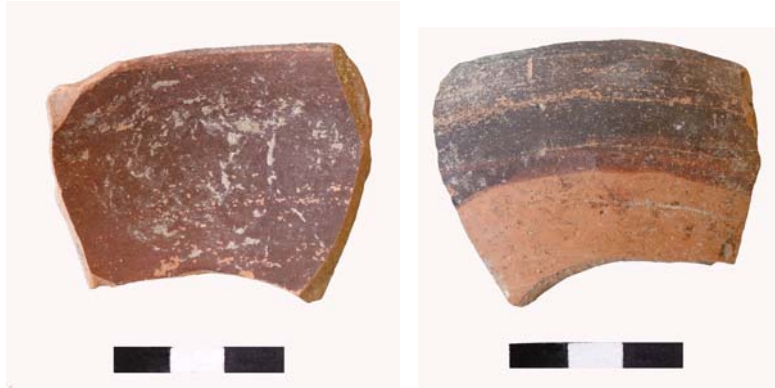
Kat. No. 2

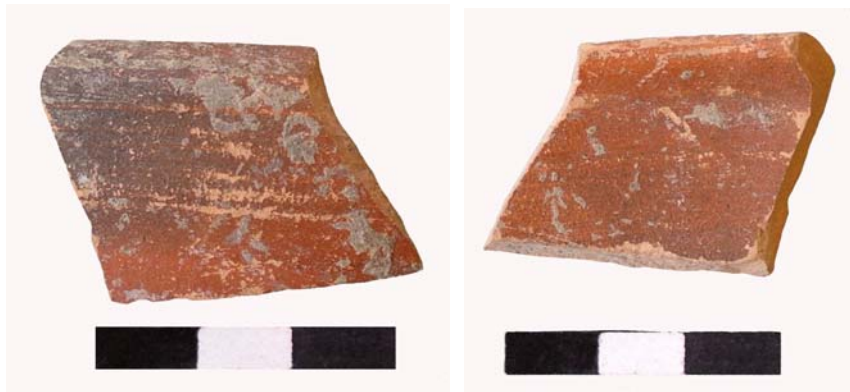
Kat. No. 3

Kat. No. 4

Kat. No. 5

Kat. No.6

Kat. No. 7

Kat. No. 8

Kat. No. 9

Kat. No. 10

Kat. No. 11

Kat. No. 12

Kat. No. 13

Kat. No. 14

Kat. No. 15

Kat. No. 16

Kat. No. 17

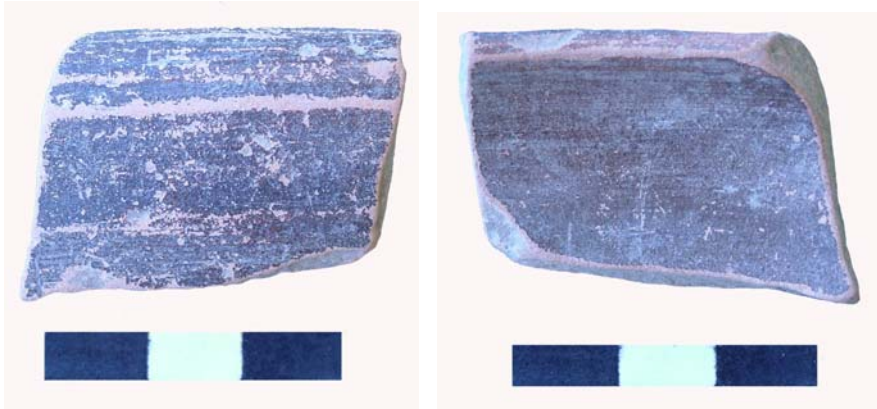
Kat. No. 18

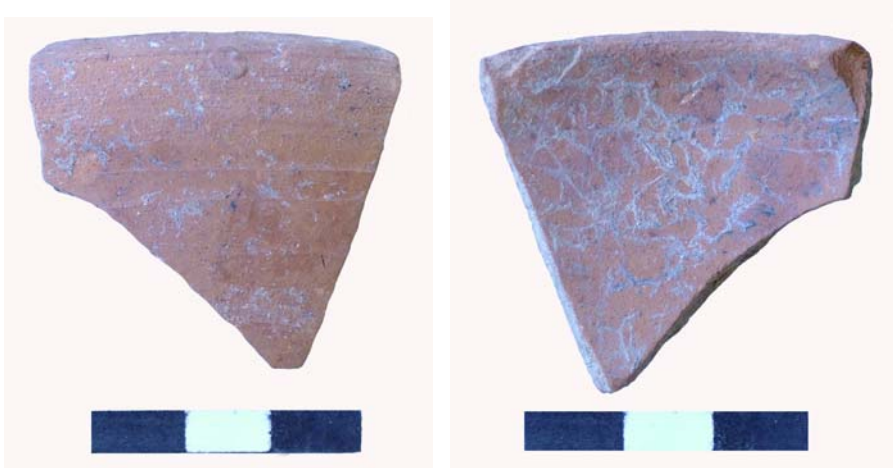
Kat. No. 19

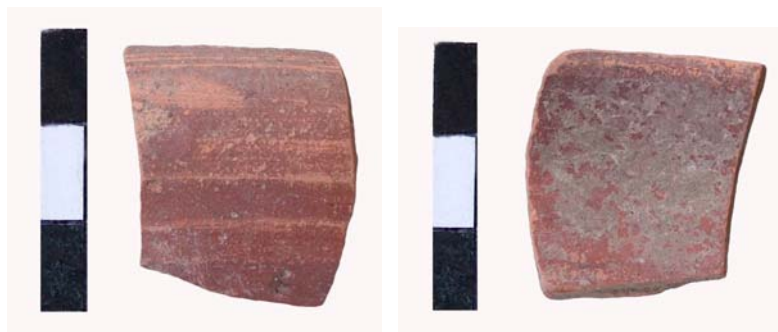
Kat. No. 20

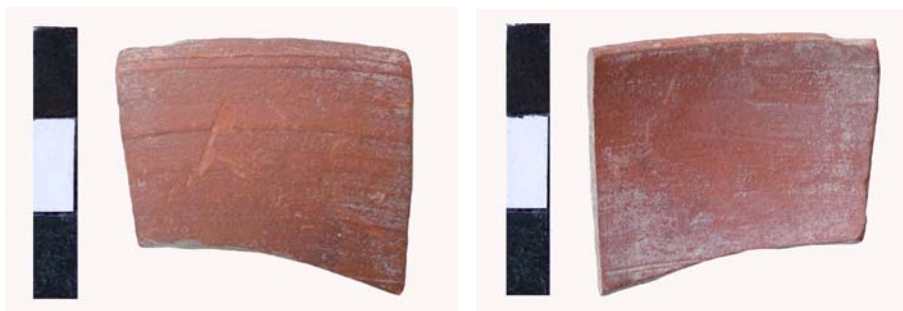
Kat. No. 21

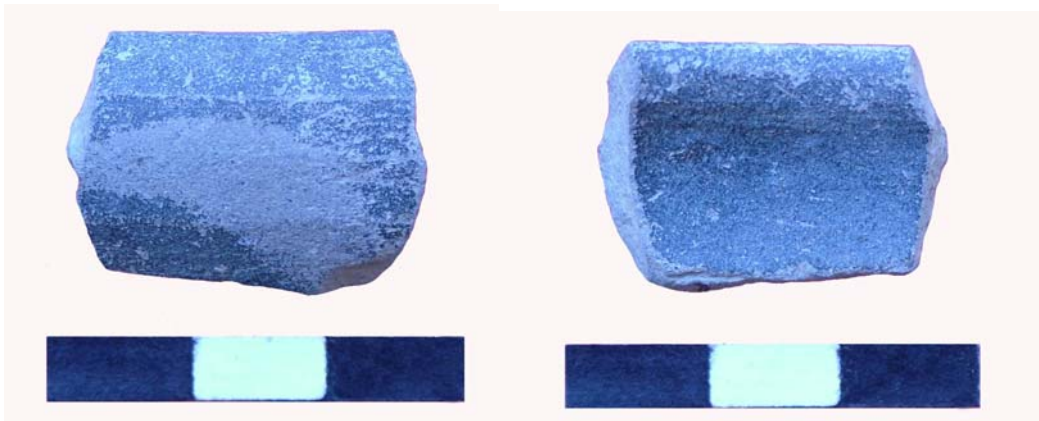
Kat. No. 22

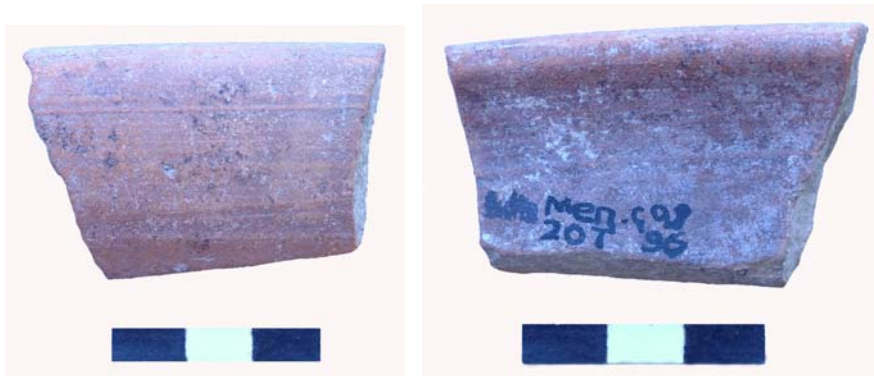
Kat. No. 23

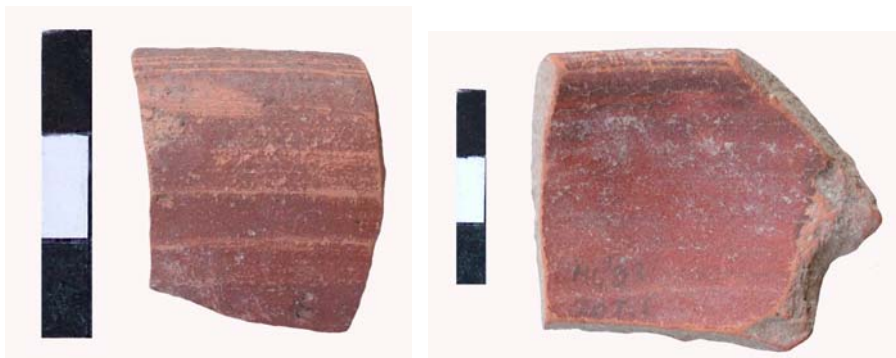
Kat. No. 24

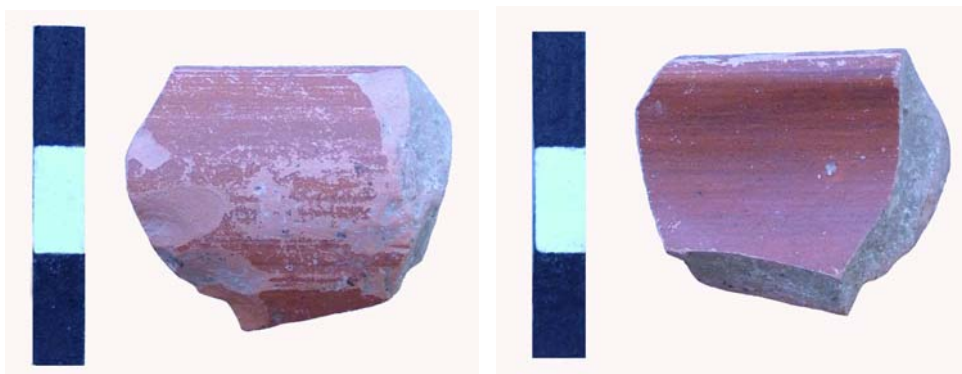
Kat. No. 25

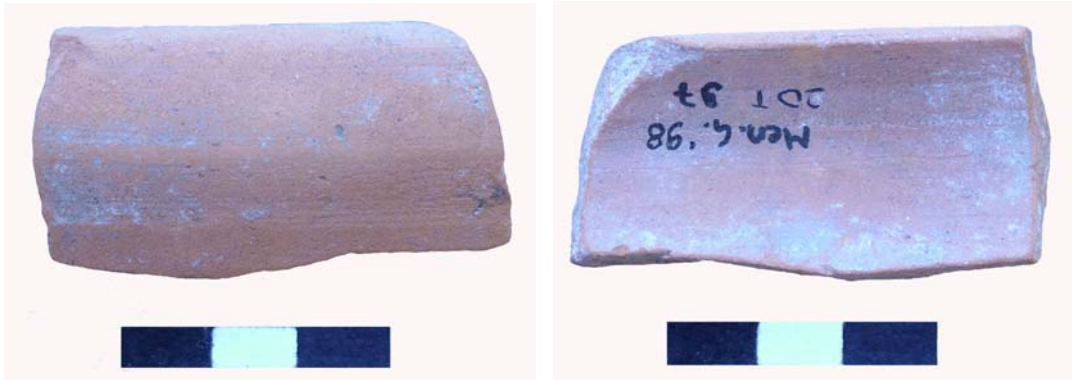
Kat. No. 26

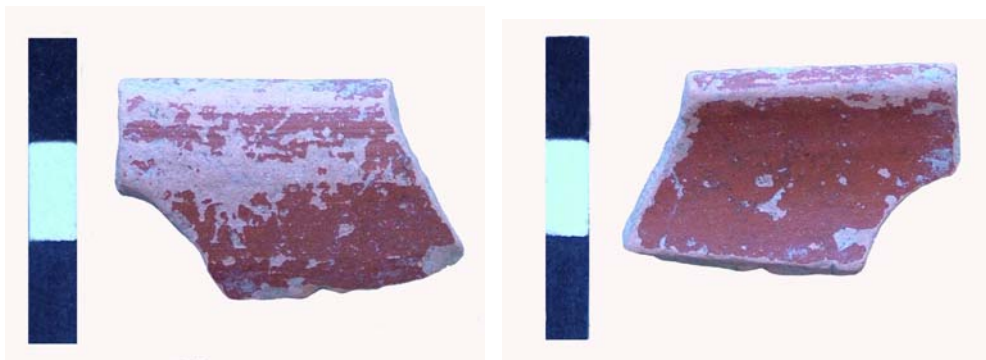
Kat. No. 27

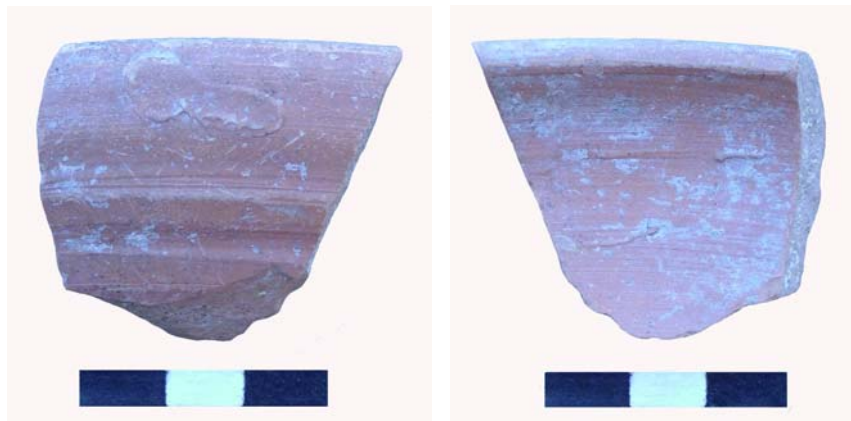
Kat. No. 28

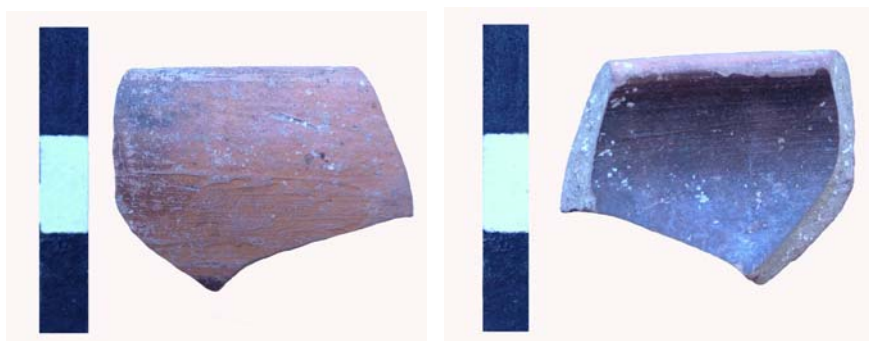
Kat. No. 29

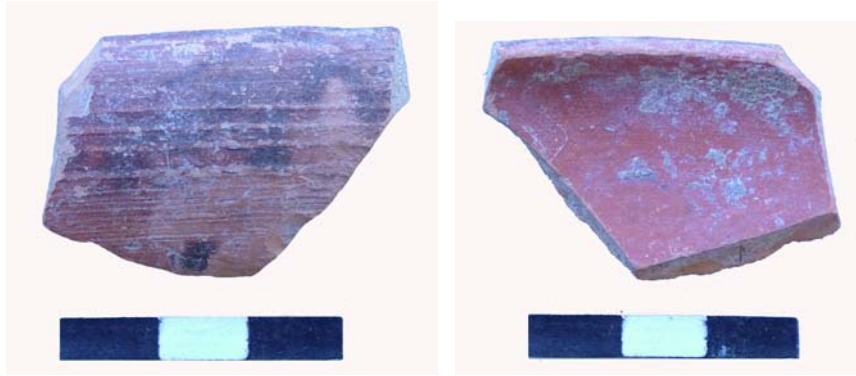
Kat. No. 30

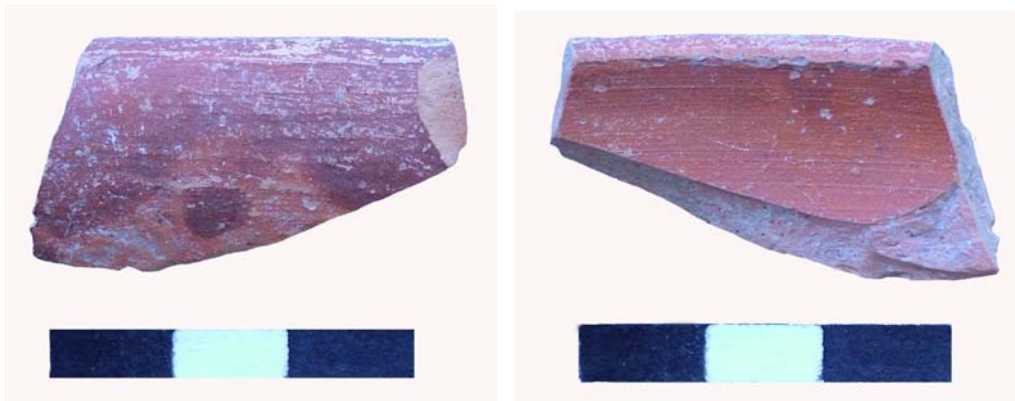
Kat. No. 31

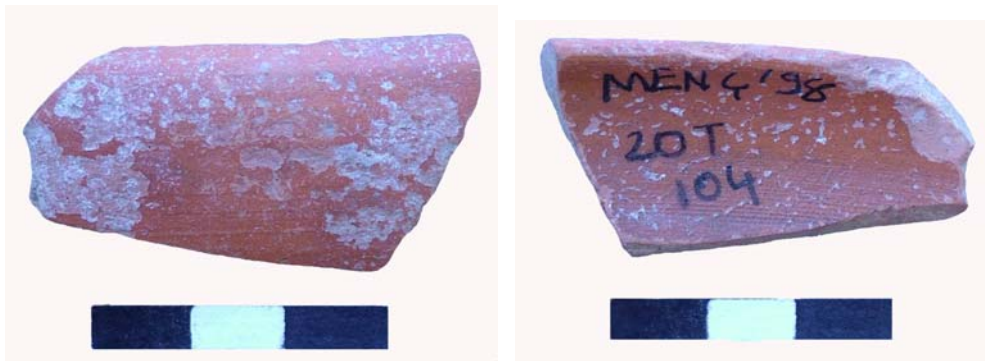
Kat. No. 32

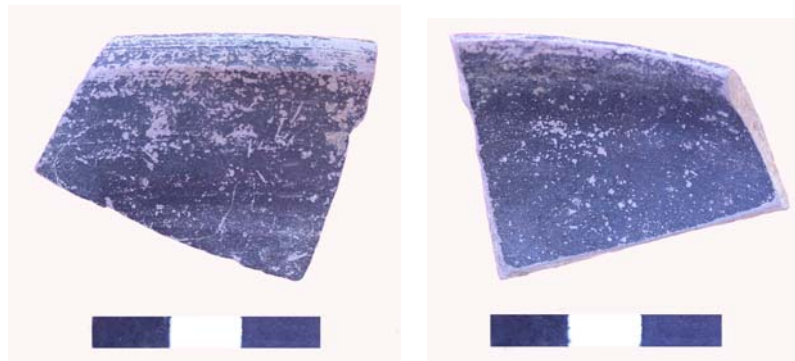
Kat. No. 33

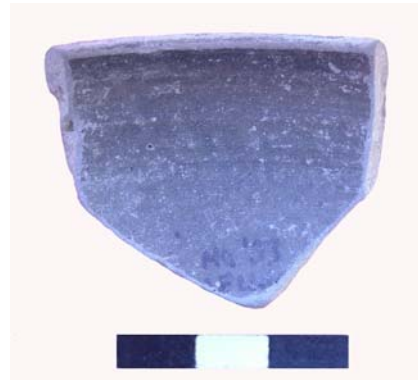
Kat. No. 34

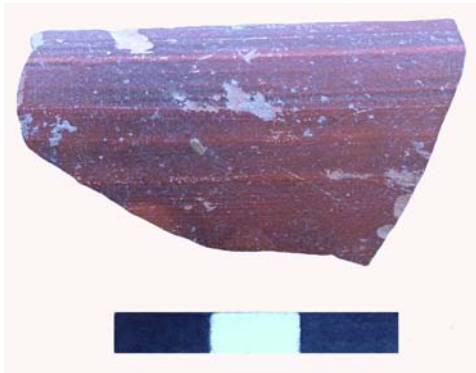
Kat. No. 35

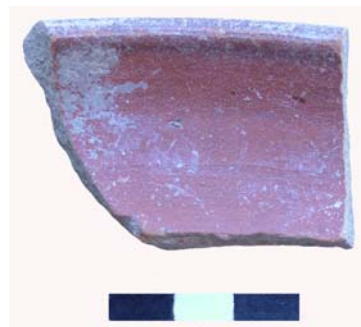
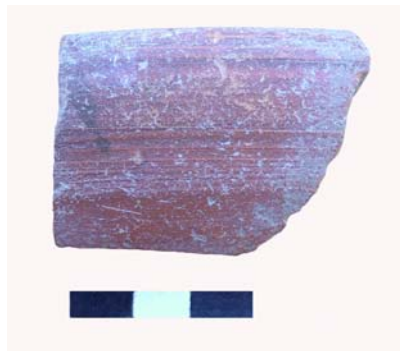
Kat. No. 36

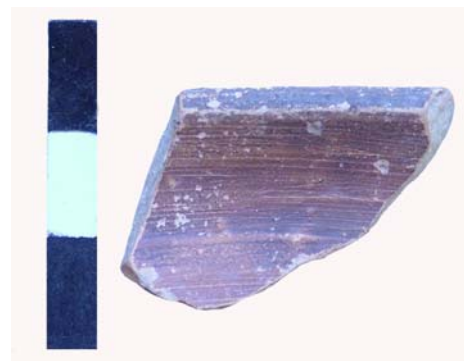
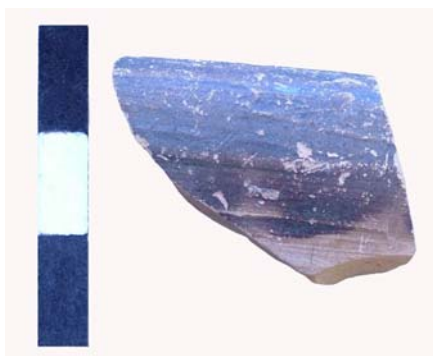
Kat. No. 37

Kat. No. 38

Kat. No. 39

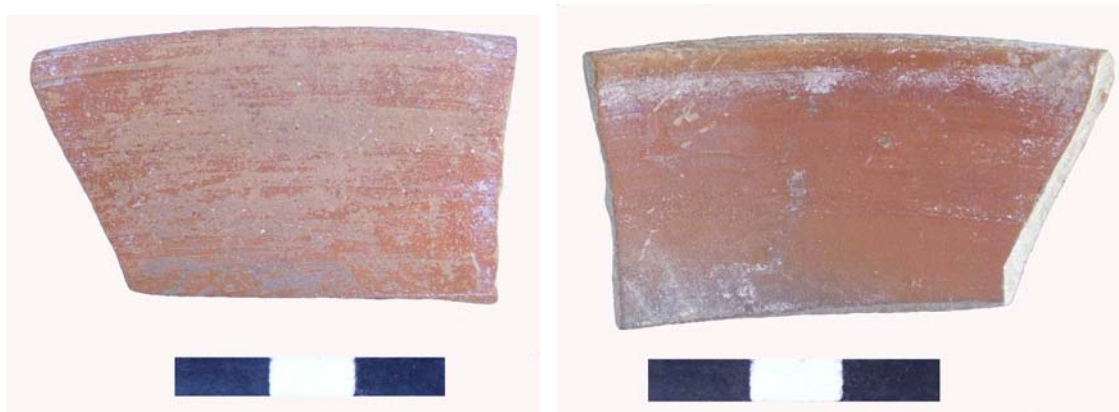
Kat. No. 40

Kat. No. 41

Kat. No. 42

Kat. No. 43

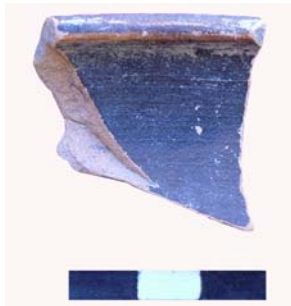
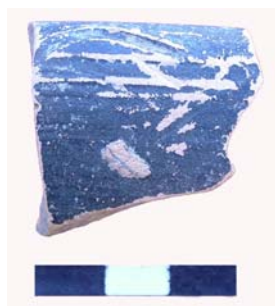
Kat. No. 44

Kat. No. 45

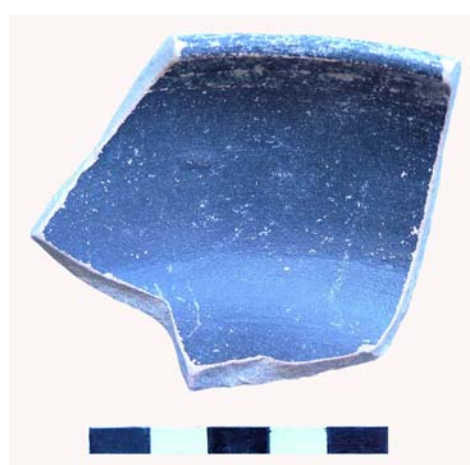
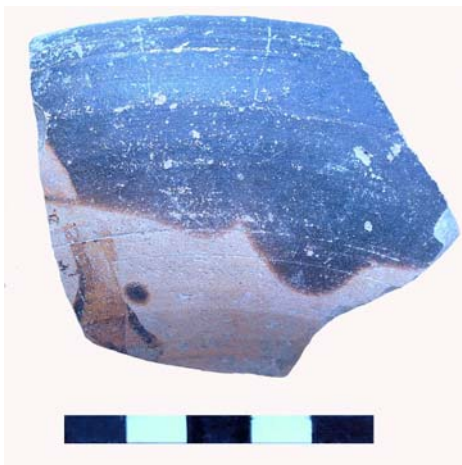
Kat. No. 46

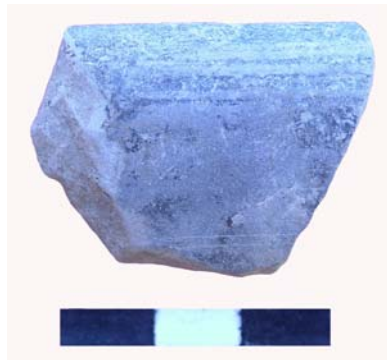
Kat. No. 47

Kat. No. 48

Kat. No. 49

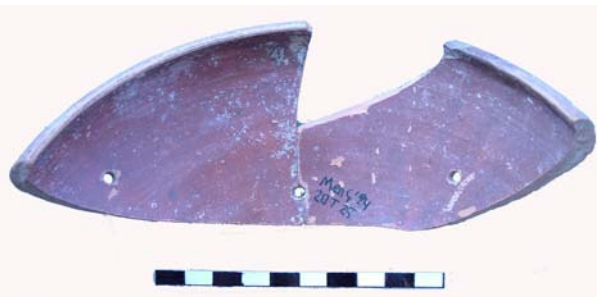
Kat. No. 50

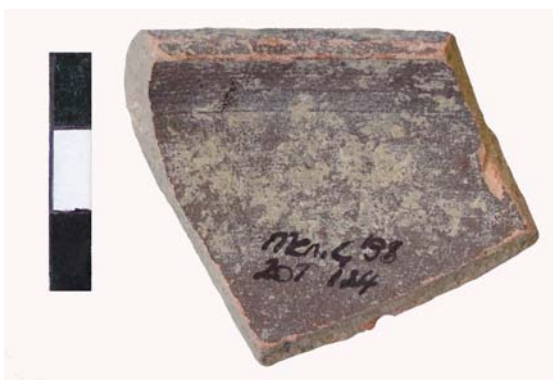
Kat. No. 51

Kat. No. 52

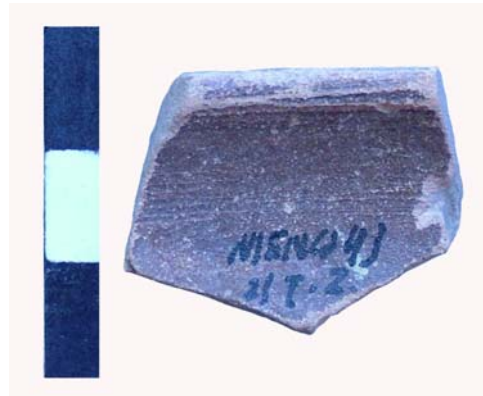
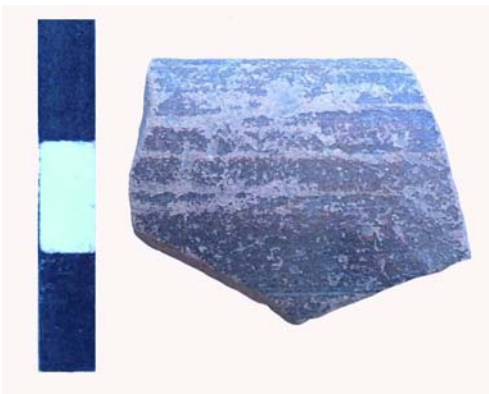
Kat. No. 53

Kat. No. 54

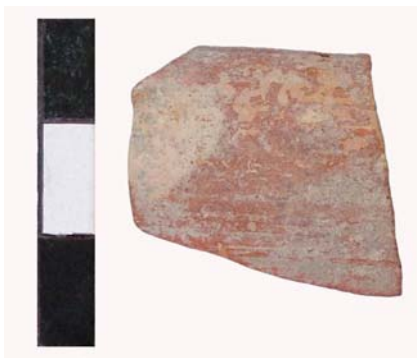
Kat. No. 55

Kat. No. 56

Kat. No. 57

Kat. No. 58

Kat. No. 59

Kat. No. 60

Kat. No. 61

Kat. No. 62

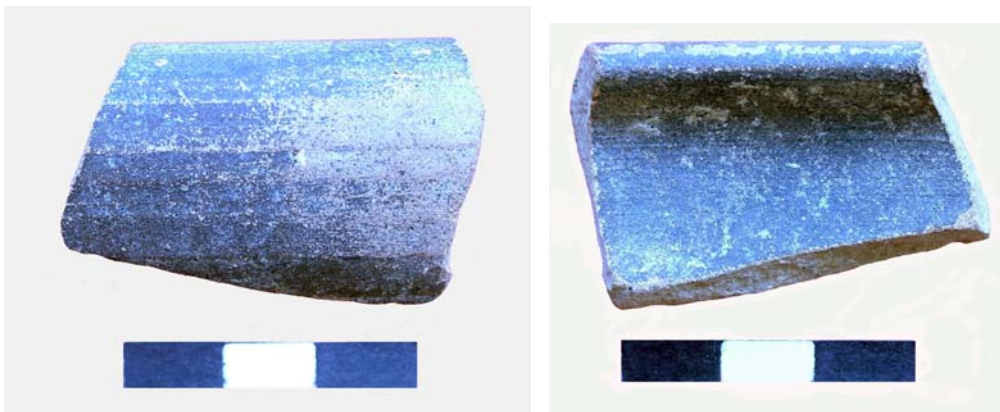
Kat. No. 63

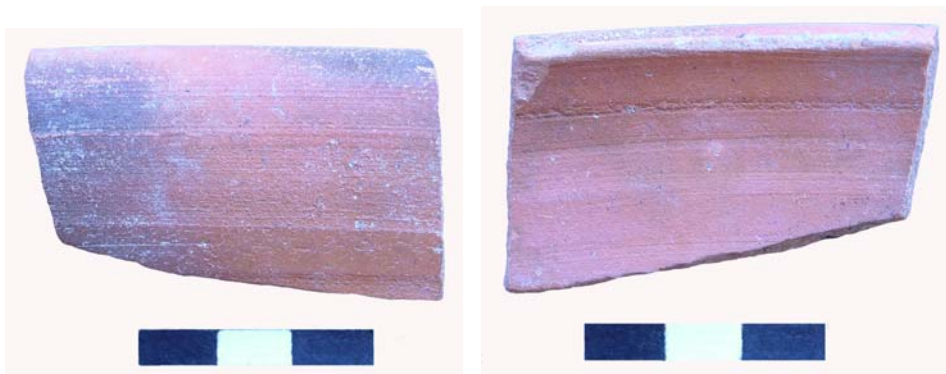
Kat. No. 64

Kat. No. 65

Kat. No. 66

Kat. No. 67

Kat. No. 68

Kat. No. 69

Kat. No. 70

Kat. No. 71

Kat. No. 72

Kat. No. 73

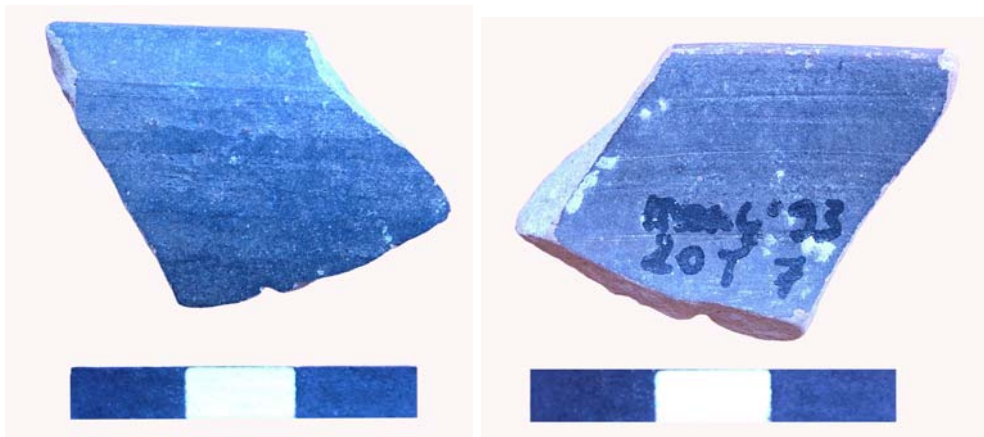
Kat. No. 74

Kat. No. 75

Kat. No. 76

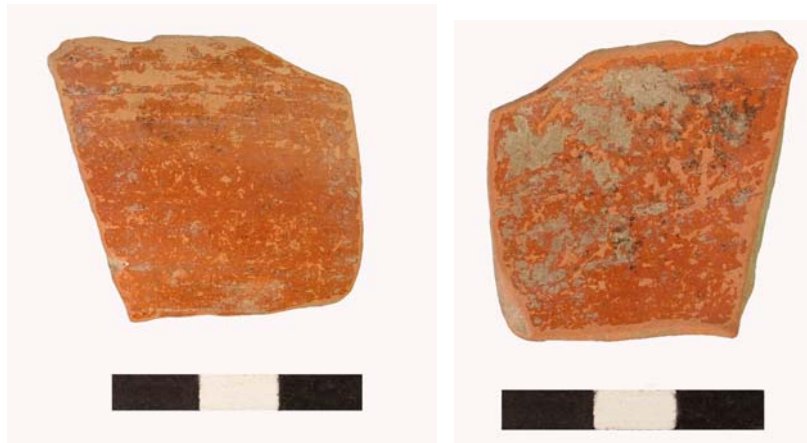
Kat. No. 77

Kat. No. 78

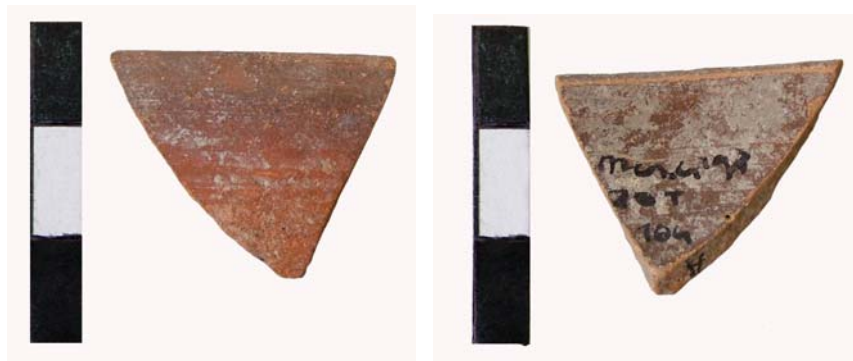
Kat. No. 79

Kat. No. 80

Kat. No. 81

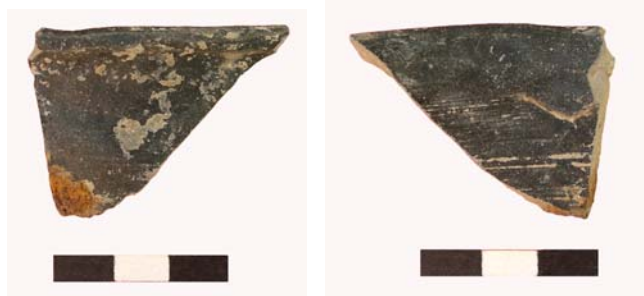
Kat. No. 82

Kat. No. 83

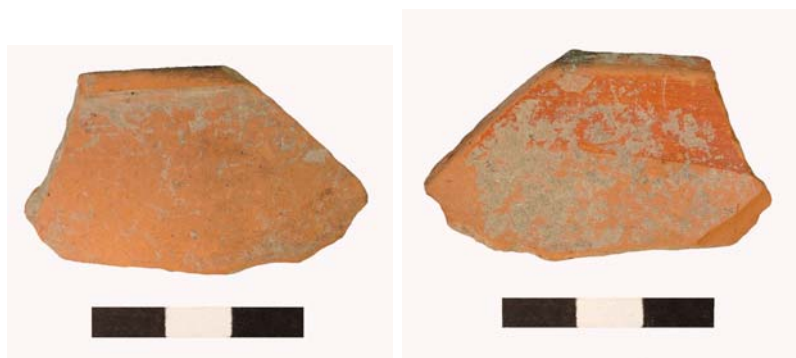
Kat. No. 84

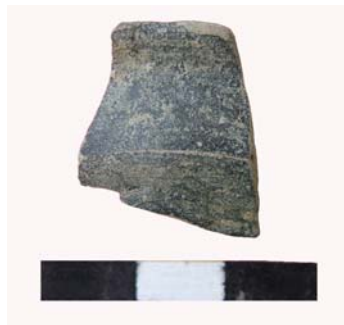
Kat. No. 85

Kat. No. 86

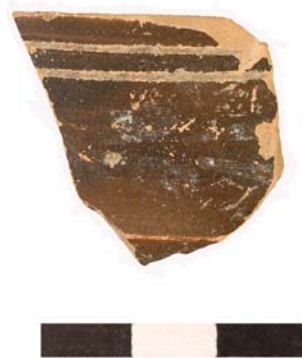
Kat. No. 87

Kat. No. 88

Kat. No. 89

Kat. No. 90

Kat. No. 91

Kat. No. 92

Kat. No. 93

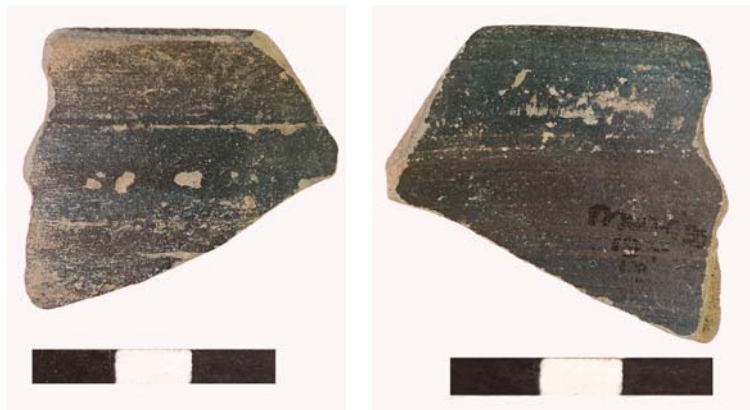
Kat. No. 94

Kat. No. 95

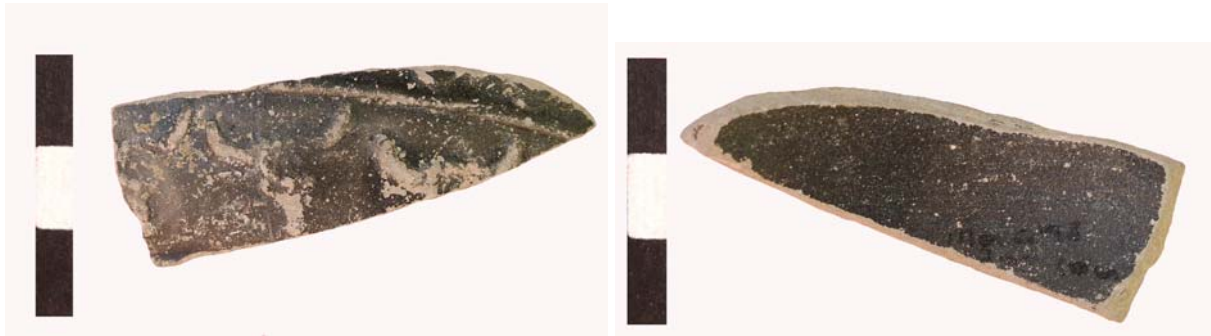
Kat. No. 96

Kat. No. 97

Kat. No. 98

Kat. No. 99

Kat. No. 100

Kat. No. 101

Kat. No. 102

Kat. No. 103

Kat. No. 104

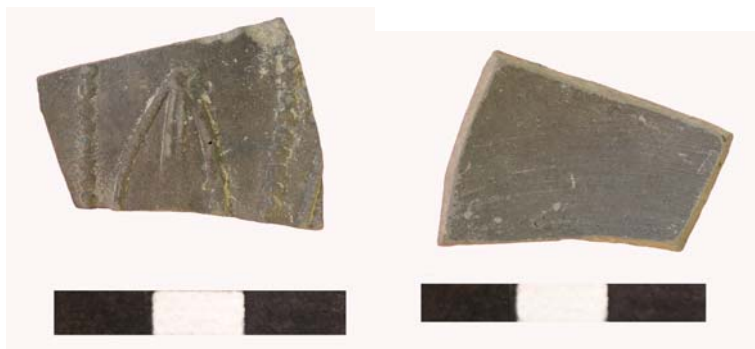
Kat. No. 105

Kat. No. 106

Kat. No. 107

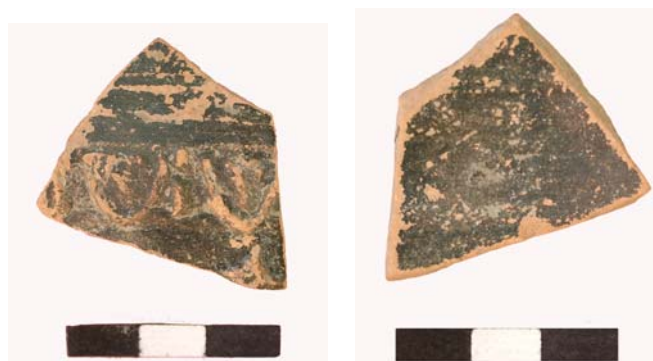
Kat. No. 108

Kat. No. 109

Kat. No. 110

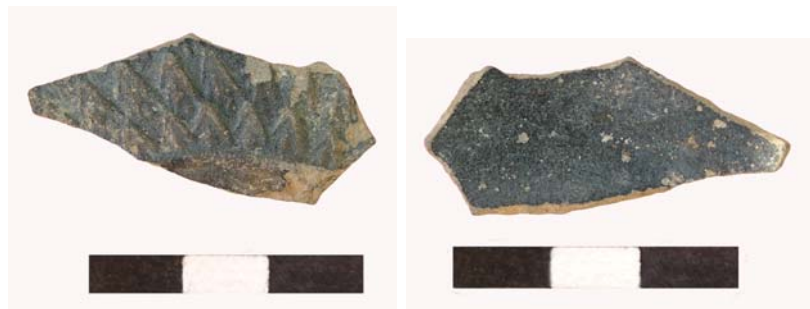
Kat. No. 111

Kat. No. 112

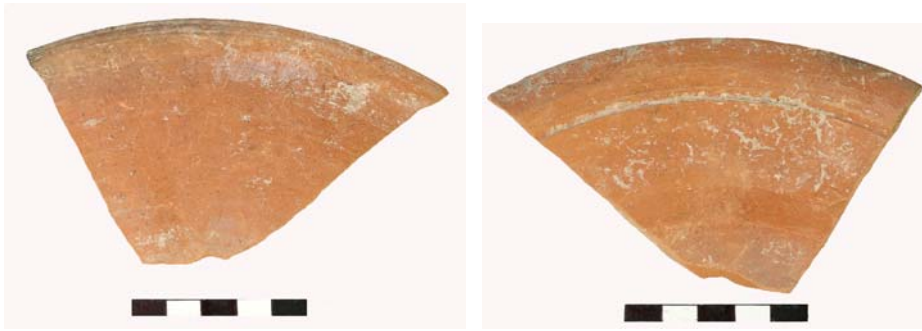
Kat. No. 113

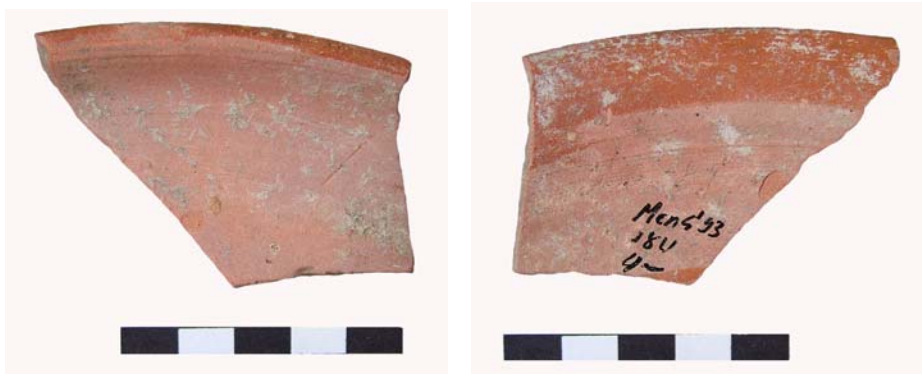
Kat. No. 114

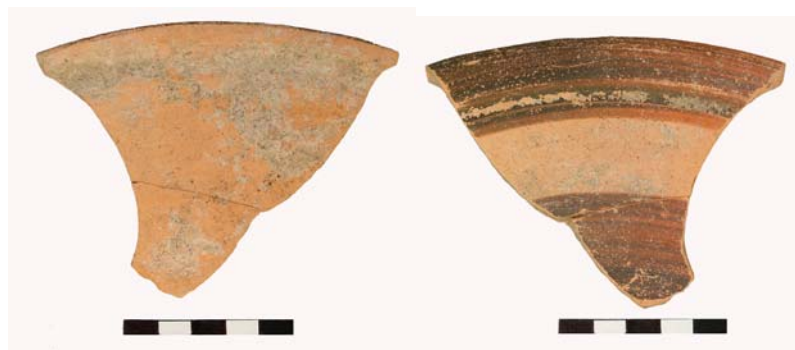
Kat. No. 115

Kat. No. 116

Kat. No. 117

Kat. No. 118

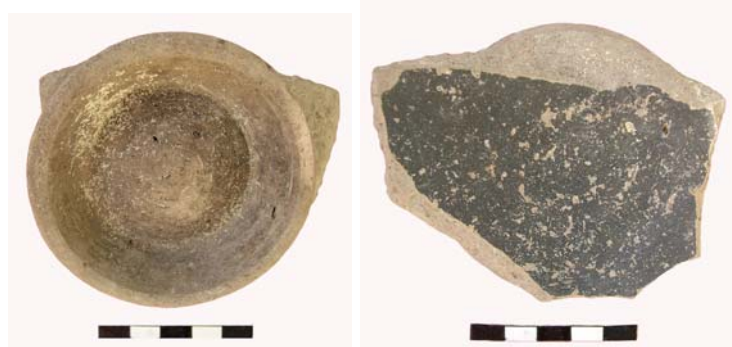
Kat. No. 119

Kat. No. 120

Kat. No. 121

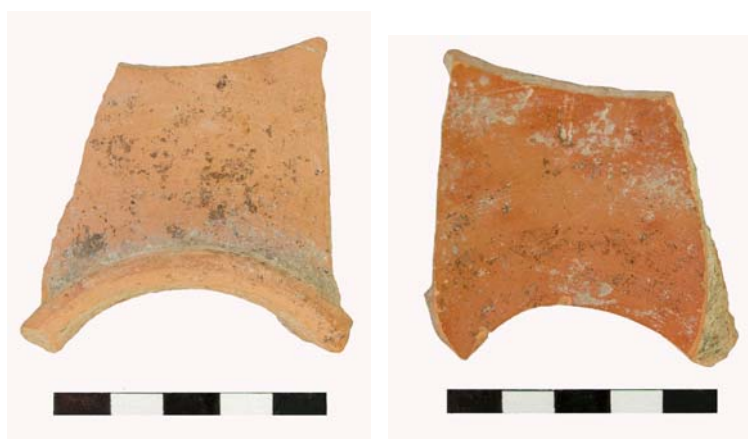
Kat. No. 122

Kat. No. 123

Kat. No. 124

Kat. No. 125

Kat. No. 126

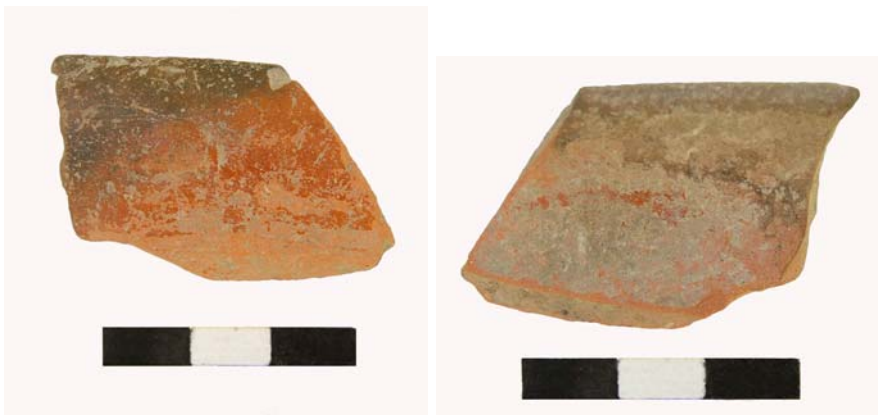
Kat. No. 127

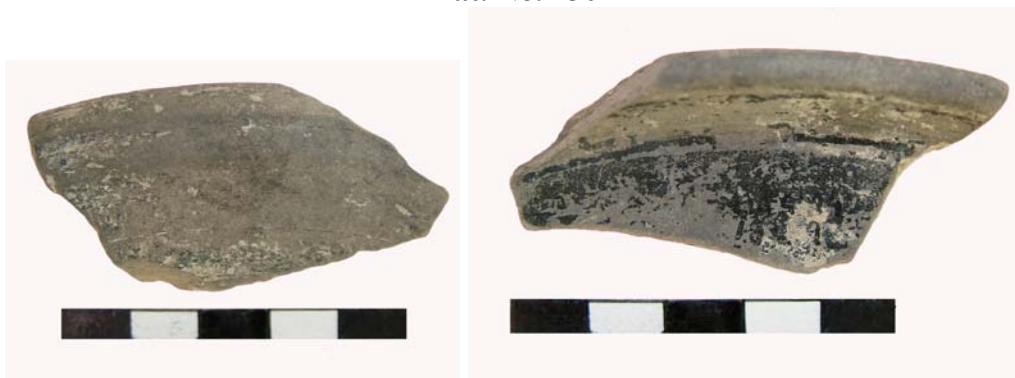
Kat. No. 128

Kat. No. 129

Kat. No. 130

Kat. No. 131

Kat. No. 132

Kat. No. 133

Kat. No. 134

Kat. No. 135

Kat. No. 136

Kat. No. 137

Kat. No. 138

Kat. No. 139

Kat. No. 140

Kat. No. 141

Kat. No. 142

Kat. No. 143

Kat. No. 144

Kat. No. 145

Kat. No. 146

Kat. No. 147

Kat. No. 148

Kat. No. 149

Kat. No. 150

Kat. No. 151

Kat. No. 152

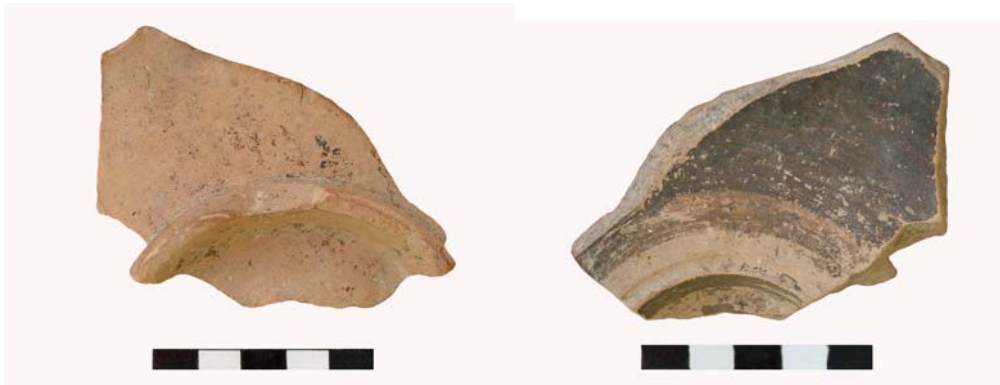
Kat. No. 153

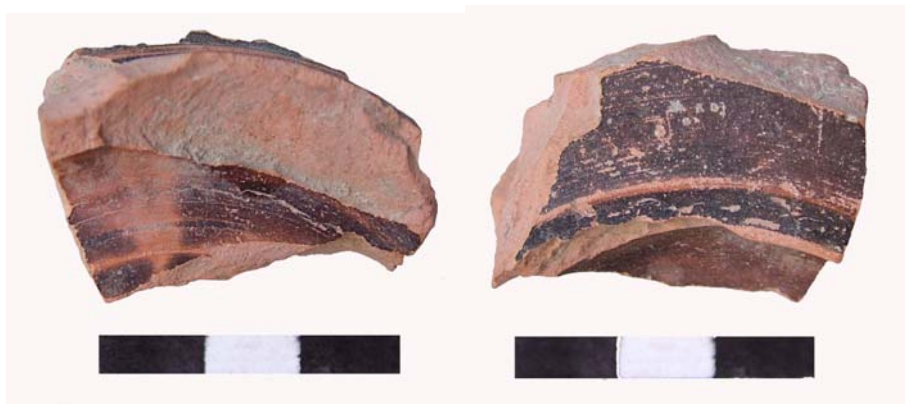
Kat. No. 154

Kat. No. 155

Kat. No. 156

Kat. No. 157

Kat. No. 158

Kat. No. 159

Kat. No. 160

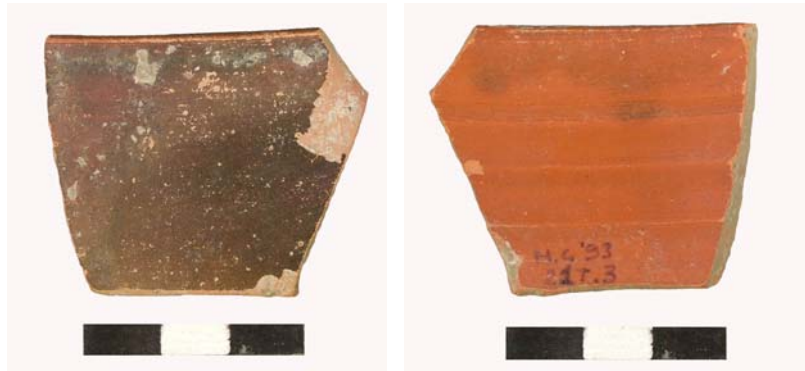
Kat. No. 161

Kat. No. 162

Kat. No. 163

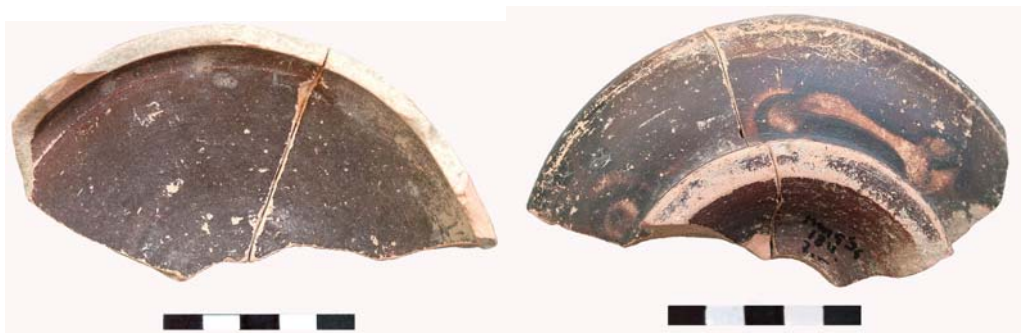
Kat. No. 164

Kat. No. 165

Kat. No. 166

Kat. No. 167

Kat. No. 168

Kat. No. 169

Kat. No. 170

Kat. No. 171

Kat. No. 172

Kat. No. 174

Kat. No. 175

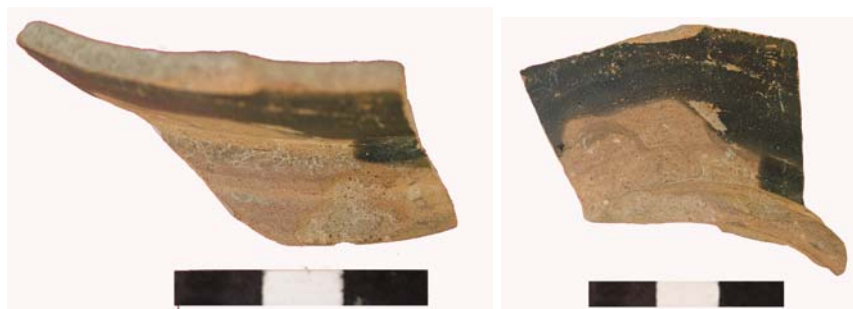
Kat. No. 176

Kat. No. 177

Kat. No. 178

Kat. No. 179

Kat. No. 180

Kat. No. 181

Kat. No. 182

Kat. No. 183

Kat. No. 184

Kat. No. 185

Kat. No. 186

Kat. No. 187

Kat. No. 188

Kat. No. 189

Kat. No. 190

Kat. No. 191

Kat. No. 192

Kat. No. 193

Kat. No. 194

Kat. No. 195

Kat. No. 196

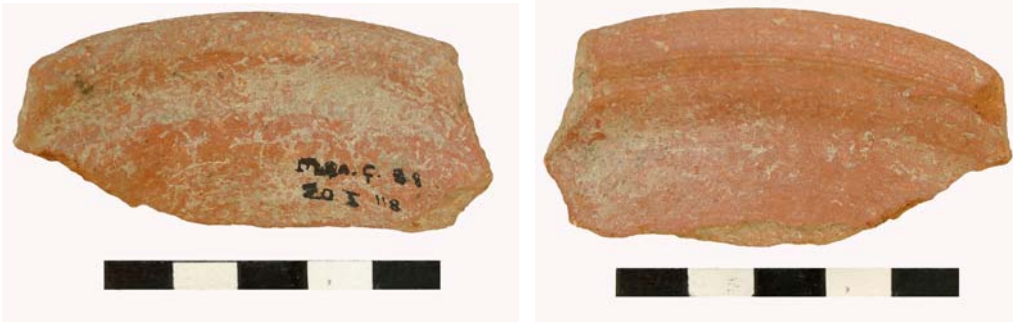
Kat. No. 197

Kat. No. 198

Kat. No. 199

Kat. No. 200

Kat. No. 201

Kat. No. 202

Kat. No. 203

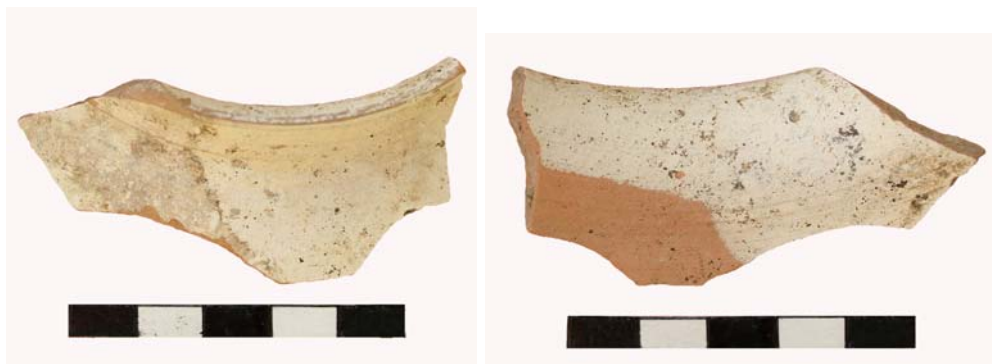
Kat. No. 204

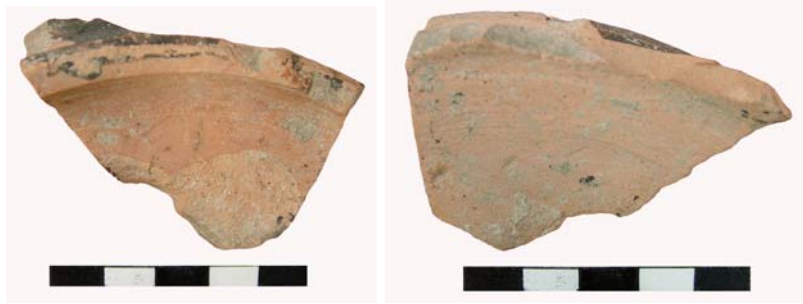
Kat. No. 205

Kat. No. 206

Kat. No. 207

Kat. No. 208

Kat. No. 209

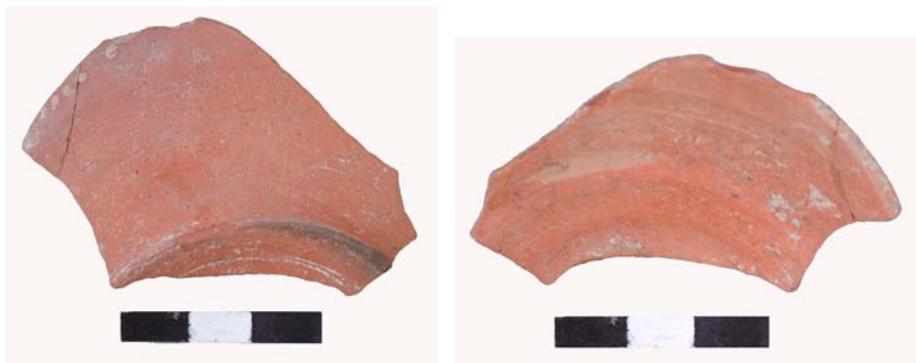
Kat. No. 210

Kat. No. 211

Kat. No. 212

Kat. No. 213

Kat. No. 214

Kat. No. 215

Kat. No. 216

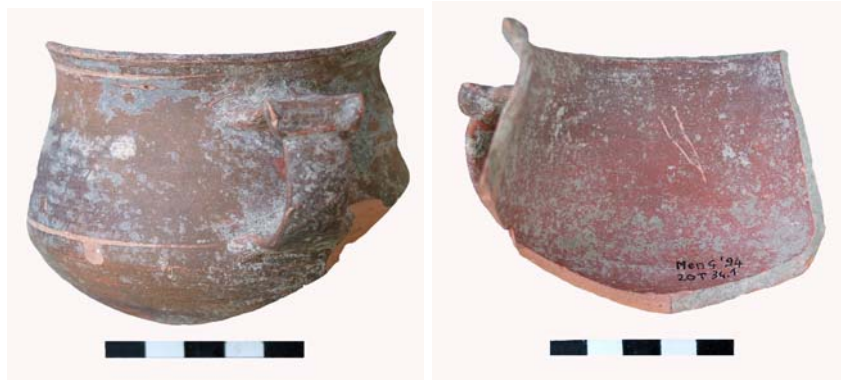
Kat. No. 217

Kat. No. 218

Kat. No. 219

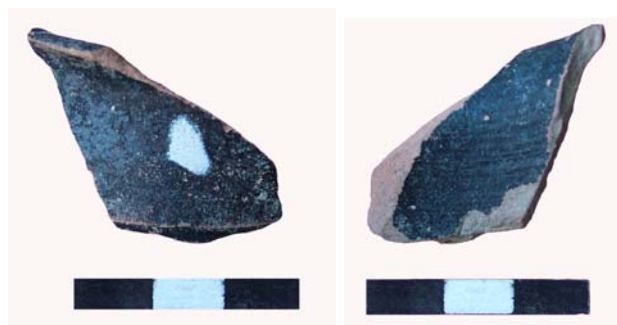
Kat. No. 220

Kat. No. 221

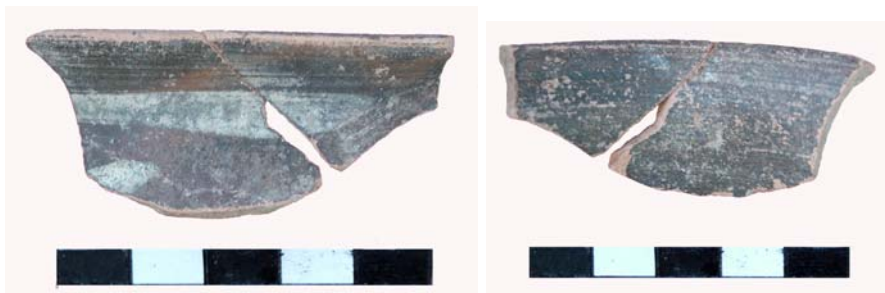
Kat. No. 222

Kat. No. 223

Kat. No. 224

Kat. No. 225

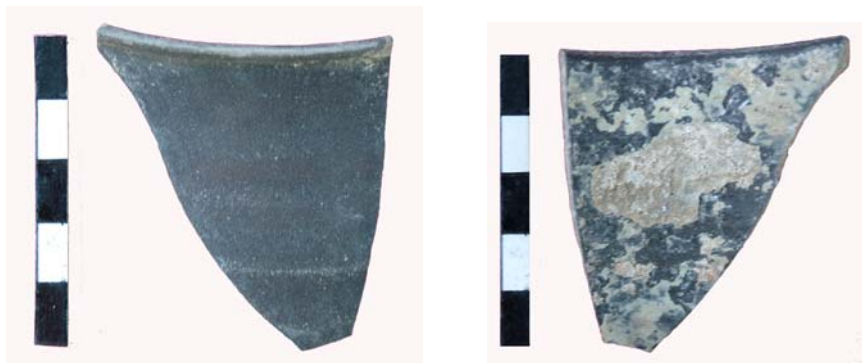
Kat. No. 226

Kat. No. 227

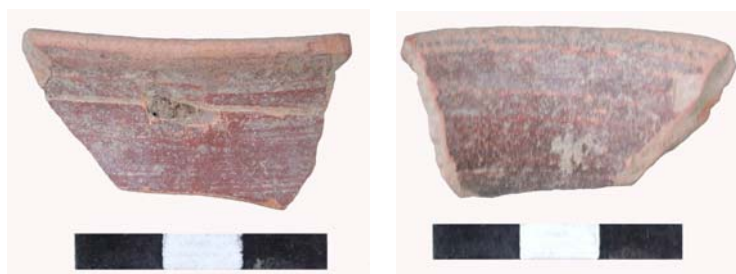
Kat. No. 228

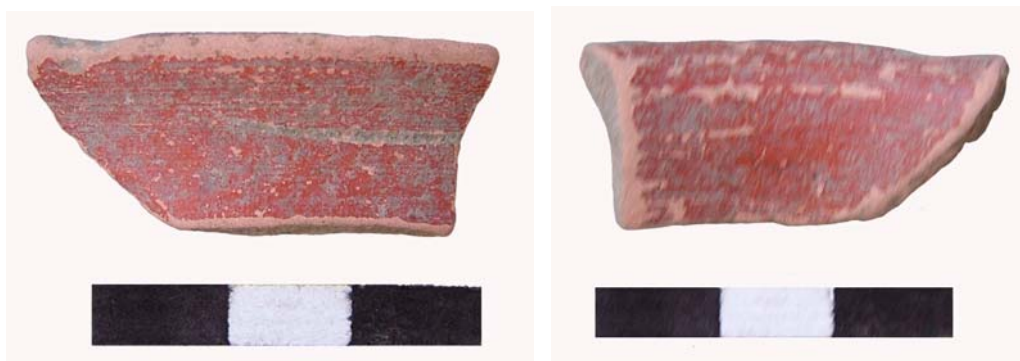
Kat. No. 229

Kat. No. 230

Kat. No. 231

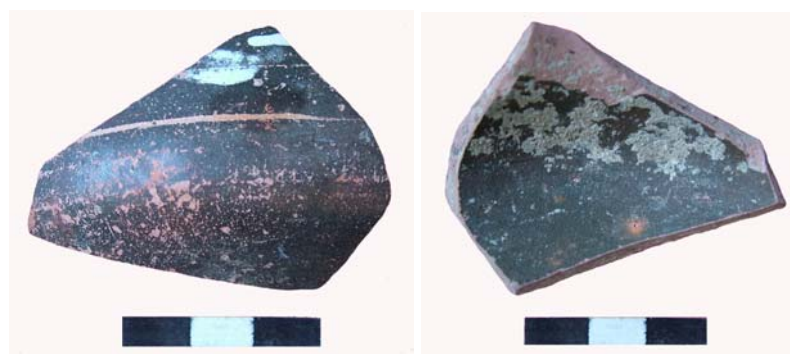
Kat. No. 232

Kat. No. 233

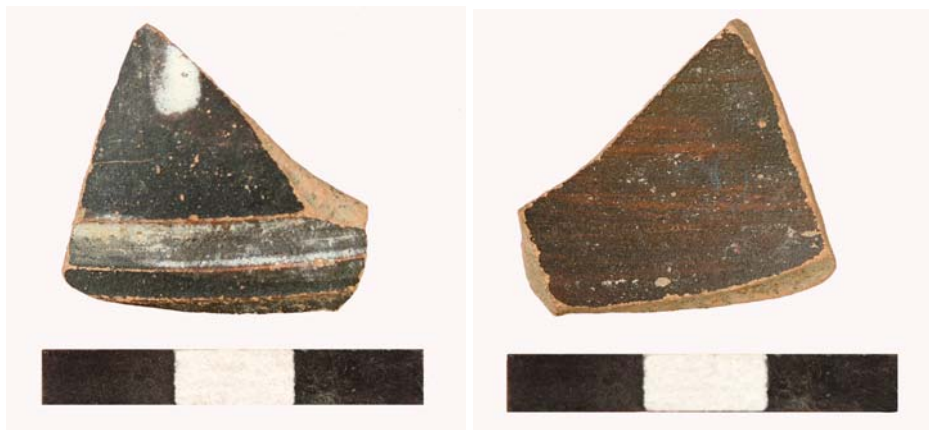
Kat. No. 234

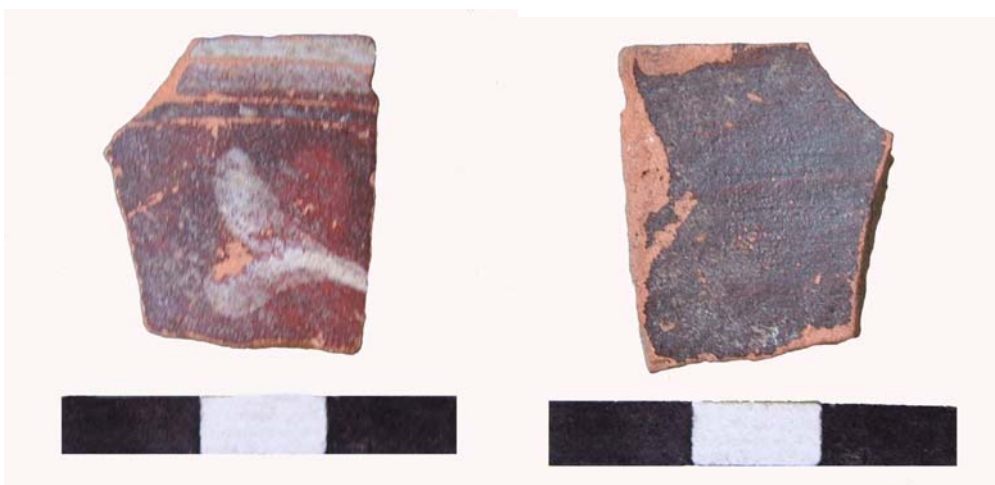
Kat. No. 235

Kat. No. 236

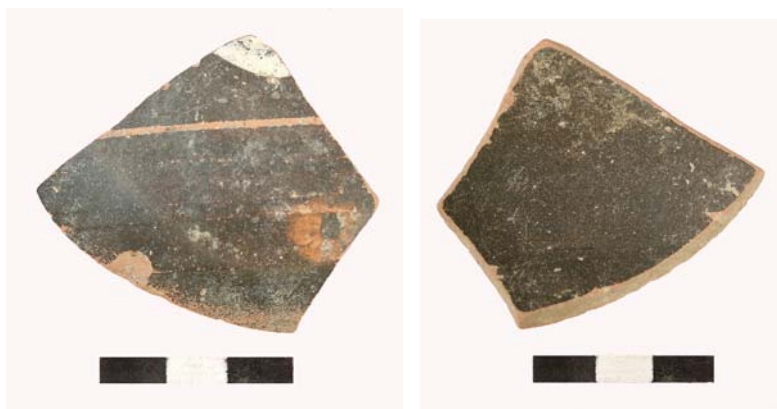
Kat. No. 237

Kat. No. 238

Kat. No. 240

Kat. No. 241

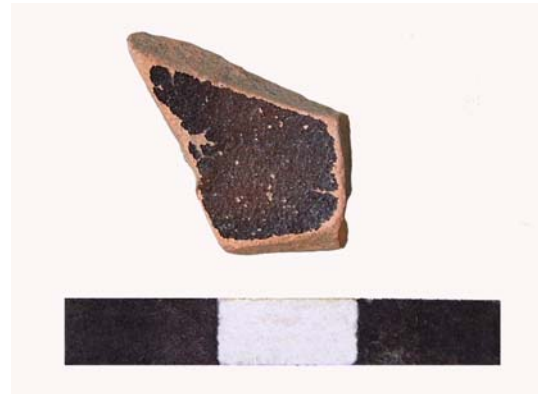
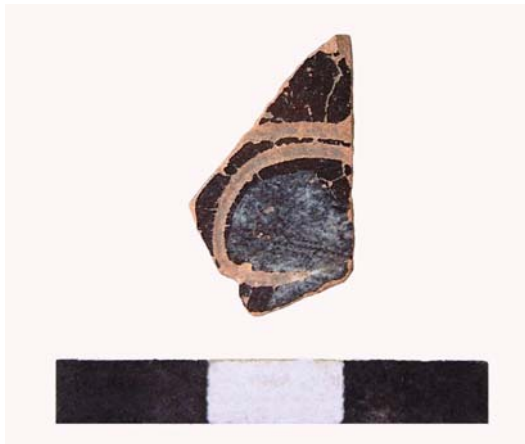
Kat. No. 242

Kat. No. 243

Kat. No. 244

Kat. No. 245

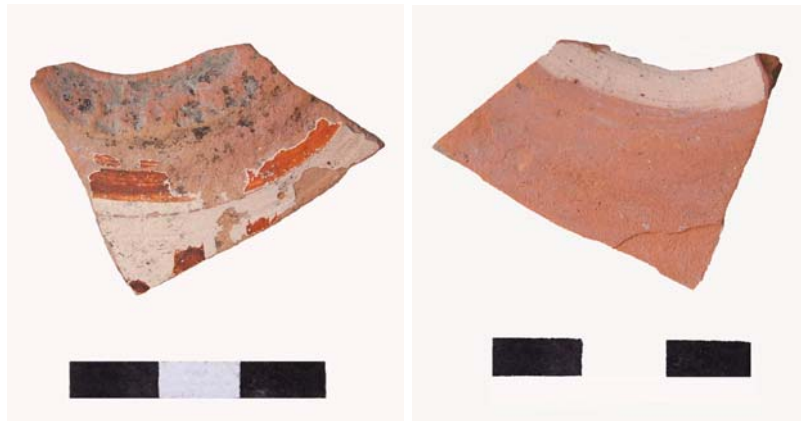
Kat. No. 246

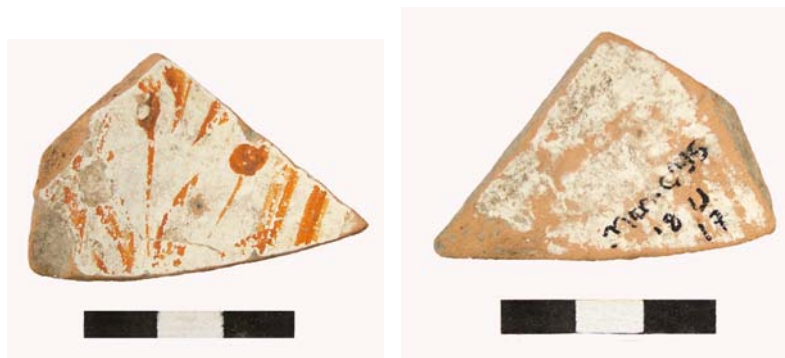
Kat. No. 247

Kat. No. 248

Kat. No. 249

Kat. No. 250

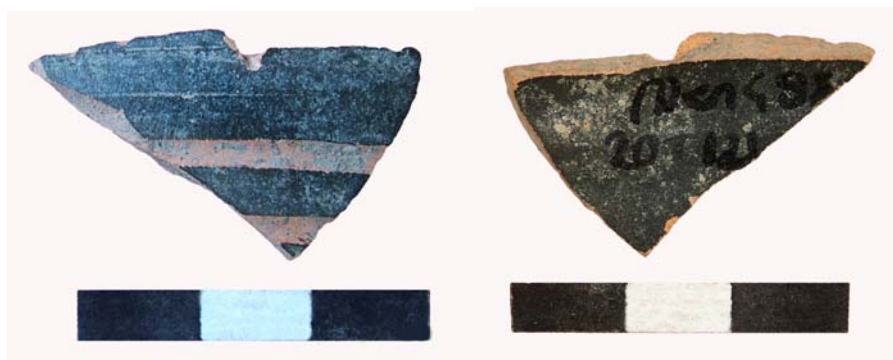
Kat. No. 251

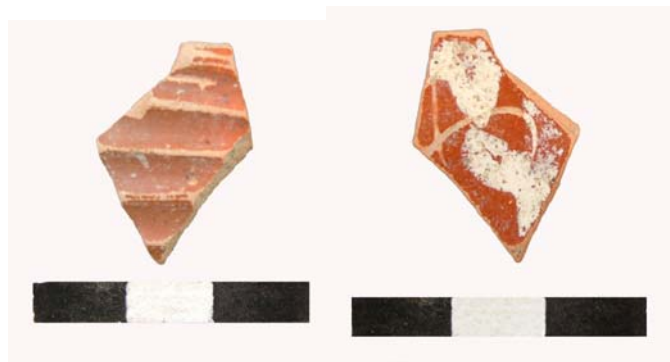
Kat. No. 252

Kat. No. 253

Kat. No. 254

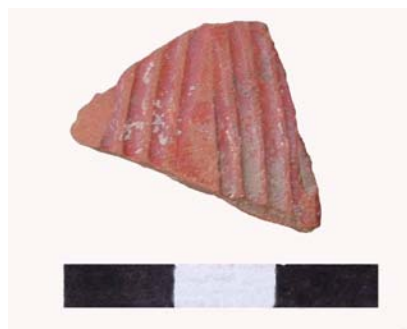
Kat. No. 255

Kat. No. 256

Kat. No. 257

Kat. No. 258

Kat. No. 259

Kat. No. 260

Kat. No. 261

Kat. No. 262

Kat. No. 263

Kat. No. 264

Kat. No. 265

Kat. No. 266